

แนวทางการพัฒนางานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัด
ชายแดนภาคใต้

โดย

พลตำรวจตรี นิตินัย หลังยาหน่าย
ผู้บังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๔

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒-๒๕๖๓

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนางานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยาของ พลตำรวจตรี นิตินัย หลังยานาย เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการ ป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒-๒๕๖๓

พลโท

(พิสิทธิ์ ปฐมเอม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการพัฒนางานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา
ผู้วิจัย พลตำรวจตรี นิตินัย หลังยาหน่าย **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ ๖๒

การศึกษาวิจัยในหัวข้อ “แนวทางการพัฒนางานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาสถานการณ์งานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ๒. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของงานด้านมวลชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ๓. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนางานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาวิจัยออกเป็น ๓ ระยะ ดังนี้ ระยะ ๑ ศึกษาสถานการณ์งานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ระยะ ๒ ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของงานด้านมวลชนสัมพันธ์พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากเหตุการณ์ชุมนุมโจมตีฐานปฏิบัติการกองร้อยปืนเล็กที่ ๒ สังกัดหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๒ (กองทัพเรือ) บ้านยือลือ หมู่ที่ ๓ ตำบลบาเราะเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส กับเหตุการณ์ชุมนุมโจมตีฐานปฏิบัติการชุดรักษาความปลอดภัย หมู่ ๕ ตำบลลำพะยา อำเภอมือเมือง จังหวัดยะลา และระยะ ๓ ศึกษาแนวทางการดำเนินงานด้านมวลชนสัมพันธ์ในการป้องกันปรามเหตุการณั้ชุมนุมโจมตีฐานปฏิบัติการของฝ่ายความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Content Analysis การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ และการสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่าง ๆ

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การดำเนินการของกลุ่มกองกำลังติดอาวุธที่เคลื่อนไหวในประเทศไทยมีวิวัฒนาการมาจากประเด็นเรื่องของความเหลื่อมล้ำในประเด็นต่าง ๆ อาทิเช่น ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงแหล่งทรัพยากร การเข้าถึงโอกาสในการศึกษาและการเมือง จึงทำให้เกิดการเคลื่อนไหวผ่านอิทธิพลตามแนวความคิด ญูฮาด (Jihad) จนเกิดเป็นความรุนแรงจากอดีตสู่ปัจจุบัน ซึ่งที่ผ่านมาประเทศไทยได้ดำเนินการแก้ไขเรื่องความเหลื่อมล้ำที่มีในสังคมสามจังหวัดชายแดนใต้มาโดยตลอด ทั้งการเพิ่มขีดความสามารถในการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรของประชาชนในพื้นที่ การเพิ่มหน่วยงานราชการหรือการเพิ่มช่องทางในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ และการลดขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรัฐ เพื่อสร้างมาตรฐานใหม่ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จนประชาชนในพื้นที่เข้าใจในบทบาทของรัฐไทยมากขึ้น แต่การเคลื่อนไหวของกลุ่มกองกำลังติดอาวุธยังคงดำเนินการอยู่ ซึ่งประเด็นที่ใช้ในการเคลื่อนไหวและสร้างความชอบธรรมที่ผ่านมาเป็นประเด็นหลักคือ ความเหลื่อมล้ำในแง่มุมต่าง ๆ ประกอบกับประเด็นเรื่องเชื้อชาติ วัฒนธรรม ศาสนาและประเด็นที่เพิ่มเติมขึ้นมาคือ ประเด็นเรื่องข้อผิดพลาดจากการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ

ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่า ทางหน่วยงานความมั่นคงที่เกี่ยวข้องควรปรับเปลี่ยนนโยบายและปรับทิศทางการทำงานให้รัดกุมและทันต่อเหตุการณ์มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเพิ่มการสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงทุกระดับชั้นมีมาตรการในการรับมือต่อเหตุการณ์ชุมนุมโจมตีผ่านงานด้านมวลชนสัมพันธ์กับชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบของฐานปฏิบัติการความมั่นคง

Abstract

Title The Development guidelines for Mass Relations and Community Relations of The Three Southern Border Provinces, Thailand
Field Social – Psychology
Name Pol.Maj.Gen. Nitinai Langyanai **Course** NDC **Class** 62

This research study on “The Development guidelines for Mass Relations and Community Relations of The Three Southern Border Provinces, Thailand ” The Objective of this study was to 1. To study the situation of mass relations in the southern border provinces. 2. To study the problems and obstacles of the mass work in the southern border provinces. 3. To study the development guidelines. Mass relations work in the southern border provinces.

The researcher divided the research study into 3 phases as follows: Phase 1: Study the situation of the mass relations work in the southern axis of the province. Phase 2 studies the problems and obstacles of the mass relations work in the southern border provinces. By comparing the data from the ambush incident, The Second Small Gun Company Operation Base, Narathiwat 32 (Royal Thai Navy), Yue Lo Village, Village No. 3, Bare Nuea sub-district, Bacho district, Narathiwat With an ambush incident at the security unit operating base, Moo 5, Lam Phaya Sub-district, Muang District, Yala Province, and Phase 3 Study of the Mass Relations Action Guideline for Preventing the Ambushing Incident of the Security Department's Operation Base in the Southern Border Provinces. And for this the research methodology, the researcher used a Content analysis, Comparative analysis and the synthesis of information, theories and principles.

The results of the study show that the action of the armed forces in Thailand evolved from the issue of advancement in issues such as the invasion of resource access. Access to educational and political opportunities It causes a movement through the influence of the concept of Jihad until the violence from the past to the present. In the past, the Thai state has always rectified the inheritance of society in the three southern border provinces, such as enhancing the capacity to access resources of the people in the area. Increasing government agencies or increasing channels to examine the exercise of power by government officials and reducing different operating procedures Related to the state. To create new standards for a better quality of life Until people in the area understand more about the role of the Thai state but the movement of the armed forces is still ongoing. The issues

used in the movement and establishing legitimacy of the past are the main issues the diversity of aspects, coupled with the secondary issues of race, culture, religion and further issues are: The issue of errors in the practice of government officials.

The researcher therefore suggests that the relevant security agencies should adjust the policy and adjust the working direction to be more concise and timelier. In particular, support for security personnel at all levels to take measures to deal with ambush incidents. Through the implementation of the mass relations with the community in the area responsible for the security practice base.

คำนำ

การศึกษา แนวทางการพัฒนางานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการศึกษาสถานการณ์งานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบกับศึกษา ปัญหาและอุปสรรคของงานด้านมวลชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเสนอแนะเป็นแนวทางการพัฒนางานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยผู้วิจัยได้หยิบยกเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านมวลชนสัมพันธ์เพื่อนำมาเปรียบเทียบและวิเคราะห์หาความเชื่อมโยง

โดยผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะสามารถเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่ประชาชนในพื้นที่ที่เหมาะสมต่อพื้นที่ ซึ่งตอบสนองนโยบายการพัฒนาพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกแนวทางหนึ่ง ตามแนวทางของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

และผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารงานวิจัยเล่มนี้จะมีส่วนในการพัฒนาและเสริมสร้าง กลไกที่จะป้องกันและขจัดสาเหตุของประเด็นปัญหาความมั่นคงได้ และจะเป็นอีกแนวทางหนึ่ง เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืนในทุกมิติต่อไปในอนาคต

พลตำรวจตรี

(นิตินัย หลังยาหน่าย)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๒
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๓
คำจำกัดความ	๔
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและหลักการการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์	๕
หลักนิยามข่าวกรอง	๑๔
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอาชญากรรม	๑๘
นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง	๒๙
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๒
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๓๕
สรุป	๓๖
บทที่ ๓ สภาพการณ์พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	๓๗
มูลฐาน : สภาพการณ์ในอดีต	๓๘
มูลฐาน : สภาพการณ์โดยทั่วไปของชนวนเหตุ	๕๑
มูลฐาน : สถานภาพเริ่มต้นของความเป็นรัฐคู่ขัดแย้ง	๖๘
สรุป	๘๕
บทที่ ๔ มวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	๘๖
เหตุการณ์โจมตีฐานปฏิบัติการทหารร้อยปืนเล็กที่ ๒ ฉก.นราธิวาส ๓๒	๘๖
เหตุการณ์ลอบวางและโจมตีป้อมชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชุด ชรบ.)	
ทางลุ่ม	๙๒

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์	๙๕
สรุป	๙๘
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๙๙
สรุป	๙๙
ข้อเสนอแนะ	๑๐๔
บรรณานุกรม	๑๐๖
ประวัติย่อผู้วิจัย	๑๐๙

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒ - ๑	กรอบแนวคิดของการวิจัย	๓๕
๔ - ๑	ป้ายเชิญชวนผู้เข้าร่วมงานเสวนา ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง	๙๐

บทที่ ๑ บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจัยทางภูมิศาสตร์มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ลักษณะวัฒนธรรมที่คล้ายคลึง หล่อหลอมให้เกิดรายละเอียดที่ลึกซึ้งกลายเป็น “อัตลักษณ์พื้นถิ่น” ในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ประกอบกับความห่างไกลทั้งระยะและความเข้าใจในอัตตาของคนพื้นถิ่นที่เจ้าหน้าที่รัฐในหน่วยงานที่มีบทบาทรับผิดชอบการพัฒนาต่างหากและไม่เข้าใจอย่างแท้จริงถึงรายละเอียดอันลึกซึ้งของลักษณะทางสังคม ศาสนา และวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ภายใต้อาณาจักรของพื้นที่ที่มีความไม่สงบ ประกอบสร้างเป็นสภาพปัญหาที่มีความละเอียดอ่อน ซับซ้อน ทั้งในด้านสังคมจิตวิทยา สภาพเศรษฐกิจ วัฒนธรรมการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะความไม่เข้าใจกันและหวาดระแวงในความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนพื้นถิ่น กลับเป็นจุดเริ่มต้นและเป็นรากเหง้าในการขับเคลื่อนให้เกิดกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบและผู้สนับสนุนหน้าใหม่ (สุชาติ มั่นคงพิทักษ์กุล, สมบัติ อารังธัญวงศ์, ประพนธ์ สหพัฒนา และศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี, ๒๕๕๙)

แม้ว่าที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญกับบทบาทการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพิเศษ นับตั้งแต่วันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๗ เกิดเหตุกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบบุกโจมตีกองพันพัฒนาที่ ๔ ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ บ้านปิเหล็ง ตำบลมะรือโบออก อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส อันถือเป็นจุดเริ่มต้นของการก่อเหตุการณ์ความไม่สงบใน

ที่
๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยต่อมาในวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๗ เกิดเหตุปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงกับประชาชนบริเวณมัสยิดกรือเซะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๘) และจากนั้นเป็นต้นมาก็เกิดเหตุการณ์ชุมนุมโจมตีเรื่อยมา เช่น ในวันที่ ๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบชุมนุมโจมตีทหารบก

พิ
ช
ชุดปฏิบัติการจิตวิทยา (ปจว.) ตำบลบองอ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ทหารเสียชีวิต ๗ นาย หรือในวันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบชุมนุมโจมตีทหารชุดรักษาความปลอดภัย (รปภ.ครู) สังกัดร้อย ร.๒๙๓๓ ในท้องที่หมู่ ๔ ตำบลดุขงญอ อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่เสียชีวิต ๘ นาย (สุเมธ ปานเพชร และปกรณ์ พึ่งเนตร, ๒๕๕๖) และเหตุการณ์ล่าสุดที่กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบโจมตีป้อมจุดตรวจชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ขรบ.) หมู่ ๕ ตำบลลำพะยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต ๑๕ ราย (BBC News บีบีซีไทย, ๒๕๖๒)

การปฏิบัติงานของหน่วยงานความมั่นคงจะมีประสิทธิภาพมากเพียงใด มักมีปัจจัยด้านการสนับสนุนร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่เป็นปัจจัยหลักเสมอ ยกตัวอย่างเหตุการณ์ชุมนุมโจมตีฐานปฏิบัติการกองร้อยปืนเล็กที่ ๒ สังกัดหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๒ (กองทัพเรือ) บ้านยือลอม หมู่ที่ ๓ ตำบลบาเร๊ะเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ที่ส่งผลให้ฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบเสียชีวิตจำนวนมาก เนื่องจากได้รับเบาะแสการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบจากประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เป็นผลทำให้หน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่สามารถวางแผนรองรับเหตุได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งที่ผ่านมาเหตุการณ์ชุมนุมโจมตีฐานปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงแม้จะเกิดเหตุบ่อย แต่มักได้ผลในมิติของความสูญเสียทั้งด้านกำลังพลและยุทธโศปกรณ์ รวมทั้งยังกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชน เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นสามารถสร้าง ความหวาดระแวงให้กับประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่าการดำเนินการวิจัยในหัวข้อ “แนวทางการพัฒนางานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” โดยเพื่อศึกษาสถานการณ์งานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และศึกษาปัญหาและอุปสรรคของงานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเสนอแนะเป็นแนวทางการพัฒนางานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในการสร้างความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่ประชาชนในพื้นที่ที่เหมาะสมต่อพื้นที่ เพื่อตอบสนองนโยบายการพัฒนาพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกแนวทางหนึ่ง ตามแนวทางของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์แห่งชาติ, ๒๕๖๒) ที่ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงในส่วนการพัฒนาและเสถียรภาพภูมิคุ้มกันที่สามารถป้องกันและขจัดสาเหตุของประเด็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญได้ ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ผู้ศึกษามั่นใจว่าจะเป็นส่วนหนึ่งหรือองค์ประกอบหนึ่งของการดำเนินการกำหนดแผนและยุทธศาสตร์ของรัฐบาลที่ได้วางเอาไว้ และจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสถานการณ์งานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
๒. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของงานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
๓. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนางานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้ศึกษาแบ่งการศึกษาวิจัยออกเป็น ๓ ระยะ มีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ ๑ ศึกษาสถานการณ์งานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ระยะที่ ๒ ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของงานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากเหตุการณ์อันได้แก่

เหตุการณ์ชุมนุมโจมตีฐานปฏิบัติการกองร้อยปืนเล็กที่ ๒ สังกัดหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๒ (กองทัพเรือ) บ้านยี่ล่อ หมู่ที่ ๓ ตำบลบาเร๊ะเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

เหตุการณ์ชุมนุมโจมตีฐานปฏิบัติการชุดรักษาความปลอดภัยหมู่ ๕ ตำบลลำพะยา อำเภอมือ จังหวัดยะลา

ระยะที่ ๓ ศึกษาแนวทางการดำเนินงานด้านมวลชนสัมพันธ์ในการป้องปรามเหตุการณ์ชุมนุมโจมตีฐานปฏิบัติการของฝ่ายความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ทำการศึกษาคือ พื้นที่ตำบลบาเร๊ะเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส และพื้นที่ตำบลลำพะยา อำเภอมือ จังหวัดยะลา

๓. ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ - เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

๔. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ตำบลบาเร๊ะเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส พื้นที่ตำบลลำพะยา อำเภอมือ จังหวัดยะลา และพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีดำเนินการดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ข้อมูลจะถูกรวบรวมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อาทิเช่น แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น ห้องสมุด วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ห้องสมุดสำนักงานตำรวจแห่งชาติและเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ข้อมูลถูกรวบรวมด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่และเหตุการณ์ที่ถูกนำมาเปรียบเทียบ

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Content Analysis การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ และการสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่าง ๆ

๓. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ นำเสนอแนวคิดใหม่ๆจากการศึกษาวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทราบสถานการณ์งานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
๒. ทราบปัญหาและอุปสรรคของงานด้านมวลชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
๓. ทราบแนวทางการพัฒนางานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

คำจำกัดความ

เหตุการณ์ความไม่สงบ	หมายถึง	สภาพความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ซึ่งเกิดจากปัญหาความขัดแย้งจากเหตุการณ์ในอดีต การเมือง สภาพเศรษฐกิจและสังคม โดยมีเหตุการณ์ลอบทำร้าย วางเพลิง วางระเบิดและการก่อจลาจลในพื้นที่ต่าง ๆ
งานด้านมวลชนสัมพันธ์	หมายถึง	การทำกิจกรรมที่ภาครัฐร่วมกับชุมชน หรือประชาชนในพื้นที่ เพื่อสร้างและสนับสนุนให้ประชาชนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างภาครัฐและประชาชน และยังเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อพัฒนาเป็นความร่วมมือในการดำเนินงานด้านอื่น
งานด้านข่าวกรอง	หมายถึง	การดำเนินการตามวงรอบข่าวกรองทั้งด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัย เพื่อให้ได้มาซึ่งข่าวกรองในการแจ้งเตือนวางแผน กำหนดยุทธวิธี นโยบายและยุทธศาสตร์ของชาติ

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและหลักการการปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์

๑. แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน

คำว่า “ชุมชน” มีความหมายในลักษณะต่าง ๆ มากมาย เช่น ด้านการปกครอง ด้านการพัฒนา ด้านวัฒนธรรม ด้านวิชาการ และในฐานะหน่วยงานสังคมที่ทำหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน เป็นต้น ดังนั้นการนิยามความหมายคำว่า “ชุมชน” จึงมีขอบเขตที่ค่อนข้างกว้าง การทำความเข้าใจเพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ และการปฏิบัติงานด้วยความเข้าใจจึงเป็นพื้นฐานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้และทั้งนั้นชุมชนอาจเป็นทั้งกลุ่มคนและพื้นที่เป้าหมายของการดำเนินงานหรือการพัฒนาทั้งทางตรงและทางอ้อมก็ได้ ซึ่งผู้วิจัยขอสรุปเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยตามหัวข้อ “แนวทางการพัฒนางานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” ไว้ดังนี้

ความหมายของชุมชน

“ชุมชน” หรือ “Community” มีรากศัพท์เดิมที่มาจาก Indo-European คือคำว่า “Mei” ซึ่งแปลว่าการเปลี่ยนแปลง (Change) หรือการแลกเปลี่ยน (Exchange) แต่เมื่อนำคำมาสนธิกับคำว่า “Kom” ซึ่งหมายถึง ด้วย (With) จะได้คำว่า “kommein” ซึ่งให้ความหมายว่า “แบ่งปันเพื่อส่วนร่วม” (Share by All) (ดัดแปลงจาก Seage, Peter M. อ้างใน อนุชาติ พวงสำลี และวีรบุรณ วิสารทสกุล, ๒๕๔๑)

แต่สำหรับประเทศไทย คำว่า “ชุมชน” ถูกนำมาใช้อย่างเป็นทางการเมื่อราวปี พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งครั้งนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหน่วยราชการที่มีการแยกส่วนพัฒนาการท้องถิ่นออกจากกรมมหาดไทยและจัดตั้งเป็น “กรมการพัฒนาชุมชน” สังกัดกระทรวงมหาดไทย ดังนั้นคำว่า “ชุมชน” จึงถูกนำมาใช้แทนที่หรือบางครั้งกลับให้ความหมายที่ทับซ้อนกับคำว่า “บ้านหรือหมู่บ้าน” ซึ่งเป็น “หน่วยการปกครองพื้นฐานในสังคมไทย” เสียด้วยซ้ำ (ดำรงศักดิ์ แก้วเพ็ง, ๒๕๕๕) จากนั้นคำว่า “ชุมชน” จึงถูกกล่าวถึงและถูกมาใช้ในคำตามความหมายของลักษณะคำ วลี และประโยคต่าง ๆ มากมาย อาทิ ความหมายที่เป็นรูปแบบของ หน่วยงานสังคมและสถาบันการปกครอง เช่น ด้านการปกครอง ด้านการพัฒนา ด้านวัฒนธรรมและ ด้านวิชาการ เป็นต้น ตลอดจนลักษณะของชุมชนที่มีความสัมพันธ์ในเชิงกระบวนการ เช่น ชุมชน ชนบท ชุมชนเมืองและชุมชนแออัด เป็นต้น ประกอบกับแนวคิดอื่นที่หลากหลายมากขึ้น อาทิเช่น องค์การชุมชน ป่าชุมชน ผู้นำชุมชน พัฒนาชุมชน วัฒนธรรมชุมชน สิทธิชุมชนและอำนาจของชุมชน เป็นต้น

ดังนั้นคำว่า “ชุมชน” จึงมีความหมายที่กว้าง ขึ้นอยู่กับบริบทของรูปประโยคหรือการนำไปใช้เพื่อการอธิบายหรือกำหนดขอบเขตตามประสงค์ของผู้ใช้สื่อสาร ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับชุมชน เพื่อให้ความหมายของคำว่า “ชุมชน” ให้เหมาะสมกับการศึกษาวิจัยตามหัวข้อวิจัย ดังนี้

๒. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของสาธารณชน หรือ Public Participation คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน อันถือเป็นการแสดงออกถึงประชาธิปไตยตามหลักแห่งรัฐธรรมนูญแห่งอาณาจักรไทยที่วางเป็นหลักให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นภายใต้กรอบของกฎหมายหรือตราบเท่าที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีงามของสังคม ซึ่งการสื่อสารด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม อาจเป็นทางออกที่เหมาะสมในการจัดการกับประเด็นปัญหาต่าง ๆ อันจะนำไปสู่ความเป็นไปได้ในการพัฒนาชุมชนและสังคมในบริบทต่าง ๆ ทั้งนี้ เสรี พงศ์พิศ (๒๕๕๑ : ๑๕๒) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการทรัพยากร การบริการจัดการชุมชนคนทุนของชุมชน สอดคล้องกับ ถวิลวดี บุรีกุล (๒๕๕๒ : ๔) ที่ได้จัดแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น ๒ มิติ คือ

๑. การมีส่วนร่วมในความหมายที่แคบ การพิจารณาการมีส่วนร่วม เพื่อการช่วยเหลือโดยสมัครใจ โดยประชาชน ต่อโครงการใดโครงการหนึ่งของโครงการสาธารณะต่าง ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาชาติ แต่ไม่หวังว่าจะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงโครงการ หรือวิจารณ์เนื้อหาของโครงการ

๒. การมีส่วนร่วมในความหมายที่กว้าง การให้ประชาชนในชนบทรู้สึกตื่นตัวเพื่อที่จะทราบถึงการรับความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนา ขณะเดียวกันก็สนับสนุนความคิดริเริ่มของคนในท้องถิ่น

๒.๑ ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

๒.๑.๑ การลดความขัดแย้งในการดำเนินโครงการ ซึ่งทำให้ลดค่าใช้จ่ายและลดการสูญเสียเวลาเมื่อมีการตัดสินใจใด ๆ ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย

๒.๑.๒ เพิ่มความรอบคอบในการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ในการตัดสินใจทำให้การตัดสินใจมีความรอบคอบมากขึ้น

๒.๑.๓ ทำให้ผู้รับผิดชอบโครงการ สามารถดำเนินโครงการที่จะเกิดขึ้นได้ง่ายหรือสะดวกมากขึ้น เนื่องจากไม่มีความขัดแย้งกับประชาชน

๒.๒ วิธีการสร้างการมีส่วนร่วม

๒.๒.๑ วิธีการในการรับและให้ข้อมูล

๒.๒.๑.๑ การรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น ผู้นำชุมชน หรือ ผู้นำทางความคิดภายในชุมชน โดยผู้นำขององค์กรปกครองท้องถิ่นอาจลงไปเป็นผู้รับฟังข้อมูลข่าวสารหรือปัญหาที่เกิดขึ้นหรือมีตัวแทนเข้าไปรับฟัง

๒.๒.๑.๒ การให้ข้อมูลข่าวสารโดยใช้สื่อมวลชนและสื่อต่าง ๆ ที่เป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์

๒.๒.๑.๓ การให้ข้อมูลข่าวสารโดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์และการเผยแพร่ที่เป็นใบปลิว แผ่นพับและป้ายประกาศ

๒.๒.๑.๔ การไปทัศนศึกษาดูงานในโครงการพื้นที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะเดียวกันเพื่อรับทราบความคิดเห็นและเป็นการให้ข้อมูลกับประชาชน

๒.๒.๑.๕ การจัดนิทรรศการและการสาธิต

๒.๒.๑.๖ จัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อรับทราบความคิดเห็นและเป็นการให้ข้อมูลกับประชาชน

๒.๒.๒ วิธีการของการมีส่วนร่วม

๒.๒.๒.๑ การประชุมสาธารณะและการประชุมกลุ่มย่อย

๒.๒.๒.๒ การประชุมเชิงปฏิบัติการ

๒.๒.๒.๓ กิจกรรมในเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ การลงไปทดลองให้ชุมชนได้เห็นจริง

๒.๒.๒.๔ การสำรวจทัศนคติของชุมชน และความคิดเห็นของชุมชน

๒.๒.๒.๕ จัดให้มีโทรศัพท์สายด่วน (hotline) เพื่อรับฟังความคิดเห็น

๒.๒.๒.๖ จัดให้มีเจ้าหน้าที่ประสานงานของชุมชนเพื่อการทำงานในชุมชน

๓. ทฤษฎีและแนวความคิดการจัตองค์กร

การศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ “แนวทางการพัฒนางานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” ผู้วิจัยหยิบยกทฤษฎีและแนวความคิดการจัตองค์กรมาจากส่วนหนึ่งในการศึกษาของ พลตรี ชุมพล วงศ์เวศิน (๒๕๕๒) สรุปใจความได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษา ทฤษฎีและแนวความคิดการจัตองค์กรนั้น เพื่อให้ทราบถึงความหมายขององค์กร หลักการจัตองค์กร กระบวนการในการจัตองค์กร และโครงสร้างตลอดจนการแบ่งส่วนราชการ เพื่อเป็นส่วนประกอบในการวิเคราะห์และกำหนดแนวทางในการกำหนดหน่วยปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลแบบบูรณาการ

๓.๑ หลักการจัตองค์กร

หลักการจัตองค์กรนั้น มักจะประกอบด้วยลักษณะสำคัญดังนี้

๓.๑.๑ นโยบายอันชัดเจน คือ ผู้ร่วมปฏิบัติงานต้องทราบว่ามึนโยบายอย่างไร และจุดประสงค์อะไร เพื่อจะได้ปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๑.๒ มีศูนย์กลาง อำนวยความสะดวกและอำนวยความสะดวกโดยตรง เช่น การบริหารของกรมการปกครองก็จะมีอธิบดีเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารของกรม และอธิบดีก็รับผิดชอบต่อปลัดกระทรวงมหาดไทยในฐานะที่ปลัดกระทรวงเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารของข้าราชการประจำกระทรวงมหาดไทย และจะต้องมีระบบการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีการสื่อสาร ๒ ทาง คือ คำสั่งทางหนึ่ง และการรายงานผลอีกทางหนึ่ง มีกฎเกณฑ์ในการสั่งงาน

๓.๑.๓ ระบุหน้าที่การงานอย่างกระจ่างแจ้ง คือ การบริหารราชการนั้นจะต้องมีการแบ่งแยกงานกันปฏิบัติให้เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์กร พร้อมทั้งระบุอำนาจหน้าที่ในแต่ละตำแหน่งให้ละเอียด ถูกต้องชัดเจน รวมทั้งให้มีการจัดแบ่งปันทรัพยากรในการบริหารให้เหมาะสมแก่ลักษณะของหน่วยงาน เพื่อให้ประสานสอดคล้องและดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

๓.๑.๔ จัดให้มีระบบการทำงานที่เหมาะสม การบริหารองค์การนั้นมีเทคนิคและวิธีอยู่มากมายหลายวิธีและหลายแบบ โดยที่องค์การเองก็มีรูปแบบต่าง ๆ กัน ดังนั้นการที่จะเลือกจัดวางระเบียบแบบแผนในการบริหารขององค์การให้เหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก

๓.๑.๕ จัดให้องค์การสามารถสนองต่อภาวะการณ์อันผันแปรได้เพราะองค์การนั้น คือ กลุ่มคนอันประกอบด้วยบุคคลหลายประเภท และต่างก็มีความต้องการแตกต่างกันออกไปในองค์การเอง และบุคคลเหล่านี้ก็ยังเป็นสมาชิกองค์กรอื่น ๆ อีกด้วย ซึ่งสภาพแวดล้อมเหล่านี้กดดันให้องค์การต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงเพื่อความอยู่รอดขององค์การเสมอ

๓.๒ กระบวนการจัดองค์การ (Process of Organizing)

ในการจัดองค์การนั้น จะประกอบด้วยกระบวนการสำคัญ ๓ ประการ ดังนี้

๓.๒.๑ พิจารณาแยกประเภทงาน จัดกลุ่มงาน และออกแบบงานสำหรับผู้ทำงานแต่ละคน ผู้บริหารจะต้องพิจารณาและตรวจสอบแยกประเภทดูว่ากิจกรรมของตานั้น งานอะไรบ้างที่จะต้องทำเพื่อให้กิจการได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขั้นต่อมา คือการจัดกลุ่มงานหรือ จำแนกประเภทของงานเหล่านั้นออกเป็นประเภท โดยมีหลักว่างานที่เหมือนกันควรจะรวมอยู่ด้วยกัน เพื่อให้เป็นไปตามหลักของการแบ่งกันทำ (Division of Work) โดยการจัดจำแนกออกตามหน้าที่งานแต่ละชนิดเป็นกลุ่ม ๆ ที่แตกต่างกัน จากนั้นจึงแบ่งงานของแต่ละกลุ่มเหล่านั้นออกเป็นออกเป็นส่วน ๆ เรื่อยไปทั้งตามความถนัดและความสามารถ (ของผู้ที่จะปฏิบัติ) จนกระทั่งในที่สุดได้เป็นงานชิ้นต่าง ๆ ที่แต่ละส่วนแต่ละชิ้นเหมาะสมกับคุณสมบัติของผู้ที่จะทำในแต่ละระดับ

๓.๒.๒ ระบุขอบเขตของงานและมอบหมายงาน พร้อมทั้งกำหนดความรับผิดชอบและให้อำนาจหน้าที่

๓.๒.๒.๑ ระบุให้เห็นถึงขอบเขตของงานที่แบ่งให้สำหรับแต่ละคนตามที่ได้ออกแบบมาแล้วในขั้นแรก เพื่อให้ทราบว่างานแต่ละชิ้นที่ได้แบ่งและออกแบบไว้วันนั้นจะเกี่ยวข้องกับเรื่องอะไร ชนิดไหน มีขอบเขต และปริมาณมากน้อยแค่ไหน สิ่งสำคัญในที่นี้ก็คือ การระบุชื่อเป็นตำแหน่งพร้อมกับให้รายละเอียดเกี่ยวกับงานชิ้นนั้น ๆ เอาไว้

๓.๒.๒.๒ ดำเนินการมอบหมายงาน (Delegation) แต่ละชิ้นที่ง่ายกว่าให้แก่ผู้ทำงานในระดับรองลงไปตามวิธีการมอบหมายงาน

๓.๒.๒.๓ การมอบหมายงานประกอบด้วยกำหนัดเป็นความรับผิดชอบ (Responsibility) เกี่ยวกับงานที่มอบหมายให้ทำ พร้อมกันนั้นก็มอบหมายอำนาจหน้าที่ (Authority) ให้เพื่อที่จะใช้สำหรับการทำงานตามความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จสิ้นไป ผู้มีความรับผิดชอบมากกว่าย่อมจะมีอำนาจหน้าที่มากกว่าเสมอ และขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการควบคุมโดยใช้อำนาจหน้าที่ดังกล่าว

๓.๒.๓ จัดวางความสัมพันธ์ เพื่อให้งานในส่วนต่าง ๆ ที่แบ่งกันนั้น สามารถทำงานร่วมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยไม่กระจัดกระจาย และให้อยู่รวมกันโดยไม่ขัดแย้ง และด้วยเหตุผลที่ว่ากระบวนการดำเนินงานของกลุ่มจะอยู่ในลักษณะที่เคลื่อนไหวตลอดเวลา โอกาสที่จะให้ทุกฝ่ายรู้ถึงขอบเขตความรับผิดชอบ ตามที่ได้รับมอบหมายมาก่อนทำงานนั้นย่อมจะเป็นไปได้ยาก การจัดวางความสัมพันธ์ของงานส่วนต่าง ๆ และระหว่างกลุ่มจนเป็นโครงสร้างที่สัมพันธ์กันของหลาย ๆ ส่วน จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการประสานงานกันและการก่อให้เกิดมีระเบียบขึ้น การจัดวางความสัมพันธ์จะทำให้ทราบได้ว่าใครต้องรายงานต่อใคร ขณะเดียวกันก็จะช่วยให้งานของส่วนต่าง ๆ ดำเนินไปโดยปราศจากข้อขัดแย้ง กฎของการทำงานร่วมกันก็จะเกิดเป็นระเบียบขึ้นได้

เมื่อได้มีการดำเนินการจัดองค์การจนเสร็จสิ้นตามกระบวนการดังกล่าวข้างต้น สิ่งที่จะได้และปรากฏเป็นหลักฐานสำหรับองค์การและผู้ปฏิบัติงานทุกคน ได้แก่

๓.๒.๓.๑ ผังแสดงการจัดองค์การที่เป็นทางการ (The Formal Organization Chart)

๓.๒.๓.๒ คำบรรยายลักษณะงาน (Job Description) ของงานแต่ละตำแหน่ง ซึ่งจะประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อ ตำแหน่งงานที่จะต้องทำความเข้าใจกับอำนาจหน้าที่และความสัมพันธ์ต่าง ๆ ผังแสดงการจัดองค์การที่เป็นทางการจะเป็นเครื่องมือแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมต่าง ๆ ในองค์การได้ถูกแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ อย่างไร ซึ่งให้เห็นว่าใครขึ้นต่อใครและยังช่วยให้เห็นถึงลักษณะการประสานงานติดต่อในทางตั้งซึ่งจะเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงตัวผู้บริหารสูงสุดไปยังระดับผู้ปฏิบัติงานต่าง ๆ ในองค์การมีโครงสร้างหลักคล้ายองค์กรแบบงานหลัก แต่ได้มีการใช้ประโยชน์จากตำแหน่งที่ปรึกษาฝ่ายบริหารงานหลักอาจปรึกษาหารือกับที่ปรึกษาที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ เพื่อที่จะได้นำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปใช้ในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับเทคนิค ซึ่งผู้บริหารงานหลักไม่มีความรู้ความชำนาญ โครงสร้างแบบนี้เหมาะสมกับองค์กรในปัจจุบันซึ่งมีความต้องการต่าง ๆ กัน หน่วยงานที่ปรึกษา (Staff) จะมีบทบาทอย่างมากในการทำให้การตัดสินใจในองค์การเป็นไปอย่างรวดเร็ว และการติดต่อสื่อสารดีเลิศ

๓.๒.๓.๓ โครงสร้างขององค์กรแบบแบ่งแยกตามหน้าที่ (Functional Organization) เป็นการนำแนวความคิดเกี่ยวกับการแบ่งแยกงานตามหน้าที่มาใช้โครงสร้าง แบบนี้จะจัดแบ่งงานโดยถือประเภทของงานหรือหน้าที่ในการทำงานต่าง ๆ เป็นหลักในการแบ่งส่วน

๓.๓ โครงสร้างขององค์กร

๓.๓.๑ แนวความคิดของ Bayard O. Wheeler ได้แบ่งการจัดโครงสร้างองค์กรพื้นฐานไว้ ๔ ประการ

๓.๓.๑.๑ โครงสร้างขององค์กรแบบงานหลัก (Line Organization) เป็นโครงสร้างแบบเก่าที่สุด การจัดโครงสร้างแบบนี้ผู้อยู่ได้บังคับบัญชาจะไม่ปฏิบัติกรใด ๆ ที่ไม่ได้รับมอบหมายอำนาจหน้าที่โดยตรงจากผู้บังคับบัญชา กล่าวคือ มีสายการบังคับบัญชาสูงสุดลงมายังผู้ใต้บังคับบัญชาในระดับต่าง ๆ หรือผู้ดำรงตำแหน่งรอง ๆ ลงมา มีสายการบังคับบัญชาแบบสายตรง โครงสร้างแบบนี้มักถูกเรียกว่า โครงสร้างแบบทหาร เหมาะสำหรับนำมาใช้กับองค์การขนาดเล็กและขนาดกลาง

๓.๓.๑.๒ โครงสร้างแบบหน่วยงานหลัก และหน่วยงานที่ปรึกษา (Line and Staff Organization) องค์กรจะมีการใช้ประโยชน์เกี่ยวกับความชำนาญงานเฉพาะอย่างเต็มที่ เช่น การจัดให้ฝ่ายให้คำปรึกษาแนะนำทำหน้าที่ทั้งในด้านการวางแผน กำหนดนโยบาย ตรวจสอบให้คำปรึกษาแนะนำแก่หน่วยงานหลัก ทั้งยังมีอำนาจหน้าที่สั่งการแก่หน่วยงานที่ปรึกษาหลาย ๆ หน่วยในเวลาเดียวกัน

๓.๓.๑.๓ โครงสร้างขององค์กรแบบแบ่งแยกตามหน้าที่ (Functional Organization) เป็นการนำแนวความคิดเกี่ยวกับการแบ่งแยกงานตามหน้าที่มาใช้ โครงสร้างแบบนี้จะจัดแบ่งงานโดยถือประเภทของงานหรือหน้าที่ในการทำงานต่าง ๆ เป็นหลักในการแบ่งส่วนองค์กร จะมีการใช้ประโยชน์เกี่ยวกับความชำนาญงานเฉพาะอย่างเต็มที่ เช่น การจัดให้ฝ่ายให้คำปรึกษาแนะนำ

ทำหน้าที่ทั้งในด้านการวางแผน กำหนดนโยบาย ตรวจสอบ ให้คำปรึกษาแนะนำแก่หน่วยงานหลัก ทั้งยังมีอำนาจหน้าที่สั่งการแก่หน่วยงานที่ปรึกษาหลาย ๆ หน่วยในเวลาเดียวกัน

๓.๓.๑.๔ โครงสร้างขององค์กรแบบคณะกรรมการ (Committee Organization) คณะกรรมการถูกแต่งตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ในการร่วมประสานงานระหว่างแผนกต่าง ๆ และในแต่ละแผนกด้วย ในระดับบริหารสูงสุด คณะกรรมการบริหาร (Executive Committee) มักตั้งขึ้นเพื่อให้ปรึกษาแนะนำคั่นคว้าวิจัย หรือแก้ปัญหาเฉพาะเรื่องเป็นครั้งคราว เท่านั้น บางครั้งถูกตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจ โดยอาศัยความเห็นชอบของกลุ่ม

๓.๓.๒ แนวความคิดของ รศ.ธงชัย สันติวงษ์

โครงสร้างขององค์กรอาจจัดขึ้นได้ ๓ แบบ (Pattern) ดังนี้

๓.๓.๒.๑ การจัดโครงสร้างแบ่งแยกตามหน้าที่ (Functional Structure)

โครงสร้างที่จัดขึ้นจะมีการจัดการแบ่งส่วนงาน โดยถือประเภทของงานหรือหน้าที่ในการทำงานต่าง ๆ เป็นหลัก ซึ่งแผนกต่าง ๆ จะต้องถูกแบ่งออกตามหน้าที่ในการงานต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องทำ

๓.๓.๒.๒ การจัดโครงสร้างองค์กรแบบแบ่งส่วนราชการออกเป็นหน่วยต่างหาก (Divisional Structure) โครงสร้างลักษณะนี้หน่วยต่างหากจะมีอิสระในการบริหารงาน ในหน่วยนั้นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานหรือสำนักงานกลางของกิจการ การจัดการแบบนี้จะมีประโยชน์อย่างยิ่งในการฝึกหัดตัวผู้บริหารเพราะแต่ละส่วนจะเปรียบเสมือนหน่วยงานอิสระ ผู้บริหารของหน่วยจึงมีโอกาสฝึกฝนงานอย่างกว้างขวางในทุกหน้าที่ในการจัดองค์กรแบบนี้ หน่วยย่อยแต่ละส่วนอาจแบ่งออกโดยยึดถือหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกัน แต่นิยมกันมาก

๑. การจัดแบ่งตามผลิตภัณฑ์ (Product Or Product Lines)

๒. การจัดแบ่งออกตามพื้นที่ (Territory)

โครงสร้างองค์กรแบบนี้มีข้อได้เปรียบที่ว่าการทำงานจะมีความคล่องตัวยิ่งขึ้นเพราะมีการกระจายอำนาจไปให้แก่ส่วนต่าง ๆ ให้อิสระในการตัดสินใจในงานที่ได้รับมอบหมาย

๓.๓.๒.๓ การจัดโครงสร้างแบบผสม (Matrix) ในทางปฏิบัติลักษณะโครงสร้างมักเป็นโครงสร้างแบบผสม ซึ่งการจัดการกลุ่มกิจกรรมหรือการจัดแผนงานในระดับต่าง ๆ จะไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวที่จะให้หลักเกณฑ์อะไร หากแต่มีหลายหลักเกณฑ์ผสมกันไปตามแต่จะเห็นสมควร ทั้งนี้โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการที่ได้แบ่งแผนกในระดับนั้นขององค์กรหลัก และลักษณะโครงสร้างที่เหมาะสมที่สุดคือโครงสร้างที่เหมาะสม

สำหรับองค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ การเจริญเติบโตขององค์กรและการเปลี่ยนแปลงในลักษณะของการดำเนินงาน อาจมีความจำเป็นที่จะทำให้ลักษณะของโครงสร้างเปลี่ยนแปลงจากแบบหนึ่งไปเป็นแบบอื่นก็ได้ โดยปกติแล้วโครงสร้างแบบแบ่งแยกตามหน้าที่มักจะเหมาะสมกับองค์กรขนาดเล็ก แต่ถ้าหากมีการขยายตัวทางด้านการผลิตหรือการขาย ก็อาจทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงโครงสร้างให้เป็นแบบแบ่งส่วนงานออกเป็นหน่วยต่างหาก ซึ่งอาจยึดถือการแบ่งตามผลิตภัณฑ์ตามพื้นที่หรือลักษณะแบบผสม เพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินงานในแต่ละกรณี

ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการสำรวจเป็นครั้งคราวว่าโครงสร้างขององค์กรควรจะต้องจัดขึ้นในรูปใด จึงจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๔. ทฤษฎีการจัดการแบบราชการ (Bureaucratic Management)

การดำเนินงานของฝ่ายความมั่นคงปลอดภัยของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังคงเป็นการบริหารแบบราชการที่เน้นถึงความจำเป็นของการจัดการองค์การอย่างเป็นเหตุเป็นผล ไม่ปล่อยให้ไปทำตามอำเภอใจของผู้บริหารหรือเจ้าของกิจการ ดังนั้นการทบทวนทฤษฎีนี้ จึงมีความจำเป็นเนื่องจากเป็นพื้นฐานจากผลงานของ Weber นักสังคมวิทยาชาวเยอรมนี ได้เสนอแนวคิด “ระบบราชการเชิงอุดมคติ” (Ideal Bureaucracy) ขึ้น ซึ่งเป็นที่ยอมรับของวงการทั่วไป และนำไปกล่าวอ้างอิงอยู่เสมอ โดยหลักการจัดการของ Weber มี ๗ ประการดังนี้

๔.๑ หลักการมีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และวิธีปฏิบัติ (Rules, Regulation And Procedures) ระบบราชการเป็นแบบแผนที่ส่งเสริมให้มีการทำงานอย่างมีระบบ มีมาตรฐานในการทำงาน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และทำให้มีการประสานงานของงานต่าง ๆ ให้ดีขึ้น สมาชิกขององค์การก็สามารถดำเนินงานได้ดีด้วยดี และมีความมั่นคงหากมีการเปลี่ยนแปลงตัวสมาชิกขององค์การ

๔.๒ หลักความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นแบบทางการ (Impersonal Relationship) ระบบราชการถือว่าความสัมพันธ์ของตัวบุคคลในองค์การ ต้องไม่มีเรื่องส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้อง การปฏิบัติหน้าที่ในองค์การจะต้องมีลักษณะที่เป็นทางการ ไม่ยึดถือตัวบุคคล ไม่มีการให้ผลประโยชน์ที่ขึ้นอยู่กับสัมพันธ์ทางด้านมิตรภาพและความคุ้นเคย

๔.๓ หลักการแบ่งงานกันทำตามความถนัด (Heretical Structure) ระบบราชการก่อให้เกิดความยุติธรรม และตรงตามความถนัดหรือความสามารถของบุคคลนั้น ซึ่งจะทำให้บุคคลที่ปฏิบัติงานเกิดความเชี่ยวชาญในงานเฉพาะด้าน (Specialization) และรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

๔.๔ หลักการมีโครงสร้างสายบังคับบัญชา (Heretical Structure) ระบบราชการมีการกำหนดโครงสร้างของอำนาจหน้าที่ให้เหมาะสมกับตำแหน่งต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น ตามความชำนาญเฉพาะด้าน และการแบ่งงานกันทำตามความถนัด

๔.๕ หลักการความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ (Career Aspects) ระบบราชการส่งเสริมให้คนมีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่เป็นไปตามลำดับขั้น การเลื่อนขั้น และตำแหน่งขึ้นอยู่กับความมีอาวุโส และการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานเป็นสำคัญ การจะไล่ออกจากงานได้ก็ต่อเมื่อมีความผิดที่ชัดเจนเท่านั้น

๔.๖ หลักการมีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ (Legal Authority) ระบบราชการมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของแต่ละตำแหน่งไว้อย่างชัดเจน และเป็นอำนาจหน้าที่ที่ได้มาจากสถาบัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบังคับบัญชาการออกคำสั่ง และการปฏิบัติตามคำสั่ง บุคคลใดก็ตามที่มีตำแหน่งหน้าที่ย่อมมีอำนาจที่จะใช้ได้อย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม อำนาจดังกล่าวไม่ใช่อำนาจส่วนบุคคล แต่เป็นอำนาจของสถาบัน

๔.๗ หลักคุณสมบัติทางวิชาชีพ (Professional Qualities) ระบบราชการส่งเสริมให้ยึดถือหน่วยงาน และการรับราชการเป็นคุณสมบัติทางด้านวิชาชีพ การเลือกบุคคลเข้าทำงาน การให้ความดีความชอบ การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง หรือความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ จะต้องพิจารณาจากความรู้ความสามารถเป็นเกณฑ์

๕. หลักการ SWOT Analysis

การดำเนินการและการปฏิบัติของฝ่ายความมั่นคงปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังคงมีจุดที่สามารถพัฒนาหรือต่อยอดและต้องประยุกต์เพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามยุคเสมอ ดังนั้น การประเมินองค์กรจึงมีความจำเป็นต่อการปรับตัวและประยุกต์ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ ซึ่งในปัจจุบันการดำเนินการของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งด้านองค์กรการค้า ด้านการเมืองระหว่างประเทศ การทหาร การบริหารงานต่าง ๆ การวางแผนกลยุทธ์ หรือ Strategic Planning ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ได้มีการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายซึ่งหลักการนี้ทำให้แต่ละภาคส่วนมีการพัฒนาปรับตัวให้ทันกับสิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและสามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ สิ่งที่สำคัญและจำเป็นสำหรับองค์กรคือ “การกำหนดกลยุทธ์” สำหรับใช้ในการทำงานเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของงาน โดยกลยุทธ์ของแต่ละองค์กรจะถูกกำหนดตามธรรมชาติและลักษณะขององค์กรนั้น ๆ ทั้งนี้องค์กรจะสามารถกำหนดกลยุทธ์ได้นั้นต้องรู้สถานการณ์หรือภาวะขององค์กรของตนเสียก่อน

และนอกจากนั้นยังต้องมีกระบวนการกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับตนเองด้วย ซึ่งวิธีการและเทคนิคในการวิเคราะห์สถานะขององค์กรและกระบวนการกำหนดกลยุทธ์มีหลายวิธีด้วยกัน และหนึ่งในวิธีการเหล่านี้คือ การวิเคราะห์ SWOT หรือ SWOT Analysis ซึ่งเป็นวิธีการที่รู้จักและใช้กันอย่างแพร่หลายในฐานะเครื่องมือในการประเมินหรือวิเคราะห์องค์กรเพื่อการวางแผนและการกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร นอกจากส่วนราชการจะต้องปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๙ มาตรา ๑๓ และมาตรา ๖๖ แล้ว ยังจะต้องคำนึงถึงความอยู่รอด (Survive) และความก้าวหน้า (Growth) ของส่วนราชการในอนาคตอีกด้วย การวางแผนกลยุทธ์จึงเป็นการวางแผนที่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ มีการกำหนดเป้าหมายระยะยาวที่แน่ชัด มีการวิเคราะห์อนาคตเพื่อความปลอดภัยปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด (กรมชลประทาน, ๒๕๖๐)

SWOT Analysis หมายความถึงการวิเคราะห์และประเมินว่าองค์กรมีจุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) อย่างไรเพื่อที่จะนำไปใช้ในการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ขององค์กรต่อไป SWOT มาจากตัวย่อภาษาอังกฤษ ๔ ตัวจากคำว่า Strengths Weaknesses Opportunities และ Threats โดยมีรายละเอียดอักษรย่อ ดังนี้

๑. Strengths คือ จุดแข็ง หมายถึง ความสามารถและสถานการณ์ภายในขององค์กรที่เป็นบวก ซึ่งองค์กรสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือหมายถึงการดำเนินงานภายในที่หน่วยงานทำได้ดี

๒. Weaknesses คือ จุดอ่อน หมายถึง สถานการณ์ภายในขององค์กรที่เป็นลบและด้วยความสามารถซึ่งหน่วยงานไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือหมายถึงการดำเนินงานภายในขององค์กรที่ทำได้ไม่ดี

๓. Opportunities คือ โอกาส หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การทำงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์หรือ หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการของหน่วยงาน

๔. Threats คือ อุปสรรค หมายถึง ปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายนอก การพัฒนาทรัพยากรบุคคลของกรมชลประทานที่จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของ กรมชลประทานให้บรรลุภารกิจหรือเป้าหมายหลักที่กำหนด

กรอบของ SWOT Analysis คือ การกำหนดเรื่อง หัวข้อ หรือประเด็น (Area) เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องคำนึงถึง เพราะว่าการกำหนดประเด็นทำให้การวิเคราะห์และประเมินจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค ได้ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดประเด็นหลัก (Key Area) มากกว่าใด โอกาสที่จะทำให้การวิเคราะห์ถูกต้องจะมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้การกำหนดกรอบการ วิเคราะห์ SWOT ใด ๆ ขึ้นอยู่กับลักษณะงานหรือลักษณะของหน่วยงานและธรรมชาติของหน่วยงาน นั้น ๆ ซึ่งกรอบการวิเคราะห์ SWOT มีหลากหลายรูปแบบ แต่รูปแบบที่นิยมใช้กันคือ การวิเคราะห์ ปัจจัยหรือสถานการณ์ภายนอกองค์กร และการวิเคราะห์ปัจจัยหรือสถานการณ์ภายในองค์กร

การวิเคราะห์ปัจจัยหรือสถานการณ์ภายนอกองค์กรเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยหรือ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่ภายนอกองค์กรแต่เข้ามามีบทบาทหรือผลกระทบต่อหน่วยงาน จนเป็นผล ให้การดำเนินงานของหน่วยงานจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมดังกล่าว สภาพแวดล้อมของหน่วยงาน ในที่นี้อาจหมายถึงสภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ เช่น คู่แข่ง ซึ่งนับวันจะเข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินงานของหน่วยงานเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีสภาพแวดล้อมภายนอกประเภทอื่นที่มันจะเข้ามามีผลกระทบต่อการทำงานของ หน่วยงาน เช่น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยี สารสนเทศ ความก้าวหน้าของ วิทยาการที่ทำให้หน่วยงานที่ประสบความสำเร็จได้นำมาใช้หรือปฏิบัติ เป็นต้น

ทั้งนี้ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรตามปัจจัยดังกล่าวสามารถ สรุปลงได้ว่าประเด็นหลักที่ควรนำมาพิจารณาหรือวิเคราะห์ ประกอบด้วย

๑. Socio-culture Factors ประกอบด้วย ความต้องการของหน่วยงาน
๒. Technological Factors ประกอบด้วย นวัตกรรม ความมีอยู่ของ เทคโนโลยี ฯลฯ
๓. Economic Factors ประกอบด้วย ภาวะทางด้านงบประมาณ
๔. Political and Legal Factors ประกอบด้วย นโยบายของหน่วยงาน
๕. Physical Factors ประกอบด้วย สภาพทางภูมิศาสตร์ ดินฟ้าอากาศ ภัยธรรมชาติ ฯลฯ

การวิเคราะห์ปัจจัยหรือสถานการณ์ภายในองค์กร (Internal Environment Analysis) การวิเคราะห์ปัจจัยหรือสถานการณ์ภายในหน่วยงานเป็นการ ประเมินศักยภาพของ การดำเนินงานของหน่วยงานที่ผ่านมาในอดีต (Post Experiences) และในปัจจุบันว่าประสบ ผลสัมฤทธิ์ มีปัญหาอุปสรรคหรือมีข้อมูลในการสำรวจหาโอกาส (Opportunity) ตรวจสอบภาวะคุกคามหรือ ข้อจำกัด (Threats หรือ Constraint) หรือตรวจสอบสถานะการเสี่ยง (Risks) รวมทั้งการตรวจสอบ ทางด้านศักยภาพของหน่วยงาน

หลักนิยมข่าวกรอง

๑. หลักนิยมข่าวกรอง

การดำเนินงานด้านมวลชนสัมพันธ์นั้น หลายส่วนมีการแสวงหาข่าวสารเชิงพื้นที่ เพื่อนำมาขยายและนำไปเป็นข่าวกรอง ซึ่งที่ผ่านมากกระบวนการของข่าวกรองนั้น มีหลายภาคส่วน เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง โดยข่าวกรองในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีประสิทธิภาพหน่วยหนึ่งนั้นคือ ข่าวกรองทหารเรือ ซึ่งผู้วิจัยจะขอนำหลักนิยมของข่าวกรองของกองทัพเรือเข้ามาร่วมศึกษาเพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานให้มีมิติที่หลากหลายยิ่งขึ้น ในการนี้จึงขอสรุปใจความของข้อมูลที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

การข่าวกรอง คือ ความรู้หรือผลผลิตที่เกิดจากการรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ ผ่านกระบวนการประเมินค่าการวิเคราะห์ การสนธิ และการตีความเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือมากกว่าของภัยคุกคาม/ชาติศัตรู พื้นที่ปฏิบัติการซึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและมีความสำคัญต่อการวางแผน และการปฏิบัติการทางทหาร ทั้งนี้ หลักการพื้นฐานในการดำเนินงานข่าวกรองนั้นมีหลักการพื้นฐานที่สำคัญ และมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่ก็จะแตกต่างกันอยู่บ้างในรายละเอียดที่แต่ละหน่วยงานจะมุ่งเน้นและให้ความสำคัญในการปฏิบัติ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บังคับบัญชาได้อย่างเหมาะสม บรรลุตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย (คู่มือนายทหารการข่าว, ๒๕๕๓) ซึ่งหลักการพื้นฐานของการข่าวกรองทหารเรือที่ต้องการมีดังนี้

๒. หลักการข่าวกรอง (The Principle Of Intelligence)

หลักการข่าวกรองเป็นแนวทางการดำเนินงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ หากเจ้าหน้าที่ข่าวกรองมีความเข้าใจ และนำไปประยุกต์ใช้ได้แล้ว จะเอื้อประโยชน์แก่ผู้บังคับบัญชาเป็นอย่างยิ่งโดยหลักการข่าวกรองที่สำคัญได้แก่

๒.๑ รู้ฝ่ายตรงข้าม (Know The Adversary)

การทราบเจตนารมณ์ของ ฝ่ายตรงข้ามจะทำให้สามารถทำนายหนทางปฏิบัติที่เป็นไปได้ของข้าศึก สิ่งที่จะช่วยให้เราทราบได้ก็คือ ทราบเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์เจตนารมณ์ขีดความสามารถ วิธีการปฏิบัติ จุดอ่อน และสิ่งที่มีความสำคัญของฝ่ายตรงข้าม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เราจะทราบได้จากการศึกษาคุณลักษณะขนบธรรมเนียมประเพณี สังคม ภาษา และวัฒนธรรม รวมทั้งประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา

๒.๒ สนองความต้องการของผู้บังคับบัญชา (The Commander's Need Are Paramount)

ไม่มีกองกำลังเฉพาะกิจใดที่จะเข้าทำการสู้รบโดยไม่รู้จักฝ่ายตรงข้าม และไม่มีผู้บังคับการเรือคนใดที่จะนำเรือเข้าเทียบท่าโดยไม่รู้เวลาน้ำขึ้นน้ำลง จึงถือว่าการข่าวกรองเป็นหัวใจสำคัญของการตัดสินใจของผู้บังคับบัญชาและเป็นส่วนที่ทำให้ตัดสินใจได้ด้วยความมั่นใจ

ดังนั้น การข่าวกรองจึงต้องสนองความต้องการผู้บังคับบัญชาโดยตรงและต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ในช่วงการเตรียมแผนจนถึงขั้นการปฏิบัติ

๒.๓ ความเป็นเอกภาพ (Ensure Unity Of Intelligence Effort)

ในการปฏิบัติการการข่าวจะมีส่วนช่วยสนับสนุนวัตถุประสงค์ของผู้บังคับบัญชา การชี้แจงและการจัดระดับความสำคัญของข่าวสารจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญและต้องเป็นไปอย่างมีเอกภาพในการปฏิบัติการอาจจะต้องเผชิญกับความแตกต่างและข้อจำกัดในหลาย ๆ ด้าน เช่น ภาษา วัฒนธรรม และข้อตกลง ทวิภาคี หรือวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นความเป็นเอกภาพจึงต้องตระหนักถึงความแตกต่างแห่งชาติด้วย แต่อย่างไรก็ตามการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ศูนย์ข่าวกรองร่วม และการแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ตลอดจนระบบจะเป็นสามารถช่วยในการแก้ปัญหาได้

๒.๔ สนับสนุนการวางแผนการรบได้ (Plan For Combat)

ทรัพยากรด้านการข่าวที่มีอยู่จะต้องสามารถทำหน้าที่ได้อย่างต่อเนื่องในทุกสภาพแวดล้อม การวางแผนและการฝึกด้านการข่าวที่ต่อเนื่องจะช่วยให้สามารถสนับสนุนการวางแผนการปฏิบัติการทางเรือได้อย่างมีประสิทธิภาพระบบการข่าวจะต้องเชื่อถือได้ และสนับสนุนผู้บังคับบัญชาได้ทันเวลา

ดังนั้นต้องเข้าใจคุณลักษณะของเครื่องมือหาข่าวที่มีอยู่ว่าเครื่องมือใดจะให้ข่าวกรองชนิดใด เจ้าหน้าที่ข่าวต้องมั่นใจว่าข้อมูลและการสื่อสารทั้งหมด พร้อมทั้งจะสนับสนุนการปฏิบัติการสู้รบทั้งบนบกและในทะเลได้

๒.๕ นำแหล่งข่าวที่มีอยู่ทั้งหมดมาใช้ (Use an all – Source Approach)

การประเมินค่าข่าวกรองเปรียบเสมือนกับการเล่นเกมต่อภาพ ซึ่งจะต้องมีชิ้นส่วนครบเพื่อให้ได้ภาพสมบูรณ์ ดังนั้น เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ต้องรวบรวมชิ้นส่วนให้ได้มากที่สุด หลักการนี้รู้จักกันในนามของ “การใช้แหล่งข่าวทั้งหมด”

๓. คุณสมบัติที่สำคัญของข่าวกรอง (Key Attributes)

การแสวงหาคูณสมบัติที่สำคัญของข่าวกรอง เพื่อสร้างประสิทธิภาพให้แก่ข่าวกรองนั้น จึงจำเป็นต้องประกอบด้วยคุณสมบัติหลายประการ ในบางกรณีคุณสมบัติเหล่านี้มีความขัดแย้งกันเอง เช่น ความละเอียดถี่ถ้วนและความทันต่อเหตุการณ์ต่างก็เป็นส่วนประกอบที่มีความสำคัญของข่าวกรอง แต่ความถี่ถ้วนก็เป็นอุปสรรคต่อความทันต่อเหตุการณ์ได้ ดังนั้น การข่าวกรองจะมีประสิทธิภาพสูงสุดก็ต่อเมื่อได้สร้างความสมดุลระหว่างคุณสมบัติต่าง ๆ ให้ดีที่สุด สำหรับคุณสมบัติที่สำคัญของการข่าวกรอง มีดังนี้

- ๓.๑ ทันต่อเหตุการณ์ (Timeliness)
- ๓.๒ มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน (Objectivity)
- ๓.๓ ใช้ประโยชน์ได้ (Usability)
- ๓.๔ ความสามารถในการเข้าถึง (Availability)
- ๓.๕ ความละเอียดถี่ถ้วน (Thoroughness)
- ๓.๖ ความถูกต้องแม่นยำ (Accuracy)
- ๓.๗ ความสอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงาน (Relevance)

ความมุ่งหมายหลักของข่าวกรอง มี ๒ ประการ คือ

ประการที่ ๑ ขจัดข่าวสารที่มีความไม่แน่นอนเกี่ยวกับภัยคุกคาม และสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ด้วยการเสาะแสวงหาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ แก่ผู้เกี่ยวข้องอย่างทันเวลา

(บนพื้นฐานของหลักการ หรือความรู้สาขาต่าง ๆ) ทั้งนี้ สามารถระบุเป็นภาพงานที่ชัดเจนได้ คือ การประเมินสถานะแวดล้อม การวิเคราะห์หนทางปฏิบัติที่เข้าคึกน่าจะทำ การชี้ให้เห็นถึงจุดด้อยของฝ่ายเรา และการสนับสนุน การวางแผนปฏิบัติการของฝ่ายเรา

ประการที่ ๒ ช่วยให้ข้อมูลเพื่อป้องกันกำลังของฝ่ายตนเอง ด้วยการต่อต้านข่าวกรอง ทั้งนี้สามารถระบุเป็นภาพงานที่ชัดเจนได้ คือการกำหนดมาตรการต่อต้านการข่าวกรองเชิงรับและเชิงรุก การปกปิด การชี้ให้เห็นถึงจุดด้อยของฝ่ายเรา การประเมินมาตรการรักษาความปลอดภัยเพื่อสนับสนุนในการวางแผนป้องกันกำลังของฝ่ายเรา

๔. ข่าวกรองทหารเรือ (Naval Intelligence)

หลักการพื้นฐานของข่าวกรองทหารเรือ ได้แก่

๔.๑ ตอบสนองต่อความต้องการทางยุทธศาสตร์ ยุทธการ และยุทธวิธี

๔.๑.๑ ทางยุทธศาสตร์

ผู้บังคับบัญชาในระดับสูงของกองทัพเรือสามารถใช้ประโยชน์จากข่าวกรองเพื่อหาวิธีที่ดีที่สุดในการเตรียมกำลัง และการใช้กำลังทหารเพื่อภารกิจในการป้องกัน และรักษาความมั่นคงของชาติ นอกจากนี้ยังช่วยเจ้าหน้าที่พลเรือนชั้นผู้ใหญ่ในการกำหนดนโยบายของชาติที่จะนำไปปฏิบัติต่อชาติต่าง ๆ

๔.๑.๒ ทางยุทธการ

ผู้บังคับบัญชาของกองทัพเรือในพื้นที่ยุทธบริเวณที่ได้รับมอบภารกิจจากหน่วยเหนือ สามารถนำข่าวกรองไปใช้ในการวางแผนและการใช้กำลัง ตลอดจนช่วยในการติดตาม และตรวจสอบผลของการปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

๔.๑.๓ ทางยุทธวิธี

ผู้บังคับบัญชาของหน่วยดำเนินกลยุทธ์ของกองทัพเรือสามารถนำข่าวกรองไปใช้ในการวางแผนใช้กำลังเมื่อต้องเผชิญหน้ากับกองกำลังของข้าศึกในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๒ สนับสนุนการวางแผน การตัดสินใจ และการปฏิบัติการทางทหาร

ทั้งนี้ ข่าวกรองของกองทัพเรือจะต้องสามารถสนับสนุนและช่วยในการวางแผน และการตัดสินใจของผู้บังคับบัญชา ในทุกระดับของกองทัพเรือ เพื่อแก้ไขปัญหาได้ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น นอกจากนี้สามารถให้การสนับสนุนการปฏิบัติการของกองทัพเรือให้มีประสิทธิภาพบรรลุตามภารกิจของกองทัพเรือที่ได้รับมอบหมาย

๔.๓ ทันท่วงที

จะต้องมีความทันต่อเหตุการณ์ที่จะนำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย วางแผน หรือสนับสนุนในการปฏิบัติทางเรือให้บรรลุตามตามภารกิจของกองทัพเรือและสามารถแจ้งเตือนก่อนที่ภัยคุกคามจะเกิดขึ้นได้

๔.๔ ถูกต้องแม่นยำการข่าวกรอง

กองทัพเรือจำเป็นต้องมีการประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานด้านการข่าวทั้งภายใน และนอกกองทัพเรือ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและแสวงประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงาน

ข่าวกรองทหารเรือมีประสิทธิภาพสนองต่อความต้องการผู้บังคับบัญชาในทุกระดับของกองทัพเรือ

๔.๕ มีการดำเนินการตามมาตรการป้องกัน

คือการต่อต้านข่าวกรองควบคู่กันเสมอการปฏิบัติการข่าวกรองของฝ่ายตรงข้ามเพื่อหวังผลในการขัดขวาง/ลิดรอน/ทำลาย หรือลดประสิทธิภาพในการปฏิบัติการทางเรือของฝ่ายเรา ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยต่าง ๆ ของกองทัพเรือ จะต้องดำเนินการตามมาตรการต่อต้านข่าวกรองควบคู่กับงานข่าวกรองเสมอ เพื่อป้องกัน/ขัดขวางไม่ให้ฝ่ายตรงข้ามบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้

๕. การแบ่งประเภทของข่าวกรองทหารเรือ

การแบ่งประเภทข่าวกรองของทหารเรื่อนั้น สามารถแบ่งออกตามปัจจัยเวลาได้ ๓ ประเภท คือ

๕.๑ ข่าวกรองมูลฐาน (Basic Intelligence)

ความรู้เกี่ยวกับอดีตหรือข้อมูลพื้นฐานที่มีลักษณะถาวรและมีความสำคัญ โดยข้อมูลที่รวบรวมได้มีลักษณะเป็นสารานุกรม (Encyclopedia) บรรจุความรู้ที่เป็นภูมิหลัง (Background) อย่างกว้างขวาง สามารถใช้เป็นเกณฑ์หลักสำหรับนำข่าวสารใหม่มาเปรียบเทียบ เพื่อวินิจฉัยตีความเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และทำนายแนวโน้มของสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ความรู้ข่าวกรองมูลฐานเป็นความรู้ที่แฝงอยู่ในองค์ประกอบของข่าวกรองยุทธศาสตร์ทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะครอบคลุมความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ปฏิบัติการ (ภูมิศาสตร์ทหาร) การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมจิตวิทยา เช่น ในกรณีที่เป็นการศึกษาเลือกหาที่จะทำการยกพลขึ้นบก นายทหารข่าวกรองจะต้องรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชายหาดนั้น โดยละเอียดเสนอต่อผู้บังคับบัญชา ได้แก่ ความรู้ทางภูมิศาสตร์เกี่ยวกับเนื้อดิน ลักษณะภูมิประเทศหลังหาดยกพลขึ้นบกและทางออกจากหาด ซึ่งได้แก่ ถนนและเส้นทางแบบอื่น ๆ จากหาดไปยังทางหลวง ทางรถไฟ เส้นทางคมนาคมทางน้ำ ชุมชนหรือตัวเมือง อาคาร/วัตถุก่อสร้างที่สำคัญ ที่หมายเด่นชัดบนฝั่ง ลักษณะของพื้นที่ท้องทะเลที่ติดต่อกับหาด สิ่งกีดขวาง ลักษณะของทะเล ได้แก่คลื่น กระแสน้ำ ระดับน้ำขึ้นน้ำลง และช่องทางเข้าสู่หาด

๕.๒ ข่าวกรองปัจจุบัน (Current Intelligence)

ข่าวกรองปัจจุบันเป็นความรู้ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันขณะใดขณะหนึ่ง มีการบันทึกอย่างต่อเนื่องที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งนามธรรมและรูปธรรม หรืออาจจะเป็นการเปลี่ยนแปลงของลักษณะภูมิศาสตร์ของโลกที่อาจเกิดขึ้นด้วย หรือการแก้ไขความรู้เดิมในอดีตให้ทันสมัยก็เรียกว่าข่าวกรองปัจจุบัน จุดสำคัญคือความเปลี่ยนแปลงเป็นไป得快ทันความเจริญเติบโตและความเสื่อมโทรม ตัวอย่างเช่น ผู้บังคับบัญชาของทหารเรือ มีความสนใจต่อปริมาณ การผลิต/หรือสิ่งเข้าของเหล็กกล้าที่ใช้ในอุตสาหกรรมการต่อเรือรบในประเทศของชาติที่เป็นมิตร และศัตรูที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นหรือลดลง หรือความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงของจำนวนกำลังพลที่บรรจุเข้ารับราชการทหารในกองทัพเรือของชาติศัตรู

แม้ว่าจะมีการจำกัดขอบเขตการอธิบายข่าวกรองมูลฐานและข่าวกรองปัจจุบันให้แคบที่สุดแล้วก็ตาม แต่ก็มีสิ่งบอกเหตุว่ามีปริมาณและรายละเอียดและความแตกต่างอยู่อย่าง

มากมาย จึงเป็นที่ปรากฏว่าการผลิตความรู้ดังกล่าวจะถูกจำกัดทางด้านขนาด (Volume) ความเหมาะสมที่สุด คือ การมุ่งรวบรวมความรู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการตกลงใจของผู้นำรัฐบาลและผู้บังคับบัญชาฝ่ายทหารทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งไม่ว่าจะอยู่ในเหตุการณ์ใดก็ตาม จะต้องจัดทำข้อมูลข่าวกรองมูลฐาน และข่าวกรองปัจจุบันให้อยู่ในรูปแบบที่มีพื้นฐานที่เหมาะสมในการประมาณการข่าวกรองได้อย่างถูกต้อง

๕.๓ ประมาณการข่าวกรอง (Intelligence Estimate)

การประมาณการข่าวกรองเป็นผลผลิตข่าวกรองที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่จะพัฒนาขึ้นในอนาคต (Developments) หรือสถานการณ์ที่ยังไม่รู้แต่เชื่อว่าอาจจะเป็นไปได้ (Possible) หรือน่าจะเป็นไปได้ (Probable) ทั้งในปัจจุบันหรืออนาคต

ดังนั้น ประมาณการข่าวกรองทางทหารจึงพิจารณาเกี่ยวกับขีดความสามารถและประสิทธิภาพกำลังทหาร ณ ตำบลที่ในห้วงเวลาที่กำหนด รวมถึงวัตถุประสงค์หรือหนทางปฏิบัติของกำลังทหารนั้นที่ต้องการเอาชัยชนะ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๔ ประการ ได้แก่

๕.๓.๑ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นได้

๕.๓.๒ ความอ่อนแอหรือจุดอ่อนที่อาจแสวงหาประโยชน์ได้

๕.๓.๓ ขีดความสามารถหรือหนทางปฏิบัติที่น่าเป็นไปได้

๕.๓.๔ ประมาณการข่าวกรองต้องเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ของข้าศึกที่อาจจะเป็นไปได้ ณ เวลาที่อาจเป็นไปได้ และวิธีการหรือหนทางที่นำกำลังทหารไปใช้เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอาชญากรรม

๑. ความหมายของอาชญากรรม

การทบทวนประเด็นเรื่องของความหมาย แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอาชญากรรม ในหัวข้อการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมา

อาชญากรรมในความหมายซึ่งเป็นความผิดทางอาญานั้น มีความเกี่ยวข้องกับสาขาวิชา ระหว่างอาชญาวิทยาและกฎหมายอาญา เพราะเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมายอาญา และกฎเกณฑ์ทางสังคม คำว่า “อาชญากรรม” เป็นคำสมาสระหว่างคำว่า “อาชญา” และ “กรรม” คำว่า อาชญา มีรากศัพท์มาจากภาษาสันสกฤต หมายถึง อำนาจโทษ คำนี้มักใช้กับพระเจ้าแผ่นดินหรือเจ้านาย เช่น พระราชอาญา คดีที่เกี่ยวข้องกับโทษหลวงเรียกว่า คดีอาชญาหรือคดีความอาญา เป็นต้น ส่วนคำว่า กรรม มีรากศัพท์มาจากภาษาสันสกฤตเช่นกัน หมายถึง การกระทำการกระทำที่สนองผลร้ายที่ได้ทำมาแต่ปางก่อนความตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๔)

Tappan (1960) ได้กล่าวถึงความหมายของอาชญากรรมว่า อาชญากรรม เป็นการกระทำโดยมีเจตนาละเมิดกฎหมายอาญา หรือมีเจตนาละเว้นไม่กระทำในสิ่งที่กฎหมายอาญาบังคับให้กระทำโดยไม่มีข้อแก้ตัวที่สมเหตุสมผล ซึ่งทำให้รัฐต้องดำเนินการลงโทษในฐานะที่เป็นความผิดอุกฉกรรจ์หรือความผิดลหุโทษ สอดคล้องกับการให้ความหมายขององค์การรักษามวลพลเรือน (๒๕๕๙)

จากความหมายของอาชญากรรม ที่มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย สามารถสรุปได้ดังนี้

๑. อาชญากรรมในความหมายอย่างกว้าง

พฤติกรรมที่มีการกระทำความผิด โดยผู้กระทำความผิดมีเจตนาในการกระทำความผิดกล่าว โดยเป็นการกระทำความผิดที่มีลักษณะร้ายแรง มีความรุนแรงและเป็นอันตรายต่อสังคม ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบจำนวนมากต่อสังคม อันเป็นการกระทำที่มีการละเมิดต่อกฎหมาย บ้านเมือง ผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับโทษทัณฑ์ที่ไม่เป็นทางการจากสมาชิกในสังคม อาทิ การตำหนิ ตีเตือน การไม่คบหาสมาคมด้วย และการได้รับโทษที่เป็นทางการจากข้อกำหนดของ กฎหมายบ้านเมือง ผ่านกระบวนการยุติธรรม

๒. อาชญากรรมในความหมายอย่างแคบ

พฤติกรรมที่เป็นการละเมิดต่อกฎหมายอาญาเท่านั้น โดยการพิจารณาพฤติกรรม การกระทำของบุคคลในสังคมตามข้อกำหนดของกฎหมายอาญาเท่านั้น ไม่ได้คำนึงถึงเจตนา หรือลักษณะของความผิดแต่อย่างใด สรุปได้ว่า อาชญากรรม หมายถึง พฤติกรรมที่ฝ่าฝืนข้อห้ามของรัฐ ในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายอาญา โดยผู้กระทำความผิดมีเจตนาชั่วร้าย และจากการฝ่าฝืนดังกล่าว ผู้กระทำ จะต้องได้รับโทษทางอาญา

๒. ประเภทของอาชญากรรม

อาชญากรรมเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายที่เกิดขึ้นในสังคม และมีการกระทำที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะและพฤติกรรม มีนักวิชาการหลายท่านทั้งของไทยและต่างประเทศ ที่เสนอแนวคิดในการแบ่งประเภทของอาชญากรรม ซึ่งได้ยกแนวคิดที่สำคัญมาดังต่อไปนี้

อรรถพร ชูบำรุง (๒๕๓๒ : ๕) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับประเภทของอาชญากรรมไว้ ๒ ประเภท ดังนี้

๑. การกระทำที่เป็นความผิดในตัวเอง หมายถึง พฤติกรรมที่มีความผิดในตัวเอง ทั้งแง่ศีลธรรมและกฎหมาย อาชญากรรมแบบนี้รวมถึงความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกาย การรบกวนต่อความสงบสุขหรือระเบียบของสาธารณะชน การทำความเสียหายต่อบุคคล หรือทรัพย์สินของบุคคล การละเมิดต่อความสงบสุข หรือศีลธรรมอันดีงามของประชาชน และการประพฤติปฏิบัติต่อหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ด้วย เช่น การฆาตกรรม ข่มขืน การกระทำชำเรา วางเพลิง ปล้นทรัพย์ ปลอมแปลงเอกสาร

๒. การกระทำผิดที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นการกระทำความผิด หมายถึง พฤติกรรมที่มีได้มีความผิดในตัวเอง แต่มีความผิดเพราะกฎหมายบัญญัติไว้ว่า เป็นความผิดและจะต้องถูกลงโทษ โดยอำนาจของรัฐ รวมทั้งการกระทำความผิดข้อห้ามต่าง ๆ ของรัฐ ซึ่งโดยตัวมันเองแล้วไม่เป็นความผิด เช่น การละเมิดกฎหมายแรงงาน การกระทำความผิดกฎจราจร และการซื้อสินค้าหนีภาษี เป็นต้น

นวลจันทร์ ทศนชัยกุล (๒๕๔๐ : ๑๔๓-๑๔๔) ได้แบ่งประเภทอาชญากรรมตามกลุ่มผู้กระทำความผิด เพื่อให้สะดวกในการแก้ไขผู้กระทำความผิดไว้ ๕ ประเภท ดังนี้

๑. กลุ่มเด็กและเยาวชน ได้แก่ พวกที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี แม้กลุ่มนี้จะไม่เรียกว่า “อาชญากร” แต่ก็ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดเช่นกัน เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดจะถูกดำเนินคดีโดยศาลเยาวชนและครอบครัวตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๓๔

๒. กลุ่มที่กระทำความผิดอันเนื่องมาจากความผิดปกติทางจิตใจ หรือโรคจิต จิตบกพร่อง และจิตฟั่นเฟือน ตามที่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๖๕ และ มาตรา ๖๖

๓. กลุ่มผู้กระทำความผิดที่เป็นสตรี

๔. กลุ่มที่มีอายุนอกเหนือจากวัยรุ่น กลุ่มนี้จะครอบคลุมวงกว้างมีจำนวนมาก การจะวางแผนการปราบปราม และการควบคุมอาชญากรรม ก็ต้องคำนึงถึงปัจจัยจากหลายด้าน ซึ่งก็มีความสลับซับซ้อนยากแก่การป้องกันและปราบปราม

๕. กลุ่มข้าราชการ ผู้กระทำความผิดกลุ่มนี้มักเป็นผู้มีการศึกษา ทำงานเป็นข้าราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ มีหน้าที่การงานและมีตำแหน่งในการแสวงประโยชน์ในทางมิชอบให้แก่ตัวเองและพรรคพวก

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (๒๕๓๑) ได้แยกประเภทอาชญากรรมออกเป็น ๕ ประเภท คือ

๑. อาชญากรรมปราศจากผู้เสียหาย หมายถึงการกระทำซึ่งละเมิดศีลธรรม จรรยาของบุคคล การที่เรียกว่าอาชญากรรมปราศจากผู้เสียหายเพราะผู้กระทำความผิดและผู้เสียหาย คือบุคคลเดียวกัน เช่น ความผิดเกี่ยวกับการพนัน การค้าประเวณี การทำแท้ง การมีและใช้สิ่งอนาจาร เป็นต้น

๒. อาชญากรรมพื้นฐาน หมายถึง อาชญากรรมซึ่งเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ร่างกายหรือชีวิตของบุคคลอื่น เช่น ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ฆังทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย และฆ่าผู้อื่น เป็นต้น

๓. อาชญากรรมองค์การ หมายถึง อาชญากรรมซึ่งอาชญากรได้รวมตัวเข้าด้วยกัน ตามสายการบังคับบัญชาในรูปขององค์การ โดยการจัดการวางแผน และดำเนินการเพื่อประกอบธุรกิจ ผิดกฎหมายประเภทต่าง ๆ เช่น การเป็นเจ้าของสลากกินรวบ การค้าหญิงโดยบังคับค้าประเวณี การค้ายาเสพติดให้โทษ การค้าสินค้าหนีภาษี การค้าแร่เถื่อน และการค้าไม้เถื่อน เป็นต้น

๔. อาชญากรรมคอปกขาว หมายถึง อาชญากรรมซึ่งผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งหน้าที่การงาน ไม่ว่าในภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน และได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่ดังกล่าวในทางมิชอบ เพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตน เช่น สมุห์บัญชียกเงินในความรับผิดชอบของตน ข้าราชการรับเงินคอมมิชชั่นในการประมูลก่อสร้างสถานที่ราชการ และคณะกรรมการคัดเลือกเพื่อบรรจุแต่งตั้งเข้ารับราชการรับเงินโดยมิชอบจากบุคคลผู้สมัครสอบ เป็นต้น

๕. อาชญากรรมพิเศษ หมายถึง อาชญากรรมซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากอาชญากรรม ๔ ประเภทที่กล่าวมาแล้ว แต่อาชญากรรมเหล่านี้มีความสำคัญ และจำเป็นต้องได้รับความสนใจเป็นพิเศษ เช่น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจและพาณิชย์ อาชญากรรมก่อการร้าย และอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

Fox อ้างถึงใน นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล (๒๕๔๐) ได้แบ่งประเภทของอาชญากรรมไว้ ๔ ประเภทดังนี้

๑. Treason คือ พวกอาชญากรสงครามกระทำความผิดด้วยการเข้าไปให้ความช่วยเหลือ และให้ความสะดวกแก่ข้าศึกในการสงคราม

๒. Felonies คือ อาชญากรที่ก่อคดีรุนแรง ผู้กระทำความผิดทางอาญาอย่างร้ายแรง เช่น ฆ่า ฆ่มขืน วางเพลิง ลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ คดียาเสพติด การกระทำผิดในลักษณะอาชญากรรมองค์การ

๓. Misdemeanours คือ การกระทำความผิดโดยเจตนาร้าย มีกฎหมายบัญญัติโทษ แต่มีความรุนแรงน้อยกว่าพวก Felonies

๔. Ordinance การกระทำความผิดที่มีบทบัญญัติของกฎหมายของท้องถิ่น เช่น เทศบัญญัติ ทั้งนี้ เพื่อความสงบเรียบร้อยและความเป็นระเบียบของบ้านเมือง

Clinard and Quinney (๑๙๗๐) ได้แยกประเภทของ อาชญากรรมไว้ดังนี้

๑. อาชญากรรมที่กระทำผิดต่อบุคคลอย่างร้ายแรง (Violent personal crime) เช่น การฆ่า การทำร้ายร่างกาย จนบาดเจ็บสาหัส การข่มขืนกระทำชำเรา

๒. อาชญากรรมที่กระทำต่อทรัพย์สินตามโอกาส (Occasional property crime) เช่น การปลอมลายมือ การขโมยของตามร้านขายของ การทำลายสิ่งสาธารณะ

๓. อาชญากรรมที่ทำลายความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม (Public order crime) เช่น การเป็นโสเภณี การรักร่วมเพศ การใช้ยาเสพติด การเมาสุราในที่สาธารณะ

๔. อาชญากรรมที่ทำกันอยู่ทุกเมื่อเชิ้อวัน (Conventional crime) เช่น การย่องเบา การปล้น

๕. อาชญากรรมการเมือง (Political crime) เช่น การกบฏ การก่อการร้าย การกระทำจารกรรม

๖. อาชญากรรมที่เกิดจากการงานอาชีพ (Occupational crime) เช่น การทุจริตต่อหน้าที่การงาน

๗. อาชญากรรมที่กระทำโดยห้างร้าน บริษัท (Corporate crime) เช่น การโฆษณาหลอกลวง ความผิดต่อเครื่องหมายการค้า การผลิตอาหารและยาที่ไม่ปลอดภัย

๘. องค์กรอาชญากรรม (Organize crime) เช่น องค์กรมาเฟีย

๙. อาชญากรรมที่ยึดเป็นอาชีพ (Professional crime) เช่น การเป็นมือปืนรับจ้าง การต้มตุ๋น การล้วงกระเป๋า

๓. สาเหตุการเกิดอาชญากรรม

นวลจันทร์ ทศนชัยกุล (๒๕๔๐) ได้สรุปสาเหตุการเกิดอาชญากรรมจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ ดังนี้

๑. ความยากจนขาดแคลน โดยเฉพาะการขาดแคลนปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทำให้คนต้องดิ้นรนหาทางออกเพื่อจะแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน อดอยาก ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ทำให้คนกล้ากระทำความผิดได้ง่าย

๒. การว่างงาน สภาพการไม่มีงานทำ ทำให้ไม่มีรายได้ที่แน่นอน หาคความมั่นคงในชีวิตไม่ได้ เมื่อว่างงานทำให้คนประกอบอาชญากรรม หรือประกอบกิจกรรม เช่นการคบคนไม่ดี มั่วสุม อบายมุข เสพสุรา ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะมีส่วนเอื้อให้คนกระทำความผิดได้ง่าย

วเรเดช จันทรศร (๒๕๒๒ : ๕๑-๕๓) ได้สรุปสาเหตุของอาชญากรรม ได้ดังนี้

๑. ถ้าพิจารณาในแง่ตัวบุคคล มองว่าอาชญากรรมที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งนั้นสืบเนื่องมาจากความโน้มเอียงต่อการกระทำผิดที่ถูกกำหนดโดยบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันออกไป เช่น ความผิดปกติทางชีววิทยา กรรมพันธุ์ ความผิดปกติทางสมอง ระดับสติปัญญา ซึ่งเป็นผลที่ได้จากการศึกษาทางจิตวิทยากายภาพ รวมถึงตลอดถึงความไม่สามารถของบุคคลที่ปรับตัวเองเข้ากับสิ่งแวดล้อม และแรงผลักดันของบุคคลที่ตกลงใจจะประกอบอาชญากรรม ซึ่งเป็นผลการศึกษาทางด้านสังคมจิตวิทยา

๒. พิจารณาในแง่ของกลุ่มบุคคล ก็อาจสรุปได้ว่า สาเหตุของอาชญากรรมนั้น โดยส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากการขาดความสามารถที่ต่อต้านการกดดันในการกระทำผิด ซึ่งถูกกำหนดโดย บทบาทของกลุ่ม เช่น การเลียนแบบความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ในแง่ของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผล ที่ได้จากการศึกษาด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม

๓. ถ้าพิจารณาในแง่ของระบบสังคมแล้ว อาจกล่าวได้ว่า การเกิดอาชญากรรมนั้น ย่อมเกี่ยวพันและขึ้นอยู่กับสถานการณ์ต่าง ๆ ทางสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม สถานะ และชนชั้น ทางสังคมของบุคคล ซึ่งจะเป็นเครื่องกำหนดความโน้มเอียงในการกระทำผิด ซึ่งเป็นผลที่ได้จาก การศึกษาทางสังคม และวัฒนธรรมอีกด้วย สาเหตุของอาชญากรรมนั้น ย่อมเกี่ยวพันและขึ้นอยู่กับ สถานการณ์ทางสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม สถานะ ชนชั้นทางสังคมที่จะเป็นเครื่องกำหนด ความโน้มเอียงในการกระทำผิด ความสามารถที่ต่อต้านความกดดันในการกระทำผิด ซึ่งถูกกำหนด โดยบทบาทของกลุ่ม และความโน้มเอียงต่อการกระทำผิดที่ถูกกำหนดโดยบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ที่แตกต่างกันไป

ในบรรดาสาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้บุคคลประกอบอาชญากรรม ปัจจัยทางสังคม และ สิ่งแวดล้อมนับว่ามีอิทธิพลต่อมนุษย์มาก เพราะจะค่อย ๆ ซึมเข้าปรุงแต่งลักษณะจิตใจ อารมณ์ และ ทัศนคติ หรือฝ่าฝืนสังคม จนถึงระดับนำไปสู่การประกอบอาชญากรรมได้ง่ายถ้าหากมีปัจจัย โอกาส และสถานการณ์เอื้ออำนวย (สุวิทย์ นิ่มน้อย และคณะ, ๒๕๒๒)

๔. ทฤษฎีอาชญาวิทยาที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุการเกิดอาชญากรรม

๔.๑ กลุ่มทฤษฎีสำนักราชญาวิทยาดั้งเดิม (Theory of the Classical School of Criminology) เป็นสำนักที่มุ่งศึกษาสาเหตุและทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของอาชญากรรม โดยเน้นการลงโทษเพื่อยับยั้งอาชญากรรม

Beccaria นักปราชญ์ชาวอิตาลี ได้ให้หลักปรัชญาสำคัญในเรื่องของเจตจำนง อิสระ (Free will) โดยเชื่อว่าเจตจำนงเสรีเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ หลักปรัชญานี้มีว่า “มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผลในการมุ่งแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์สูงสุดทางด้านวัตถุและ ในการตัดสินใจเลือกกระทำหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ มนุษย์จะพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ อย่างมีเหตุผล เพื่อพิจารณาและคำนวณถึงผลประโยชน์หรือผลเสียที่จะได้รับจากการกระทำนั้น ๆ หลังจากนั้น จึงเลือกกระทำหรืองดเว้นพฤติกรรมนั้น ๆ Beccaria มีความเชื่อว่าหากป้องกัน ไม่ให้มนุษย์กระทำผิดกฎหมาย บทลงโทษของกฎหมายต้องมีลักษณะรุนแรง แน่นนอน รวดเร็ว เพื่อให้ มนุษย์เชื่อหรือมองเห็นว่าผลเสียที่จะได้รับจากการทำผิดมีมากกว่าผลประโยชน์ ในที่สุดจะส่งผลทำให้ มนุษย์เลือกที่จะงดเว้นไม่กระทำความผิด

๔.๒ กลุ่มทฤษฎีสำนักราชญาวิทยาที่กึ่งดั้งเดิม (Neo-Classical School) สำนักนี้ ยังคงเห็นด้วยในหลักสาระสำคัญเช่นเดียวกับสำนักคลาสสิกแต่ได้เพิ่มมาตรการผ่อนคลาย ในการลงโทษโดยคำนึงถึงสาเหตุในการกระทำผิด มีการยกเว้นโทษ และบรรเทาโทษ เนื่องจากมี มุมมองที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสภาวะของบุคคลในการตัดสินใจในการประกอบอาชญากรรม เนื่องจากบุคคลบางประเภทไม่สามารถใช้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกหนทางในความประพฤติ ของตนได้ ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยทางจิตใจหรือกายภาพ เช่น เป็นบุคคลโรคจิต ปัญญาอ่อน หรือเป็นเด็ก และเยาวชน

๔.๓ ทฤษฎีความกดดันทางสังคม (Strain Theory) หลักทฤษฎีนี้เชื่อว่าสาเหตุของอาชญากรรมเกิดจากความขัดแย้งระหว่างค่านิยมของสังคมกับวิธีการในการบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งความขัดแย้งนี้มีต้นกำเนิดจากโครงสร้างทางสังคม

Durkheim อ้างถึงใน อัญณพ ชูบำรุง (๒๕๔๗) เป็นนักวิชาการท่านแรก ที่นำเอาแนวความคิดสภาพแวดล้อมทางสังคมมาอธิบายพฤติกรรมอาชญากรรม โดยกล่าวว่าสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจะทำให้อาชญากรรม การฆ่าตัวตายมีอัตราสูงขึ้น โดยเชื่อว่าสาเหตุของอาชญากรรมเกิดจากความขัดแย้งของโครงสร้างทางสังคม เรียกว่า อนโมี (anomie) และอนโมีมีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่สภาพสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและนำไปสู่ภาวะทำให้เกิดพฤติกรรมอาชญากรรมในที่สุด Durkheim มองว่าอาชญากรรมจะเกิดขึ้นมากในภาวะที่กฎระเบียบของสังคมไม่สามารถควบคุมความต้องการของบุคคลได้ ซึ่งจะเกิดขึ้นเฉพาะช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเท่านั้น กล่าวคือในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ การตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลในรูปของทรัพย์สินหรือความสะอาดจะลดน้อยลง หากแต่ความต้องการของบุคคลไม่ได้ลดน้อยลงตามไปด้วย จึงเกิดภาวะไม่สมดุลระหว่างความต้องการกับการตอบสนอง ทำให้เกิดปรากฏการณ์ “อนโมี” และในทางตรงกันข้ามเมื่อเศรษฐกิจรุ่งเรืองอย่างรวดเร็ว

๔.๔ ทฤษฎีของ Mannheim อ้างถึงใน นวลจันทร์ ทศนชัยกุล (๒๕๔๐) หลักทฤษฎีนี้เชื่อว่าปัจจัยด้านสังคมและปัจจัยทางจิตใจจะก่อให้เกิดอาชญากรรมก็ต่อเมื่ออิทธิพลของจิตใจมีความต้องการก็จะกระทำผิด ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ ความยากจน การว่างงาน ภาวะเศรษฐกิจที่ไม่มีการกระจายการบริหารทางสังคมที่ไม่เพียงพอ การศึกษาที่ยังไม่พัฒนา การปกครองที่ถูกครอบงำ และความยุติธรรมในสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำมาก

ปัจจัยทางกายภาพ ปัจจัยด้านนี้เป็นปัจจัยที่เชื่อว่าการประกอบอาชญากรรมเป็นไปได้โดยง่าย การเห็นวัตถุ เสื้อผ้าสวย ๆ เครื่องประดับที่โชว์ในห้างสรรพสินค้า ซึ่งเปรียบเสมือนสิ่งเร้าที่ล่อให้คนกระทำความผิด นอกจากนี้ปัจจัยทางกายภาพยังหมายถึงบ้านที่เปิดประตูทิ้งไว้ ร้านขายของที่ไม่มีคนเฝ้า รถยนต์ที่มีได้ใส่กุญแจ สิ่งแวดล้อมที่เป็นวัตถุต่าง ๆ จะเป็นตัวเร้ากระตุ้นให้คนทำผิดได้ง่ายมาก หากมีช่องทางหรือโอกาสเอื้ออำนวยความสะดวกให้

ปัจจัยด้านจิตใจ เป็นภาวะหรือสภาพที่ปัญหาทางจิตใจ เช่น เป็นโรคจิต โรคประสาท หรือมีความผิดปกติทางบุคลิกภาพ ผู้ป่วยเหล่านี้จะมีความรู้สึกผิดชอบน้อยมาก กระทำความผิดจึงขาดการควบคุมยับยั้ง ขาดเหตุผล และความเป็นจริง แนวความคิดของ Mannheim สรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้ ปัจจัยทางกายภาพ ปัจจัยทางจิตใจ อาชญากรรม ปัจจัยด้านสังคม

ตามทฤษฎีนี้สรุปได้ว่า สาเหตุการกระทำความผิดมาจากปัจจัยสองประการ คือ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยทางกายภาพ ซึ่งหากปัจจัยทั้งสองด้านมาพบกับปัจจัยด้านจิตใจ ซึ่งมีความรู้สึกชอบน้อย ขาดการควบคุมยับยั้งของจิตใจ ก็จะทำให้เกิดอาชญากรรมขึ้น

ในกรณีปัญหาของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนมีทฤษฎีที่สนับสนุนคือ

๔.๕ ทฤษฎีโอกาสที่จำกัด อ้างถึงใน นวลจันทร์ ทศนชัยกุล (๒๕๔๐)

Cloward เสนอว่าโอกาสที่จำกัดเป็นช่องทางผลักดันให้คนกระทำความผิดกฎหมายได้ คนทุกคนมีโอกาสไม่เท่ากันเมื่อคนแต่ละคนมีความต้องการที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายในวิถีทางที่ถูกต้องเหมาะสมสภาพแวดล้อมรอบข้างมีความสำคัญมากถ้าใครอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี เช่น บ้านอยู่ใกล้

แหล่งการพนัน เมื่อเกิดความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่ง ปัจจัยจากสภาพแหล่งการพนันจะผลักดันให้คน ๆ นั้นมีพฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย เช่น คนนั้นจะหาทางเข้าเล่นการพนันเพื่อได้เงินมาซื้อสิ่งที่ต้องการ แต่ในกรณีในทางตรงข้ามคนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีการเรียนรู้ที่ดีจากบุคคลใกล้เคียงคน ๆ นั้นก็จะไม่ทำในสิ่งที่ผิดกฎหมาย

Cloward เสนอสภาพแวดล้อม ซึ่งมีวัฒนธรรมที่เอื้ออำนวยต่อการกระทำ ความผิด อยู่ ๒ ลักษณะ

๔.๕.๑ ที่อยู่อาศัยของชนชั้นล่าง ลักษณะเช่นนี้คือสลัมในบริเวณนี้จะมี อาชญากรอาศัยอยู่ และอาชญากรก็อยู่ในฐานะสมาชิกคนหนึ่งในชุมชน มีความเคยชินที่ได้เห็น การกระทำผิดกฎหมายจนเห็นเป็นเรื่องธรรมดา เช่น คนในสลัมอาจเห็นคนเสพยาเสพติดอยู่ทั่วไป และขณะเดียวกันบุคคลกลุ่มนี้จะไม่เคยมีโอกาสดูเห็นคนที่ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม และการใช้ชีวิตที่ต้งาม เมื่อได้เห็นได้ใกล้ชิดกับสิ่งที่ไม่ดี หรือเลวร้าย โอกาสที่จะกระทำผิดก็มีมาก

๔.๕.๒ บริเวณที่ไม่มีความมั่นคงและไม่มีการเปลี่ยนแปลงผู้ที่อาศัยอยู่ใน ชุมชนเช่นนี้จะไม่มีโอกาสได้พบกับสิ่งแวดล้อมภายนอกจึงคุ้นเคยกับการปฏิบัติที่ไม่มีวัฒนธรรม ที่ต้งาม บรรทัดฐานที่มั่นคง จุดยืนที่เป็นหลักยึดเหนี่ยวในการปฏิบัติไม่ได้รับค่านิยมและหลักของการ ดำเนินชีวิตที่ถูกต้องชัดเจนที่จะยึดถือเป็นกฎระเบียบและสภาพแวดล้อมเช่นนั้น จึงไม่ใช่เหตุที่วัยรุ่น จะประสบความสำเร็จในชีวิตตามค่านิยมของสังคม เนื่องจากไม่มีแบบอย่างที่ดีให้เห็นจึงพูดได้ว่า โอกาสของเขาถูกจำกัดนั่นเอง

การกระทำความผิดทางอาญาทั้ง ๘ หมวดนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะการกระทำความผิด ฐานลักทรัพย์ และวิ่งราวทรัพย์ ฐานชิงทรัพย์ และฐานปล้นทรัพย์ เนื่องจากการกระทำความผิด ดังกล่าวมักเกิดขึ้นบนทางสาธารณะในหมู่บ้านหรือชุมชนบ่อยครั้ง

๕. ทฤษฎีการป้องกันอาชญากรรม

การป้องกันอาชญากรรม เป็นงานสำคัญที่ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของสังคม นอกจากนั้นยังเป็นการลดภาระหน้าที่ของการสืบสวนจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นการดำเนินการ ด้านการปราบปรามหลังจากเกิดเหตุได้อีกด้วย รวมถึงการลดการสูญเสียให้แก่บุคคลที่อาจตกเป็นเหยื่อ ของอาชญากรรมด้วยทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ให้ความสำคัญและพยายามเน้นงานในด้าน การป้องกันอาชญากรรม และปรับปรุงพัฒนาแนวทางการป้องกันอาชญากรรมให้มีประสิทธิภาพ อยู่เสมอ โดยนำหลักการและทฤษฎีที่ได้มีการศึกษาค้นคว้าไว้ หลายด้านมาใช้เป็นแนวทางในการ ปฏิบัติ ดังนี้

๕.๑ แนวทางทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Approach)

ประเสริฐ เมฆมณี (๒๕๒๓) กล่าวว่าไว้ว่า เมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม ในศตวรรษที่ ๑๙ ทำให้เกิดการย้ายถิ่นฐาน คือ คนจากชนบทอพยพเข้าสู่เมืองซึ่งเป็นแหล่งอุตสาหกรรม เพื่อหางานทำ ทำให้เมืองเหล่านั้นเติบโตมีประชากรอาศัยอยู่มากภายใต้สภาพการณ์ที่เมือง ขยายตัวอย่างรวดเร็วโดยปราศจากการวางแผนนี้เอง ได้ก่อให้เกิดปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ ตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอาชญากรรมในชุมชนเมือง ซึ่งได้ทวีปริมาณเพิ่มมากขึ้น

สำหรับประเทศอังกฤษซึ่งเป็นประเทศผู้นำในการปฏิวัติอุตสาหกรรมได้ตื่นตัวต่อการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม รัฐสภาของประเทศอังกฤษจึงได้ก่อตั้งระบบตำรวจยุคใหม่ ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยขึ้นระหว่าง ปี ค.ศ. ๑๘๒๒-๑๘๒๙ โดยมีพอล (PAUL) เป็นผู้ผลักดันและได้ก่อตั้งสำนักงานตำรวจแห่งชาตินครลอนดอนขึ้นในปี ค.ศ. ๑๘๒๙ โดยพอลได้กำหนดหลักการตำรวจอาชีพไว้ ๙ ประการดังนี้

- ๕.๑.๑ การป้องกันปราบปรามเป็นภารกิจพื้นฐานของตำรวจ
- ๕.๑.๒ ตำรวจต้องได้รับความเคารพนับถือและยกย่องจากประชาชนอย่างแท้จริง
- ๕.๑.๓ การที่ประชาชนเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย เป็นการชักนำให้ประชาชนเคารพยำเกรงตำรวจ
- ๕.๑.๔ การปฏิบัติหน้าที่เชิงบังคับขู่เข็ญของตำรวจ จะเป็นผลให้ประชาชนสนับสนุนกิจการตำรวจลดน้อยลงเป็นสัดส่วน
- ๕.๑.๕ ตำรวจจะต้องปฏิบัติหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายด้วยความเที่ยงธรรม
- ๕.๑.๖ ตำรวจพึงใช้กำลังอาวุธในกรณีที่จำเป็นสุดวิสัย ซึ่งไม่อาจหลีกเลี่ยงได้แล้ว
- ๕.๑.๗ ตำรวจและประชาชนเสมือนเป็นบุคคลเดียวกัน
- ๕.๑.๘ ตำรวจเป็นตัวแทนของกฎหมาย
- ๕.๑.๙ สังคมที่ปลอดจากอาชญากรรมและความยุ่งเหยิงย่อมเป็นสิ่งที่ทดสอบประสิทธิภาพการทำงานของตำรวจ

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (๒๕๒๖) ได้อธิบายไว้ว่า พอล ได้รับการยกย่องในเวลาต่อมาว่าเป็น “บิดาของตำรวจยุคใหม่” ได้เน้นให้บุคลากรตำรวจภายใต้บังคับบัญชาได้ตระหนักว่าการป้องกันอาชญากรรม คือ งานหลักของตำรวจและมีความสำคัญยิ่งกว่าการสืบสวน สอบสวน การจับกุม และการลงโทษผู้กระทำผิด ทักษะของพอลได้กลายเป็นพื้นฐานของการก่อกำเนิดแนวทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันอาชญากรรมขึ้น ยุทธวิธีหลักของตำรวจในการป้องกันอาชญากรรมตามทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายก็คือ การตรวจท้องที่ซึ่งได้รับการขนานนามว่าเป็นกระดูกสันหลังของงานตำรวจ ย่อมมีผลในการยับยั้งผู้ที่มีแนวโน้มจะประกอบอาชญากรรมเพราะเกรงกลัวการถูกจับกุม ฉะนั้นตำรวจสายตรวจจึงต้องแต่งเครื่องแบบ และรถวิหุ สายตรวจจึงควรมีลักษณะเด่นชัด เห็นได้ง่าย เพื่อเป็นการข่มขวัญยับยั้งอาชญากร

นอกจากนั้นการตรวจท้องที่โดยสม่ำเสมอต่อเนื่อง จะทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดความรู้สึกว่ามีตำรวจกระจายกำลังอยู่ทั่วไปทุกแห่งหน ซึ่งตำรวจสายตรวจมักได้รับการกำหนดพื้นที่รับผิดชอบในการป้องกันอาชญากรรมและระงับเหตุร้ายภายในระยะเวลาแต่ละผลัดที่ปฏิบัติหน้าที่

ยุทธวิธีหลักในการป้องกันอาชญากรรมตามแนวทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย คือ การตรวจท้องที่การปรากฏตัวของตำรวจซึ่งจะมีผลในการยับยั้งผู้ที่มีแนวโน้มจะประกอบอาชญากรรมมิให้กระทำผิดเพราะเกรงกลัวต่อการจับกุม ตำรวจจึงมุ่งกระจายกำลังให้ครอบคลุมทั่วพื้นที่และปฏิบัติงานสายตรวจทันทีโดยสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการลดโอกาสสำหรับผู้ที่จักกระทำผิด และตามแนวคิดนี้จึงให้ความสำคัญกับตำรวจสายตรวจเป็นอย่างมาก โดยมีการกำหนดอัตราส่วนของตำรวจต่อประชากรในจำนวนที่เชื่อว่าเพียงพอกับการรับผิดชอบปัญหาอาชญากรรม ซึ่งองค์ประกอบของยุทธวิธีคือ กำลังตำรวจ อาวุธ เครื่องมือสื่อสาร และยานพาหนะ

๕.๒ แนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ (Community Relations Approach)

แนวทฤษฎีนี้เกิดขึ้นประมาณ ค.ศ. ๑๙๒๐ โดยมีรากฐานมาจากแนวความคิดและผลการวิจัยของกลุ่มนักอาชญาวิทยาแห่งรัฐชิคาโก สหรัฐอเมริกา หรือสำนักนิเวศวิทยาอาชญากรรม (The Ecological School of Criminology) ภายใต้การนำของ Robert E.Park ซึ่งนักอาชญาวิทยาในกลุ่มนี้ได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดของนักวิชาการ ๓ ท่าน คือ

๕.๒.๑ ดาวิน (Dawin, 1920) คือ เรื่องการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างสัตว์กับพืช

๕.๒.๒ ซิมเมล (Simmel, 1920) คือแนวความคิดด้านความสัมพันธ์ของสังคม ด้านเวลา และสถานที่ที่มีความสัมพันธ์กันในทางสังคม

๕.๒.๓ ดัคคิม (Durkeim, 1920) พิจารณาละเอียดลงไปถึงความหนาแน่นของประชากรเป็นปัจจัยที่กระทบต่อความแก่งแย่งทางสังคมและการแย่งงาน ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (๒๕๒๕ : ๑๙-๒๓)

จากแนวคิดทั้งสามนี้ Robert E.Park ได้พยายามจูงใจให้นักอาชญาวิทยาทั้งหลายเห็นความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมของเมืองที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมอาชญากรรม ต่อมาจึงได้มีการรวมตัวกันทำการศึกษาวิจัยเรื่องนี้อย่างแพร่หลายนับตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๒๙ ซึ่ง เบอร์ เกส (Burgess, 1920) ได้เสนอทฤษฎีวงรอบ (Concentric Circle Theory) ในการวิเคราะห์ปัญหาอาชญากรรม จึงพบว่าอาชญากรรมมักมีสถิติสูงบริเวณใจกลางนครชิคาโก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นย่านธุรกิจรวมกับย่านที่อยู่อาศัยชั่วคราว เนื่องจากมีการย้ายเข้าออกอยู่เสมอและสถิติอาชญากรรมรวมถึงปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนจะลดลงทุกขณะเมื่อถอยห่างจากใจกลางเมืองออกไป

ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๔๒ ชอร์และคณะ (Shaw and Other, 1942) ได้นำทฤษฎีวงรอบไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาปัญหาอาชญากรรมในนครชิคาโกอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งก็ได้ผลเช่นเดียวกันจากผลการศึกษาวิจัย ดังกล่าวนี้นักทฤษฎีกลุ่มชิคาโกได้สรุปว่า การขาดระเบียบในสังคมหรือสภาวะแตกแยกของกลไกทางสังคมที่มีหน้าที่ค้ำจุนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือความร่วมมือร่วมใจตลอดจนกำลังใจของสมาชิกในสังคมเป็นสาเหตุเบื้องต้นของการเกิดอาชญากรรม ซึ่งแนวความคิดตามทฤษฎีนี้ได้ถูกใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างแนวความคิดต่อเรื่องที่เรียกว่า “หมู่บ้านในเมือง” (Urban Village) โดยเขาได้เน้นหนักที่การสร้างความสัมพันธ์ในสังคมหรือชุมชน ด้วยการจัดสภาพพื้นที่ในชุมชนให้มีลักษณะเอื้ออำนวยต่อการเพิ่มปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชนต่าง ๆ

นอกจากนี้ Jacobs and Wood (1961) ยังได้เสนอให้มีการจัดชุมชนและเมืองให้มีลักษณะสะดวกและ ง่ายต่อการสังเกตติดตามรวมทั้งสร้างความรับผิดชอบต่อส่วนรวมแก่สมาชิกในชุมชน อันเป็นการเสริมสร้างแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ให้น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น (ประเสริฐ สุนทร, ๒๕๔๓)

แม้ Jacobs and Wood (1961) จะเห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าวเพราะแทนที่ผู้ที่สัญจรไปมาย่อมมีความปลอดภัย แต่ Gardiner (1978) นักวิชาการชาวอเมริกันก็มีทัศนะแย้งว่า สายตาที่เฝ้ามองโดยปราศจากความรับผิดชอบต่อส่วนรวมย่อมไร้ความหมายเพราะไม่มีผลต่อการป้องกันอาชญากรรมแต่อย่างใด

สรุปได้ว่า แนวความคิดชุมชนสัมพันธ์เป็นเรื่องของการจัดสภาพทั่วไป ไม่ว่าจะในระดับเมืองหรือระดับชุมชน ในลักษณะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้ง่ายต่อการควบคุม และการสังเกตตรวจตรา โดยไม่ล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล รวมทั้งมุ่งสนับสนุนส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ทั้งของตนเองและของผู้อื่นให้ปลอดภัยจากอาชญากรรม นอกจากนี้ นักวิชาการตามแนวทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ยังได้เสนอให้มีการปรับบทบาทสำหรับตำรวจเสียใหม่ โดยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นฝ่ายวางแผน สนับสนุน และให้คำปรึกษาแก่ชุมชน โดยไม่ต้องเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการป้องกันอาชญากรรมอีกต่อไป

๖. แนวทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม

(Theory of Crime Control Through Environmental Design, CED)

แนวคิดนี้เกิดขึ้นจากการนำแนวคิดในการบังคับใช้กฎหมายมาผสมผสานกับแนวคิดแบบชุมชนสัมพันธ์ เนื่องจากมาตรการหลายอย่างตามแนวทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายยังสามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน แทนที่จะยกเลิกและนำมาตรการภายใต้ทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์มาประยุกต์ใช้ใหม่ทั้งหมด ซึ่งทั้งสองทฤษฎีต่างก็มุ่งเน้นต่อกลไกของสังคมแตกต่างกัน (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, ๒๕๒๖) จึงได้เสนอแนวทฤษฎีที่สามขึ้นโดยใช้ชื่อว่า “ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม” ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมจึงมีลักษณะเป็นแนวคิดแบบผสมผสาน (Synthesis) ระหว่างทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมายซึ่งเป็นแนวคิดริเริ่ม (Thesis) และทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ ซึ่งเป็นแนวคิดขัดแย้ง (Antithesis) ในลักษณะมุ่งหักล้างหรือแทนที่ทฤษฎีการบังคับใช้กฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติในบางสภาพสถานการณ์และสภาพพื้นที่มีลักษณะที่แตกต่างกัน

ดังนั้นจึงสมควรที่จะนำกรอบทางทฤษฎีและมาตรการภายใต้แนวทฤษฎีทั้งสองมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลกัน แทนที่จะหักล้างหรือมุ่งโจมตีซึ่งกันและกัน ซึ่งนอกจากทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมจะมุ่งประสานแนวทฤษฎีทั้งสองเข้าด้วยกันแล้ว ยังมุ่งที่จะพัฒนาทฤษฎี (theoretical Proposition) เพื่อใช้อธิบายปรากฏการณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมอาชญากร ซึ่งเป็นความพยายามที่จะเชื่อมโยงอาชญาวิทยาเข้ากับพฤติกรรมศาสตร์ทั่วไป จึงได้ กำหนดข้อเสนอเบื้องต้นและวิธีการปฏิบัติไว้ดังนี้

๖.๑ ข้อกำหนดเบื้องต้น (Basic Assumption) ของทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม

๖.๑.๑ มุ่งลดช่องโอกาสสำหรับการประกอบอาชญากรรมในสภาพแวดล้อม แต่ไม่ได้ละเลยความสำคัญของตัวบุคคล ซึ่งมีแนวโน้มหรือสำนึกที่จะละเมิดกฎหมาย

๖.๑.๒ มีความพอเพียงในการควบคุมอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน อยู่ในขอบเขตเหมาะสมหรือยอมรับได้

๖.๑.๓ มีคุณค่าในทางปฏิบัติในระดับสูง รวมทั้งส่งเสริมหลักศีลธรรมและมนุษยธรรม

๖.๑.๔ มุ่งสนับสนุนการรวมตัวและสัมพันธ์ภาพระหว่างสุจริตชนในสังคม เพื่อให้เกิดแรงต้านทุจริต ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยภายใต้กรอบของกฎหมาย

๖.๑.๕ คำว่า กฎหมาย หมายถึง กฎหมายซึ่งตราขึ้นเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนเป็นส่วนรวม

๖.๒ มาตรการหรือวิธีการปฏิบัติ (Pragmatic Mean)

๖.๒.๑ กำหนดนโยบายโดยคำนึงถึงประชาชนส่วนรวม และวางผังเมืองให้มีการใช้พื้นที่เป็นสัดส่วนไม่ปะปนกัน เพื่อลดการแอ่งแอ้งใช้บริการสาธารณะ เพิ่มประสิทธิภาพในการสอดส่องตรวจตรา และมีการควบคุมพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

๖.๒.๒ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ในพื้นที่แต่ละประเภทให้สอดคล้องกับนโยบายที่กำหนดไว้

๖.๒.๓ ทำการฝึกอบรมประชาชนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมในลักษณะที่ค่อยเป็นค่อยไป แต่ต่อเนื่องโดยเน้นที่

๖.๒.๓.๑ การผูกสัมพันธ์ซึ่งกันและกันให้เกิดความรู้สึกต่อกันเหมือนพี่น้อง

๖.๒.๓.๒ การรับผิดชอบร่วมกันต่อส่วนรวมเพื่อป้องกันอาชญากรรม

๖.๒.๓.๓ การปฏิบัติที่ถูกต้อง เมื่อประสบเหตุด่วนเหตุร้าย

๖.๒.๓.๔ ควบคุมการใช้พื้นที่แต่ละประเภท โดยกลุ่มผู้รับผิดชอบหลักและผู้สนับสนุนให้เหมาะสมกับนโยบายที่กำหนดไว้ โดยมีตำรวจเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการควบคุมพื้นที่สาธารณะ ส่วนประชาชนผู้อยู่อาศัยควบคุมพื้นที่ในย่านหรือละแวกบ้าน โดยใช้มาตรการเพื่อนบ้านเตือนภัย หรือสายตรวจประชาชน เป็นสำคัญ แนวคิดนี้เชื่อว่าการเพิ่มจำนวนบุคลากรเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าจึงสนับสนุน ให้มีเจ้าหน้าที่ของรัฐในจำนวนจำกัด แต่มีคุณภาพสูงและมีมนุษยสัมพันธ์ดีพร้อมที่จะร่วมปฏิบัติงานกับประชาชนในรูปของอาสาสมัคร ซึ่งแนวคิดนี้เน้นที่การจัดสภาพแวดล้อมระดับชุมชน และระดับบ้านเรือนให้มีลักษณะปลอดภัย และเพิ่มจำนวนในการสังเกต ตรวจตรา จำเป็นต้องมีผังเมืองและจัดชุมชนให้มีระเบียบและมีระบบการจัดการใช้พื้นที่ให้เป็นสัดส่วน ซึ่งเป็นการจัดสภาพแวดล้อมรูปธรรม และนอกจากนี้ยังมีการจัดสภาพแวดล้อมนามธรรมด้วย (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, ๒๕๒๖)

๗. มาตรการทั่วไปในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

มันส์ ครุฑไชยันต์ (๒๕๓๐) ได้กล่าวถึง สาเหตุของอาชญากรรม พบว่าเกิดจากเจตนาในการกระทำผิดและโอกาสในการกระทำผิด ดังนั้น การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอาจแบ่งได้ ๒ ส่วนดังนี้

๗.๑ การป้องกันอาชญากรรม ได้แก่ การใช้มาตรการและวิธีการต่าง ๆ ที่จะไม่ให้อาชญากรรมเกิดขึ้น โดยแบ่งเป็น ๓ มาตรการ คือ

๗.๑.๑ มาตรการป้องกันพื้นฐาน เป็นการปฏิบัติภายใต้แนวความคิดที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของการเกิดอาชญากรรม ซึ่งประกอบด้วยสภาพแวดล้อมของสังคม สถานภาพของผู้ที่จะประกอบอาชญากรรมและโอกาสในการประกอบอาชญากรรม ทั้ง ๓ องค์ประกอบนี้ จะเห็นว่าองค์ประกอบที่เจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันได้มีเพียงองค์ประกอบเดียวคือ ทำให้คนร้ายไม่มีโอกาสหรือมีโอกาสน้อยที่สุด ซึ่งจะสามารถทำได้ ๒ วิธี

๗.๑.๑.๑ ตัดโอกาสของคนร้ายโดยตรง

ด้วยการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบปรากฏกายในพื้นที่ต่าง ๆ ตามช่วงเวลาที่เหมาะสม ตามข้อมูลอาชญากรรม เช่น ในช่วงเวลาเปิดทำการของธนาคาร ร้านค้าทอง หรือให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในเครื่องแบบไป ประจำจุดที่สถานที่ท่องเที่ยวหรือชุมชน

หนาแน่นในช่วงเวลาตามสถิติของคดี หรือออกตรวจพื้นที่ เปลี่ยวในเวลากลางคืน ซึ่งล่อแหลมต่อการเกิดเหตุประทุษร้ายต่อทรัพย์ ซึ่งการปฏิบัติตามมาตรการนี้จะใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจเป็นหลักในการปฏิบัติทั้งสายตรวจเดินเท้า สายตรวจ รถยนต์ รถจักรยานยนต์ ยามจุด และจุดตรวจ

๗.๑.๑.๒ ขจัดมูลเหตุ

การตัดโอกาสของคนร้ายโดยทางอ้อม ภายในขีดความสามารถ และขอข้ายอำนาจ ยกเว้นปัญหาคนยากจน คนตกงาน ผู้ที่ได้รับการศึกษา หรืออบรมน้อย ซึ่งเป็นมูลเหตุหนึ่งของการเกิดอาชญากรรม ซึ่งเป็นปัจจัยส่วนบุคคลซึ่งอยู่นอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะแก้ไขได้

๗.๑.๒ มาตรการป้องกันตามปกติ เป็นการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันอาชญากรรมทั่วไปในทุกคดี โดยมีการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงาน รวมถึงการประมวลผลอย่างต่อเนื่อง

๗.๑.๓ มาตรการป้องกันเชิงรุก เป็นมาตรการปฏิบัติที่ใกล้ชิดกับมาตรการปราบปรามแต่ยังไม่ถึงขั้นการจับกุม ถือเป็นปฏิบัติที่เข้าไปใกล้ตัวคนร้ายมากกว่าการป้องกันตามปกติ ซึ่งวิธีการนี้จะเน้นย้ำการกระทำที่สม่าเสมอโดยไม่หวังผลการจับกุม เพียงแต่มุ่งเน้นในการป้องกัน ซึ่งหากสามารถจับกุมได้ก็จะเป็นผลดีต่อการปฏิบัติเพิ่มขึ้น

๗.๒ การปราบปรามอาชญากรรม ได้แก่ การใช้มาตรการระงับการกระทำผิดและการจับกุม ควบคุมอาชญากรเพื่อป้องกันอาชญากรย้อนกลับมาประกอบอาชญากรรมอีกและเป็นการลงโทษอาชญากรเพื่อให้เข็ดหลาบ ทั้งยังเป็นเครื่องเตือนใจให้แก่ผู้ที่คิดจะประกอบอาชญากรรมอีกด้วย ซึ่งการปราบปรามอาชญากรรมนี้สามารถแบ่งได้ ๒ มาตรการ

๗.๒.๑ มาตรการปราบปรามตามปกติ ได้แก่ การป้องกันและระงับเหตุในขณะเกิดอาชญากรรมและการสืบสวนติดตามจับกุมภายหลังเกิดเหตุ ตลอดจนการสืบสวนหาข่าวอาชญากรรมอย่างต่อเนื่องในทุกวิถี เช่น การปราบปรามอาวุธสงคราม อาวุธปืนเถื่อน ยาเสพติด และสินค้าหนีภาษี

๗.๒.๒ มาตรการปราบปรามในเชิงรุก เช่น การจัดให้มีการระดมกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจและอาสาสมัครในการกวาดล้างตามสถานการณ์ และสถานภาพอาชญากรรม

นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการรวบรวมข้อมูลด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงปลอดภัยในการปฏิบัติด้านความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ตามกรอบเนื้อหาของการศึกษา “แนวทางการพัฒนางานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” ซึ่งสามารถสรุปเนื้อหาได้ดังนี้

๑. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔ ได้กล่าวถึงปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไว้ว่า ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน เป็นปัญหาที่มีพัฒนาการที่มีความซับซ้อน ละเอียดอ่อน และมีความเชื่อมโยงกันหลายมิติโดยมี

ใจกลางของปัญหา คือ เรื่องอัตลักษณ์ชาติพันธุ์มาลาโย ศาสนา และประวัติศาสตร์รัฐปัตตานี โดยใช้แนวทางการเรียกร้องด้วยการต่อสู้ใช้ความรุนแรงเป็นผลมาจากคนกลุ่มหนึ่งที่มีอุดมการณ์ต้องการแบ่งแยกดินแดน ซึ่งได้นำเงื่อนไข “อัตลักษณ์เฉพาะ” มาขยายผลในการใช้ความรุนแรง ทำให้เกิดบรรยากาศความกลัว ไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชนและประชาชนกับประชาชนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ได้ปรากฏมีปัญหาใหม่ที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ คือ ปัญหายาเสพติด ปัญหาภัยแทรกซ้อน บทบาทของภาคประชาสังคมโดยเฉพาะเยาวชนที่เห็นต่างจากรัฐ และถูกดึงเข้ามามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของผู้เห็นต่างจากรัฐ การเข้ามามีบทบาทและแทรกแซงขององค์กรระหว่างประเทศ ที่เป็นการเพิ่มความซับซ้อนของปัญหามากยิ่งขึ้น

ซึ่งนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔ ได้กำหนดปัญหาความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในส่วนที่ ๑ นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแกนหลักของชาติ ได้ถูกบรรจุในนโยบายที่ ๓ ป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยจึงขอสรุปประเด็นไว้ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ เสริมสร้างสภาวะแวดล้อมที่สันติสุข

ประเด็นที่ ๒ พื้นฟูความเชื่อมั่นและลดความหวาดระแวงระหว่างประชาชนกับรัฐ

ประเด็นที่ ๓ เสริมสร้างสันติสุขและการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยใช้กระบวนการ

มีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นพลังในการเข้าถึงประชาชน

ประเด็นที่ ๔ ส่งเสริมความต่อเนื่องของกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข

ประเด็นที่ ๕ สร้างความเข้าใจต่อสถานการณ์ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นต่อสังคม

ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ

ประเด็นที่ ๖ จัดให้มีกลไกและโครงสร้างการบริหารจัดการของภาครัฐที่มีเอกภาพ

๒. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)

กรอบการปฏิบัติงานตาม “นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)” ภายใต้สำนักงานสภามความมั่นคงแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรีถูกเสนอเพื่อเป็นแผนหลักของชาติที่เป็นกรอบทิศทางการดำเนินการป้องกันแจ้งเตือน แก้ไข หรือระงับยับยั้งภัยคุกคามเพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) ได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ในแต่ละประเด็นความมั่นคง รวมถึงได้มีการประเมินและวิเคราะห์แนวโน้มบริบทความมั่นคงทั้งปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ การศึกษาแนวคิดกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี ของรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) นโยบาย/ยุทธศาสตร์ของกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ

ตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติฉบับนี้ ได้บรรจุ “การป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้” โดยมีตัวชี้วัด ดังนี้

๑. จำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนภาคใต้

๒. อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจชายแดนภาคใต้

๓. จำนวนนักเรียน นักศึกษา และเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ศึกษาต่อสถาบันของรัฐในทุกระดับชั้น

๔. ร้อยละของชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมร่วมกันแบบ สังคมพหุวัฒนธรรม

๕. จำนวนกลุ่มองค์กร/เครือข่ายนอกภาครัฐในพื้นที่ ให้ความร่วมมือและ สนับสนุนกับหน่วยงานภาครัฐในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๖. ระดับความเข้าใจที่ถูกต้องของทุกภาคส่วนทั้งภายใน ต่างประเทศ และองค์กร ระหว่างประเทศ เกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้

กลยุทธ์

๑. บูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐให้เป็นระบบและมีเอกภาพและ เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วม โดยน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นศาสตร์พระราชาเป็นหลักในการ ปฏิบัติ

๒. เพิ่มประสิทธิภาพด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินด้วยระบบ การดำเนินงานด้านความมั่นคง ซึ่งให้ความสำคัญกับการเฝ้าตรวจพื้นที่เสี่ยง สร้างความเข้มแข็ง ของหมู่บ้านและชุมชน เพิ่มสวัสดิภาพความปลอดภัยของครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้ง พัฒนาทักษะและขีดความสามารถของกำลังประชาชนและกำลังประจำถิ่นให้พร้อมในการดูแล ความปลอดภัยในพื้นที่ตลอดจนการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยแทรกซ้อน

๓. พัฒนางานด้านการอำนวยความสะดวกความยุติธรรม พื้นฟูความเชื่อมั่นและลด ความหวาดระแวงระหว่างประชาชนกับรัฐ โดยยึดถือความเป็นธรรมและกระบวนการยุติธรรม ตามหลักนิติธรรม สนับสนุนและเคารพหลักสิทธิมนุษยชนพัฒนาระบบกลไกคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ของประชาชน รวมทั้งให้ความช่วยเหลือเยียวยาเจ้าหน้าที่ ประชาชนและผู้ได้รับผลกระทบ จากเหตุการณ์ความไม่สงบอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

๔. ส่งเสริมสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างสันติสุข โดยยึดมั่นแนวทาง สันติวิธีและสร้างความเข้าใจให้ภาคส่วนต่าง ๆ ภายในประเทศเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหា จังหวัดชายแดนภาคใต้

๕. การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องทั้งในและต่างประเทศรวมถึงกับองค์กรระหว่างประเทศ เกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๖. ส่งเสริมความต่อเนื่องของกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งและความรุนแรง โดยเฉพาะการพูดคุยเพื่อสันติสุขกับผู้ ที่เห็นต่างจากรัฐทั้งพื้นที่ในประเทศและพื้นที่ต่างประเทศ ในการเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม ปลอดภัย รองรับการพูดคุยเพื่อสันติสุข และมีหลักประกันของความต่อเนื่องและความเชื่อมั่นของ ทุกกลุ่มในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข

๗. สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามศักยภาพของพื้นที่การพัฒนา วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตลอดจนการพัฒนาที่มุ่งสร้างความมั่นคงในอาชีพ การสร้างรายได้ และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

๘. ส่งเสริมการค้าและการลงทุนในพื้นที่และชายแดนระหว่างไทย – มาเลเซีย เพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

๙. พัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐานสอดคล้องกับตลาดแรงงานในพื้นที่และเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ โดยเร่งแก้ไขปัญหาค่าพื้นฐานที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของเยาวชนในพื้นที่รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ในลักษณะทวิภาษา (มลายูถิ่น – ไทย)

๑๐. พัฒนาระบบการให้ทุนการศึกษา ด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนการให้ทุนการศึกษาในระดับอุดมศึกษาแก่เยาวชนและมหาวิทยาลัยในพื้นที่ โดยเฉพาะสาขาวิชาที่ขาดแคลนในพื้นที่

๑๑. สนับสนุนกิจกรรมหลักทางศาสนา และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมที่ส่งเสริมสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็งตลอดจนให้ความรู้เกี่ยวกับหลักศาสนาที่ถูกต้องกับประชาชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชาติ มั่นคงพิทักษ์กุล และคณะ (๒๕๕๙ : บทคัดย่อ) ปัญหาการก่อความไม่สงบและความรุนแรงใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้น ๑๑ ปีที่ผ่านมา อันมีรากเหง้าของปัญหาฝังลึกอยู่ในพื้นที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ในทุกมิติของสังคม ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพรวมของนโยบาย กระบวนการและผลลัพธ์ของการแก้ไขปัญหา โดยศึกษาวิเคราะห์พัฒนาการของสภาพปัญหาความไม่สงบจากอดีตถึงปัจจุบัน นโยบายที่ใช้ในการแก้ไขปัญหา กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยพิจารณาบทบาทของหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ ผลลัพธ์ที่เกิดจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ สภาพปัญหาและอุปสรรคที่ยังดำรงอยู่ รวมทั้งศึกษาถึงปัจจัยสำคัญที่มีต่อผลลัพธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการดำเนินการเก็บข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) จากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-informants) จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อประกอบคำอธิบาย

การศึกษาในครั้งนี้ได้มีการศึกษานำเอางานวิชาการที่เกี่ยวข้องทางด้านการแก้ไขปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนักวิชาการไทยและต่างประเทศ ตลอดจนบทเรียนของไทย จีน อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ เพื่อนำมาเปรียบเทียบเป็นบทเรียนและประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และมีการนำผลการปฏิบัติงานของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) มาประเมินวิเคราะห์ ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารระดับสูงและหัวหน้าหน่วยงานปฏิบัติงานจำนวน ๑๓ คน เพื่อค้นหาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีต่อผลลัพธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยนำตัวแบบของเพรสแมนและวิลด์ฟสกี (Pressman and Wildavsky) มาสังเคราะห์ และได้มีการออกแบบแนวคิดเสียใหม่ เรียกว่า ตัวแบบนิด้าดีฟเซ้าท์ (Nida Deep South Model) เพื่อให้เหมาะสมกับนโยบายความมั่นคงและบริบทในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

พันเอกบุญเอื้อ บุญฤทธิ์ (๒๕๕๖ : บทคัดย่อ) การศึกษาเรื่อง การก่อความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้กับอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ และพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุการก่อความไม่สงบกับอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ และศึกษาปัญหาการก่อความไม่สงบกับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการตรวจสอบเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกโดยวิธีเจาะจง แบ่งเป็น ๕ กลุ่ม คือ นักการเมือง ผู้บริหาร

ระดับสูง อดีตผู้ก่อความไม่สงบ นักวิชาการ และผู้นำตามธรรมชาติของคนในพื้นที่ รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน ๓๗ คน ด้านอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ มีแรงจูงใจจากประวัติความเป็นมาซึ่งขาดการเหลียวแล และไม่ได้ได้รับความยุติธรรมมานานนับศตวรรษ นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ภาษา และอัตลักษณ์ระหว่างรัฐสยามกับรัฐปัตตานี รวมถึงการดำเนินนโยบายบางอย่างของรัฐที่ขัดต่อวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ ด้านพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่รัฐมีสาเหตุจากเจ้าหน้าที่รัฐบางคนใช้อำนาจไปในทางที่ผิด เพื่อบรรเทาปัญหาการก่อความไม่สงบในจังหวัดภาคใต้ ข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์ด้านนโยบาย มีดังนี้

ประการที่ ๑ ที่ใช้แก้ปัญหาต้องเน้นที่การใช้ไม้อ่อนมากกว่าใช้ไม้แข็ง

ประการที่ ๒ เจ้าหน้าที่รัฐต้องพัฒนาระบบการข่าวกรองอย่างมีประสิทธิภาพ

ประการที่ ๓ การประชาสัมพันธ์ต่อกลุ่มเป้าหมาย ต้องยึดแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๙) เรื่อง เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เพราะชาวมุสลิมมีความเชื่อว่ามีสิ่งไม่ใช่นิติที่พี่น้องกัน

ประการที่ ๔ เจ้าหน้าที่รัฐทุกหน่วยงานต้องทำงานไปในทิศทางเดียวกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ใช้แนวทางสันติวิธีและมีความยุติธรรม โดยมีการประเมินผลของคนในพื้นที่ที่เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

ประการสุดท้าย ควรใช้ตัวแบบการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤตที่ประเทศไทยเคยมีประสบการณ์มาแล้วนำมาประยุกต์เพื่อใช้งานต่อไป

ชนกพร อังศุวิริยะ (๒๕๕๗ : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาวิจัยหัวข้อวาทกรรมความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ผ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นภาคใต้และหนังสือพิมพ์ระดับชาติ ใจความว่า บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความรุนแรงจากเหตุการณ์ ๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้ผ่านข่าวหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นภาคใต้ ได้แก่ ชาวใต้โพกภาคใต้ สมิหลาไทมส์ และหนังสือพิมพ์ระดับชาติ ได้แก่ ไทยรัฐ มติชน ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๔๘ และ ปี พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๕ รวมข้อมูลทั้งสิ้น ๑,๓๔๔ ฉบับ

ผลการวิจัยพบว่า วาทกรรมความรุนแรงดังกล่าวสื่อผ่านภาษาทั้งวัจนภาษา ได้แก่ การเป็นประธานแสดงตำแหน่ง คือประธานที่เป็นผู้รับผิดชอบต่อเหตุการณ์ ผู้ก่อการร้าย ผู้ได้รับผลกระทบ ผู้สังเกตการณ์ การละประธานแสดงตำแหน่งที่หายไป ได้แก่ ละประธานที่เป็นผู้รับผิดชอบต่อเหตุการณ์ผู้ก่อการร้าย และผู้ได้รับผลกระทบกับเหตุการณ์หรือ ผู้สังเกตการณ์ และอวัจนภาษา ได้แก่ ภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ความเสียหายต่อสถานที่/วัตถุสิ่งของผู้ได้รับผลกระทบต่อเหตุการณ์ และผู้ก่อการร้ายหนังสือพิมพ์ทั้งสองประเภท เสนอข่าวดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง การสร้างวาทกรรมความรุนแรงทำให้เห็นว่าพื้นที่ดังกล่าวน่ากลัว โหดร้ายรุนแรงและไม่ใช้พื้นที่น่ายุติอีกต่อไป

รัชณี กัลป์ยณคุณาวุฒิ (๒๕๓๕) ได้ทำการวิจัยเอกสารเอกสารเกี่ยวกับปัญหาชายแดนภาคใต้ ระหว่างพ.ศ.๒๕๒๑ - ๒๕๓๒ โดยใช้แหล่งค้นคว้าเอกสารงานวิจัยทั้งเอกสารวิจัยส่วนบุคคล งานวิจัยเป็นหมู่คณะวิทยานิพนธ์ ตามสถานที่จัดเก็บเอกสารต่าง ๆ ซึ่งเอกสารที่นำมาวิเคราะห์รวมทั้งสิ้น ๙๗ เรื่อง สรุปใจความที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความมั่นคงในพื้นที่ว่า ประการที่ ๑ ปัญหาราคาผลผลิตเกษตรตกต่ำ ชาวบ้านเสนอให้เร่งรัดดำเนินงานเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ๒ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐไม่มีประสิทธิภาพ การเลือกปฏิบัติและการกระทำไม่ดีต่อประชาชน ชาวบ้านต้องการให้เจ้าหน้าที่สำนึกในหน้าที่ การให้บริการประชาชน วางตัวเป็นกลาง

และให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐได้ ประการที่ ๓ ปัญหาการศึกษา
ชั้นพื้นฐานไม่ได้มาตรฐาน ขาดโอกาสในการศึกษาปริญญาตรี ชาวบ้านต้องการให้คนใน ๓ จังหวัด
ภาคใต้ได้รับการศึกษาทั่วถึงอย่างมีคุณธรรม ประการที่ ๔ ปัญหานโยบายยังไม่ตรงกับสภาพท้องถิ่น
ต้องการให้มีการจัดเวทีประชาชน รับฟังปัญหาประชาชนให้มากขึ้น ประการที่ ๕ ปัญหาความไม่ปลอดภัย
ในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและอิทธิพลของท้องถิ่น ซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐแก้ปัญหาไม่ตรงจุด
ทำให้เกิดแรงสะท้อนกลับเกิดแนวร่วมเข้าผกผันขึ้น

พลตรีธเนศ วงศ์ชะอุ่ม (๒๕๖๐) ได้ทำการศึกษาในหัวข้อ แนวทางพัฒนางานด้านการข่าว
ซึ่งในการศึกษาการพัฒนางานด้านการข่าวมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของหน่วย เนื่องจาก
ปัจจุบันสถานการณ์ของโลกได้มีการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในเรื่องของ
ระบบการติดต่อสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ต การพัฒนาอาวุธ การพัฒนาทางด้านการแพทย์
การสาธารณสุข ทำให้ภัยคุกคามที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกประเทศมีความหลากหลาย
เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ โดยเฉพาะความมั่นคงภายในประเทศประกอบด้วย ความมั่นคง
แห่งรัฐ ความมั่นคงทางสังคม ความมั่นคงแบบพิเศษ ความมั่นคงทางทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม ความมั่นคงในพื้นที่ อีกด้านคืองานป้องกันประเทศโดยเฉพาะการสู้รบซึ่งก่อให้เกิดการ
สูญเสียและการลี้ภัยจากการสู้รบมาอยู่ตามศูนย์พักพิง ก่อให้เกิดปัญหาสาธารณสุข สุขอนามัย
การแพร่ระบาดของโรคติดต่อ จากสถานการณ์และสภาพปัญหาที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจึงมีความจำเป็น
อย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนางานด้านการข่าวตั้งแต่บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการข่าว ระบบการจัดเก็บ
ฐานข้อมูล เครื่องมือและระบบการเฝ้าตรวจทั้งพื้นที่เมืองและชายแดน รวมไปถึงการดำเนินงาน
ตามวงรอบข่าวกรอง เพื่อให้งานข่าวมีประสิทธิภาพสามารถตอบสนองภารกิจได้ทันเวลา อันจะนำมา
ซึ่งความสำเร็จของภารกิจและการป้องกันปัญหาและภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้น ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้
ดำเนินการเก็บรวบรวมและสถิติการปฏิบัติงานด้านการข่าวของหน่วยหลังจากที่ได้มีการดำเนินขั้นตอน
การพัฒนาตามแนวทางที่ศึกษาพบว่างานด้านการข่าวของหน่วยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากการดำเนินการสำรวจเจ้าหน้าที่ตั้งแต่ส่วนรวบรวบ วิเคราะห์ข้อมูลไปจนถึงเจ้าหน้าที่
ที่ปฏิบัติงานในการรายงานข่าวสารในพื้นที่พบว่า การปฏิบัติงานด้านการข่าวมีการพัฒนามากขึ้น
ข่าวสารที่ได้รับสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่การปฏิบัติงานของหน่วย
มากขึ้นจึงสรุปผลการสำรวจในการพัฒนางานด้านการข่าว ดังนี้

๑. ได้แนวทางในการกำหนดกรอบการพัฒนางานด้านการข่าวเพื่อให้ตรงกับประเด็น
ปัญหาที่เกิดขึ้นและมีแนวทางการแก้ไขปัญหาคัดเจน

๒. การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ มีความจำเป็นและสำคัญต่อการพัฒนางานด้านการข่าว
ของหน่วยทุกระดับ

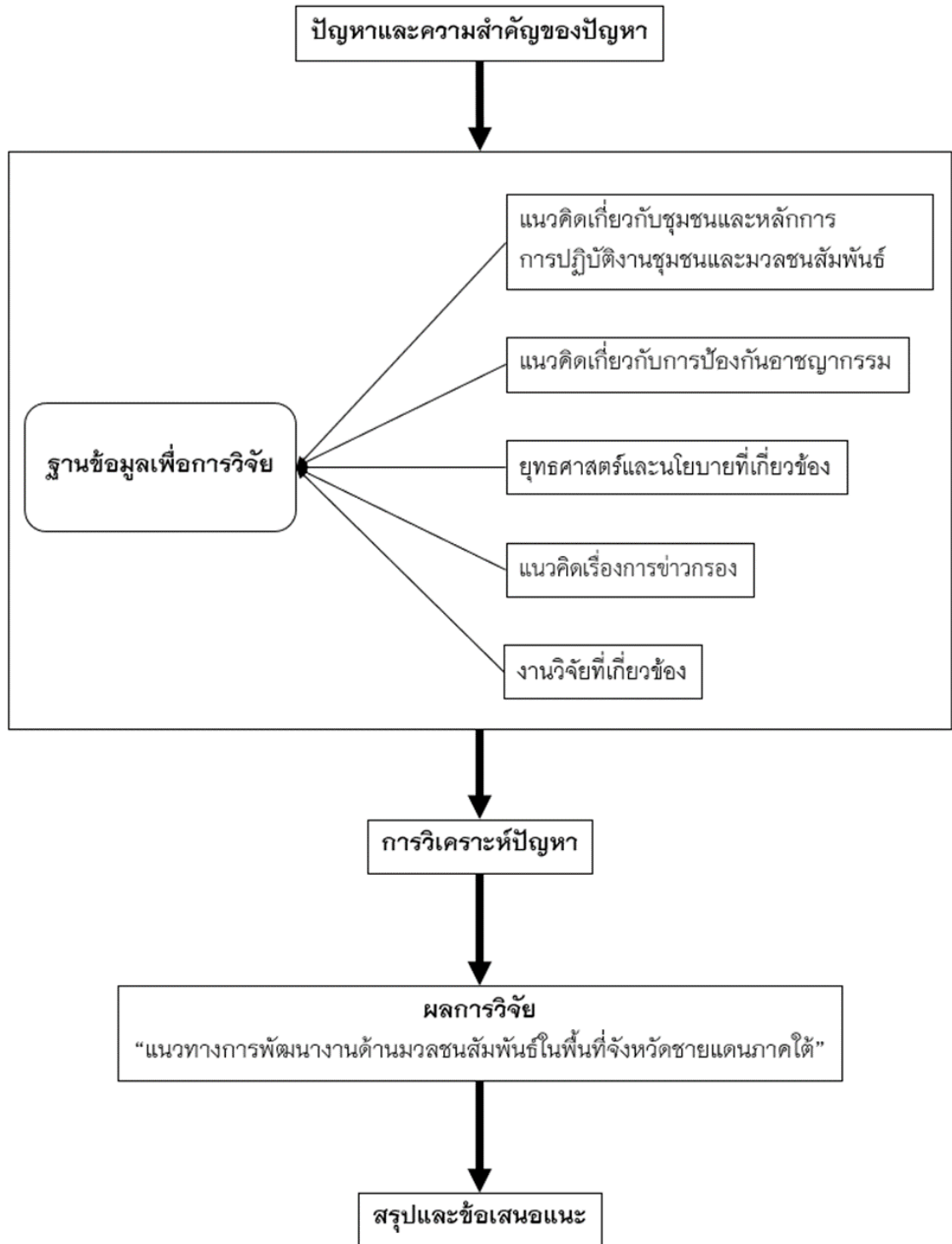
๓. การให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่เป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนางานด้านการข่าว

๔. การจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบสามารถนำมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลได้รวดเร็ว
และทันเวลา

๕. การพัฒนาเครื่องมือระบบเฝ้าตรวจของหน่วยทำให้ได้ข้อมูลที่ทันสมัยทันต่อสถานการณ์
ที่จะเกิดขึ้น

กรอบแนวคิดของการวิจัย

แผนภาพที่ ๒-๑ กรอบแนวคิดของการวิจัย

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๓.

สรุป

จากการศึกษา ค้นคว้าและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยในบทที่ ๒ ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจและเล็งเห็นความสำคัญในการเร่งศึกษาแนวทางการพัฒนาด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อนำมาปรับใช้ในพื้นที่อย่างเร่งด่วนตามกรอบยุทธศาสตร์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ ในส่วนยุทธศาสตร์แห่งชาติด้านความมั่นคง ซึ่งนับเป็นการเพิ่มเสถียรภาพเชิงพื้นที่และลดการสูญเสียของฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐในการถูกโจมตีในลักษณะเหตุโจมตีฐานปฏิบัติการหรือฐานที่ตั้งด้วยมวลชนในพื้นที่

หลายปีที่ผ่านมา หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องต่างร่วมกันทำสงครามแย่งชิงมวลชนในพื้นที่เพื่อความได้เปรียบในการต่อสู้ระหว่างฝ่ายรัฐไทยและฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในแลทิศทางการศึกษาวิจัยและการค้นคว้าเอกสาร โดยใช้ประเภทของข่าวกรองทหารเรือมาเป็นกรอบการศึกษา ซึ่งได้พุดถึง “ข่าวกรองมูลฐาน” ทำเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาค้นคว้าประเด็นประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่และความเป็นมาของกลุ่มที่เคลื่อนไหวต่อต้าน ดังนั้นทิศทางการศึกษาวิจัยของผู้วิจัยจะยึดโยงตามองค์ประกอบดังนี้

๑. ข้อมูลมูลฐาน

ข้อมูลมูลฐานสามารถอธิบายความเป็นมาเป็นไปโดยยึดโยงกับประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น ประวัติศาสตร์ประเทศมาเลเซีย จีน และชาติที่เกี่ยวข้อง ทำให้เห็นถึงพัฒนาการเชิงพื้นที่ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้การศึกษาประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่และพัฒนาการของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่เคยเคลื่อนไหวในพื้นที่ ทำให้ผู้วิจัยสามารถจำแนก “เครื่องมือ” ที่กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบใช้ในการปฏิบัติการในพื้นที่ได้มากยิ่งขึ้น

๒. ข้อมูลปัจจุบัน

ข้อมูลปัจจุบันเป็นข้อมูลที่จะอธิบายการทำงานของฝ่ายรัฐและหรือข้อมูลอื่นใดที่สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการระงับข้อพิพาท รวมถึงข้อมูลสถิติการก่อเหตุของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ เพื่อจำแนกลักษณะการก่อเหตุโดยเฉพาะเหตุโจมตีฐานปฏิบัติการหรือฐานที่ตั้ง

ในการศึกษาส่วนนี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลเหตุการณ์การโจมตีฐานปฏิบัติการเพื่อทำการเปรียบเทียบและทำการศึกษาย้อนรอยตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น อันจะนำไปสู่การเข้าใจมูลเหตุที่กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบใช้เป็น “เครื่องมือ” ในการขับเคลื่อน

๓. ข้อมูลประมาณการ

เมื่อทราบและเข้าใจข้อมูลมูลฐานและข้อมูลปัจจุบันด้วยวิธีการเรียบเรียงและยึดโยงกันอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยจึงจะกำหนดแนวทางการพัฒนาด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เหมาะสมกับพื้นที่และยังสอดคล้องกับประเด็นมูลเหตุที่สืบทอดมา ซึ่งแนวทางดังกล่าวสามารถนำไปปฏิบัติในพื้นที่และตรงตามเจตนารมณ์ของผู้บังคับบัญชา

บทที่ ๓

สภาพการณ์พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

การศึกษาค้นคว้าวิจัยตามหัวข้อ “แนวทางการพัฒนางานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ภายใต้การกำหนดขอบเขตระเบียบวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวพันและเป็นอุปสรรคต่อการทำงานด้านมวลชนสัมพันธ์

เมื่อกล่าวถึงสภาพการณ์ของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ หลีกหนีไม่พ้นที่จะต้องกล่าวถึงอัตลักษณ์เฉพาะของคนพื้นที่นั้น ที่บางครั้งหลายคนอาจเรียกขานกลุ่มคนหนึ่งว่า “แขก” เพียงเพราะอัตลักษณ์ภายนอก ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากบางบทบางตอนใจความว่า (กมลทิพย์ กาลพันธ์, ๒๕๖๐)

“...ผู้ชายไว้เครยาว นุ่งโสร่ง สวมหมวกกอปิเยาะห์ ส่วนผู้หญิงใส่ผ้ายาวรวมทำเสื้อแขนยาว สวมฮิญาบ สื่อความหมายว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคใต้ตอนล่างแถบสงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล...”

จากบางบทบางตอนของงานวิจัยของ กมลทิพย์ กาลพันธ์ ที่ศึกษาในหัวข้อ “พัฒนาการวาทกรรม อัตลักษณ์มลายูไทยจังหวัดชายแดนภาคใต้ในรวมเรื่องสั้นแขกบ้านตัวเอง” สะท้อนให้เห็นว่าอัตลักษณ์ของคนพื้นที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสำคัญมาก เนื่องอัตลักษณ์ของคนพื้นที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สืบทอดมาจากประวัติศาสตร์ มีความแตกต่างจากมุสลิมในพื้นที่อื่น ๆ (เอกรินทร์ ต่วนศิริ, ๒๕๕๓) และมักถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นมูลเหตุเพื่อกระตุ้นให้ผู้ก่อความไม่สงบก่อเหตุสามารถก่อเหตุต่าง ๆ รวมถึงการชักนำกลุ่มเยาวชนเข้าร่วมเป็นผู้ก่อเหตุความไม่สงบหน้าใหม่ อีกทั้งฝ่ายผู้ก่อเหตุความไม่สงบมักขยายความของความแตกต่างทางด้านอัตลักษณ์เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางจิตวิทยา เพื่อสร้างฐานมวลชนตั้งแต่ระดับเยาวชน กลุ่มนักเรียน นักศึกษาและประชาชนในพื้นที่ อันจะเป็นกำลังหลักในการสนับสนุน ส่งเสริมและช่วยเหลือในการปฏิบัติการทางทหาร ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงทำการศึกษาย้อนรอยประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่และกลุ่มติดอาวุธที่เคยปฏิบัติการทางทหารในลักษณะเดียวกัน

สอดคล้องกับการศึกษาของสุรชาติ บำรุงสุข (๒๕๕๓) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานจำเป็นต้องศึกษาภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวต่อต้านอำนาจรัฐ การเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา และความมั่นคงที่เอื้ออำนวยต่อการเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความไม่สงบ ความล้มเหลวหรือการดำเนินนโยบายที่ผิดพลาดของรัฐบาลที่เป็นเสมือนเชื้อไฟที่ทำให้ความไม่สงบยังดำรงอยู่หรือขยายตัวมากขึ้น รวมทั้งจะต้องศึกษาการก่อกำเนิดละความเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความไม่สงบแต่ละกลุ่ม ตั้งแต่มีการก่อตั้งมาจนถึงปัจจุบันตลอดจนการทำความเข้าใจ เพื่อแสวงหาแนวทางและมาตรการในการต่อสู้กับความเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความไม่สงบ โดยรัฐจะต้องมีเป้าหมายในบั้นปลายที่จะเอาชนะกลุ่มก่อความไม่สงบให้ได้ อย่างเบ็ดเสร็จสมบูรณ์ นั่นจึงเป็นที่มาของการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องดังนี้

มูลฐาน : สภาพการณ์ในอดีต

ชาวมุสลิมเชื้อสายมาเลย์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

พื้นที่บริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้ เคยเป็นอาณาจักรเก่าแก่มาในอดีต ซึ่งเดิมมีความผูกพันกับความเจริญและความเสื่อมของรัฐต่าง ๆ ในทั้งดินแดนทางแหลมมลายูและหมู่เกาะชวา ทำให้ดินแดนทางแหลมมลายูและดินแดนเชื่อมต่อมีความสัมพันธ์ทั้งในแง่มุมการค้าระหว่างภูมิภาคตะวันตกกับตะวันออกและเป็นศูนย์กลางการค้าและการเดินเรือระหว่างมหาสมุทรอินเดียกับมหาสมุทรแปซิฟิก

ความสำคัญในแง่ที่ตั้งของดินแดนดังกล่าว จึงทำให้ดินแดนบริเวณนี้ ได้รับอิทธิพลทั้งทางศาสนาและวัฒนธรรมจากชนชาติที่เข้ามาติดต่อกับชาย จากความหลากหลายของการแลกเปลี่ยนทางการค้า ทำให้ดินแดนในแหลมมลายูที่ซึ่งเคยนับถือภูติผีและวิญญาณมาก่อน เริ่มเปลี่ยนมายอมรับนับถือศาสนาต่าง ๆ เช่น ศาสนาพราหมณ์ ฮินดู และพุทธ (สุรชาติ บำรุงสุข, ๒๕๕๓)

อาณาจักรลังกาสุกะ ซึ่งเป็นอาณาจักรแห่งแรกในแหลมมลายูที่ก่อตัวขึ้นเมื่อราวคริสต์ศักราชที่ ๖ ในห้วงเวลานั้นดินแดนได้รับอิทธิพลของศาสนาและวัฒนธรรมของฮินดู-พุทธ หรือฮินดู-ชวา โดยศูนย์กลางของอาณาจักรลังกาสุกะตั้งอยู่ที่จังหวัดปัตตานี ต่อมาอาณาจักรศรีวิชัยก็ถูกสถาปนาและเข้ามาขยายอิทธิพลในแถบภูมิภาคมะละกาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๘-๑๑ จนกระทั่งอำนาจของอาณาจักรศรีวิชัยเสื่อมลงในช่วงประมาณคริสต์ศตวรรษที่ ๑๒ อาณาจักรลังกาสุกะจึงกลับมาเป็นรัฐอิสระอีกครั้ง

สำหรับอาณาจักรปัตตานี นั้นถือกำเนิดขึ้นภายหลังอาณาจักรลังกาสุกะล่มสลายลงในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๔ ซึ่งเป็นช่วงเดียวกับที่อาณาจักรสุโขทัยกำลังเรืองอำนาจ (ในตอนกลางของประเทศไทยในปัจจุบัน) และในยุคสมัยที่กรุงศรีอยุธยาเรืองอำนาจนั้นเป็นช่วงเดียวกับที่การค้าขายระหว่างดินแดนแถบนี้ได้เจริญสัมพันธ์ไมตรีกับพ่อค้าอิสลามจากต่างภูมิภาคที่เดินทางเข้ามาทำการค้าในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะในแถบรัฐมลายู

การเจริญการค้ากับชาติต่าง ๆ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงเป็นศาสนาในภูมิภาคนี้ หรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็นกระบวนการทำให้เป็นอิสลาม (Islamization) ขึ้นเป็นครั้งแรกในดินแดนแถบนี้ แม้ในขณะเดียวกันกรุงศรีอยุธยาได้รับอิทธิพลทางการเมืองและความเชื่อทางศาสนาแบบพราหมณ์และพุทธมาจากอาณาจักรขอมโบราณ แต่ผู้ครองกรุงศรีอยุธยาก็ไม่ปฏิเสธบุคคลที่นับถือศาสนาอื่น เห็นได้จากในสมัยนั้นมีข้าราชการในราชสำนักที่มีบทบาทสำคัญหลายคนที่เป็นชาวต่างชาติทั้งชาวมลายู เปอร์เซีย จีน อินเดีย ญี่ปุ่น และโปรตุเกส ซึ่งถือเป็นการยอมรับความหลากหลายทางการเมืองและเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้เอง ทำให้กรุงศรีอยุธยาสามารถติดต่อเชื่อมโยงกับประเทศต่าง ๆ ได้โดยสะดวก

เมืองท่าที่ชื่อว่า “MALACCA”

จุดสิ้นสุดของแผ่นดินใหญ่ทุกที่ย่อมเชื่อมติดกับท้องทะเล ทั้งที่เป็นพื้นหาดทรายหรือบางพื้นที่เป็นป่าโกงกาง แต่สำหรับแหลมมลายูที่เชื่อมติดกับแผ่นดินที่มากด้วยเรื่องราวของอาณาจักรต่าง ๆ ไม่มีเรื่องราวที่ยิ่งใหญ่อย่างกัมพูชา สยามหรือพม่า แต่กลับมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ทางทะเล ตามพงศาวดารมลายูได้กล่าวว่าร่าวปี ค.ศ. ๑๒๕๗ เจ้าชายปรเมศวร

(PARAMASWARA) ได้ทรงอพยพหลบหนีออกจากปาเล็มบัง ด้วยเหตุภัยสงครามจากการรุกรานจากอาณาจักรมัชปาหิต (อาณาจักรในชาวตะวันออก ปัจจุบันคือ ประเทศอินโดนีเซีย เรื่องอำนาจในหัวปีค.ศ. ๑๒๙๓ - ๑๕๐๐) ซึ่งก่อนจะมาถึงดินแดนที่เรียกว่า มะละกา (Malacca) เจ้าชายปรเมศทรงเดินทางถึงตุมาริกหรือเตมาเชก (ตุมาริก คือ ประเทศสิงคโปร์ในปัจจุบัน) และพยายามตั้งเมืองที่ตุมาริก แต่ในขณะนั้นตุมาริกอยู่ภายใต้อำนาจของสยาม ส่งผลให้พระองค์เกิดความขัดแย้งกับสยามและออกเดินทางจนถึงมะละกา และก่อตั้ง “เมืองมะละกา” จนเป็นผลสำเร็จและเมืองมะละกา กลายเป็นจักรวรรดิการค้าทางทะเลที่ยิ่งใหญ่ในอีก ๒๐๐ ปีต่อมา (กิตติมา จันทรตรี, ๒๕๔๑)

ต่อมาปี ค.ศ. ๑๕๐๙ ประเทศโปรตุเกสเดินทางมาถึงเมืองมะละกาเพื่อขอจัดตั้งสถานีการค้าเพื่อนำสินค้าอย่าง พริกไทย และเข้ามาเพื่อเผยแพร่ศาสนาคริสต์แต่กลับถูกปฏิเสธ บทสรุปจึงนำไปสู่สงครามระหว่างโปรตุเกสกับเมืองมะละกา และผลของสงครามประเทศโปรตุเกสเป็นฝ่ายชนะเมื่อ ๒๔ สิงหาคม ปี ค.ศ. ๑๕๑๑ และผลัดเปลี่ยนมือผู้ถือครองไปยังประเทศเนเธอร์แลนด์ในปี ค.ศ. ๑๖๔๑ (Barbara Watson Andaya และ Leonard Y. Anadaya, 2551)

จากความพยายามเข้ามาตั้งสถานีการค้าของประเทศโปรตุเกส จนกลายเป็นจุดนี้แตกหักด้วยสงครามระหว่างผู้มาเยือนและมุ่งทะยานสู่ผู้กำชัยชนะและถือครองดินแดนที่กินเวลายาวนานถึง ๑๓๐ ปี ก่อนผลัดเปลี่ยนมือไปอีกประเทศและอีกประเทศ จุดเริ่มต้นนี้เองที่เป็นที่มาของการเข้ามาของชาติยุโรป ชาติอาหรับ และชนชาติจีน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของความหลากหลายในดินแดนแหลมมลายออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ก่อนกาลแทรกซึมของมหาอำนาจชาติยุโรป

การล่าอาณานิคมหรือที่เรียกอย่างสวยหรูว่า การขยายจักรวรรดิ การตั้งสถานีการค้า การเผยแพร่ศาสนา ล้วนเป็นวาทกรรมในปฏิบัติการรูปแบบหนึ่งที่มาจุดกำเนิดมาแต่โบราณกาลของรัฐที่มีอำนาจ บรรดารัฐที่มีอำนาจต่าง ๆ มีแรงจูงใจในการแสวงหาอาณานิคมอยู่หลายประการ แต่ที่จะเห็นเด่นชัดนั้น คือ ความต้องการแสดงอำนาจและแสนยานุภาพ เพื่อการแข่งขันทางการเมือง เศรษฐกิจและการเผยแพร่ศาสนาระหว่างประเทศ ยกตัวอย่างเช่น สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) กับราชอาณาจักรสเปน (สเปน) และอีกประการที่เห็นได้เด่นชัดนั้นคือ เหตุผลทางด้านการค้าและเศรษฐกิจ เพราะเมื่อความเจริญรุ่งเรืองขยายตัวตามจำนวนประชากรและความต้องการบริโภคของประชากรที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้มีความพยายามซื้อและขายพุ่งสูงตาม หนึ่งในตัวอย่างวัฒนธรรมที่ยังคงหลงเหลือและเจริญงอกงามมาตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๖ ถึงปัจจุบัน นั่นคือ “วัฒนธรรมการดื่มชา” โดยในศตวรรษที่ ๑๘ สหราชอาณาจักรโดยเฉพาะแคว้นอังกฤษเรื่องชื่อกว่าในเรื่องการบริโภคชา ซึ่งอัตราการบริโภคชาของชนชั้นต่าง ๆ ของแคว้นอังกฤษเฉลี่ยคนละ ๑.๙ กิโลกรัมต่อปี โดยต้นกล้าชามีจุดเริ่มต้นจากประเทศจีน และส่งต่อเพื่อมาปลูกในประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นสถานีการค้าใหญ่และเมืองขึ้นของสหราชอาณาจักร จากวัฒนธรรมการบริโภคชาในแคว้นอังกฤษที่เป็นเรื่องของกลุ่มชนชั้นสูง ขยายตัวเป็นกลุ่มชนชั้นสูงของยุโรป ปริมาณความต้องการชาตามวัฒนธรรมอังกฤษจึงขยายตัว ส่งผลโดยตรงต่อการขยายสถานีและเส้นทางการค้า นำมาซึ่งการล่าอาณานิคมในหลายประเทศ (เสนห์ ศรีสุวรรณ, ๒๕๕๘)

เมื่อมองย้อนกลับเข้าหาการล่าอาณานิคมในยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมที่เริ่มขึ้นในตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ แคว้นอังกฤษหรือสหราชอาณาจักรเป็นผู้นำในการผลิตอุตสาหกรรมผ้าและเหล็กแต่เพียงผู้เดียว ในขณะที่ประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นยุโรปและสหรัฐอเมริกายังมีอาชีพทางเกษตรและการกสิกรรมเป็นส่วนใหญ่ จึงจำต้องพึ่งสินค้าอุตสาหกรรมจากอังกฤษ แต่เมื่อการปฏิวัติอุตสาหกรรมแพร่หลายไปทั่วทวีปยุโรป ทำให้การผลิตเชิงอุตสาหกรรมหนักขาดแคลนวัตถุดิบจึงจำเป็นต้องแสวงหาแหล่งผลิตวัตถุดิบและแสวงหาตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าเพิ่มมากขึ้น ทำให้นับตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของยุคสมัยแห่งการล่าอาณานิคมของชาวยุโรป เพื่อต้องการเข้าไปควบคุมการปกครองและเศรษฐกิจของประเทศใต้อาณัติอย่างเต็มที่ ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า “จักรวรรดินิยมยุคใหม่”

จักรวรรดินิยมยุคใหม่กับพ่อค้าชาวยุโรป ได้รับข่าวสารและเรื่องราวที่เกี่ยวกับนโยบายของสันตะปาปากรุงโรมที่ทรงสนับสนุนกษัตริย์ของประเทศในยุโรปที่นับถือคริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกให้ส่งมิชชันนารีออกเดินทางไปเผยแผ่ศาสนาในต่างแดนและผนวกกับความต้องการสินค้าของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จากยุโรป แต่พ่อค้าชาวยุโรปกลับไม่สามารถเดินทางเข้ามาค้าขายได้โดยตรงจำเป็นต้องใช้วิธีล่ำเลียงทางบกที่มีลักษณะเส้นทางค่อนข้างทุระกันดานที่มีความเสี่ยงและอันตรายก่อนจะนำส่งสู่สถานีการค้าอินเดียและจีนเพื่อนำลงเรือสินค้าขนาดใหญ่ต่อไป แต่ลักษณะการค้าเป็นการเหล่านี้จำเป็นต้องผ่านพ่อค้าคนกลางชาวอาหรับ ทำให้ต้นทุนในการดำเนินการและราคาสินค้าเพิ่มสูงขึ้นและยังมีขั้นตอนและกระบวนการมากยิ่งขึ้นทำให้ต้นทุนเพิ่มสูงขึ้นแต่ราคาขายไม่สามารถขยับตามได้ จึงทำให้กลุ่มรัฐและพ่อค้าชาวยุโรปจำเป็นต้องแสวงหาช่องทางและวิธีการเพื่อให้สินค้าและวัตถุดิบ และนั่นคือจุดเริ่มต้นของการเดินเรือสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของชาติตะวันตก

ความยิ่งใหญ่ของคาบสมุทรมลายาเมื่อประมาณพันปีมาแล้วในบริเวณที่เป็นประเทศมาเลเซียในปัจจุบันเคยเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรศรีวิชัยที่เคยรุ่งเรืองด้านการค้าและมีอำนาจยิ่งใหญ่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ประมาณศตวรรษที่ ๑๔ อาณาจักรศรีวิชัยก็เสื่อมถอยและล่มสลายลงและในช่วงเวลาใกล้เคียงกันศูนย์กลางความเจริญทางการค้าของภูมิภาคนี้ ได้ไปอยู่ที่เมืองมะละกา ซึ่งตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกของคาบสมุทรมลายามีเขตติดต่อกับเกาะสุมาตรา (ประเทศอินโดนีเซียในปัจจุบัน) ซึ่งเมืองมะละกาดำรงสภาพเป็นศูนย์กลางการค้า การเดินเรือที่สำคัญของภูมิภาคและถูกขนานนามว่า ช่องแคบมะละกา อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางการเผยแผ่ศาสนาอิสลาม โดยกลุ่มผู้เผยแผ่ศาสนาได้สัญจรมากับกลุ่มพ่อค้าชาวอาหรับจากตะวันออกกลางที่เข้ามาติดต่อกับค้าขายกับผู้คนบริเวณแถบนี้

ในยุคการล่าอาณานิคม ประเทศโปรตุเกส คือชาติยุโรปแรกที่เข้ามาถือครอบครองดินแดนแหลมมลายาเมื่อปี ค.ศ. ๑๕๑๑ และตามมาด้วยประเทศเนเธอร์แลนด์ในปี ค.ศ. ๑๖๔๐ ซึ่งแม้ว่าการถือครอบครองของ ๒ ชาติยุโรปนี้จะไม่เต็มหวังจะให้แหลมมลายาเป็นเมืองขึ้นอย่างแท้จริง เพราะมีจุดประสงค์เพื่อทำการติดต่อกับค้าขายและเผยแผ่ศาสนามากกว่า จนกระทั่งในปี ค.ศ. ๑๘๒๔ ประเทศอังกฤษจึงเข้ามาครอบครองดินแดนในแหลมมลายาแทนประเทศเนเธอร์แลนด์ ซึ่งแม้ว่าประเทศอังกฤษนั้นจะขยายอิทธิพลมาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๗๘๖ โดยการเข้ามาขอเช่าเกาะหมากจากองค์สุลต่านไทรบุรี และในปี ค.ศ. ๑๘๑๙ เกาะสิงคโปร์ก็ตกเป็นส่วนในการครอบครองดินแดนในแหลมมลายา ต่อด้วยการเข้ายึดเมืองมะละกา (Malacca) เมื่อปี ค.ศ. ๑๘๒๔

โดยเป็นผลพวงมาจากสนธิสัญญาระหว่างประเทศอังกฤษและประเทศเนเธอร์แลนด์ที่จะร่วมกันดูแลช่องแคบมะละกา (The Malacca Straits) โดยประเทศเนเธอร์แลนด์จะดูแลทางเกาะสุมาตราและประเทศอังกฤษจะดูแลดินแดนทางฝั่งแหลมมลายู (กิตติมา จันทรตรี, ๒๕๔๑)

ผลดีหลังการรุกรานของชาติตะวันตก

ในขณะที่เมืองท่าอย่างมะละกาถูกโปรตุเกสเข้ายึดครองเมื่อปี ค.ศ. ๑๕๑๑ จนทำให้ความรู้เรื่องทางเศรษฐกิจสูญสิ้นไป คงไว้เพียงที่ตั้งทางทหารของโปรตุเกส แต่ความเปลี่ยนแปลงครั้งนี้กลับเป็นผลดีต่อกรุงศรีอยุธยา เพราะกรุงศรีอยุธยาเปลี่ยนสภาพกลายเป็นศูนย์กลางทางการค้าของภูมิภาคแทน เช่นเดียวกับรัฐปัตตานี (ซึ่งในช่วงเวลานั้นดำรงสถานะเป็นประเทศราชของกรุงศรีอยุธยา) ก็ได้รับผลดีด้วยเช่นกัน เพราะได้กลายมาเป็นศูนย์กลางทางการค้าที่สำคัญทางใต้ และผลจากความเจริญมั่งคั่งดังกล่าว มีส่วนทำให้รัฐปัตตานีพยายามแยกตัวจากการเป็นประเทศราชของกรุงศรีอยุธยา และมีการทำสงครามกันหลายครั้งระหว่างกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ ต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ แต่ในที่สุดปัตตานีก็ยังคงมีสถานะเป็นประเทศราชต่อไป

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตเกี่ยวกับสภาพความสัมพันธ์ระหว่างปัตตานีกับกรุงศรีอยุธยา ในช่วงนั้นไม่เคยมีความขัดแย้งกันทางศาสนา และยังคงมีความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจเนื่องจากกรุงศรีอยุธยาไม่ปรากฏข้อห้ามหรือมีการแทรกแซงการนับถือศาสนาของรัฐปัตตานี อีกทั้งยังยินยอมให้รัฐปัตตานีคงวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบของตนเองต่อไป

การมาของชาติอังกฤษ

ความหนึ่งจากบท “การสิ้นชื่อเป็นรัฐศูนย์กลางทางการค้าของโลกมลายู ค.ศ. ๑๖๙๙-๑๘๑๙” ได้เอ่ยถึงการนำเข้าฝิ่นจากประเทศอินเดีย ภายใต้การริเริ่มนำเข้ามาโดยประเทศเนเธอร์แลนด์ ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๗ จน ๑๐๐ กว่าปีต่อมาข้าหลวงแห่งเมืองมะละกาได้แจ้งแก่ผู้เป็นนายของเขาว่า “ผู้คนของเรมเบา สลิ่งอร์และเประ รวมถึงชาวเมืองใกล้เคียงอื่น ๆ ไม่สามารถดำเนินชีวิตที่ไร้ฝิ่นได้อีกแล้ว” และในปี ค.ศ. ๑๗๘๖ ฟรานซิส โลท์ แนะนำให้นำเข้า “ฝิ่น” จากประเทศอินเดียไปยังเมืองปีนัง ซึ่งเรื่องราวในวรรคตอนนี้ผู้ที่สานต่องานของชาวเนเธอร์แลนด์คือประเทศอังกฤษ ซึ่งในขณะนี้ได้ควบคุมพื้นที่การปลูกฝิ่นที่สำคัญของประเทศอินเดียและสามารถครอบครองปริมาณการค้าฝิ่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และหมายรวมไปถึงการค้าฝิ่นในประเทศจีนอีกด้วย ซึ่งจากภาวะการณ์นี้ได้นำไปสู่สงครามฝิ่นของประเทศจีนในอนาคตอันใกล้

เรียกได้ว่า ประเทศอังกฤษได้ดำเนินยุทธวิธีการคุกคามอำนาจอธิปไตยของชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยการตัดกำลังคน ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรหลักของความเจริญรุ่งเรืองในภูมิภาคนี้ เพราะเมื่อชาวพื้นถิ่นอ่อนกำลัง จนไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ก็ย่อมส่งเสริมให้เกิดความอ่อนแอในการค้าขาย บางพื้นที่ไม่มีสินค้าไว้แลกเปลี่ยน บางเส้นทางไม่มีการขนส่งสินค้าระหว่างเมือง และยิ่งไปกว่านั้นเมื่อประเทศอังกฤษสามารถควบคุมปัจจัยที่ชาวพื้นถิ่นต้องการนอกเหนือจากปัจจัย ๔ หรือที่จะหมายถึงนั้นคือ “ฝิ่น = ยาเสพติด” ด้วยวิธีการแทรกซึมจากการมั่วยาสูบอันเป็นสมัญนิยมของกลุ่มชนชาติแหลมมลายูเดิม (ทั้งทางฝั่งประเทศมาเลเซียและประเทศอินโดนีเซียในปัจจุบัน) เพิ่มเติมด้วยการผสมฝิ่นที่นำเข้ามาโดยประเทศเนเธอร์แลนด์และสานต่อโดยประเทศอังกฤษ จึงทำให้ชนชั้นแรงงานทั้งจากกลุ่มชนชาติมลายูในหัวเมืองอื่น ๆ หรือแม้กระทั่งกุลิชาวจีนก็หลงระเรีงในกลุ่มควันสีขาวอย่างถอนตัวไม่ขึ้น

ในปี ค.ศ. ๑๘๒๖ ประเทศอังกฤษได้จัดตั้งอาณานิคมที่มีระบบหน่วยบริหารการปกครองหน่วยเดียว (The Straits Settlement) ประกอบด้วย ปีนัง มะละกาสิงคโปร์ และลาบวน ซึ่งเป็นเกาะนอกชายฝั่งเกาะบอร์เนียว จากนั้นอังกฤษก็ค่อย ๆ แผ่อิทธิพลเข้ามาสู่รัฐต่าง ๆ ในแหลมมลายู โดยแต่งตั้ง “ที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน” ซึ่งเป็นชาวอังกฤษไปประจำตามรัฐต่าง ๆ โดยนัยแล้วก็คือผู้ทำหน้าที่บริหารราชการของรัฐนั้น ๆ และในช่วงเวลาเดียวกันซาบาร์ท (บอร์เนียวเหนือ) ซาราวัก และบรูไน ซึ่งเป็นดินแดนในเกาะบอร์เนียวชายฝั่งทะเลจีนใต้ได้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษด้วยเช่นกัน ซึ่งสาระสำคัญและชนวนเหตุสำคัญที่อังกฤษได้เข้ามายึดครองแหลมมลายูนั้น ผู้วิจัยได้รวบรวมมีดังนี้ (สำนักงาน ก.พ. ๒๐๑๖)

๑. อังกฤษเข้าสำรวจและพบแหล่งแร่ดีบุกที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ซึ่งต่อมาแร่ดีบุกเป็นที่ต้องการของอุตสาหกรรมโรงงานผลิตกระป๋อง โดยแหล่งแร่ที่ใหญ่อยู่ในพื้นที่รัฐเปรักบนคาบสมุทรมลายู

๒. อังกฤษเห็นความจำเป็นในการคุ้มครองตลาดการค้าของตน โดยเฉพาะในย่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างจริงจัง เพราะพ่อค้าอังกฤษกับพ่อค้าชาวต่างชาติต่างแย่งชิงตลาดค้าขายเป็นประจำ

๓. แหลมมลายูมีการขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ท้องถิ่นระหว่างสุลต่านรัฐต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดการชะงักงันทางการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งการลงทุนส่วนใหญ่มาจากกิจการของอังกฤษและหากปล่อยให้ความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ในท้องถิ่นขยายตัวต่อไปกิจการของอังกฤษอาจได้รับผลกระทบอย่างร้ายแรง

๔. อังกฤษต้องการพื้นที่แหลมมลายูให้เป็นศูนย์การค้าและเป็นพื้นที่จุดศูนย์กลางเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การติดต่อค้าขายกับจีนแผ่นดินใหญ่

๕. อังกฤษต้องการแสวงหาพื้นที่เพื่อตั้งฐานทัพเรือและกองกำลังทหาร เพื่อสร้างความมั่นคงและต่อสู้กับคู่แข่งทางการค้าอย่างฝรั่งเศสและประเทศเนเธอร์แลนด์ ซึ่งแม้ว่าประเทศอังกฤษนั้นจะขยายอิทธิพลมาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๗๘๖ โดยการเข้ามาขอเช่าเกาะหมากจากองค์สุลต่านไทรบุรี และในปี ค.ศ. ๑๘๑๙ เกาะสิงคโปร์ก็ตกเป็นส่วนในการครอบครองดินแดนในแหลมมลายู ต่อด้วยการเข้ายึดเมืองมะละกา (Malacca) เมื่อปี ค.ศ. ๑๘๒๔ โดยเป็นผลพวงมาจากสนธิสัญญาระหว่างประเทศอังกฤษและประเทศเนเธอร์แลนด์ที่จะร่วมกันดูแลช่องแคบมะละกา (The Malacca Straits) โดยประเทศเนเธอร์แลนด์จะดูแลทางเกาะสุมาตราและประเทศอังกฤษจะดูแลดินแดนทางฝั่งแหลมมลายู

แต่การเมืองในแหลมมลายู มีหลายปัจจัยที่เข้ามาสนับสนุนและบางปัจจัยกลับบริดรอนความเจริญรุ่งเรืองของแหลมมลายู สิ่งที่น่าสนใจไปกว่าการศึกษาความเจริญรุ่งเรืองของแหลมมลายูในแง่มุมของการค้าและการดำรงอยู่ของเมืองท่าที่มีความสำคัญในภูมิภาคเอเชีย นั่นคือ ความสงบและเรื่องราวเกี่ยวพันระหว่างในภูมิภาคนี้ เพราะชนชาติใกล้เคียงอย่างกรุงศรีอยุธยาและแม่ในเวลาที่ต่อมาจะกลายเป็นสยาม มักถูกรานดินแดนแหล่งแหลมมลายูและตั้งรัฐใหม่มลายูเป็นประเทศราชของกรุงศรีอยุธยา หรือแม้แต่ครั้งที่กรุงศรีอยุธยาล่มสลายจากการพ่ายศึกแก่พม่า มลายูได้สัมผัสความเป็นอิสระอยู่พักครู่ก็ถูกสยามที่มีรากฐานจากชนชาติกรุงศรีอยุธยาที่ทวงความเป็นประเทศราชอีก

และส่งผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนรูปแบบการปกครองจากประเทศราชสู่เขตการปกครอง เพื่อลดความรุนแรงจากการต่อต้านและเพื่อกระจายอำนาจในการบริหารราชการจากสยาม ซึ่งจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงระบอบการบริหารราชการแบบประเทศราชเกิดขึ้นหลังจากที่ เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชได้ถึงแก่นิจกรรมในปี ค.ศ. ๑๘๓๙ ทำให้สยามตัดสินใจแบ่งเมืองไทรบุรี (เกดะห์) ออกเป็น ๔ เขตการปกครอง โดยแต่ละเขตการปกครองมีเจ้าเมืองมลายู (Malay Chief) โดยในขณะนั้นถือเป็นข้าราชการในรัฐสยาม ซึ่งเนื้อแท้ของการเปลี่ยนระบอบการบริหารราชการคือ บทบาทของศาสนาอิสลามในโลกอาหรับมีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากในปี ค.ศ. ๑๘๐๓ กลุ่มนิกาย Wahabi ได้เข้ายึดเมืองเมกกะเป็นผลสำเร็จ ทำให้เกิดผลกระทบเป็นวงกว้างในโลกอิสลามเพราะกลุ่ม นิกาย Wahabi เป็นกลุ่มนิกายที่มีความเคร่งครัดในวิถีแห่งศาสนาและต้องการให้โลกยึดคำสั่งสอน ตามหลักของคัมภีร์กุรอาน (Koran) ซึ่งลักษณะที่สำคัญของกระแสการเปลี่ยนแปลงนี้คือการปฏิรูป เพื่ออิทธิพลและบทบาทของผู้นำทางศาสนา เพื่อเน้นให้ศาสนาอิสลามเป็นศาสนานักรบ และเรื่องราว เหล่านี้ก็หลังไหลเข้าสู่ทุกภูมิภาคชาติมุสลิม ผ่านกระบวนการค้นคว้าทางการสื่อสารด้วยภาษาอาหรับ ซึ่งวิธีการที่ใช้ในยุคสมัยคือ เทคโนโลยีการพิมพ์แบบ Lithograph ซึ่งช่วยทำให้การข่าวสารเผย กระจายได้ในระยะเวลาไม่นานมาก

การเปลี่ยนมือผู้ถือครองมลายูจากเหนือจรดใต้ล่าง

ในช่วงปี ค.ศ. ๑๗๘๒ - ๑๘๐๙ เป็นช่วงของรัชสมัยในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า จุฬาโลกมหาราช ซึ่งเป็นยุคเริ่มต้นของสยามหลังจากเสียกรุงศรีอยุธยาและยังเป็นช่วงเวลาที่มีการอ้างสิทธิ เหนือรัฐมลายูตอนเหนือ หลังจากที่เคยตกเป็นประเทศราชในกรุงศรีอยุธยาและเว้นว่างมาหลายสิบปี เพราะเหตุจากการสิ้นราชธานี ทำให้รัชสมัยนั้นเป็นยุคที่ฟื้นฟูอำนาจของรัฐสยาม แต่ต้องมาเสีย ดินแดนในเกาะหมากให้แก่ประเทศอังกฤษเมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม ค.ศ. ๑๗๘๖ เมื่อพระยาไทรบุรี เปิดโอกาสให้ประเทศอังกฤษได้เข้ามาเช่าเกาะหมาก โดยหวังผลให้ประเทศอังกฤษอารักขาเกาะหมาก จากกองทัพของกรมพระราชวังบวรสถานมงคลที่ได้รับคำสั่งจากเจ้ารัฐสยามให้จัดระเบียบหัวเมือง ปักษ์ใต้เสียใหม่ สุดท้ายเกาะหมากจึงตกเป็นของประเทศอังกฤษไปโดยปริยาย

หลังจากสยามสิ้นศึกกับพม่าในปี ค.ศ. ๑๘๑๐ ก็วนกลับมาอ้างสิทธิเหนือรัฐมลายู ซึ่งเคยเป็นประเทศราชครั้งเก่าก่อนในสมัยกรุงศรีอยุธยา จนความพยายามประสบผลในปี ค.ศ. ๑๘๑๙ เมื่อเกดะห์ขานรับคำสั่งจากสยามให้ปรับฐานะของเมืองประไพให้เป็นประเทศราช ซึ่งเมื่อพิจารณา การอ้างสิทธิเหนือรัฐทางเหนือของมลายู รวมถึงการปรับฐานะของเมืองประไพอาจเป็นผลมาจาก ความทะเยอทะยานของเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชที่คุ้นชินกับความเป็นใหญ่และความเป็นอิสระ ในช่วงล่มสลายของกรุงศรีอยุธยาในปี ค.ศ. ๑๗๖๗ และในปี ค.ศ. ๑๘๑๑ เจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ในยุคสมัยนั้นได้รับการแต่งตั้งในดำรงตำแหน่งสำคัญในหัวเมืองทางใต้ในรัชสมัยของสยามอีกครั้ง ซึ่งการหวนกลับมารับตำแหน่งนี้ทำให้บทบาทของเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชเกิดความเลื่อมล้ำและดูจะ เกินกว่าฐานะที่ได้รับ โดยมองผ่านการนับหน้าถือตาจากข้าหลวงฝรั่งที่บางคนเข้าใจผิดว่าหัวเมือง นครศรีธรรมราชเป็นอิสระจากสยามตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาล่มสลายไป

และเมื่อกลับมามองความเป็นปฏิปักษ์ระหว่างเมืองเกดะห์กับสยาม ซึ่งถูกส่งผ่านมา จากเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชทำให้เจ้าเมืองเกดะห์ โดยเจ้าเมืองเกดะห์ในสมัยนั้นมีพระนามว่า “สุลต่านอาห์หมัดแห่งเกดะห์” พระองค์มีความรู้สึกกังวลในมิตรภาพต่อเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช

ในขณะนั้น สืบเนื่องมาจากเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชในยุคนั้นมีความอัจฉริยภาพในการเข้ารับพระราชทานบรรดาศักดิ์แก่เจ้าเมืองเกดะห์ ให้ดำรงตำแหน่งเป็นชั้นเจ้าพระยา ซึ่งยศบรรดาศักดิ์ขององค์สุลต่านอาห์หมัดแห่งเกดะห์ที่ได้รับมีชั้นยศที่สูงกว่าเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช อันเป็นผลมาจากการเข้าช่วยเหลือทัพของสยามที่ต่อกลอนกับพม่า อีกทั้งยังมีเหตุการณ์เกื้อหนุนจากการที่เมืองนครศรีธรรมราชยกทัพไปตีเมืองประในปี ค.ศ. ๑๘๑๑ และออกคำสั่งให้เมืองเกดะห์ส่งกำลังทหารและเสบียงอาหารมาสมทบกับทัพนครศรีธรรมราช

เมื่อสบโอกาสเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชจึงได้ขยายความกลัวโทษขององค์สุลต่านอาห์หมัดแห่งเกดะห์ว่าปฏิเสศที่จะรับคำสั่งและอำนาจจากเมืองนครศรีธรรมราช อีกทั้งยังคิดคดทรยศโดยสมคบคิดกับกบฏฝ่ายพม่าและประเทศอังกฤษ อันมาพร้อมด้วยข้อกล่าวหาอื่น ๆ จากความผิดพลาดในการบริหารราชการในเมืองเกดะห์ เมื่อองค์สุลต่านอาห์หมัดไม่สามารถส่งมอบ “บุหงามาส” ผนวกกับปฏิเสศที่จะไปแสดงตนต่อราชสำนักสยาม ส่งผลให้สยามต้องส่งกองทัพเรือเข้าตีเมืองเกดะห์ในเดือนพฤศจิกายน ปี ค.ศ. ๑๘๒๑ เพื่อรักษาจุดยุทธศาสตร์ทางทะเลของสยามในคาบสมุทรมลายู อีกทั้งยังเป็นการปราบความกระด้างกระเดื่องที่ประเทศราชไม่ควรกระทำต่อสยาม ซึ่งสยามเองก็ต้องเผชิญกับการต่อกลอนจากกองทัพของเมืองเกดะห์และหัวเมืองต่าง ๆ ทางตอนใต้ที่เรียกว่า ทัพแห่งมลายู แต่เมื่อสิ้นลักษณาและต-เมิงซุง ของเมืองเกดะห์ถูกสังหารและเป็น ดาฮารา ถูกจับภาพกำลังของมลายูก็สูญสิ้นกำลังต่อกลอนและพ่ายให้กับทัพเรือของสยามภายใต้การนำของเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช

ลำดับส่วนต่อมาเป็นเนื้อความในสนธิสัญญาในปี ค.ศ. ๑๘๒๖ ที่สยามได้ลงนามร่วมกับอังกฤษกำหนดให้ประเทศราชในหัวเมืองมลายู และมีการจัดตั้งหน่วยบริหารปกครองหน่วยเดียวที่เรียกว่า ระบบสเตรตส์เซตเติลเมนต์ (Straits Settlement) ซึ่งบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษควบคุมดูแลเกาะสิงคโปร์ เมืองปีนังและเมืองมะละกา ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๘๕๗ ประเทศอังกฤษได้เข้ามาดูแลระบบนี้โดยตรงและในปี ค.ศ. ๑๘๖๗ อังกฤษได้ถ่ายโอนเกาะสิงคโปร์ เมืองปีนังและเมืองมะละกาไปยังสำนักงานอาณานิคม (The Colonial Office) จากการจัดตั้ง Straits Settlement ทำให้การค้าขยายตัวอย่างรวดเร็วและจากจุดนี้ทำให้จำนวนประชากรเพิ่มสูงขึ้น เฉพาะเกาะสิงคโปร์มีการคาดการณ์ว่าเมื่อปี ค.ศ. ๑๘๒๔ มีคนจีนอยู่ราว ๑๐,๐๐๐ คน แต่เพิ่มขึ้นเป็น ๑๘,๐๐๐ คน ในอีก ๕ ปีต่อมา ผลจากการลงนามร่วมระหว่างรัฐสยามและประเทศอังกฤษ ทำให้รัฐสยามสูญเสียอำนาจเหนือดินแดนในรัฐเปรีคให้แก่ประเทศอังกฤษ

และอีกหนึ่งสนธิสัญญาที่ทำให้ชาติยุโรปอย่างประเทศอังกฤษและประเทศฝรั่งเศสมีอิทธิพลเหนือคาบสมุทรมลายูและดินแดนต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้คือ ปฏิญญาอังกฤษ-ฝรั่งเศส ๑๘๖๖ ที่ทำให้สยามเป็นรัฐกึ่งชนระหว่างประเทศอังกฤษและประเทศฝรั่งเศส ถึงแม้ว่าทั้งสองประเทศจะยอมรับรองเอกราชและอธิปไตยของสยามเหนือดินแดนในแถบกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา เพชรบุรี แม่กลอง ท่าจีน และบางปะกง และประเทศอังกฤษก็ยังคงปกครองหัวเมืองทางใต้ของแหลมมลายู

แม้ในช่วงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ช่วงปี ค.ศ. ๑๘๕๑-๑๘๖๘) และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช (ช่วงปี ค.ศ. ๑๘๖๘-๑๙๑๐) สยามได้ยอมรับสถานการณ์เป็นประเทศราชและทั้งสองพระองค์ทรงมีพระราชประสงค์หลีกเลี่ยงเหตุการณ์รุนแรงในหัวเมืองทางใต้และรักษาความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับมลายู โดยมีได้เข้าไปแทรกแซงกิจการภายในของหัวเมืองมลายูมากนัก จึงทำให้สภาพการณ์ต่าง ๆ ระหว่างสยามและหัวเมืองมลายูจึงดีขึ้น

อย่างเห็นได้ชัด ซึ่งส่งผลโดยตรงให้ประมุขต่าง ๆ ของหัวเมืองมลายูที่มีความสามารถและมีความทะเยอทะยานนำข้อได้เปรียบเหล่านี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์และสร้างตำนานต่าง ๆ และเขียนปรากฏขึ้นในประวัติศาสตร์มลายู

ถึงการเสด็จประพาสทางตอนเหนือของรัฐมลายูหลายครั้งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ซึ่งเป็นพระเจ้าแผ่นดินของรัฐสยามพระองค์แรกที่เสด็จเยือนหัวเมืองทางตอนเหนือของแหลมมลายู อันบ่งชี้ถึงความสนพระทัยในดินแดนแถบนี้ได้เริ่มขึ้นใหม่ ซึ่งในปี ค.ศ. ๑๘๙๐ รัฐสยามมีการจัดระเบียบการบริหารราชการใหม่ทั้งหมด ซึ่งรวมถึงประเทศชาติมลายู โดยในช่วงเวลาดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงระเบียบการบริหารราชการในหัวเมืองปักษ์ใต้เสียใหม่ ซึ่งถูกแบ่งออกเป็น ๔ หัวเมือง ได้แก่ เมืองปัตตานี เมืองยะลา เมืองสายบุรีและเมืองระแงะ และวันที่ ๖ เมษายน ค.ศ. ๑๘๙๗ รัฐสยามกับประเทศอังกฤษมีการลงนามในอนุสัญญาข้อตกลงร่วมกันว่า รัฐสยามจะยินยอมให้ชาติหนึ่งชาติใด เช่าซื้อหรือถือกรรมสิทธิ์เหนือดินแดนตั้งแต่บริเวณตำบลบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จรดลงใต้แหลมมลายู โดยมิได้รับความเห็นชอบจากประเทศอังกฤษ เป็นลายลักษณ์อักษร และประเทศอังกฤษจะให้ความช่วยเหลือทางการเงินเป็นการแลกเปลี่ยน แต่ผลที่ได้รับจากอนุสัญญานี้คือ รัฐสยามกลับสูญเสียอำนาจต่อรองทางการเมืองและการค้าให้แก่ประเทศอังกฤษ รวมถึงการเสียดินแดนด้านขวาของแม่น้ำโขงให้แก่ประเทศฝรั่งเศสโดยปราศจากความช่วยเหลือใด ๆ จากประเทศอังกฤษ

จากอนุสัญญาลักระหว่างรัฐสยามและประเทศอังกฤษ ทำให้เกิดความพยายามในการยกเลิกข้อตกลงในอนุสัญญา จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จกลับจากประพาสยุโรปครั้งที่ ๒ เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๐๙ นายเอ็ดเวิร์ด สโตรเบล ที่ปรึกษาราชการแผ่นดินชาวอเมริกันยื่นข้อเสนอให้รัฐสยามแลกดินแดนในแหลมมลายู การยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตของคนในประเทศอังกฤษในประเทศไทย สิทธิในการขอกู้เงินเพื่อสร้างทางรถไฟสายใต้ และการยกเลิกอนุสัญญาลัทธิปี ค.ศ. ๑๘๙๗ จากข้อเสนอดังกล่าวทำให้ประเทศอังกฤษตอบรับและวันที่ ๑๐ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๐๘ รัฐสยามได้ลงนามใน “สัญญากรุงเทพฯ” ที่มีเนื้อความในสัญญาว่ารัฐสยามจะยกสิทธิการปกครองและการบังคับบัญชาเหนือหัวเมืองไทรบุรี เมืองกลันตัน เมืองตรังกานูและเมืองปะลิส รวมถึงเกาะใกล้เคียงให้ประเทศอังกฤษ โดยฝ่ายประเทศอังกฤษให้การรับรองว่า จะให้สหพันธรัฐมลายู จัดการจ่ายคืนหนี้สินที่รัฐเหล่านั้นติดค้างกับรัฐสยาม และประเทศอังกฤษยังให้รัฐสยามกู้ยืมเงินเพื่อนำมาสร้างทางรถไฟสายใต้ของรัฐสยามตามวงเงิน ๕ ล้านปอนด์ (คิดดอกเบี้ยขั้นต่ำ) โดยมีข้อแม้ว่าต้องให้ชาวอังกฤษเป็นผู้ควบคุมการก่อสร้างเส้นทางรถไฟสายดังกล่าว เพราะประเทศอังกฤษมีแผนที่จะสร้างเส้นทางรถไฟในแหลมมลายู จึงวางแผนให้เส้นทางรถไฟของทั้ง ๒ รัฐเชื่อมโยงถึงกันในอนาคต

จีน...กับความยิ่งใหญ่ในยุคเปลี่ยนผ่าน

ในปี ค.ศ. ๑๘๔๐ เป็นที่ทราบกันดีว่าประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จในการปฏิวัติเชิงอุตสาหกรรมได้เป็นประเทศแรก ๆ ในโลกและได้กลายเป็นประเทศแห่งทุนนิยมที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก เนื่องมาจากความต้องการในการขยายตลาดที่จะจัดจำหน่ายสินค้าที่ได้จากผลิตเชิงอุตสาหกรรมและวางเป้าหมายที่จะจัดหาแหล่งวัตถุดิบในดินแดนอื่น ๆ และหนึ่งในวิธีการที่

ประเทศอังกฤษใช้เป็นวิธีการจัดหาแหล่งวัตถุดิบจากประเทศจีน นั่นคือ การปลุกระดมสงครามการค้าฝิ่น เพื่อรุกรานประเทศจีนประเทศอังกฤษจึงปลุกระดมสงครามฝิ่นเพื่อรุกรานประเทศจีน

และประเทศจีนก็พ่ายแพ้ในสงครามฝิ่นครั้งแรกในเดือนสิงหาคมของปี ค.ศ. ๑๘๔๒ จึงถูกบังคับให้ลงนามสนธิสัญญาหนานจิง ใจความของสนธิสัญญาคือ การยกเกาะฮ่องกงและให้ประเทศจีนจ่ายค่าปฏิกรรมสงคราม เป็นเงิน ๒๑,๐๐๐,๐๐๐ ตำลึง ให้แก่ประเทศอังกฤษ และในปี ค.ศ. ๑๘๕๔ ประเทศอังกฤษเรียกร้องให้มีการปรับปรุงแก้ไขสนธิสัญญาหนานจิง แต่เมื่อประเทศจีนพิจารณาถึงข้อเสนอรอบใหม่ของประเทศอังกฤษไม่เป็นผลดีต่อประเทศจีน จึงได้ตอบปฏิเสธไปเมื่อเดือนตุลาคมในปี ค.ศ. ๑๘๕๖ ฝ่ายประเทศอังกฤษจึงย้อนกลับไปจัดตั้งกองทหารผสมระหว่างชาติกับประเทศฝรั่งเศส และกลับมาปลุกระดมสงครามฝิ่นครั้งที่ ๒ ในเดือนธันวาคมของปี ค.ศ. ๑๘๕๗ ผลของสงครามฝิ่นครั้งที่ ๒ ร่องที่ ๑ ทำให้ประเทศจีนต้องพ่ายแพ้ในช่วงเดือนพฤษภาคมของปี ค.ศ. ๑๘๕๘ และการลงนามในสนธิสัญญาฉบับใหม่ระหว่างประเทศจีนในฐานะผู้แพ้สงครามกับประเทศอังกฤษกับฝรั่งเศสในฐานะผู้ชนะสงครามเกิดขึ้นในช่วงเดือนมิถุนายนของปีเดียวกัน แต่เหตุการณ์กลับยิ่งเลวร้ายมากขึ้นเมื่อสนธิสัญญาที่ประเทศจีนได้ลงนามไปแล้วนั้น ฝ่ายประเทศอังกฤษกับฝรั่งเศสกลับต้องการเพิ่มเติมข้อตกลง จึงพยายามปรับปรุงแก้ไขแต่ไร้ผล ในปี ค.ศ. ๑๘๕๙ ประเทศอังกฤษกับฝรั่งเศสจึงหันมาใช้วิธีการโจมตีป้อมต่าง ๆ ของประเทศจีน แต่ถูกฝ่ายประเทศจีนโต้กลับจนพ่ายแพ้ และในปี ค.ศ. ๑๘๖๐ กองทัพของประเทศอังกฤษกับฝรั่งเศสกลับมาโจมตีอีกครั้ง โดยมีเป้าหมายเป็นการโจมตีกรุงปักกิ่งจึงทำให้ประเทศจีนต้องประกาศสงบศึกและลงนามสนธิสัญญาตามประสงค์ของประเทศอังกฤษกับฝรั่งเศสอีกครั้ง จึงถือว่าในช่วงสงครามฝิ่นเป็นช่วงที่ประเทศจีนเริ่มต้นเข้าสู่ยุคที่ตกต่ำมากที่สุดยุคหนึ่งและประเทศจีนจึงเป็นประเทศกึ่งศักดินากึ่งอาณานิคมอย่างเต็มตัว ซึ่งทำให้วงการประวัติศาสตร์จะนับปี ค.ศ. ๑๘๔๐ เป็นจุดเริ่มต้นของประวัติศาสตร์ยุคใกล้ของประเทศจีน (วิทยาลัยภาษาจีนปักกิ่ง มหาวิทยาลัยครุหนานจิงและมหาวิทยาลัยครุอันฮุย ๒๕๕๐)

ในห้วงระยะเวลา ๑๐๐ กว่าปีนี้ ประเทศมหาอำนาจของโลกหลายต่อหลายประเทศต่อเข้ารุกรานอธิปไตยประเทศจีนอยู่หลายครั้ง ซึ่งทำให้เสถียรภาพของอำนาจอธิปไตยของประเทศจีนถูกทำลายอย่างร้ายแรงและต่อเนื่องหลายปี แต่ในขณะที่เรื่องราวประวัติศาสตร์ของประเทศจีนที่ดูเหมือนว่าจะเต็มไปด้วยการถูกรุกรานจากอริราชศัตรูจากนอกอาณาเขต แต่กลับสร้างเรื่องราวอีกวรรคอีกบทหนึ่งที่เกิดขึ้นกับประเทศชาติและน่าสรรเสริญชื่นชมให้ปรากฏออกมาอย่างมากมาย อาทิ เช่น ขบวนการไท่ผิงเทียนคิ้ว การปฏิรูประบอบการปกครองอู่ฮวิ ขบวนการอี๋เหอถวน ฯลฯ โดยเฉพาะเหตุการณ์ปฏิวัติซินไฮ่ ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๑๑ โดยมีบุรุษนามว่า ดร.ซุน ยัต เซน เป็นผู้นำการโค่นล้มระบอบราชาธิปไตยแบบศักดินาของประเทศจีนที่ปกครองประเทศจีนมากกว่า ๒,๐๐๐ กว่าปี และได้สถาปนาสาธารณรัฐจีนขึ้นมาอีกด้วย

แต่เมื่อมองอนาคตของประเทศจีนต่อไปอีกบทหนึ่ง สายป่านจากดินแดนมังกรที่เริ่มถักทอด้วยสายไหมแห่งความหวัง ก็พบเรื่องราวการเคลื่อนไหวเมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ปี ค.ศ. ๑๙๑๙ ที่ปูพื้นฐานให้พรรคคอมมิวนิสต์ได้เติบโต ผลิดอกและเบ่งบานอย่างมั่นคง จนกระทั่งในปี ค.ศ. ๑๙๒๑ พรรคคอมมิวนิสต์จีนก่อตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการในชื่อว่า The Communist Party of China หรือที่

รู้จักกันในชื่อ The Chinese Communist Party ซึ่งนับเป็นสัญลักษณ์แห่งการปฏิวัติของประเทศจีน ได้เริ่มเข้าสู่ยุคสมัยใหม่แล้ว

เมื่อปีค.ศ. ๑๙๔๙ เป็นปีที่ประเทศจีนได้ประกาศชัยชนะในการปฏิวัติอำนาจอธิปไตยได้สำเร็จภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์จีน โดยประชาชนจีนได้ขับไล่อำนาจของจักรวรรดินิยมออกไป อีกทั้งยังโค่นล้มระบอบการปกครองที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีความเป็นระบบจักรวรรดินิยม ระบบการเมืองการปกครองแบบศักดินานิยมและลัทธิเจ้าขุนมูลนายของพรรคก๊กมินตั๋ง โดยมี เจียง ไค เช็ก เป็นผู้นำ ทำให้ประวัติศาสตร์ที่เป็นสังคมนิยมกึ่งศักดินาของจีนนั้นสิ้นสุดลง

ความเป็นจีน...ในแหลมมลายู

ในช่วงยุคต้นของศตวรรษที่ ๑๙ ชาวจีนจากแผ่นดินใหญ่ได้เข้ามาทำการกสิกรรมเพื่อหวังค้ากำไรกับชาติตะวันตกอย่างยุโรป โดยพืชที่กสิกรชาวจีนได้คิดริเริ่มปลูกเพื่อนำไปผลิตและแปรรูปจนประสบความสำเร็จได้แก่ มันสำปะหลัง (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตมะละกา) พริกไทยและสียเสียด เพราะกลุ่มพ่อค้าชาวอังกฤษจะนำมันสำปะหลังไปใช้แปรรูปในปริมาณมากซึ่งสอดคล้องกับวงจรชีวิตของมันสำปะหลังที่สั้นจึงสามารถสร้างกำไรให้กับกสิกรชาวจีน อีกทั้งสียเสียดและพริกไทยก็เป็นพืชที่เกื้อหนุนกันแม้จะใช้เวลาในการเจริญเติบโตที่ช้ากว่ามันสำปะหลัง แต่เมื่อสามารถเก็บเกี่ยวได้ พริกไทยเล็กสียเสียดก็สามารถเก็บเกี่ยวได้ตลอดทั้งปี

ผลจากการทำเกษตรกรรมในพื้นที่แหลมมลายูของกสิกรชาวจีนทำให้เกิดการอพยพโยกย้ายชาวจีนจากแผ่นดินใหญ่เพิ่มขึ้นเพื่อตอบสนองการใช้แรงงานในภาคการเกษตรกรรมและบางส่วนก็เข้ามาใช้แรงงานในเมืองแร่ดีบุกซึ่งมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง แร่ดีบุกมลายูคงหลีกหนีไม่พ้นตลาดอินเดีย แต่ด้วยการขยายนโยบายทางเศรษฐกิจของอังกฤษในการยกเลิกภาษีและระบบที่นำเข้าอังกฤษในปี ค.ศ. ๑๘๕๓ ผมนวกกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเกี่ยวกับเรือกลไฟ จึงทำให้การเดินทางระหว่างเกาะสิงคโปร์กับกรุงลอนดอนใช้เวลาในการเดินทางเพียง ๕ สัปดาห์ ซึ่งต่อมาในปี ค.ศ. ๑๘๖๙ คลองสุเอซ ได้พลิกโฉมการคมนาคมขนส่งทางทะเล ซึ่งคลองสุเอซสามารถประหยัดเวลาในการเดินทางระหว่างทวีปได้เป็นอย่างดี

ผลจากการเติบโตทางด้านการกสิกรรมและเหมืองแร่ ทำให้ชนชาติชาวจีนหลั่งไหลเข้ามาสู่แหลมมลายู ผลโดยตรงให้จำนวนประชากรชาวจีนในภูมิภาคนี้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากข้อมูลในปี ค.ศ. ๑๘๒๗ ชาวจีนที่อพยพเข้ามาอยู่บนเกาะสิงคโปร์ น่าจะตั้งชุมชนได้จัดตั้งชุมชนชาวจีนและพัฒนากลายเป็นชุมชนที่ใหญ่ที่สุดในเกาะสิงคโปร์ และต่อมาในปี ค.ศ. ๑๘๔๕ ประชากรมากกว่าครึ่งบนเกาะสิงคโปร์เป็นชาวจีน

ซึ่งจากการเพิ่มจำนวนประชากรชาวจีนจากการอพยพหลั่งไหลเข้ามาทำให้เกิดรูปแบบการผลิตรูปแบบและวัตถุประสงค์ในการอพยพเข้าในหัวเมืองต่าง ๆ ที่เป็นศูนย์กลางการค้า การกสิกรรมและเหมืองแร่ อีกครั้งในปี ค.ศ. ๑๘๔๐ Straits Settlement และรัฐบาลเมืองซาราวัคกลับให้การสนับสนุนในการอพยพชาวจีนจากแผ่นดินใหญ่เข้ามาในพื้นที่ เพราะความสามารถของแรงงานรวมถึงระบบการวางแผนในการทำงานของชาวจีนเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในแหลมมลายู ซึ่งจากการอพยพโยกย้ายและตั้งชุมชนของชาวจีนทำให้เกิดผลประโยชน์ในการบริหารการปกครองในแง่ของการเก็บภาษี ซึ่งเป็นแหล่งรายได้ที่แน่นอนจากภาษีฝิ่น จึงนับได้ว่าชุมชนชาวจีนเป็นพวกพ้องเดียวกันกับคนพื้นเมือง

เชื่อว่าวัตถุประสงค์ในการอพยพของชาวจีนจากแผ่นดินใหญ่จะเป็นประเด็นเรื่องของการค้าขายและหางานทำ แต่ในปี ค.ศ. ๑๘๕๑ สถานการณ์ความไม่สงบในภาคใต้ของจีนแผ่นดินใหญ่ซึ่งทำให้ประชาชนชาวจีนในเขตมณฑลทางตะวันออกเฉียงใต้ของกวางตุ้ง ฟูเจี้ยนและกวางสีอพยพย้ายเข้ามาในเขตแหลมมลายู ซึ่งประกอบด้วย ๕ กลุ่ม ได้แก่ จีนกวางตุ้ง จีนฮกเกี้ยน จีนแคะ จีนฟูเจี้ยนและจีนไหหลำ วิธีในการอพยพออกจากจีนแผ่นดินใหญ่มีด้วยกันหลายวิธี การจ่ายค่าโดยสารเพลง หรือการผูกมัดตนเองไว้กับนายจ้าง ซึ่งผู้คนเหล่านี้ต้องทนต่อสภาพน่าเวทนาในความเป็นอยู่บนเรือก่อนจะขึ้นบกที่เกาะสิงคโปร์ แต่บางส่วนต้องไปใช้แรงงานที่ศูนย์กลางการค้าและการท่าที่เมืองนครศรีธรรมราช โดยเมื่อขึ้นบกและเริ่มทำงานพวกเขาจะไม่ได้รับค่าจ้างที่เป็นเม็ดเงิน เนื่องจากต้องทำงานชดใช้ค่าเดินทาง ค่าที่อยู่และค่าอาหารจนครบกำหนดวงเงิน ซึ่งภายหลังจากที่ครบกำหนดวงเงินพวกเขาก็จะเป็นอิสระที่จะเลือกงานในสายอาชีพอื่น ๆ หรือหานายจ้างคนใหม่

ความหวังและความมุ่งมั่นของชาวจีนที่อพยพมาสู่แหลมมลายูจนพัฒนากลายเป็นความอดทนมีจุดเริ่มต้นมาจากสภาพแรงกดดันในประเทศจีน ซึ่งในขนาดนั้นประสบปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติและภัยสงคราม จึงอพยพโยกย้ายด้วยความหวังที่จะพบความมั่งคั่ง ซึ่งจากความอดทนและมัลลิสต์ของแรงงานชาวจีน อย่างสมาคมจีน-มลายูแห่งมะละกาและปีนัง ซึ่งเดิมเป็นกลุ่มนายทุนที่ให้การสนับสนุนการทำเหมืองแร่แก่เจ้าของที่ดินหรือ กลุ่มนายทุนชาวมลายูในการเปิดเหมืองแร่ดีบุกซึ่งมีเงื่อนไขในการชำระคืน ว่าต้องนำแร่ดีบุกที่ถลุงได้มาขายให้แก่เจ้าของทุนที่กู้ยืมตามจำนวนที่กู้ยืม (ซึ่งแน่นอนว่าราคาจะต่ำกว่าท้องตลาดมาก) ผลจากการเก็งกำไรทำให้กลุ่มสมาคมก็หลากหลายเติบโตและมั่นคงมากขึ้น เนื่องจากแนวคิดการจัดองค์กรทางธุรกิจและการเงินจากความรู้ความชำนาญของกลุ่มพ่อค้าชาวจีนที่เติบโตจากกงสี เกิดเป็นการบริหารจัดการองค์กรทางธุรกิจและการเงินอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบกับกลุ่มเศรษฐีชาวมลายูจะข้องแวะกับสมาคมชาวจีนในแง่มุมของการกู้หนี้ยืมสิน เพื่อนำไปลงทุนและการใช้จ่ายตามวัฒนธรรมที่มีบริวารในสังกัดค่อนข้างมาก จนบางครั้งสมาคมชาวจีนดูเหมือนจะถือแถมต่อการต่อรองทางการค้าอยู่ช่วงเวลา

จากแง่มุมจากการอพยพ การค้าขายและการลงทุนของชาวจีน คงหลีกเลี่ยงไม่พ้นการกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างชาวจีนอพยพและชาวมลายูดั้งเดิม ซึ่งหากมองในแง่ของธุรกิจแล้วชาวจีนมีความพร้อมทางด้านแรงงานที่ยาวนานในการขุดแร่และการบริหารจัดการองค์กรทางธุรกิจจากประเทศจีน อีกทั้งชาวจีนมีการบริหารจัดการและจัดระเบียบความรู้รวมถึงเทคนิคการขุดแร่อย่างเป็นระบบซึ่งทำให้ชาวจีนไม่สามารถร่วมงานกับชาวมลายูดั้งเดิมที่ไม่คุ้นชินกับเทคนิคเหล่านี้ ซึ่งจากประสบการณ์และความสำเร็จของชาวจีน ในช่วงต้นศตวรรษที่ ๑๘ “ราชาธูมะฮัด” โอรสของเจ้าชายเรียวองค์หนึ่งผู้ซึ่งตัวตอลมุฮัมมัดแห่งสลังงอร์ได้พระราชทานมอบเขตปกครองแห่งลูกูตให้ เพื่อให้ชาวจีนในเมืองมะละกาลงทุนพัฒนาเหมืองแร่ของลูกูตเป็นการตอบแทน โดยชาวจีนจะแบ่งผลกำไรเป็นการตอบแทนอันส่งผลดีในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างชาวจีนอพยพและชาวมลายูดั้งเดิม ได้ยังเป็นรากฐานในเหตุการณ์ในปี ค.ศ. ๑๘๖๐ มีการแต่งตั้งชาวจีน ๒ คนเป็นสมาชิกของสภาที่ปรึกษาของอาบู บากร์ในเมืองยะโฮร์ และยังนำไปสู่เหตุการณ์ในกลางศตวรรษที่ ๑๙ ที่มีผลมาจากนโยบายของเมืองยะโฮร์ในการขยายการทำกิจกรรมซึ่งมีการจ้างกรรมกรชาวจีนราว ๑๕,๐๐๐ คน และในอีก ๑๐ ปีต่อมา มีชาวจีนราว ๑๐๐,๐๐๐ คนอาศัยอยู่ในเมืองยะโฮร์ โดยชาวจีนส่วนใหญ่อยู่ภายใต้สมาคมหงีเหิง (Ngee Heng หรือ Ghee Hin) ซึ่งมีพวกจีนแต่จีวูแลสมาคม ซึ่งสมาคมดังกล่าวได้รับอนุญาตให้

จัดตั้งขึ้นได้และปิดตัวลงในปี ค.ศ. ๑๙๑๖ (สมาคมดังกล่าวเป็นสมาคมที่รักษาความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างชาวจีนอพยพและทำอะไรรออยู่ดั้งเดิมให้มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น)

แต่เมื่อเวลาผ่านไปจำนวนประชากรชาวจีนอพยพและชาวจีนที่เกิดในแหลมมลายูเพิ่มจำนวนมากขึ้นทำให้การควบคุมหรือการสังกัดสมาคมต้องเพิ่มจำนวนสาขาของสมาคมในแต่ละท้องถิ่นมากขึ้น โดยบางกลุ่มใช้หลักเกณฑ์ในการพูดภาษาเดียวกันหรือใช้แซ่ตระกูลเดียวกันในการควบคุมสาขาประจำท้องถิ่น ซึ่งวัฒนธรรมการสังกัดสมาคมหรือแยกเป็นก๊กเหล่าไม่คุ้นชินตามวัฒนธรรมของมลายูทำให้ประมุขชาวมลายูจัดการกับกลุ่มสมาคมชาวจีนผ่านทาง Kapitan กิงกาญจน์ ปรีกษาหรือและวินิจัยข้อพิพาทต่าง ๆ ระหว่างชาวจีนด้วยกัน และหรือระหว่างชาวจีนกับชาวมลายู

ด้วยการแข่งขันเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มภาษาถิ่น แซ่ตระกูล กงสีและสมาคมลับต่าง ๆ ทำให้เกิดเหตุทะเลาะวิวาทระหว่างกลุ่มสมาคมอยู่บ่อยครั้งจึงทำให้ Kapitan ไม่สามารถดำเนินงานต่อได้ จึงเป็นความท้าทายของผู้นำในแหลมมลายูในการบริหารจัดการความขัดแย้งระหว่างกลุ่มสมาคมชาวจีน โดยมีเงื่อนไขและจุดเริ่มต้นมาจากผลประโยชน์ที่ไม่ลงตัว จึงนำไปสู่การจลาจลอย่างรุนแรงในปี ค.ศ. ๑๘๕๑, ปีค.ศ. ๑๘๕๔ และปี ค.ศ. ๑๘๖๑

เหตุการณ์จลาจลที่เกิดขึ้นทำให้เกิดความแตกแยกทางสังคมในหมู่ชาวจีนอพยพเนื่องจากกลุ่มสมาคมต่าง ๆ ที่ชาวจีนอพยพได้สังกัดอยู่นั้นเปรียบเสมือนครอบครัวใหญ่ และชาวจีนมีวัฒนธรรมการเลี้ยงดูแบบครอบครัวใหญ่ จึงดูเหมือนว่ากลุ่มสมาคมเป็นดุจดังครอบครัวของตนและเป็นสิ่งที่ต้องรักษาดูแลและปกป้องไว้เหนือสิ่งอื่นใด และเมื่อนำประเด็นเรื่องของผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มสมาคมที่ไม่เท่าเทียมกัน ผนวกกับภูมิหลังที่ต้องต่อสู้ดิ้นรน ทำให้ความขัดแย้งระหว่างปัจเจกบุคคลวิวัฒน์เป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่มสมาคม จนท้ายที่สุดเกิดเป็นความแตกแยกทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง

ผลอันเกิดจากความพยายามอพยพและและนำชาวจีนเข้ามาในแหลมมลายู เพื่อทำงานในเมืองแร่ดีบุกและการกสิกรรม เกิดขึ้นเพราะลักษณะการทำงานที่อุตสาหกรรมของชาวจีน จนกลายเป็นส่วนสำคัญในระบบเศรษฐกิจของแหลมมลายู ตามความเชื่อของประเทศอังกฤษระบุว่าอัตราการอพยพของชาวจีนมีอัตราก้าวหน้า ซึ่งจะส่งผลดีโดยตรงต่อระบบเศรษฐกิจในภูมิภาคแถบนี้ เพราะชาวจีนเป็นแรงงานคุณภาพดี มีศักยภาพ แต่กลับมีค่าแรงที่ถูก อีกทั้งชาวมลายูดั้งเดิมยังมีรสนิยมน (อุปนิสัย) ไม่ชอบทำงานหนักในเมืองแร่และการกสิกรรม จึงทำให้แรงงานส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดในเมืองแร่และการกสิกรรมเป็นแรงงานชาวจีนอพยพ ในปี ค.ศ. ๑๘๗๕ เสนุการของเจอร์วีส ยินยันว่า “ในการนำคนจีนเข้ามา ๑ ใน ๔ ของประชากร ๑ ล้านคนที่ทำงานใช้แรงงานหนัก มีการเก็บหอมรอมริบซึ่งต่อไปจะพลิกโฉมหน้าประเทศอย่างแน่นอน”

การชักนำ “ทมิฬ” สู่มลายู

จากการปกครองด้วยระบอบที่แบ่งออกตามชาติพันธุ์มาหลายชั่วคน มีเรื่องราวเกิดขึ้นมากมาย หนึ่งในนั้นคือ ประเทศอังกฤษพบว่า หลังจากการนำระบบรัฐเข้ามาปรับใช้กว่า ๒๐ ปี จำนวนประชากรชาวจีนและชาวมลายูกลับได้รับการศึกษาภาษาอังกฤษได้ไม่ดีตามเป้าหมาย (ส่วนหนึ่งเป็นเพราะชาวจีนอพยพได้ก่อตั้งโรงเรียนของชาวจีนขึ้น เพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษา พบปะตามสมาคมและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารจากจีนแผ่นดินใหญ่) จึงทำให้ประเทศอังกฤษภายใต้การสนับสนุนจากลังกา (ประเทศศรีลังกา) เข้ามามีบทบาทในแหลมมลายูประกอบกับราคาแร่ดีบุกที่ตกต่ำลงเรื่อย ๆ

ส่งผลให้การอพยพโยกย้ายแรงงานชาวจีนเริ่มลดลง แต่ความต้องการแรงงานยังคงปรากฏขึ้นจึงทำให้ต้องแสวงหาแรงงานราคาถูกลงจากที่อื่น ๆ อย่างอินเดียตอนใต้ แต่ในขณะนั้นการเคลื่อนย้ายอพยพแรงงานจากอินเดียตอนใต้ยังเป็นข้อห้ามของประเทศอินเดีย จนในปี ค.ศ. ๑๘๗๒ การเคลื่อนย้ายอพยพแรงงานจากอินเดียตอนใต้จึงเป็นสิ่งถูกกฎหมายของประเทศอินเดีย จากนั้นในปี ค.ศ. ๑๘๘๔ ประเทศอินเดียก็เป็นหนึ่งในสมาชิกรัฐอารักขาของประเทศอังกฤษ และในปี ค.ศ. ๑๘๘๗ มีการสนับสนุนการอพยพย้ายถิ่นของชาวอินเดียตอนใต้สู่แหลมมลายู ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในอีกชื่อหนึ่งว่า พวกทมิฬ

คำว่า “พวกทมิฬ” แท้ที่จริงแล้วเป็นกลุ่มคนที่เดินทางมาจากเมืองลังกาและตอนใต้ของอินเดีย ซึ่งมักจะเรียกว่า จัฟฟ์ (The Jaffness) จึงทำให้แหลมมลายูมีพวกทมิฬที่แบ่งตามพื้นที่ที่จากมาได้ ๒ กลุ่ม นั่นคือ กลุ่มทมิฬจัฟฟ์นา เดิมเป็นชาวลังกา (ชาวลังกามองว่าตนเองเป็นชนชั้นที่สูงกว่าชาวอินเดียทางใต้เพราะมีการศึกษาและระบบชนชั้นที่สูงกว่า) และอีกกลุ่มคือกลุ่มทมิฬจัฟฟ์อินเดีย

จากลักษณะอุปนิสัยของพวกทมิฬที่อุตสาหกรรมเช่นชาวจีนอพยพ แต่ด้วยความคุ้นชินต่อระบบการบริหารราชการตามฉบับอังกฤษมากกว่าชาวจีน จึงทำให้พวกทมิฬอยู่ในภาวะเปรียบและความสงบมากกว่าชาวมลายูและชาวจีน ซึ่งตามทรรศนะของนายทุนผู้จ้างงานในแหลมมลายูมองว่าอาจเป็นเพราะกลุ่มชาวทมิฬที่เดินทางมาเป็นกลุ่มชนชั้นวรรณะที่อยู่ล่างสุดของระบบสังคมตามชนบอินเดียจึงทำให้มีความโอ้อ่อนและเคารพระเบียบวินัยมากกว่าชนชาติอื่น ๆ

ความแตกต่างของเชื้อชาติในแหลมมลายู

เมื่อมองย้อนถึงการตั้งอยู่ของชาวมลายูดั้งเดิม และการเคลื่อนย้ายของชนชาวจีนตอนใต้และชาวอินเดียตอนใต้ กลับต้องพบกับความสับสนในเชื้อชาติพันธุ์ที่ต้องอาศัยระเบียบในการจัดหมวดหมู่ประชากรศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การวางระเบียบในการบริหารพัฒนาบ้านเมือง ซึ่งแต่เดิมประเทศอังกฤษได้แยกประเภทสังคมในแหลมมลายูไว้ค่อนข้างหยาบตามความเรียบง่าย คือชาวมลายู ชาวจีนและชาวอินเดีย แต่เมื่อมองเนื้อหาของรากเหง้าถิ่นที่มาและการดำรงอยู่ของกลุ่มชนชาติเหล่านี้ กลับพบความแตกต่างและข้อขัดแย้งในระดับปัจเจกบุคคลที่วิวัฒนาการกลายเป็นปัจเจกสังคม ดังนั้นในปี ค.ศ. ๑๙๑๓ คำนิยามที่ใช้จำกัดความเพื่อแยกเชื้อชาติสมาชิกในอาณานิคมอย่างเป็นทางการ ปรากฏขึ้นในพระราชบัญญัติ Malay Reservations Act จำแนกชาวมลายูไว้ว่า

“บุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีเชื้อชาติเป็นมลายู ผู้นั้นต้องพูดภาษามลายูด้วยความเคยชินเป็นนิสัย อันหมายรวมถึงภาษาของชาวมลายูอื่น ๆ และต้องเป็นผู้ซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม”

จากข้อความหนึ่งในข้างต้น ชี้ให้เห็นถึงการบัญญัติบทนิยามและกลายร่างสู่การสร้างวาทกรรมที่สืบต่อมาสู่ปัจจุบัน และอันเป็นการสร้างความเป็นอื่นในปัจเจกชนที่ลงรายละเอียดถึงลักษณะทางชาติพันธุ์ของชนพื้นถิ่นและชนชาติอื่น ผนวกกับช่วงเวลาต่อมาอิทธิจากานับถือศาสนาเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสร้างตัวตนให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น แม้ว่าในปี ค.ศ. ๑๙๑๘ ประเทศอังกฤษพยายามสร้างหลักรวมความเป็นตัวตนของชาวมลายูด้วยตำราเรียนมาตรฐานตามแบบแผนอังกฤษเรื่อง The History Book of The Malays ซึ่งตำราดังกล่าวดูเหมือนเป็นชีวิตความพยายามในการแก้ไขปัญหาการสร้างลัทธิเจ้าอาณานิคมที่ถูกสร้างขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๐๒ โดยมีจุดประสงค์เพื่อคัดแยกเชื้อชาติระหว่างชนพื้นถิ่นกับชนต่างดาวออกจากกัน ผลจากลัทธิเจ้าอาณานิคมนี้เองที่ทำให้เกิดความเห็นต่างถึงการดำรงอยู่ความแตกต่างระหว่างชนชั้นทั้งในแง่มุมของเชื้อชาติ ถิ่นที่มา ฐานะอาชีพ การศึกษาและยศถาบรรดาศักดิ์ และยิ่งเวลาผ่านไปรอยต่อระหว่างชนชั้นต่าง ๆ กลับยิ่งเด่นชัด

และขยายรอยแยกมากขึ้น เกิดเป็นกลุ่มเหล่าต่าง ๆ ในหลายหัวเมืองหลายรัฐ ผลที่ทำตามมาคือ การก่อเหตุความไม่สงบและลูกกลมกลายเป็นเหตุการณ์ความรุนแรงต่าง ๆ ในหลายช่วงเวลาของ ต้นศตวรรษที่ ๒๐

มูลฐาน : สภาพการณ์โดยทั่วไปของชนวนเหตุ

จาก “ความไม่เท่ากัน” สู่คำว่า “ชาตินิยม”

ความแตกต่างในเรื่องของชาติพันธุ์และถิ่นที่มาของหลายหลากกลุ่มที่เข้ามาแคว่เวียน รวมไปถึงการผสมรวมระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ แต่สำหรับผลประโยชน์และการถือครองทรัพยากร กลับเป็นสิ่งที่กระจุกตัวในกลุ่มชนชั้นสูงของชนแต่ละกลุ่ม จึงมักเกิดข้อพิพาทและเหตุการณ์การใช้ ความรุนแรงอยู่บ่อยครั้งสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นในแหลมมลายูนั้นคือ การสร้างสมดุด้วยการศึกษาและ การเมือง โดยตัวแทนประเทศอังกฤษพยายามเป็นอย่างจะสร้างความเป็นหนึ่งในแหลมมลายู แต่ทว่าความเป็นปัจเจกของกลุ่มชนชาติกลับเข้มข้นมากยิ่งขึ้น จนเกิดเป็นการสำลักความเป็นตัวตน จนเกิดเป็นความสุดโต่งในอัตตาของกลุ่มตน และวิวัฒน์แนวคิดจนกลายเป็นชาตินิยม

ความเป็นชาตินิยมในมุมมองอันจะอธิบายลอดผ่านการยกตัวอย่างชาวมลายูที่ยึดวิถี ตามศาสนาอิสลาม นิกายวะฮะฮีย์ รวมถึงการซึ่มซบแนวคิดเกี่ยวกับญิฮาด (Jihad) ด้วยเรื่องราว การทำสงครามศักดิ์สิทธิ์จากโลกตะวันออกกลางสู่ระดับหมู่บ้านในทุกหัวเมืองผ่านการเรียนรู้ ในปอเนาะ (ปอเนาะ เป็นรากศัพท์ที่แปลว่า กระโจม แต่ในความเป็นจริงคือ โรงเรียนสอนศาสนาของ ศาสนาอิสลาม) โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับหมู่บ้านในรัฐกลันตันและตรังกานูที่มีขนบธรรมเนียมมากกว่า พื้นที่อื่นใด ทำให้สองรัฐนี้มีความชัดเจนในประเด็นเรื่องของการเป็นปฏิปักษ์ต่อเจ้าอาณานิคม อีกทั้ง การติดต่อระหว่างสมาคมในสาขาต่างแดนอย่างอินโดนีเซียก็ยิ่งสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดความเป็น ปฏิปักษ์ จากความเลื่อมล้ำในการจ่ายภาษี ค่าเช่าที่ดินและอื่น ๆ จึงเกิดเป็นแนวคิดที่ว่า “หากเราเป็น เจ้าของอาณานิคมเสีย ความเสียหายที่เกิดขึ้นจักไม่บังเกิดในดินแดนของเรา”

หลังจากที่ประเทศอังกฤษได้รับสิทธิการครอบครองดินแดนในภูมิภาคแหลมมลายูจาก ประเทศโปรตุเกส ประเทศเนเธอร์แลนด์และรัฐสยาม ประเทศอังกฤษได้ใช้วิธีในการดูแลปกครองและ การบริหารดินแดนในแถบแหลมมลายูรวมถึงรัฐต่าง ๆ บนเกาะเบอร์เนียว ด้วยวิธีการจัดตั้ง Straits Settlement และมีการอพยพโยกย้ายพลเมืองจากรัฐต่าง ๆ เข้ามาสู่แหลมมลายู ซึ่งวิธีดังกล่าวได้ สร้างความแตกต่างในระดับปัจเจกบุคคลที่ต่อมาได้ขยายเป็นปัจเจกทางสังคมของแหลมมลายู อีกครั้งยังสนับสนุนให้มีการจัดแบ่งชนชั้นจากทุกเชื้อชาติ เพื่อดึงความร่วมมือในการสร้างความมั่งคั่ง แก่ประเทศอังกฤษตามระบบเศรษฐกิจทุนนิยม โดยปราศจากวิธีป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์ ที่ไม่เป็นธรรมแก่ชนทุกระดับชั้นในสังคม สิ่งหนึ่งที่ตามมาคือความรุนแรงของการแบ่งเชื้อชาติ ขนบประเพณีและวัฒนธรรมรวมไปจนถึงศาสนาที่หลอมรวมเรื่องราวต่าง ๆ ด้วยกาลเวลาและ เทคโนโลยีต่าง ๆ เกิดเป็นแนวคิดชาตินิยมในหมู่ของชนพื้นถิ่นและชนต่างด้าว และลูกกลมกลายเป็น เหตุการณ์สำคัญที่เปรียบเสมือนรอยแผลก่อนที่มลายูจะเรียกตัวเองว่า “ประเทศมาเลเซีย”

ชาวจีนกับความเป็นอื่นในสังคมบนแหลมมลายู

การอพยพโยกย้ายของชาวจีนจากแผ่นดินใหญ่สู่แหลมมลายูอาจมีหลายจุดเริ่มต้น แต่มีจุดมุ่งหมายหลักอาจมีเพียงจุดเดียวนั้นคือการแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าในแหลมมลายู โดยชาวจีนส่วนใหญ่เข้ามาปฏิบัติสัมพันธ์ทางการค้าและการใช้แรงงานในเมืองแร่และการกสิกรรม ซึ่งในสมัยนั้นเมืองแร่ที่เป็นที่ต้องการของตลาดอย่างประเทศอังกฤษคือแร่ดีบุก ซึ่งเป็นสินแร่ที่มีราคา ค่อนข้างแพงและนำไปแปรรูปเชิงอุตสาหกรรมอย่างกระป๋องและสิ่งของอย่างอื่น ทำให้การเติบโต ในกิจการเหมืองแร่ดีบุกสามารถสร้างกำไรให้กับกลุ่มนายทุนชาวมลายูที่เปิดเหมืองแร่ และด้วย ประสพการณ์การทำเหมืองแร่ของชาวจีนในแผ่นดินใหญ่ที่สามารถสร้างชื่อเสียงเป็นเครื่องการันตี ผนวกกับค่าแรงที่ถูกกว่าชนพื้นถิ่นอย่างมลายูทำให้เกิดความต้องการแรงงานชาวจีนและมีการอพยพ อย่างรวดเร็วในช่วงเวลาไม่กี่ปี

ซึ่งก่อนปี ค.ศ. ๑๙๒๔ ความเป็นจีนในหมู่คนมลายูคงหลีกเลี่ยงไม่ได้พ้นกลุ่มคนที่ประกอบ อาชีพพ่อค้า กุหลิบแบกหาม คนงานเหมืองแร่และคนสวนคนไร่ที่สามารถพบเห็นได้ซุกซนในตลาดและ ตามท่าเรือ หรือแม้กระทั่งนักเรียน นักศึกษาตามโรงเรียน สมาคมแข่งต่าง ๆ และองค์กรที่ได้จัดตั้งขึ้น อย่างลับ ๆ ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้เป็นเป้าหมายในการส่งผ่านความเป็นจีนจากแผ่นดินใหญ่ถึงกลุ่มก๊ก ในหัวเมืองต่าง ๆ ผ่านการติดต่อสื่อสารทั้งด้วยตำรา จดหมายและวาจาทำทาง และมากกว่าข่าวสารที่ ถูกส่งต่อมา นั่นคือ แนวคิดของลัทธิคอมมิวนิสต์อันถูกส่งต่อผ่านตัวแทนพรรคคอมมิวนิสต์ก๊ก มิน ตั้ง และแรงขับที่เกื้อหนุนให้ความเป็นคอมมิวนิสต์ขยายตัวให้เติบโตและผลิตดอกได้อย่างรวดเร็ว นั่นคือ ความไม่เท่าเทียมในสังคมที่เจ้าอาณานิคม (ประเทศอังกฤษ) และกลุ่มนายทุนทั้งหลายได้สร้างเงื่อนไข ในการแสวงหาประโยชน์และกดขี่ ปิดบังและริดรอนสิทธิชนระดับชนชั้นแรงงานในการเข้าถึงเข้าใช้ ทรัพยากรเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า อีกทั้งยังมีการเพิ่มอัตราการจ่ายภาษีและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ อันเป็นการซ้ำเติมคุณภาพชีวิตของชนชั้นแรงงานให้ตกต่ำลง จนเกิดเป็นแนวความคิดเรื่องความเป็นชาติ และพวกพ้อง โดยเริ่มต้นจากรากความรู้สึกที่ว่า “หากทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยากรได้เหมือนกัน และเท่าเทียมกันผลประโยชน์ที่ได้ก็จะเท่าเทียมกัน” ซึ่งเมื่อเวลาผ่านไปทำให้รากความรู้สึกดังกล่าว เสียงดังขึ้นและเกิดเป็นแรงขับดันให้เกิดแนวความคิดเรื่องชาตินิยมบนความเป็นอื่นในแหลมมลายู

การเติบโตของกิจการเหมืองแร่ดีบุกในแหลมมลายูสู่สภาวะการชะลอตัวของเหมืองแร่ ดีบุกอันสืบเนื่องมาจากราคาแร่ดีบุกที่ตกต่ำประกอบกับความวุ่นวายที่เกิดขึ้นจากแรงงานชาวจีน ประเทศอังกฤษจึงได้จัดหาแรงงานจากรัฐอาารักขาที่อยู่ทางอินเดียตอนใต้และลังกา (ปัจจุบันคือ ประเทศศรีลังกา) เข้ามาเป็นตัวเลือกในระบบการใช้แรงงานบนแหลมมลายู ทำให้แรงงานชาวจีน จำนวนไม่น้อยถูกเลิกจ้าง กลุ่มพ่อค้าและอาชีพอื่น ๆ ยังถูกสังคมในแหลมมลายูยังกีดกัน กดขี่และ รับรู้ได้ว่าเกิดความไม่ยุติธรรมในประเด็นเรื่องต่าง ๆ ความรู้สึกดังกล่าวพัฒนาเรื่อยมาจนเชื้อชาติจีน ในกลุ่มต่าง ๆ มีความเป็นอื่นในสังคมบนแหลมมลายู ซึ่งเมื่อความรู้สึกการเป็นอื่นสะสมตัวมากขึ้นจน ไม่สามารถอดอันเอาไว้ได้ ชาวจีนบางส่วนจึงจำต้องสร้างทางเลือกใหม่ด้วยตัวตนและบทบาทใหม่ ประจวบกับการเข้ามาของแนวความคิดสังคมนิยม ซึ่งสอดคล้องกับความปรารถนาเบื้องต้นของสังคม ชาวจีนในแหลมมลายู ที่ครั้งหนึ่งในเวลาที่ห่างไกลกันไม่มากนักสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต และจีนแผ่นดินใหญ่ ได้บรรลุความปรารถนาในการปลดแอกความอยุติธรรมทางสังคมด้วยแนวคิด สังคมนิยมตามแบบฉบับของคอมมิวนิสต์

ร้อยเรียง “คอมมิวนิสต์ในมลายา”

ผู้วิจัยได้มีโอกาสได้อ่านงานเขียนของหลายสำนักที่เขียนถึงคอมมิวนิสต์นอกประเทศไทย ในห้วงเวลาดั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๑๗ จวบจนถึงปี ค.ศ. ๑๙๙๑ และได้เลือกเรียบเรียงข้อมูลจากเอกสาร ทั้งในและต่างประเทศ จนกระทั่งพบเอกสารที่ได้รับรวบรวมข้อมูลและการถกเถียงถึงเรื่องราวในอดีต การเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์ในมลายาถูกบรรจุข้อมูลและเก็บรักษาใน The Comintern โดยเป็นสถานที่เก็บรักษาเอกสารที่เป็นข้อมูลบุคคลและข้อมูลเรื่องราวของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในประวัติศาสตร์โดยอ้างอิงจากเอกสารของทางราชการในสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต ซึ่งใจความหนึ่งในเอกสารได้พูดถึงช่วงระยะเวลาในจัดตั้งองค์กรต่าง ๆ ที่เป็นองค์กรแรกเริ่มของการเคลื่อนไหวตามแนวคิดพรรคคอมมิวนิสต์ในมลายารวมถึงการเคลื่อนไหวในประเทศเพื่อนบ้าน อย่างประเทศไทยด้วย

จากข้อมูลเอกสารของ The Malayan Communist Party as Recorded in the Comintern Files ที่ได้ศึกษาข้อมูลและอ้างอิงข้อมูลจากชุดเอกสาร The Communist International หรือ The Comintern File โดย Dr.Kurihara Hirohide (Research Institute for Languages and Cultures of Asia and Africa, Tokyo University) เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๒ (Fujio Hara, 2016) ปรากฏข้อความหนึ่งว่า

“ในเดือนตุลาคมของปี ค.ศ. ๑๙๒๖ The Chinese Communist Party (CCP) ได้ก่อตั้ง The Nanyang Regional Committee (NRC) และต่อมาในเดือนเมษายนของปี ค.ศ. ๑๙๒๗ ได้เปลี่ยนชื่อองค์กร The Nanyang Regional Committee (NRC)¹ เป็นชื่อองค์กร The Nanyang Local Committee (NLC) และในเดือนมกราคมของปี ค.ศ. ๑๙๒๘ องค์กรที่มีชื่อว่า The Nanyang Provisional Committee of The Chinese Communist Party ได้ถูกจัดตั้งขึ้นในมลายา”

และเมื่อพิจารณาข้อมูลจากเอกสารของ The Malayan Communist Party as Recorded in The Comintern Files ร่วมกับงานวิจัย “ความร่วมมือระหว่างไทยและมาเลเซียในการปราบปราม กองกำลังที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลไทยและมาเลเซีย” พบว่า ในปี ค.ศ. ๑๙๒๘ สมาชิก The Chinese Communist Party (CCP) ประกอบกับสมาชิกชาวจีนในมลายาที่นิยมคอมมิวนิสต์ได้ทำการเผยแพร่อุดมการณ์จัดทาสมาชิกใหม่ในหมู่ชาวจีน ซึ่งต่อมาได้จัดตั้ง The South Sea Company Party หรืออีกชื่อหนึ่งเรียกว่า The Nanyang Communist Party (NCP) ซึ่งมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่เกาะสิงคโปร์ ดำเนินงานภายใต้กรอบวัตถุประสงค์เพื่อประสานการปฏิบัติงานกับหน่วยงานสมาคมและกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศมลายาและกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตลอดจนถึงกลุ่มประเทศในเอเชียใต้

ภายใต้การช่วยเหลือของ The Chinese Communist Party (CCP) ผ่านตัวแทนพรรคคอมมิวนิสต์ก๊ก มิน ตั้ง ในปี ค.ศ. ๑๙๒๔ การเป็นอื่นในสังคมนบนแหลมมลายูและแรงกระตุ้นเรื่องชาตินิยมถูกสะสมจนผลิตดอกออกผลกลายเป็นการก่อตั้ง “สมาคมชาวจีนโพ้นทะเล” และการก่อตั้ง

¹ แต่ในบางตำรามีอ้างอิงถึงเอกสารจากทางการของประเทศมาเลเซีย โดยระบุว่า The CCP ได้จัดตั้ง The Nanyang Local Committee (NLC) ในปี ค.ศ. 1926 : อ้างถึง Chapter 1 Communist Organizations Prior To The MCP, The Malayan Communist Party as Recorded in the Comintern Files By Fujio Hara

“สหภาพแรงงานนานาชาติ” และเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๒๖ จึงมีการจัดตั้งองค์กรที่เรียกว่า “สหภาพแรงงานนานาชาติ” หรือ The Nanyang General Labor Union (NGLU) ซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจของ The Chinese Communist Party (CCP) และอีก ๑ ปีต่อมา The Chinese Communist Party (CCP) ได้เล็งเห็นและพิจารณาแล้วว่า เพื่อประสิทธิภาพในการทำงานและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่มลายา ควรดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานจาก The Chinese Communist Party (CCP) หนึ่งเข้ามาเผยแพร่อุดมการณ์ รวมทั้งจัดหาแนวร่วมและขยายฐานสมาชิกในหมู่คนจีน พร้อมทั้งก่อตั้งองค์กรใหม่ว่า “พรรคคอมมิวนิสต์นานาชาติแห่งมลายา” หรือ The Nanyang Communist Party of Malaya (NCPM) (นุรุลฮูตา ฮามะ ๒๕๕๙)

องค์กร The Nanyang General Labor Union (NGLU) และ The Nanyang Communist Party of Malaya (NCPM) ได้ดำเนินกิจกรรมอยู่จนกระทั่งถึงปี ค.ศ. ๑๙๓๐ มีการประชุมเพื่อปรับแผนการดำเนินงานซึ่งนำไปสู่การจัดตั้งองค์กรใหม่เพื่อความเป็นปึกแผ่นโดยยุบรวม ๒ องค์กรเดิมไว้ในองค์กรใหม่ที่ชื่อว่า พรรคคอมมิวนิสต์แห่งมลายา (พคม.) หรือ The Malayan Communist Party (MCP) และเพื่อให้บรรลุความสำเร็จของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งมลายา จำต้องอาศัยกำลังคนจากชนชั้นกรรมกรเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนนโยบายพรรค จึงมีนโยบายให้แสวงหากำลังคนเพิ่มเติมโดยมีการจัดตั้งองค์กรที่ชื่อว่า สหพันธ์กรรมกรทั่วไปแห่งมลายา หรือ The Malayan General Labor Union (MGLU)

ภายหลังการจัดตั้ง The Malayan Communist Party (MCP) หน่วยงานต้นสังกัดอย่าง The Comintern ได้ส่งตัวแทนเข้ามาช่วยเหลือและประสานงานการปฏิวัติของ The Malayan Communist Party (MCP) ในมลายา แต่ในปี ค.ศ. ๑๙๓๑ ตัวแทนจาก The Comintern ที่ชื่อว่า Josept Ducrox สมาชิกคอมมิวนิสต์สากลจากประเทศฝรั่งเศสถูกทางการอังกฤษจับตัวได้และสารภาพถึงภารกิจที่เขาได้รับจาก The Comintern รวมถึงการดำเนินงานของ The Malayan Communist Party (MCP) ซึ่งมีสหภาพแรงงานเป็นหน้าฉาก และสำนักงานภาคตะวันออกเฉียงของ The Comintern ได้จ่ายเงินอุดหนุนให้แก่ The Malayan Communist Party (MCP) สหภาพแรงงานและองค์การเยาวชนคอมมิวนิสต์ในมลายา

จากการจับกุม Josept Ducrox ทำให้ประเทศอังกฤษด้วยกำจัดสำนักงานภาคตะวันออกเฉียงของ The Comintern ซึ่งองค์กรอย่าง The Comintern เองก็ได้จัดตั้งองค์กรที่ใช้เป็นฉากหน้าขึ้นใหม่ในชื่อ สหภาพแรงงานภาคแปซิฟิก (The Pan-Pacific Trade Union Secretariat) โดยมีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่กรุงเซี่ยงไฮ้ ประเทศจีน และจากการสารภาพของ Josept Ducrox นำไปสู่การกวาดล้างคอมมิวนิสต์ครั้งใหญ่ในพื้นที่มาลายาและกลุ่มเซี่ยงไฮ้ ทำให้การเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์ต้องหยุดชะงักไป

หลังจากการฟื้นตัวของ The Malayan Communist Party (MCP) ทาง The Comintern ได้พยายามอย่างหนักในการให้การสนับสนุนในทุกมิติรวมถึงการมอบทุนการศึกษาให้แก่นักศึกษาจากมาลายาไปศึกษาต่อ ณ กรุงมอสโคว์ สหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต และในปี ค.ศ. ๑๙๓๔ ค้นพบเอกสารหลักฐานสำคัญที่เกี่ยวข้องกับชุดคำสั่งจาก The Chinese Communist Party (CCP) ให้ The Malayan Communist Party (MCP) ให้ดำเนินการประท้วงหยุดงานและก่อวินาศกรรมในพื้นที่ต่าง ๆ ผลการปฏิบัติการดังกล่าวทำให้ The Malayan Communist Party (MCP) ได้รับคำชื่นชมในเวทีประชุมพรรคคอมมิวนิสต์ครั้งที่ ๖ รวมถึงการยกระดับสถานะความสำคัญที่เพิ่มมากขึ้นด้วย

แม้ว่าการดำเนินงานและการปฏิบัติการต่าง ๆ ของ The Malayan Communist Party (MCP) จะเพิ่มความเข้มข้นมากขึ้นเรื่อย ๆ และประสบผลสำเร็จด้วยมานับตั้งแต่ปีค.ศ. ๑๙๓๐ จนได้รับเสียงชื่นชมถึงประสิทธิภาพและศักยภาพของสมาชิกพรรค แต่ในปีค.ศ. ๑๙๔๑ The Malayan Communist Party (MCP) ได้ออกคำสั่งให้ระงับการเคลื่อนไหวของกรรมกรในพื้นที่ที่ไม่สำคัญอันเนื่องมาจากช่วงเวลานั้นเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ และผลจากสนธิสัญญาระหว่างสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียตกับประเทศอังกฤษที่ระบุว่าฝ่ายประเทศอังกฤษจะให้ความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจแก่สหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต ทำให้ The Malayan Communist Party (MCP) จำเป็นต้องหยุดการเคลื่อนไหวเพื่อมิให้กระทบต่อผลประโยชน์ในสนธิสัญญาดังกล่าว

สงครามมหาเอเชียบูรพา กับ The Malayan Communist Party

จากวิกฤตการณ์ในปี ค.ศ. ๑๙๓๑ กองทัพญี่ปุ่นได้เข้ายึดครองแมนจูเลีย และชาวจีนในเกาะสิงคโปร์ได้ก่อตั้งขบวนการต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นที่ชื่อว่า “The Union of Overseas Chinese” ซึ่งจากการก่อตั้งนี้ส่งผลให้ The Malayan Communist Party (MCP) ได้ก่อตั้งขบวนการในลักษณะเดียวกันในชื่อว่า The Malayan People’s Anti-Japanese Army (MPAJA) และเมื่อเวลาผ่านไปไม่นานก็มีการควมรวมให้อยู่ภายใต้การนำของ The Malayan People’s Anti-Japanese Army (MPAJA) ส่งผลให้บทบาทและอิทธิพล The Malayan Communist Party (MCP) เติบโตและแข็งแกร่งมากขึ้น

ความร่วมมือระหว่างหน่วยต่อต้านญี่ปุ่นของมลายูหรือที่รู้จักกันในชื่อ The Malayan People’s Anti-Japanese Army (MPAJA) กับประเทศอังกฤษในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งหน่วยต่อต้านของมลายูนี้อยู่ภายใต้อำนาจของ The Malayan Communist Party (MCP) และในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๓๓ มลายูประสบปัญหาสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำไม่สามารถส่งออกสินค้าอย่างพาราและแร่ดีบุกอันเป็นสินค้าที่สำคัญของมลายูส่งผลให้เกิดปัญหาการว่างงานในกลุ่มแรงงานกรรมกรชาวจีนและถือเป็นช่วงโอกาสให้ The Comintern ส่งกำลังช่วยเหลือ The Malayan Communist Party (MCP) ทั้งในมิติของการส่งผู้แทนที่ปรึกษาและเงินอุดหนุน เพื่อสร้างแรงกระตุ้นในการดำเนินงานของ The Malayan Communist Party (MCP) และจากการประชุมองค์การคอมมิวนิสต์สากล (The Comintern) ได้ตกลงร่วมกันที่จะนำยุทธวิธีตามแบบ “United Front” ซึ่งทาง The Malayan Communist Party (MCP) และนำมาปรับใช้เพื่อเสริมสร้างอิทธิพลในระยะจนเป็นผลสำเร็จ และในปี ค.ศ. ๑๙๔๐ The Malaya Communist Party (MCP) มีการคาดคะเนว่าจำนวนสมาชิกของพรรคน่าจะมีราว ๕,๐๐๐ คน และมีกำลังสนับสนุนซึ่งเป็นชาวจีนประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ คน ซึ่งกำลังสนับสนุนส่วนใหญ่มาจากกลุ่มชาวจีนที่เคยให้การสนับสนุนพรรคก๊ก มิน ตั้ง ได้หันเข้ามาร่วมสนับสนุนและเคลื่อนไหวภายใต้การนำของ The Malayan Communist Party (MCP)

ในปี ค.ศ. ๑๙๔๑ กองทัพญี่ปุ่นได้บุกโจมตีและยึดครองพื้นที่เอเซียอาคเนย์ไว้ได้ทั้งหมดและเริ่มรุกคืบเข้าสู่มลายูมากยิ่งขึ้น เจ้าอาณานิคมอย่างประเทศอังกฤษในขณะนั้นก็ยังคงมีศึกพัวพันอยู่ในยุโรป จึงไม่สามารถส่งกองกำลังเข้ามาช่วยเหลือมารยาทได้เท่าที่ควรเดิมทีแล้ว The Malayan Communist Party (MCP) เป็นพรรคการเมืองที่ไม่เคยได้รับการยอมรับจากประเทศอังกฤษและชนพื้นถิ่นมารยาทว่าเป็นภาพที่ถูกต้องตามกฎหมาย องค์การ The Malayan Communist Party (MCP) จึงใช้โอกาสนี้นยื่นข้อเสนอเพื่อขอเจรจาในการร่วมกองทัพต่อต้านและขับไล่กองทัพญี่ปุ่น ซึ่งแน่นอนอยู่แล้วว่าทางประเทศอังกฤษไม่เห็นด้วยเช่นเดียวกับชนพื้นถิ่นอย่างชาวมลายู กองทัพญี่ปุ่นได้รุกคืบ

เข้าสู่บริเวณ Kata Bharu รัฐทางตอนเหนือของมลายา ทั้งในวันที่ ๗ ธันวาคม ปี ค.ศ. ๑๙๔๑ กองทัพญี่ปุ่นได้เข้าโจมตี Pearl Harbour ซึ่งเป็นฐานทัพเรือใหญ่ของสหรัฐอเมริกาที่ประจำการในภาคพื้นมหาสมุทรแปซิฟิกส่งผลให้ประเทศอังกฤษเข้าสู่ภาวะคับขัน จึงได้หันกลับมาสู่โต๊ะเจรจาร่วมกับตัวแทนจาก The Malayan Communist Party (MCP) อีกครั้งหนึ่ง ผลของการเจรจาในครั้งนั้น ทำให้ประเทศอังกฤษยอมรับกองกำลังติดอาวุธของ The Malayan Communist Party (MCP) เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในกองทัพอต่อต้านญี่ปุ่น และประเทศอังกฤษจะทำการฝึกอบรมและเสริมสร้างกองกำลังให้มีประสิทธิภาพเพื่อส่งกองกำลังดังกล่าวเข้าโจมตีกองทัพญี่ปุ่นจากแนวหลัง และอีกหนึ่งข้อตกลงจากการเจรจาประเทศอังกฤษจะยอมปล่อยสมาชิกของ The Malayan Communist Party (MCP) ที่ถูกจับกุมและกักขัง

ผลจากการเจรจาทำให้ The Malayan Communist Party (MCP) ได้ก่อตั้งโรงเรียนการรบพิเศษขึ้นในเกาะสิงคโปร์ เพื่อใช้เป็นสถานที่ศึกษาวิชาการทหารและฝึกรบยุทธวิธีการรบต่าง ๆ ซึ่งจะเน้นหนักไปทางยุทธวิธีการรบแบบกองโจรเพราะเป้าหมายหลักของการปฏิบัติการคือการเข้าตีกองทัพญี่ปุ่นจากแนวหลัง และเมื่อจบการฝึกจากโรงเรียนแล้วกองกำลังติดอาวุธหน่วยแรกที่ถูกส่งเข้ามาปฏิบัติการในมลายาใช้ชื่อหน่วยว่า The Malayan People's Anti-Japanese Army (MPAJA)

“ในประวัติศาสตร์บางตำราได้กล่าวถึง การเข้าร่วมกองกำลัง The Malayan People's Anti-Japanese Army(MPAJA) ว่าในขณะนั้นชาวจีนที่อพยพมาอาศัยอยู่ในมลายา แบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งคือพวกนิยมพรรคก๊ก มิน ต๋ง (เจียง ไค เช็ค) จะใช้สัญลักษณ์ “ดาวสีขาว” แต่อีกฝ่ายคือพวกนิยมพรรคคอมมิวนิสต์(เมา เซ ตุงหรือเหมา เจ๋อ ตุง) ใช้สัญลักษณ์ “ดาวสีแดง” แต่ทั้ง ๒ ฝ่ายยังคงไม่รับคำสั่งในการปฏิบัติการก็ต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นภายใต้การนำของ The Malayan Communist Party (MCP)”

แม้ขบวนการต่อต้านญี่ปุ่น The Malayan People's Anti-Japanese Army (MPAJA) จะประสบปัญหาการดำเนินงานในช่วงแรก แต่ก็สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งเกือบจะเรียกว่าเป็นขบวนการที่มีการปฏิบัติการต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นที่ดีที่สุดในเอเชียอาคเนย์ ซึ่งกระบวนการนี้ได้เสริมสร้างกองทัพของตนขึ้นมาและมีการวางระเบียบแบบแผนการดำเนินงานตามฉบับแบบทหาร มีคณะกรรมการกลางฝ่ายทหาร หรือที่เรียกว่า The Central Military Committee เป็นหน่วยกองบัญชาการที่ควบคุมดูแลการดำเนินงานและการปฏิบัติการกิจแก่ทุกฝ่ายในรัฐของมลายา

ในความเป็นจริงแล้ววัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในหน่วยต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นของมลายาซึ่งมี The Malayan Communist Party (MCP) เป็นผู้สนับสนุนด้านกำลังพลได้มีการจัดเตรียมกองกำลังส่วนหนึ่งไว้เพื่อใช้ต่อสู้ขับไล่กองทัพอังกฤษออกไปหลังจากกำจัดกองทัพญี่ปุ่นได้สำเร็จ ซึ่งระหว่างที่มีการปฏิบัติการต่อต้านกองทัพญี่ปุ่น The Malayan Communist Party (MCP) ก็มีการติดต่อสื่อสารกับ The Comintern อยู่ตลอดเวลาซึ่งการปฏิบัติการต่อต้านขับไล่ญี่ปุ่นในระยะปี ค.ศ. ๑๙๔๓ - ๑๙๔๕ นี้ The Malayan People's Anti-Japanese Army(MPAJA) มีการติดต่อและประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของประเทศอังกฤษอย่างใกล้ชิด ซึ่งเจ้าหน้าที่จากกองทัพอังกฤษคอยให้คำปรึกษาและการชี้แนะถึงแนวทางการฝึกรบยุทธวิธีการรบแบบกองโจร หนึ่งในบทเรียนของยุทธวิธีการรบแบบกองโจรคือการหลบซ่อนตัวในป่า ซึ่งกองกำลังติดอาวุธของ The

Malayan People's Anti-Japanese Army (MPAJA) ก็ทำได้ดีมาก ซึ่งบางส่วนได้แต่ซึมเข้าไปในราคาอย่างลึกลับและพม่าเพื่อจัดตั้งหน่วยที่คอยประสานงานและติดต่อกับขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นรู้จักกันดีใน กองกำลังที่ ๑๓๖ หรืออีกชื่อหนึ่งว่า Force ๑๓๖

กองกำลังที่ ๑๓๖ หรือ Force ๑๓๖ ถูกเข้าไปแทรกซึม หลบซ่อนและรอปฏิบัติการในประเทศพม่า กองกำลังชุดนี้มีการส่งกำลังบำรุงและความช่วยเหลือด้านอาวุธยุทธโธปกรณ์ผ่านการลำเลียงทางอากาศและมีกำหนดระยะเวลาตามแผนสำคัญที่จะนำกำลังพลดังกล่าวเข้าโจมตีกองทัพญี่ปุ่นในปี ค.ศ. ๑๙๔๕ แต่ตลอดเวลาของการปฏิบัติการก็ได้รับคำสั่งให้ปิดบังสถานที่ตั้งสำนักงานใหญ่และรายชื่อเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการระดับอาวุโสไม่ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายประเทศอังกฤษล่วงรู้ เบื้องลึกแล้วมีแผนการที่จะเข้าแทรกซึมอำนาจการบริหารปกครองประเทศหลังจากที่สิ้นสุดสงครามกับญี่ปุ่นแล้วเพื่อจัดตั้งและสถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยมลายา (Malayan Democratic Republic)

ประสิทธิภาพของกองกำลัง The Malayan People's Anti-Japanese Army (MPAJA) ทำให้กองทัพญี่ปุ่นยกให้สถานการณ์ศึกในมลายาเป็นจุดที่หนักหน่วงมากที่สุด เนื่องจากกองทัพญี่ปุ่นไม่สามารถสร้างความรู้สึกขัดแย้งต่อจักรวรรดินิยมอังกฤษให้เกิดขึ้นในหมู่คนพื้นถิ่นอย่างชวามลายู และชาวจีนได้อย่างเด็ดขาดอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากชาวจีนส่วนใหญ่ให้การสนับสนุน The Malayan Communist Party (MCP) และ The Malayan People's Anti-Japanese Army (MPAJA) ตัวอย่างชวามลายูส่วนใหญ่ก็ให้การสนับสนุนประเทศอังกฤษในการจัดตั้งหน่วย Force ๑๓๖

แต่กองทัพญี่ปุ่น มิได้ลดละความพยายามในการเอาชนะกองทัพต่าง ๆ เหนือมลายา จึงคิดและทบทวนความเป็นมาของมลายาและค้นพบว่า มลายามีพื้นฐานทางสังคมอันถูกประกอบสร้างด้วย ๓ เชื้อชาติ อันได้แก่ ชาวพื้นถิ่นมลายู ชาวจีนและชาวอินเดีย ซึ่งแต่ละเชื้อชาติมีการครอบครองที่ดินและผลประโยชน์ในแต่ละรัฐของมลายาไม่เท่ากันอ้างความเป็นเจ้าของดินแดนจากจุดนี้เองที่กองทัพญี่ปุ่นถือเป็นจุดอ่อนทางยุทธศาสตร์ และกองทัพญี่ปุ่นจึงใช้จุดอ่อนนี้เป็นเครื่องมือในการทำลายความสัมพันธ์อันดีและความสามัคคีของคนในชาติ (National Unity) ด้วยการกระตุ้นการต่อต้านและความเกลียดชังซึ่งกันและกันระหว่างชาวจีนและชวามลายู และกองทัพญี่ปุ่นยังใช้ยุทธวิธีนี้ในพม่าที่กระตุ้นความเกลียดชังระหว่างชาวพื้นถิ่นพม่าและชาวอินเดีย

ผลจากการดำเนินยุทธวิธีกระตุ้นการต่อต้านและความเกลียดชังในมลายาระหว่างชนชาติชาวจีนและชวามลายู เกิดเป็นความไม่ไว้วางใจในระดับปัจเจกชนชาติ กล่าวคือ การปฏิบัติการของ The Malayan People's Anti-Japanese Army (MPAJA) ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับกำลังพลและการสนับสนุนจาก The Malayan Communist Party (MCP) โดยเป็นผลมาจากการเจรจาต่อรองและผ่อนปรนจากประเทศอังกฤษ และหากวิเคราะห์ถึงความเชื่อมโยงทางชาติพันธุ์จะพบว่าการสนับสนุนและสมาชิกภาพของ The Malayan People's Anti-Japanese Army (MPAJA) และ The Malayan Communist Party (MCP) ส่วนใหญ่เป็นชาวจีนซึ่งคอร์รัปชันสงครามกับกองทัพญี่ปุ่นแล้ว คนพื้นถิ่นอย่างชวามลายูบางส่วนมีความกังวลใจในการขยายอิทธิพลของชาวจีนเนื่องจากการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ จากประเทศอังกฤษที่มากขึ้น รวมถึงการผ่อนปรนอันเป็นผลตอบแทนจากการขับไล่กองทัพญี่ปุ่นได้สำเร็จ ซึ่งเมื่อชาวจีนกลุ่มอำนาจทางเศรษฐกิจแล้วก็คงก้าวขึ้นมาใช้อำนาจและอิทธิพลทางการเมืองด้วย ซึ่งนับว่าเป็นภัยคุกคามต่อสถานะความเป็นอยู่ของคนพื้นถิ่นอย่าง

ชาวมลายู และจากความพยายามของกองทัพญี่ปุ่นในส่วนนี้ทำลายความไว้วางใจระหว่างเชื้อชาติ
ชาวจีนและชาวมลายู ความไว้วางใจนี้ได้ถูกกัดกินจนเป็นรอยแผลที่มองไม่เห็นและมีวาทกรรม
ที่ถูกสร้างขึ้นแทรกซึมอยู่ในรอยแผล เมื่อเวลาผ่านไปนานขึ้นรอยแผลก็ทวีความรุนแรงเฉกเช่น
ความไว้วางใจที่ได้ถดถอยและเสื่อมคลายไปเรื่อย ๆ (พัลลภ เมืองแมน และศราวุธ เจ๊ะโละ๊ะ,
๒๕๖๒)

The Malaya Emergency : สงคราม ๑๒ ปีที่ยืดเยื้อในมลายา

เมื่อกองทัพญี่ปุ่นยอมแพ้และวางอาวุธในปี ค. ศ. ๑๙๔๕ ปรากฏช่วงเวลา ๒ อาทิตย์ก่อนที่
กองกำลังจากกองทัพอังกฤษจะเดินทางมาถึงแหลมมลายา สมาชิกของ The Malayan Communist
Party (MCP) และกำลังพลส่วนหนึ่งจาก The Malayan People's Anti-Japanese Army (MPAJA)
ราวประมาณ ๓,๕๐๐ คน ได้ออกปรากฏตัวต่อสายตาสาธารณชน พร้อมทั้งหยิบฉวยโอกาสในการ
จัดตั้งคณะกรรมการภาคประชาชนเพื่อปกครองมลายาในหมู่บ้านต่าง ๆ แต่เมื่อกำลังพลจากกองทัพ
อังกฤษและเดินทางมาถึงแหลมมลายา พลันทราบเรื่องจึงชิงประกาศยกเลิก The Malayan People's
Anti-Japanese Army(MPAJA) อย่างเป็นทางการ และดำเนินให้จัดส่งอาวุธคืนแก่ทางการประเทศ
อังกฤษ

แม้ในช่วงเริ่มก่อตั้งกองกำลัง The Malayan People's Anti-Japanese Army
(MPAJA) จะประกอบด้วยกำลังพลจาก The Malayan Communist Party (MCP) แต่สภาพสมาชิกภาพ
ภายในของพรรคในขณะนั้นก็มีความแตกต่างในแนวความคิดทางการเมืองอย่างมีนัยอันจะปรากฏ
เครื่องหมายและสัญลักษณ์ในภายหลังเป็นดาวสีขาวและดาวสีแดง

การออกประกาศให้กองกำลัง The Malayan People's Anti-Japanese Army (MPAJA)
อันประกอบด้วยพวกดาวสีขาวและดาวสีแดงให้นำส่งมอบอาวุธคืนแก่ทางการประเทศอังกฤษและ
กลับมาใช้ชีวิตเช่นสามัญชนเพราะในขณะนั้นทางการประเทศอังกฤษจะยกย่องให้ The Malayan
People's Anti-Japanese Army (MPAJA) เป็นกองกำลังทหารที่มีเกียรติจากวีรกรรมการต่อสู้กับ
กำลังทหารสมเด็จพะจักรพรรดิญี่ปุ่นจนยอมแพ้อย่างไรเงื่อนไข ซึ่งกลุ่มดาวสีขาว (กลุ่มพรรคการเมือง
ก๊ก มิน ตั่ง) ได้ส่งมอบอาวุธคืนแก่ทางการประเทศอังกฤษและได้รับเงินชดเชย พร้อมกลับมาใช้ชีวิต
ในเมืองอย่างปกติแต่กลุ่มดาวแดงภายใต้การนำของนายจิน เป็ง หัวหน้าใหญ่² ไม่ยอมส่งมอบอาวุธ
พร้อมให้เหตุผลว่ามลายายังไม่ได้รับเอกราชจากทางการประเทศอังกฤษ และประกาศยืนยันว่าจะต่อสู้
กับทางการประเทศอังกฤษต่อไป เพื่อปลดปล่อยมลายาให้เป็นเอกราชอย่างแท้จริง ซึ่งกลุ่มดาวสีแดง
ของนายจิน เป็ง ดำเนินการภายใต้ความช่วยเหลืออย่างลับ ๆ จาก The Chinese Communist Party
(CCP) และ The Communist International (The Comintern)

แม้ว่าทางการประเทศอังกฤษจะยอมรับสถานภาพทางการเมืองของ The Malayan
Communist Party (MCP) เป็นพรรคการเมืองที่ถูกกฎหมายของมลายา ซึ่งเป็นโอกาสที่פקจะสามารรถ

² นายจิน เป็ง คือบุคคลสำคัญของกองกำลัง The Malayan People's Anti-
Japanese Army (MPAJA) ที่ทางการประเทศอังกฤษเคยให้เกียรติเชิญเข้าร่วมพิธีสวนสนาม
ฉ ล อ ง ช ัย
หลังประกาศสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ณ มหานครลอนดอน ประเทศอังกฤษ

จัดตั้งสำนักงานทุ่งแหลมมลายา โดยมีแนวทางการดำเนินการของพรรคที่มุ่งขยายฐานสมาชิกในกลุ่มเกษตรกร กรรมกร เยาวชนและกลุ่มสตรีในพื้นที่ชนบทที่ท่วมมลายา ซึ่งถือว่า The Malayan Communist Party (MCP) ประสบความสำเร็จในการเข้าควบคุมมวลชน ซึ่งมีการทดสอบประสิทธิภาพของสมาชิกด้วยการนัดหยุดงานกะทันหันที่ท่วมมลายา ในเดือนมกราคม ค.ศ. ๑๙๔๖ เหตุที่การดำเนินงานของ The Malayan Communist Party (MCP) ในการควบคุมมวลชนในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ไปได้ นั่นคือสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำหลังภาวะสงครามอันเนื่องมาจากการฟื้นตัวของมลายาที่ล่าช้าและผนวกกับการขาดแคลนอาหาร การชักนำสมาชิกใหม่ที่กำลังประสบปัญหาเช่นนี้จึงง่ายดายกว่าช่วงไหน ๆ อีกทั้งในบางพื้นที่มีการใช้สื่อโฆษณาเพื่อหวังผลในเรื่องของการชี้ขยายถึงชนชั้นที่แตกต่างระหว่างชนชั้นนายทุนและกรรมกรอาชีพ ซึ่งถือว่าได้ผลดีในทุกกลุ่มชาติพันธุ์ของมลายา

ในช่วงเวลาปี ค.ศ. ๑๙๔๖ - ๑๙๔๗ The Malayan Communist Party (MCP) ยึดถือเป็นยุคแรกของการดำเนินงานยึดถือเป็นยุคแรกของการดำเนินงานของที่ชอบด้วยกฎหมายและอยู่บนพื้นฐานของการเมือง แต่ต่อมาแนวทางในการดำเนินงานของ The Malayan Communist Party (MCP) กลับแฉกแฉมด้วยนโยบายการต่อต้านอิทธิพลของทางการประเทศอังกฤษและรัฐบาลมลายาด้วยวิธีที่รุนแรงขึ้น โดยเริ่มดำเนินนโยบายการต่อสู้ด้วยวิธีการก่อการร้ายและรุนแรงขึ้นเพื่อหวังยึดอำนาจรัฐ ซึ่งการดำเนินยุทธวิธีที่รุนแรงนี้สอดคล้องกับนโยบายการเมืองของ The Communist International (The Comintern) และเป็นไปตามการแถลงข่าวของ The Communist International (The Comintern) ภายหลังจากการประชุม ณ ประเทศโปแลนด์อันมีใจความกล่าวถึงการให้ความสนับสนุนเอื้ออำนาจจากประเทศรัสเซีย แก่ประเทศอาณานิคมต่าง ๆ ที่กำลังดำเนินการต่อสู้ด้วยอาวุธเพื่อปลดแอกจากผู้ยึดครองต่างชาติ ซึ่งถ้อยคำการสนับสนุนของประเทศรัสเซียก็ยังคงเน้นย้ำใน การประชุมเยาวชนคอมมิวนิสต์ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๔๘ ณ เมืองกัลกัตตา ประเทศอินเดีย ซึ่งถือเป็นการรับนโยบายในการเคลื่อนไหวกำลังต่อสู้ด้วยอาวุธ อันจะยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานของพรรคคอมมิวนิสต์มลายาต่อไป

จากการสอดรับนโยบายในการเคลื่อนไหวกำลังต่อสู้ด้วยอาวุธจากที่ประชุมของพรรคคอมมิวนิสต์ระดับโลก จึงมีการจัดประชุม The Malayan Communist Party (MCP) วิสามัญครั้งที่ ๔ เมื่อวันที่ ๑๗ - ๒๐ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๔๘ และออกแถลงการณ์ให้สมาชิกทราบว่า The Malayan Communist Party (MCP) จะเริ่มปฏิบัติการภายใต้นโยบายตามที่ประชุมพรรคคอมมิวนิสต์ระดับโลก เพื่อยึดคืนอำนาจการปกครองจากรัฐบาลมลายาและอิทธิพลจากทางการประเทศอังกฤษด้วยวิธีการก่อการร้ายและการใช้ความรุนแรงในทุกมิติ ซึ่งเริ่มต้นปฏิบัติการด้วยการกิจการสร้างความวุ่นวายโดยใช้กำลังพลจากสมาชิกกรรมกร และแพร่ขยายพื้นที่ได้อย่างกว้างขวาง จากนั้นจึงเลื่อนระดับความรุนแรงเป็นการวางเพลิงในสถานที่ต่าง ๆ และต่อการลอบสังหารที่มุ่งเน้นเพื่อหวังสร้างความหวาดกลัวในหมู่พลเรือนชาวยุโรป ซึ่งทำให้สถานการณ์ภายในมลายาเริ่มเลวร้ายลงไป

แล้วจากความพยายามในการก่อเหตุความรุนแรงที่เพิ่มระดับจนเข้าสู่การลอบสังหารพลเรือนชาวยุโรป ซึ่งมีเหตุการณ์ที่น่าพาไปสู่การประกาศภาวะฉุกเฉินของมลายา นั่นคือการสังหารพลเรือนชาวยุโรปเมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๔๘ ณ เมืองสุโงฮิงซีปุต รัฐเปรัก ซึ่งในปฏิบัติการครั้งนี้ใช้มือสังหาร ๓ คน บุกรเข้าสังหารนายอาเธอร์ วอลต์เกอร์, นายจอห์น อัลลิสันและนายเอียน คริสเตียน ภายในสวนยางพารา ๓ ไร่ เป็นพลเมืองชาวอังกฤษ ซึ่งเมื่อรัฐบาลมลายาทราบเรื่องจึง

ออกประกาศภาวะฉุกเฉินในภาคกลางของรัฐเปร์คและตะวันตกของรัฐยะโฮร์ ในวันที่ ๑๖ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๔๘ เพื่อตอบโต้และอำนวยสิทธิให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐในการควบคุมเหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าว ซึ่งต่อมาได้ขยายการบังคับใช้คำประกาศภาวะฉุกเฉินออกไปทั่วประเทศเมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๔๘ ทั้งนี้เพื่อเป็นการตอบโต้และป้องกันภัยให้แก่ประชาชนทั่วไป รวมถึงพลเรือนชาวยุโรป ที่ตกเป็นเป้าหมายสังหาร

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในมลายาทำให้ทางการประเทศอังกฤษได้ออกประกาศให้ The Malayan Communist Party (MCP) เป็นพรรคการเมืองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายทำให้สมาชิกพรรคส่วนใหญ่ต้องหลบหนีเข้าป่าพร้อมทั้งจัดตั้งกองกำลังเพื่อยึดนโยบายในการเคลื่อนไหวกำลังต่อสู้ด้วยอาวุธ ในนามกองกำลัง The Malayan People's Anti British Army (MPABA) ซึ่งต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๔๙ ได้ยุบรวมกองกำลังต่าง ๆ และเปลี่ยนชื่อเรียกขานใหม่ว่า The Malayan Races's Liberation Army (MRLA) อันสืบเนื่องมาจากทางการประเทศอังกฤษได้ยื่นข้อเสนอ "การคืนเอกราช" ให้แก่ชาวมลายาเป็นผลทำให้สมาชิกพรรคกังวลว่าหากดำเนินการในลักษณะนี้ จะไม่เกิดผลดีต่อฐานะทางการเมืองในอนาคต จึงได้ควมรวมและเปลี่ยนชื่อกองกำลังเสียใหม่

ลักษณะการดำเนินงานตามนโยบายในการต่อสู้ด้วยอาวุธของ The Malayan Communist Party (MCP) ภายใต้การนำของนายจิน เป็ง เลขาธิการพรรค มีระเบียบแบบแผนที่จะชิงชัยในศึกครั้งนี้ ๓ ขั้นตอน คือ

ระยะที่ ๑ การใช้กำลังบุกโจมตีสวนยางพารา เหมืองแร่และแหล่งชุมชนของชาวยุโรป เพื่อตีกรอบให้ชาวยุโรปถอยร่นเข้าเมืองใหญ่ รวมถึงยังกดดันการทำงานของข้าราชการท้องถิ่น

ระยะที่ ๒ การประกาศและครอบครองพื้นที่ปฏิบัติการเพื่อใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น พื้นที่ฝึกอบรม พื้นที่สนับสนุนการรบและช่วยรบ ซึ่งเรียกว่าพื้นที่ปลดแอกหรือเขตปลดปล่อย

ระยะที่ ๓ การดำเนินงานขยายพื้นที่และเขตปลดปล่อยเพื่อสนับสนุนการโจมตีในเมืองใหญ่

ในการต่อสู้ในศึกสงคราม ๑๒ ปี หรือ The Malaya Emergency ทางกองกำลัง The Malayan Races's Liberation Army (MRLA) ได้จัดแบ่งกำลังพลเพื่อใช้ในปฏิบัติการต่าง ๆ ในหลายมิติ เพื่อขยายการเคลื่อนไหวและเพิ่มการใช้กำลังและวิธีการรุนแรง พร้อมจัดแบ่งกองกำลังและแบ่งความผิดชอบออกเป็น ๑๒ กรม อันได้แก่

กรมที่ ๑ เคลื่อนไหวและปฏิบัติการในพื้นที่รัฐสลังงอ

กรมที่ ๒ เคลื่อนไหวและปฏิบัติการในพื้นที่รัฐเนกรี เซมบ์ลัน

กรมที่ ๓ เคลื่อนไหวและปฏิบัติการในพื้นที่ตอนเหนือของรัฐยะโฮร์

กรมที่ ๔ เคลื่อนไหวและปฏิบัติการในพื้นที่ตอนใต้ของรัฐยะโฮร์

กรมที่ ๕ เคลื่อนไหวและปฏิบัติการในพื้นที่รัฐเปร์ค

กรมที่ ๖ เคลื่อนไหวและปฏิบัติการในพื้นที่ทางตะวันตกของรัฐปาหัง

กรมที่ ๗ เคลื่อนไหวและปฏิบัติการในพื้นที่ทางตะวันออกของรัฐปาหัง

กรมที่ ๘ เคลื่อนไหวและปฏิบัติการในพื้นที่รัฐเกดะห์

กรมที่ ๙ เคลื่อนไหวและปฏิบัติการในพื้นที่รัฐตรังกานู

กรมที่ ๑๐ เคลื่อนไหวและปฏิบัติการในพื้นที่รัฐปาหัง

กรมที่ ๑๑ เคลื่อนไหวและปฏิบัติการในพื้นที่รัฐกลันตัน

กรรมที่ ๑๒ เคลื่อนไหวและปฏิบัติการในพื้นที่ระหว่างรัฐกลันตันกับรัฐเปรัก

และมีการจัดแบ่งกำลังพลอีก ๒ ส่วนใหญ่ ๆ เพื่อภารกิจที่แตกต่างกัน แต่ทุกภารกิจล้วนมีความยึดโยงกันและกัน ซึ่งส่วนกำลังพลที่น้อยกว่าจะทำหน้าที่ในการปฏิบัติการทางทหารและมีฐานปฏิบัติการในพื้นที่ป่าลึกและอีกส่วนกำลังพลที่มีมากกว่าจะดำเนินงานในแง่ของการแสวงหาการสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ รวมไปถึงการขยายฐานสมาชิก โดยใช้วิธี “ดาวกระจาย” ในลักษณะการกระจายกำลังพลลงพื้นที่หมู่บ้านเพื่อแทรกซึมหาข่าวจากทางการฯ และแสวงหาความร่วมมือจากภาคประชาชน ซึ่งถือว่าการดำเนินยุทธวิธีเช่นนี้ได้ผลตอบรับที่ดีมากในห้วงปี ค.ศ. ๑๙๔๘ - ๑๙๕๑ ทั้งในมิติของการปฏิบัติการทางทหารที่ได้ผลและมีประสิทธิภาพทั้งทางรุกคืบและประสิทธิผลในการล่าถอยอีกทั้งกำลังพลที่แทรกซึมในพื้นที่หมู่บ้านก็สามารถแสวงหาความร่วมมือในภาคประชาชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งถือว่าเป็นห้วงเวลารุกของ The Malayan Races's Liberation Army (MRLA)

แต่ในช่วงเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๕๑ การปฏิบัติการหลายจุดของ The Malayan Races's Liberation Army (MRLA) เริ่มอ่อนกำลังลง เนื่องจากยุทธวิธีเดิมที่เคยใช้โดยถอดแบบเรียนมาจากการสู้รบครั้งสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ นั้นเริ่มมีข้อผิดพลาดหลายประการ อีกทั้งผลพวงของการปฏิบัติการทางทหารในพื้นที่ทำกินส่วนใหญ่ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นและขยายสู่ระบบเศรษฐกิจพื้นฐานของมลายา ทำให้เกิดปฏิกริยามากมายจากประชาชนเพราะเบียดเบียนแล้วปฏิบัติการทางทหารที่เกิดขึ้นไม่สามารถสร้างแนวร่วมที่ฝึกฝึการเมืองแนวคอมมิวนิสต์ได้เป็นผลทำให้ชาวจีนหนึ่งในประชากรของมลายาต้องรับบทผู้ร้ายในสังคมด้วยข้อหาความหลาดกั่วต่อภัยคุกคามซึ่งในความจริงแท้แล้วชาวจีนหลายก๊กเหล่าเป็นผู้ให้การสนับสนุนปฏิบัติการต่าง ๆ ของ The Malayan Races's Liberation Army (MRLA) อย่างลับ ๆ และในขณะเดียวกันปี ค.ศ. ๑๙๕๑ ปฏิบัติการทางทหารของ The Malayan Races's Liberation Army (MRLA) ยิ่งทรุดหนักมากขึ้นเนื่องจากทางรัฐบาลมลายาและทางการประเทศอังกฤษได้ยึดนโยบาย The Briggs's Plan เพื่อตอบโต้การรุกควมมวลชนในหมู่บ้าน โดยรวบรวมผู้คนที่กระจัดกระจายเข้ามาอยู่ในระบบหมู่บ้านและตรวจสอบเอกลักษณ์บุคคลทางด้านนายจีน เป็ง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนยุทธวิธีในการปฏิบัติการทางทหารโดยพุ่งเป้าหมายไปที่กองกำลังความมั่นคงและหน่วยกึ่งทหารบางแห่งเท่านั้น

ผลพวงที่ทำให้เกิดแบบแผนการตามนโยบาย The Briggs's Plan ในห้วงเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๕๑ มีส่วนมาจากการขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ “เซอร์วิสต์ตัน เซอร์ซิลล์” ซึ่งมุ่งความสนใจการต่อสู้ใน The Malaya Emergency เพราะสงครามในมลายาเป็นสงครามลัทธิที่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์ของประเทศอังกฤษ และยังเป็นเครื่องชี้วัดถึงการลุกฮือในประเทศใต้อาณานิคมของประเทศอังกฤษชั้นดี ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ทางการประเทศอังกฤษพิจารณาส่งคณะผู้แทนที่มีความสามารถเข้าร่วมในปฏิบัติการ

ในวันที่ ๖ เมษายน ค.ศ. ๑๙๕๐ ผลจากการขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของเซอร์วิสต์ตัน เซอร์ซิลล์ ทำให้มีคำสั่งแต่งตั้งข้าหลวงใหญ่แห่งมลายานามว่า Lt.Gen. Sir Harold Briggs ซึ่งบุคคลผู้นี้ได้มีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการต่อสู้กับกองกำลังของ The Malayan Races's Liberation Army (MRLA) โดยใช้หลักคิดที่ว่า “หัวใจและความคิด” ในการทำงานที่มุ่งมั่น และยังใช้มาตรการขั้นเด็ดขาดในการประกาศควบคุมการล่าเหยื่ออาหารและเสบียงที่สำคัญ รวมไปถึงยังประกาศกฏอัยการศึกในหลายพื้นที่เพื่อจำกัดสิทธิในการเคลื่อนย้ายเคลื่อนที่ของกำลังพลที่แทรกซึมในหมู่บ้าน อีกทั้งยัง

เพิ่มโทษในการกระทำความผิดเป็นการประหารชีวิต ซึ่งมาตรการดังกล่าวถูกนำมาบังคับใช้อย่างเคร่งครัด และเมื่อมาตรการดังกล่าวได้รับการตอบสนองจากประชาชน ทางทหารจะผ่อนปรนมาตรการที่แสนจะเข้มงวดเหล่านี้ลง จนในที่สุดก็ประกาศเป็นพื้นที่ปลอดจากการปฏิบัติการของ The Malayan Races's Liberation Army (MRLA) ซึ่งพื้นที่แรกที่ทางการฯ ได้ประกาศเป็นพื้นที่ปลอดจากการปฏิบัติการของ The Malayan Races's Liberation Army (MRLA) คือ รัฐมะละกา (พัลลภ เมืองแมน และศราวุธ เจ๊ะโละ๊ะ, ๒๕๖๒)

อาจกล่าวได้ว่าในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๕๒ – ๑๙๕๔ เป็นช่วงที่รัฐบาลมลายาและทางการประเทศอังกฤษได้ทำการจำกัดพื้นที่ในการเคลื่อนไหวและเริ่มรุกโต้หนักหน่วงมากทำให้สมาชิกของ The Malayan Races's Liberation Army (MRLA) ถูกจับและสังหารเป็นจำนวนมาก ซึ่งบางส่วนก็เริ่มถอยร่นเข้าไปในป่าลึกทางตอนเหนือของมลายาและทางใต้ของประเทศไทย จนทำให้เลขาธิการพรรคอย่างนายจิ้น เป็ง ต้องขอเจรจายุติสงครามในกลางปี ค.ศ. ๑๙๕๕ ซึ่งการขอเจรจายุติสงครามของนายจิ้น เป็ง ได้ก่อให้เกิดปฏิกิริยาทั้งสนับสนุนและต่อต้านทันที และเมื่อรัฐบาลมลายาได้รับการร้องขอจากนายจิ้น เป็ง จึงได้กำหนดวันเจรจาคือ วันที่ ๒๘ – ๒๙ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๕๕ และมีเงื่อนไขก่อนการเจรจาว่า The Malayan Races's Liberation Army (MRLA) ต้องประกาศหยุดยิงในรัศมีพื้นที่ ๔๐๐ ตารางไมล์เหนือสถานที่เจรจา ซึ่งได้จัดการประชุมเจรจาชั้น ณ เมืองบาลิง รัฐเปรัก เมื่อสิ้นการประชุมเจรจาลแล้วผลการเจรจาลกลับไม่ราบรื่นเนื่องจากฝ่ายรัฐบาลมลายาได้ยื่นข้อเสนอและเงื่อนไขว่า The Malayan Races's Liberation Army (MRLA) ต้องเข้ามาบดตัว เมื่อเข้ามาบดตัวแล้วจะถูกทางการฯ กักกันไว้ในระยะหนึ่ง แล้วจึงทำการปล่อยตัวเป็นอิสระ อีกทั้งฝ่ายรัฐบาลมลายาจะไม่รับรองและไม่ให้การรับรอง The Malayan Communist Party (MCP) ว่าเป็นพรรคการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมายของรัฐบาลมลายา การเจรจาลจึงจบลงพร้อมกับการถอยร่นขึ้นเหนือ

หลังจบการเจรจาลฝ่ายรัฐบาลมลายาและทางการประเทศอังกฤษยังคงปฏิบัติการทางทหารเพื่อปราบปรามสมาชิกของ The Malayan Races's Liberation Army (MRLA) อย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งปี ค.ศ. ๑๙๕๖ รัฐบาลมลายาสามารถประกาศเขตพื้นที่ปลอดจากสมาชิกของ The Malayan Races's Liberation Army (MRLA) ได้เกือบครึ่งประเทศ และเมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๕๗ มลายาได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์ หลังจากประเทศอังกฤษได้เข้ายึดครองแหลมมลายานานถึง ๘๓ ปี ส่งผลให้คำกล่าวอ้างของเลขาธิการพรรคและสมาชิกพรรค พร้อมด้วยสมาชิกของ The Malayan Races's Liberation Army (MRLA) ที่ยึดแนวทางการต่อสู้เพื่อคืนเอกราชให้แก่มลายาต้องจบสิ้น ซึ่งนายจิ้น เป็ง ก็ออกแถลงการณ์และเปลี่ยนชื่อพรรคจาก The Malayan Communist Party (MCP) เป็นชื่อ The Communist Party of Malayan (CPM) แต่นั่นไม่ได้เปลี่ยนให้ The Malayan Races's Liberation Army (MRLA) เป็นกองกำลังจากพรรคการเมืองที่ถูกกฎหมาย สมาชิกภายในกองกำลังจึงกระจัดกระจายไปทั่วมลายาและบางส่วนกว่า ๔๕๐ – ๕๐๐ คนถอยร่นขึ้นเหนือสู่ภาคใต้ของประเทศไทย จนกระทั่งเมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๖๐ ฝ่ายรัฐบาลมลายาได้ยกเลิกประกาศภาวะฉุกเฉินจึงถือว่าวันดังกล่าวเป็นวันสิ้นสุดของสงคราม ๑๒ ปี ในมลายา

ถอยร่น

การดำเนินยุทธวิธีการรบของ The Communist Party of Malayan (CPM) ใช้ยุทธวิธีแบบสงครามกองโจร ซึ่งในบางครั้งหากทางการประเทศอังกฤษตอบโต้และปราบปรามหนักก็จะถอยร่นเข้ามายังบางอำเภอของจังหวัดสงขลาและยะลา ซึ่งเป็นการละเมิดอธิปไตยของประเทศไทย ฝ่ายรัฐบาลประเทศไทยจึงจำเป็นต้องส่งกำลังเข้ากวาดล้างจับกุม สมาชิกของ The Communist Party of Malayan (CPM) จำเป็นต้องถอยร่นกำลังพลกลับเข้าฝั่งประเทศมลายาอีกครั้ง เป็นเช่นนี้อยู่หลายต่อหลายครั้งจนกระทั่งฝ่ายรัฐบาลประเทศไทยและอังกฤษต้องเข้าร่วมเจรจา

ฝ่ายรัฐบาลประเทศไทยและอังกฤษตระหนักและให้น้ำหนักต่อปัญหา “กองกำลังติดอาวุธของพรรคคอมมิวนิสต์มลายา” ตามแนวชายแดนประเทศไทย-มลายาว่าเป็นปัญหาความมั่นคงเรื้อรัง ผลจากการเจรจาฝ่ายรัฐบาลประเทศไทย-มลายาได้ตกลงร่วมกันว่าจะดำเนินการแก้ไขปราบปรามเพื่อประสิทธิผลและลดทอนความสูญเสีย จึงลงนามทำสัญญาความร่วมมือระหว่างรัฐบาลทั้งสองประเทศ ผลที่เกิดขึ้นคือการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างสองประเทศและความร่วมมือในการปฏิบัติปราบปรามร่วมหลายภารกิจ โดยโครงการดังกล่าวเริ่มต้นตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๕๙ เป็นต้นมา

ต่อมาในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๕๗ ประเทศมลายาได้รับเอกราชจากทางการอังกฤษ ตามมติของสหประชาชาติ โดยได้รวมเกาะสิงคโปร์กับรัฐซาบาและรัฐซาราวักบนเกาะเบอร์เนียว (หรือกาลิมันตัน) เข้าไว้ด้วย แล้วดำเนินการเปลี่ยนชื่อเป็น “ประเทศมาเลเซีย” โดยเป็นการเริ่มต้นประเทศที่มีเอกราชโดยสมบูรณ์ และแม้ว่าประเทศมาเลเซียหรือประเทศมลายาจะได้รับเอกราชโดยสมบูรณ์แล้ว แต่ปฏิบัติของกองกำลังติดอาวุธของพรรคคอมมิวนิสต์มลายายังคงดำเนินการต่อไป และถูกฝ่ายรัฐบาลประเทศมาเลเซียปราบปรามหนักขึ้นเรื่อย ๆ จึงหลบซ่อนและซ่อนสมุ่กำลังในป่าแนวรอยต่อชายแดนประเทศไทย-มาเลเซีย จนเหลือกำลังพลไม่มากนัก จึงมีการยุบรวมกำลังพลเหลือเพียง ๓ กรม คือ

กรม ๘

ปฏิบัติงานอยู่ภายใต้การอำนวยการของคณะกรรมการผสมรัฐเคดาห์-ปีนัง ประกอบด้วยสมาชิกมุสลิมและสมาชิกเชื้อสายจีน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสมาชิกเชื้อสายจีนประมาณ ๖๐% รับผิดชอบการปฏิบัติในเขตพื้นที่ทั้งสองประเทศ โดยพื้นที่ในประเทศไทยนั้นรับผิดชอบในพื้นที่อำเภอนาทวี สะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา และอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ซึ่งเน้นหนักในพื้นที่ทิศตะวันตกของอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ซึ่งบริเวณนั้นคือ พื้นที่ตอนเหนือของป่าดงเบซาร์และพื้นที่สามเหลี่ยมสะเดา บ้านคลองแงะ บ้านปรัก ตำบลพังลา อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

กรม ๑๐

ปฏิบัติงานภายใต้การอำนวยการของหน่วยปฏิบัติงานกลางชาวมาเลย์ (Central Department of Malay Work) กำลังในกรมนี้นั้นส่วนใหญ่เป็นสมาชิกมุสลิมราว ๙๐% โดยมี นายอับดุลลา ซิดี เป็นหัวหน้ารับผิดชอบพื้นที่ปฏิบัติทั้งสองประเทศ ระหว่างรัฐกลันตันกับพื้นที่อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส และขยายเขตไปยังพื้นที่ใกล้เคียงอย่างอำเภอสุโงโก-ลก สุโงปาตี ระแงะและรือสาชะ จังหวัดนราธิวาส อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา และอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี โดยเน้นหนักที่พื้นที่อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา

กรม ๑๒

ปฏิบัติงานภายใต้การอำนวยการของคณะกรรมการชายแดนรัฐกัณฑ์ตัน-เปร์ค ประกอบด้วยสมาชิกเชื้อสายจีนราว ๙๐% รับผิดชอบการปฏิบัติในเขตพื้นที่ทั้งสองประเทศ โดยพื้นที่ในประเทศไทยนั้นรับผิดชอบในพื้นที่อำเภอเบตง ยะหา และบันตังस्ता จังหวัดยะลา โดยเน้นหนักในเขตพื้นที่ กม. ๑๒ ถนนสายเบตง-ยะลา เขตอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ผลจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศมาเลเซีย ทำให้กองกำลังติดอาวุธของ The Communist Party of Malayan (CPM) ที่ตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยแบ่งออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมและคัดกรองได้ดังนี้

การจัดแบ่งตามอุดมการณ์และแนวคิด

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มหัวเก่าหรือกลุ่มขนานแท้ (CPM.PROPER)

ได้แก่ กรม ๑๐, กรมที่ ๑๑ เขต ๑

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มนิยมการปฏิวัติ (CPM.RF)

ได้แก่ กรม ๘

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มนิยมมาร์กซิสต์-เลนินนิสต์ (CPM.ML.)

ได้แก่ กรม ๑๒ เขต ๒

การจัดแบ่งตามลักษณะที่ตั้งและการจัดสรรกำลัง

กรม ๑๒ เขต ๑

กรม ๑๒ เขต ๒ (กลุ่มมาร์กซิสต์-เลนินนิสต์)

กรม ๘ (กลุ่มปฏิวัติ)

กรม ๑๐

การจัดแบ่งตามสายบังคับบัญชา

กลุ่มที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของสำนักงานเลขาธิการพรรค

ได้แก่ กรม ๑๒ เขต ๑ และกรม ๑๐

กลุ่มที่ไม่ได้อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของสำนักงานเลขาธิการพรรค

ได้แก่ กรม ๑๒ เขต ๒ และกรม ๘

จากความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย ทำให้เกิดความร่วมมือในการปราบปราม กองกำลังติดอาวุธของพรรคคอมมิวนิสต์มาลายาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแบ่งระยะดำเนินการได้ทั้งสิ้น ๕ ระยะ ได้แก่

ระยะที่ ๑ ระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๔๙ – ๑๙๕๑

ระยะที่ ๒ ระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๕๓ – ๑๙๕๔

ระยะที่ ๓ ระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๕๕ – ๑๙๕๘

ระยะที่ ๔ ระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๕๘ – ๑๙๖๓

ระยะที่ ๕ ระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๖๓ จนเสร็จสิ้นภารกิจ (ราวปี ค.ศ. ๑๙๘๗)

บันทึกตอนสุดท้ายของ CPM.

ในยุคสมัยของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย ได้ออกประกาศคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๖๖/๒๕๒๓ เรื่อง นโยบายการต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ หรือนโยบายการเมืองนำการทหาร หรือที่รู้จักกันในนาม “นโยบาย ๖๖/๒๓” พร้อมกับจัดตั้งศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ และกองบัญชาการผสมพลเรือน ตำรวจ ทหารที่ ๔๓ หรือ พตท. ๔๓ เพื่อทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายทุกรูปแบบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงการปราบปรามกองกำลังติดอาวุธของ The Communist Party of Malayan (CPM) (พัลลภ เมืองแมน และศราวุธ เจ๊ะโละ๊ะ, ๒๕๖๒)

ผลจากการดำเนินการปราบปรามกองกำลังติดอาวุธของ The Communist Party of Malayan (CPM) โดยยึดยุทธวิธีทั้งทางการเมืองและทางการทหารอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงที่ดำเนินนโยบาย ๖๖/๒๕๒๓ ยุคสมัยของพลโทหาญ สีสานนท์ แม่ทัพภาคที่ ๔ ที่ได้ใช้นโยบาย “ไต่ร่มเย็น” เพื่อกดดันกองกำลังติดอาวุธของพรรคคอมมิวนิสต์มลายา โดยใช้ยุทธวิธีทางจิตวิทยา และการทหารตามแผนยุทธการไต่ร่มเย็น ๑๑ และยุทธการไต่ร่มเย็น ๑๕ จนสามารถยึดฐานและค่ายของกองกำลังติดอาวุธของ The Communist Party of Malayan (CPM) ได้ในหลายพื้นที่ ต่อมาในสมัยพลโทวันชัย จิตต์จาง และพลโทวิศิษฐ์ อาจค์มวงษ์ แม่ทัพภาคที่ ๔ และพลตรีกิตติ รัตนฉายา (ยศตำแหน่งในขณะนั้น) ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการกองกำลังผสมเฉพาะกิจฝ่ายไทยได้มีการเจรจากับ The Communist Party of Malayan (CPM) เพื่อยุติปัญหาการสู้รบในแนวชายแดนประเทศไทย และมาเลเซียและการดำรงสถานะเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย

การดำเนินตามแนวนโยบาย ๖๖/๒๕๒๓ และนโยบายไต่ร่มเย็นของกองบัญชาการผสมพลเรือน ตำรวจ ทหารที่ ๔๓ หรือ พตท. ๔๓ ภายใต้การบังคับบัญชาของอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ ส่งผลให้กองกำลังติดอาวุธของ The Communist Party of Malayan (CPM) กรมที่ ๘ และกรมที่ ๑๐ วางอาวุธและเข้าร่วมเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๘๗ และวันที่ ๒๘ เมษายน ค.ศ. ๑๙๘๗ ตามลำดับ หลังจากนั้นได้มีการเจรจากับผู้นำระดับสูงของ The Communist Party of Malayan (CPM) เพื่อยุติปัญหาอีก ๕ ครั้งซึ่งจังหวัดภูเก็ต คือ

วันที่ ๒ - ๔ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๘๘ การเจรจาสันติภาพไตรภาคี ครั้งที่ ๑ ระหว่าง มาเลเซีย - ไทยกับพรรคคอมมิวนิสต์มลายา

วันที่ ๑๕ - ๑๗ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๘๘ การเจรจาสันติภาพไตรภาคี ครั้งที่ ๒ ระหว่าง มาเลเซีย - ไทยกับพรรคคอมมิวนิสต์มลายา

วันที่ ๑๑ - ๑๓ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๘๘ การเจรจาสันติภาพไตรภาคี ครั้งที่ ๓ ระหว่างมาเลเซีย - ไทยกับพรรคคอมมิวนิสต์มลายา

วันที่ ๒ - ๓ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๘๘ การเจรจาสันติภาพไตรภาคี ครั้งที่ ๔ ระหว่าง มาเลเซีย - ไทยกับพรรคคอมมิวนิสต์มลายา

วันที่ ๒ - ๔ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๘๘ การเจรจาสันติภาพไตรภาคี ครั้งที่ ๕ ระหว่าง มาเลเซีย - ไทยกับพรรคคอมมิวนิสต์มลายา

ปิดฉากการต่อสู้

หลังจากการเจรจาทั้ง ๕ ครั้งผ่านไป จึงมีการลงนามข้อตกลงเพื่อยุติสถานการณ์การต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธของ The Communist Party of Malayan (CPM) เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม

ค.ศ. ๑๙๘๙ ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยมีนายจีน เป็ง เป็นผู้ลงนามฝ่าย The Communist Party of Malayan (CPM) นายดาโต๊ะ ฮาจี และนายวัน ซีเดท ปลัดกระทรวงมหาดไทยมาเลเซีย เป็นผู้ลงนามฝ่ายรัฐบาลประเทศมาเลเซียและพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ รองประธานคณะกรรมการทั่วไปและรองผู้อำนวยการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในเป็นประธานและดำรงสถานภาพฐานะพยานถือเป็นการยุติบทบาทของกองกำลังติดอาวุธของ The Communist Party of Malayan (CPM) ซึ่งนโยบายและข้อเสนอที่ฝ่ายรัฐบาลประเทศไทยได้ยื่นขอเจรจากับสมาชิก The Communist Party of Malayan (CPM) เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม และวันที่ ๓๐ เมษายน ค.ศ. ๑๙๘๗ มีทั้งสิ้น ๒ แนวทางเลือก คือ การเดินทางกลับภูมิลำเนาเดิมในประเทศมาเลเซีย หรือ การตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยในฐานะผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ซึ่งฝ่ายรัฐบาลประเทศไทยจะมอบที่ดินทำกินครอบครัวละ ๑๕ ไร่ และการให้สัญชาติไทยหลังพำนักครบ ๕ ปี

ซึ่งเมื่อตัวแทนของกองกำลังติดอาวุธของ The Communist Party of Malayan (CPM) ได้ตอบรับข้อเสนอของฝ่ายรัฐบาลประเทศไทยในการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยจะต้องเข้าสู่กระบวนการดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยต้องเข้ารับการจัดทำประวัติ อบรมพื้นฐานจิตใจและให้ความรู้พื้นฐานทางสังคม

ขั้นตอนที่ ๒ ฝ่ายรัฐบาลประเทศไทยดำเนินการสร้างที่พักชั่วคราว ระบบสาธารณสุขโปกอกขั้นพื้นฐาน พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณที่ร่วมหารือร่วมกับผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย

ขั้นตอนที่ ๓ ฝ่ายรัฐบาลประเทศไทยดำเนินการปรับพื้นที่และสร้างอาคารบ้านเรือน ระบบสาธารณสุขโปกอกขั้นพื้นฐาน พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณที่ร่วมหารือร่วมกับผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย

ขั้นตอนที่ ๔ ฝ่ายรัฐบาลประเทศไทยประสานงานฝ่ายกิจการที่รับผิดชอบในเรื่องการออกเอกสารใบต่างด้าวแก่ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย และส่งมอบหมู่บ้านให้หน่วยงานที่รับผิดชอบภายใต้การดูแลอย่างใกล้ชิดจากกองทัพภาคที่ ๔

พื้นที่จัดตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยของอดีตกองกำลังติดอาวุธของ The Communist Party of Malayan (CPM) ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลไว้ ดังนี้

กรม ๘ หมู่บ้านปิยะมิตร ๕ อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

กรม ๑๐ หมู่บ้านจุฬารัตน์พัฒนา ๑๒ อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส

กรม ๑๒ เขต ๑ หมู่บ้านจุฬารัตน์พัฒนา ๙,๑๐,๑๑ อำเภอธารโต อำเภอเบตง และอำเภอกาบัง จังหวัดยะลา

กรม ๑๒ เขต ๒ หมู่บ้านปิยะมิตร ๑,๒,๓,๔ อำเภอเบตง และอำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา

บทเพิ่มเติม

ความเป็น “รัสเซีย” ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง

เหตุการณ์ที่นำพาสภาพสาธารณสุขรัฐสังคมนิยมโซเวียต (USSR) ให้ถึงจุดเปลี่ยนนั้นคือ เหตุการณ์ที่รัสเซียพ่ายแพ้ในสงครามรัสเซีย-ญี่ปุ่น ซึ่งกองเรือบอลติกรัสเซียได้พ่ายแพ้ที่ยุทธนาวีช่องแคบซีชิมะหรือหลายครั้งขึ้นกับชื่อยุทธนาวีทะเลญี่ปุ่น เหตุการณ์ในห้วงเวลานั้นจักรวรรดิรัสเซียต้องทำสงครามบนพื้นฐานของการเปลื้องปล้ออยู่เสมอ จนกระทั่งเดือนตุลาคมของปี ค.ศ. ๑๙๐๔

ประมุขแห่งรัสเซีย จักรพรรดินิโคลัสที่ ๒ ทรงอนุมัติการส่งระดมกองเรือบอลติกที่ประจำการอยู่ในภาคพื้นทวีปยุโรปเข้าสนับสนุนปฏิบัติการของกองเรือตะวันออก

ในปี ค.ศ. ๑๙๐๕ การเดินทางของกองเรือที่ยาวนานผนวกกับระยะทางกว่า ๑๘,๐๐๐ ไมล์ทะเล กองเรือบอลติกของสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต (USSR) ประกอบด้วยเรือประจัญบาน ๑๑ ลำ ได้ใช้เส้นทาง “ช่องแคบมะละกา” (กิตติมา จันทรตรี, ๒๕๔๑) ซึ่งจากการเดินทางไกลเช่นนี้ทำให้กองเรือบอลติกขาดการบำรุงรักษาที่เหมาะสม และสภาพโดยรวมยังเป็นรองกว่ากองเรือญี่ปุ่น ทั้งในแง่ของความสมบูรณ์ของกองเรือ ความสมบูรณ์ของกำลังพลและความทันสมัยของเทคโนโลยี ทำให้กองเรือบอลติกจึงเปลืองพล้ำปราศยกองเรือญี่ปุ่น และจากจุดนี้ทำให้จุดเริ่มต้นของการเข้ามามีส่วนของรัสเซียในสงครามโลกครั้งที่ ๑ อันเป็นสงครามที่ทำให้มีชาวรัสเซียเสียชีวิตกว่า ๓ ล้านคน

เมื่อเดือนตุลาคมของปี ค.ศ. ๑๙๑๗ ความปราชัยหนึ่งนำไปสู่อีกชัยชนะหนึ่งแต่ในครั้งนี้อยู่ชนะกลับกลายเป็นของพรรคบอลเชวิค ภายใต้การนำของผู้ชายที่ชื่อว่า “วลาดีเมียร์ เลนิน” ได้เข้ายึดอำนาจจากรัฐบาลชั่วคราวที่เข้ามาปกครองประเทศแทนจักรพรรดินิโคลัสที่ ๒ จักรพรรดิและอัครราชกุมารีแห่งปวงรัสเซีย (Nicholas II) และได้ปลงพระชนม์พระองค์พร้อมพระบรมวงศานุวงศ์ในคืนของวันที่ ๑๖ เดือนกรกฎาคม ปี ค.ศ. ๑๙๑๘ ณ คฤหาสน์อิปาเตียฟ, เยคาเตรินเบิร์ก สหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต (USSR) จากเหตุการณ์แห่งชัยชนะในการปฏิวัติครั้งนี้ได้ส่งผลกระทบราวคลื่นน้ำที่กระทบความทรงจำและเรื่องราวจากปี ค.ศ. ๑๙๑๗ ที่รัสเซียสู่ปัจจุบันในทุกที่ทั่วโลก

เดือนมีนาคมของปี ค.ศ. ๑๙๑๙ The Comintern หรือ The Communist International ได้ถูกก่อตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปฏิวัติโลกให้เข้าสู่ระบอบการปกครองตามแนวคิดของลัทธิคอมมิวนิสต์ และแนวคิดคอมมิวนิสต์ก็มีบทบาทสำคัญในฐานะส่วนหนึ่งของกลไกในการควบคุมขบวนการทำงานจากพรรคคอมมิวนิสต์ในสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต (USSR) สู่องค์กรต่าง ๆ ในต่างประเทศ (The Editors of Encyclopaedia Britannica ม.ป.ป.) ซึ่งจากชัยชนะในการปฏิวัติในสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต (USSR) ยังส่งผลกระทบทางด้านจิตวิญญาณของการปลดแอกไปสู่ประเทศด้อยพัฒนาอื่น ๆ ให้กลับมามีชีวิต โดยที่พรรคคอมมิวนิสต์ในสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต (USSR) เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง

รัสเซีย บนเส้นทางของ The Comintern

หากจะกล่าวถึง The Comintern คงต้องกล่าวถึงจุดเริ่มต้นว่า The Comintern เริ่มต้นมาจากความเห็นต่างของ ๓ ฝ่าย ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสงครามโลกครั้งที่ ๑ ของสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต (USSR) ซึ่งความเห็นต่างทั้ง ๓ ฝ่าย ประกอบด้วย ฝ่ายขวา หรืออีกชื่อหนึ่งเรียกว่า ฝ่ายชาตินิยม เป็นฝ่ายสนับสนุนการทำสงครามต่อศัตรูที่ไม่เป็นมิตรกับอุดมการณ์ของพรรคสังคมนิยมส่วนฝ่ายกลางหรืออีกชื่อหนึ่งเรียกว่าฝ่ายสันตินิยม เป็นฝ่ายที่ประณามลัทธิชาตินิยมของฝ่ายขวา เนื่องจากมักมองว่าเป็นต้นตอของปัญหาความรุนแรงในประเทศหลายต่อหลายครั้งและฝ่ายกลางร้องขอให้มีการจัดชุมนุมภายใต้ธงแห่งสันติภาพของโลก และอีกฝ่ายหนึ่งคือ ฝ่ายซ้าย เป็นฝ่ายที่ปฏิเสธทั้งฝ่ายชาตินิยมและฝ่ายสันตินิยมและมีความพยายามในการผลักดันให้เกิดการขับเคื้อนระบอบสังคมนิยม โดยใช้แนวความคิดที่ว่า “Rejected both nationalism and pacifism, urging instead a socialist drive to transform the war of nations into a transnational class war”

ซึ่งในปี ค.ศ. ๑๙๑๕ ฝ่ายซ้ายภายใต้การนำของวลาดีเมียร์ เลนิน ได้เสนอแนวทางการสร้างประเทศใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ว่า “Civil War, Not Civil Peace” ผ่านการประชาสัมพันธ์และการโฆษณาชวนเชื่อซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายเป็นกองทัพทหารและกลุ่มชนชั้นแรงงาน และต่อมาอีก ๒ ปี วลาดีเมียร์ เลนิน ได้ทำการยึดอำนาจพรรคคอมมิวนิสต์ในรัสเซีย และในปี ค.ศ. ๑๙๑๙ วลาดีเมียร์ เลนิน ได้เรียกประชุมสภาครองเกสครั้งแรกหรือที่รู้จักกันในนามว่า The First Congress Of The Comintern, In Moscow โดยมีวัตถุประสงค์ในการบ่อนทำลายความพยายามในการฟื้นฟูประเทศของรัฐบาลกลางที่ดำรงตำแหน่งเป็นสมัยที่ ๒ ซึ่งการประชุมในครั้งนั้นมีผู้เข้าร่วมเพียง ๑๙ คนเท่านั้น

แต่การประชุมครั้งที่ ๒ ในปี ค.ศ. ๑๙๒๐ มีผู้เข้าร่วมประชุมจาก ๓๗ ประเทศ และในการประชุมในครั้งนั้นวลาดีเมียร์ เลนิน ได้จัดตั้ง The Twenty-One Points and The Conditions Of Admission To The Communist International ขึ้น เพื่อเป็นข้อกำหนดสำหรับการเป็นสมาชิกของ The Communist International ทำให้ทุกสมาชิกทุกภาคส่วนจำเป็นต้องสร้างแบบจำลองโครงสร้างของประเทศตนบนบรรทัดฐานที่สอดคล้องกับรูปแบบของสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต (USSR) และวัตถุประสงค์อีกหนึ่งแง่มุมนั้นคือ เพื่อขจัดพรรคสังคมนิยมและสันตินิยมด้วย

ไม่กี่ปีหลังจากการก่อตั้ง The Comintern พรรคคอมมิวนิสต์ได้ถูกก่อตั้งขึ้นในเกือบทุกประเทศทั่วทวีปยุโรป และในปี ค.ศ. ๑๙๓๐ กว่าครึ่งของประเทศในโลกมีพรรคคอมมิวนิสต์เป็นส่วนหนึ่งขององค์กรในการปกครองประเทศ โดยที่บางส่วนดำรงตนเป็นพรรคการเมืองฝ่ายค้านและส่วนมากมักเป็นพรรครัฐบาล ซึ่งพรรคฝ่ายค้านมักมองว่าพรรคคอมมิวนิสต์ที่ดำรงตำแหน่งเป็นพรรครัฐบาลได้รับการสนับสนุนและคำแนะนำจากพรรคมิวนิสต์แห่งรัสเซีย

แต่เมื่อการล่มสลายของ The Comintern เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๔๓ ทำให้สหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต (USSR) เข้าจัดระเบียบและควบคุมดูแลข้อมูลของ The Communist Party of The Soviet Union (CPSU) และนำไปเก็บรักษาไว้ในหอจดหมายเหตุของ The Russian State Archives for Social and Political History (RGASPI) ณ กรุงมอสโก สหพันธรัฐรัสเซีย ซึ่งในปี ค.ศ. ๑๙๙๑ ได้เปิดให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าไปศึกษาประวัติศาสตร์ได้อย่างเสรี โดยในปี ค.ศ. ๑๙๙๒ คณะทำงานของ Dr. Kurihara Hirohide แห่งมหาวิทยาลัยโตเกียว ได้เข้าถึงข้อมูลในเอกสารนับล้านแผ่นที่ถูกเก็บรักษาไว้ใน The Russian State Archives for Social and Political History (RGASPI) ซึ่งคณะทำงานของ Dr. Kurihara Hirohide ต้องทำการคัดลอกเนื้อหาข้อมูลด้วยวิธีการเขียน โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Fujio Hara, 2016)

มูลฐาน : สถานภาพเริ่มต้นของความเป็นรัฐคู่ขัดแย้ง

ผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดด้านการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบเพิ่มเติมเพื่อทำความเข้าใจที่มาและวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่เห็นต่างกับรัฐไทยที่เคยเคลื่อนไหว รวมถึงจุดเด่นที่กลุ่มขบวนการใช้หล่อเลี้ยงอุดมการณ์ ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยจะขออ้างอิงรายละเอียดเนื้อหาจากชิ้นงานการศึกษารวบรวมข้อมูลวิจัยของ ศ.ดร.สุรชาติ บำรุงสุข โดยผู้วิจัยจะขอสรุปเรียบเรียงเนื้อหาและรายละเอียดดังต่อไปนี้

จากอดีตสู่ “รัฐปัตตานี”

อาณาจักรปัตตานีได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรสยามหรือประเทศไทยในปัจจุบันในสมัยของรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์เมื่อปี ค.ศ. ๑๗๘๖ แม้จะเกิดกระแสการต่อต้านการควบคุมการปกครองของอาณาจักรสยามจากบรรดาเจ้าเมืองที่มีเชื้อสายมลายูอยู่เป็นระยะ ๆ แต่ห้วงเวลาที่ดูจะมีความรุนแรงมากที่สุดคือช่วงรัฐสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จากเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองตามประกาศ “กฎข้อบังคับสำหรับปกครอง ๗ หัวเมือง ร.ศ. ๑๒๐” เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๐๑ ทำให้บรรดาเจ้าเมืองในหัวเมืองมลายูทางใต้สูญเสียอำนาจที่มีมาแต่เดิม จึงเกิดการต่อต้านในนโยบายหรือราชการแผ่นดินต่าง ๆ อยู่เป็นระยะ ๆ

ในปี ค.ศ. ๑๙๐๙ สยามมีการจัดทำสนธิสัญญาสยาม-อังกฤษ โดยเนื้อหาสาระของสนธิสัญญาจะกำหนดเส้นเขตแดนระหว่างสยามกับบริติช-มลายา (ในปัจจุบันคือประเทศมาเลเซีย) โดยมีการกำหนดให้รัฐปัตตานีอยู่ในเขตการปกครองของอาณาจักรสยาม ส่วนกลันตัน เปรัก เคดาห์ และเปอร์ลิสอยู่ในเขตของบริติช-มลายา ซึ่งในเวลาต่อมาอาณาจักรสยามได้แบ่งรัฐปัตตานีออกเป็น ๓ จังหวัดได้แก่ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส

ถึงแม้ว่ารัฐสยามเผชิญการต่อต้านจากบรรดาเจ้าเมืองมลายูในดินแดนแถบปัตตานีมาเป็นระยะ ๆ แต่ในช่วงนั้นยังไม่มีกรณีเคลื่อนไหวในรูปขบวนการจนกระทั่งภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองของสยามเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๓๒ หรือ พ.ศ. ๒๔๗๕ ไปแล้ว จึงเกิดการรวมตัวต่อต้านอำนาจรัฐเป็นครั้งแรกที่จังหวัดนราธิวาสเมื่อห้วงวันที่ ๒๖-๒๘ เมษายน ค.ศ. ๑๙๔๘ ที่รู้จักกันในชื่อกบฏดุซงญอ (Dusun Nyur Rebellion) ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากการที่หะยีสุหลง (Haji Sulong หรือ Sulong bin Abdul Kadir Mohammad el Patani) ประธานสภาอิสลามจังหวัดปัตตานี ได้ก่อตั้งขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อประชาชนปัตตานี (The Patani People’s Movement) ขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๔๗ เพื่อเรียกร้องสิทธิในการปกครองตนเองของปัตตานี จนกระทั่งถูกจับกุมและเกิดการประท้วงต่อต้านอย่างรุนแรงจากประชาชนทำให้ทางการส่งกำลังเข้าปราบปรามจนมีผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ครั้งนี้ถึง ๔๐๐ คน เหตุการณ์ดังกล่าวนี้เองเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญทำให้มีการก่อตั้งเป็นขบวนการก่อความไม่สงบอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๕๙ ในชื่อขบวนการแนวร่วมแห่งชาติปลดปล่อยปัตตานี หรือกลุ่ม The Barisan Nasional Pemberbasan Pattani (BNPP) ซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยทายาทเชื้อสายเจ้าเมืองในหัวเมืองมลายูเดิม และตามมาด้วยการก่อตั้งขบวนการในลักษณะนี้ อีกหลายขบวนการในเวลาต่อมา

ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง

ถึงแม้ว่าปัจจัยด้านประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ ศาสนา และความเชื่อ หรือ อัตลักษณ์ นับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความแปลกแยกโดยพื้นฐานไปจากประชาชนในส่วนอื่น ๆ ของประเทศ แต่ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญที่สุดที่ทำให้พื้นที่แถบนี้ไม่มีความสงบมาโดยตลอดเกิดจากกลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันต่อต้านอำนาจรัฐในรูปองค์การกึ่งชาติปัตตานี โดยกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน โดยในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาของสุรชาติ บำรุงสุข (๒๕๕๓) ซึ่งผู้วิจัยจะขอสรุปดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. กลุ่มแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติปัตตานี

(The Barisan Nasional Pemberbasan Pattani /BNPP หรือ Patani National Liberation Front) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๒ โดย Tengku Abdul Jalal หรือนายอดุลย์ ณ สายบุรี วัตถุประสงค์ของกลุ่มต้องการได้รับเอกราชอย่างสมบูรณ์จากประเทศไทย แต่ไม่ยอมรับหลักการปกครองตนเอง หรือการเข้าไปรวมกับประเทศมาเลเซีย ขณะที่ยุทธศาสตร์ปฏิบัติการทางทหารจะเน้นการรบแบบกองโจร แต่ในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ กลุ่มได้ปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์หันไปสนับสนุนการต่อสู้ของกลุ่มแบ่งแยกดินแดนทั่วโลก พร้อมทั้งเปลี่ยนชื่อกลุ่มเป็น Barisan Islam Pemberbasan Pattani (BIPP) อย่างไรก็ตาม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๒ กลุ่มได้ยุติความเคลื่อนไหวในประเทศไทยไปในระยะหนึ่งแล้วกลับมาเคลื่อนไหวใหม่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ภายหลังจากการประชุมแกนนำของกลุ่มที่บริเวณภาคเหนือของมาเลเซีย

ทั้งนี้นักวิเคราะห์ด้านความมั่นคงเชื่อว่า BIPP มีส่วนร่วมในการโจมตีหน่วยงานด้านความมั่นคงของไทยในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ และก็ไม่อาจยืนยันได้ว่ามีส่วนร่วมในเหตุการณ์ก่อความไม่สงบในพื้นที่ดังกล่าวเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗ หรือไม่

๒. กลุ่มแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมลายู

(The Barisan Revolusi Nasional/BRN หรือ National Revolutionary Front) ก่อตั้งเมื่อ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๓ ผู้ร่วมก่อตั้งขบวนการมีจำนวนมาก บุคคลที่สำคัญได้แก่ นายหะยี อามีน โต๊ะมีนา เต็งกูยาลาล์ นาเซร์หรืออดุลย์ ณ สายบุรี, อุตตาทาซาริมหรือหะยีการิม ฮาซัน อดีโต๊ะ ครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา (ปอเนาะ) ในพื้นที่อำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส และนายอัปดุลกามม ผู้บุกเบิกก่อตั้งกลุ่มดาวะหีในประเทศไทย และได้ก่อตั้งหน่วยทหารขึ้นเมื่อ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ โดยใช้ชื่อว่า กองกำลังติดอาวุธปลดแอกปัตตานี หรือ Angkatan Bersenjata Revolusi Patani : ABRIP (เลียนแบบชื่อย่อของกองทัพอินโดนีเซีย ซึ่งใช้คำว่า ABRI : Angkatan Bersenjata Republik Indonesia)

อุดมการณ์เริ่มแรกของ BRN ยึดแนวความคิดในการปกครองแบบสังคมนิยมแต่ต่อมาหันมาชูอุดมการณ์ด้านศาสนาในภายหลัง ซึ่งที่ผ่านมา BRN เกิดความแตกแยกภายในหลายครั้ง นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ จนบานปลายกลุ่มแตกเป็น ๓ กลุ่มฝ่าย ได้แก่ BRN Congress (สายกองกำลังติดอาวุธ) BRN ULAMA (สายศาสนา) และ BRN Coordinate (สายการเมืองและศาสนา)

ในปัจจุบันฝ่ายความมั่นคงของรัฐไทยเชื่อว่าเหลือเพียงขบวนการเดียวและมีบทบาทมากที่สุดคือขบวนการ BRN Coordinate ซึ่งหลักการสำคัญของกลุ่มนี้คือการยึดมั่นแนวคิดแบ่งแยกดินแดนไม่เจรจากับฝ่ายรัฐและใช้วิธีการรุนแรงในการปฏิบัติการ โดยเลือกเป้าหมายที่ให้การสนับสนุนหรือร่วมมือกับทางการฝ่ายรัฐไทยไม่เว้นแม้กระทั่งไทยมุสลิม

๓. องค์การปลดปล่อยรัฐปัตตานีหรือองค์การสหปัตตานีเสรี

(Persatuan Pembebasan Patani Bersatu/PPPB หรือ Patani United Liberation Organization/PULO)

กลุ่ม PULO เป็นกลุ่มที่ค่อนข้างโดดเด่นในการเคลื่อนไหวภายในประเทศไทย โดยก่อตั้งเมื่อ ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ เป็นองค์กรจัดตั้งที่มีรูปแบบสมบูรณ์ที่สุด ผู้ริเริ่มก่อตั้งคือ

นายตงกูปรีอ กอตอเนีรอ และนายกาปี้ร์ อับดุลเราะห์มาน ซึ่งแม้เกิดความแตกแยกภายในหลายครั้ง นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๘ จนเกิดการแยกตัวออกเป็น PULO เก่า และ PULO ใหม่ แต่ล่าสุดมีรายงานยืนยันว่าขบวนการดังกล่าวได้รวมกันเป็นหนึ่งเดียวแล้วเมื่อห้วงเดือนมิถุนายน ๒๕๔๘ และปัจจุบัน PULO ได้เข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับแนวร่วมเพื่อเอกราชปัตตานีหรือเบอร์ซาตู (BERSATU)

แม้ว่ากิจกรรมส่วนใหญ่ของ PULO ในปัจจุบันเน้นงานด้านการเมืองในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ส่วนกองกำลังของกลุ่มในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีน้อยมากและแทบไม่พบความเคลื่อนไหวในด้านปฏิบัติการทางทหารนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ แต่หน่วยงานด้านความมั่นคงยังคงจับตาดูบุคคลและนโยบายของกลุ่ม PULO อย่างใกล้ชิด เนื่องจากในกลางปี พ.ศ. ๒๕๔๙ เป็นต้นมา เริ่มปรากฏความเคลื่อนไหวของกองกำลังกลุ่ม PULO อีกครั้งอย่างผิดสังเกต

๔. ขบวนการมูจาฮีดีนอิสลามปัตตานี

(Gerakan Mujahideen Islam Pattani/GMIP) กลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มก่อความไม่สงบหลายกลุ่มคงหนีไม่พ้นขบวนการมูจาฮีดีนอิสลามปัตตานี โดยเริ่มจากการก่อตั้งแนวร่วมมูจาฮีดีนปัตตานี หรือ BBMP (Barisan Bersatu Mujahidin Patani) ขึ้นเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๘ โดยมีแนวคิดที่จะรวบรวมขบวนการต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้มีเอกภาพและความเข้มแข็งในการต่อสู้และอยู่ภายใต้จุดมุ่งหมายเดียวกันคือ การปลดแอกจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้ร่วมก่อตั้งมีนายหะยี อาหมีน โต๊ะมีนา แกนนำของ BRN Coordinate หะยีอับดุลเราะห์มาน/โต๊ะครูพ่อมิ่ง (นักวิชาการทางศาสนา) ตงกูปรีอ กอตอเนีรอ แกนนำ PULO นายแหวหะมะ แวยูไซยะ แกนนำ BNPP/BIPP อูस्ताซกาอิม บินฮาซัน แกนนำ BRN ULAMA และนายปือราเฮง กูทาย/ปือราเฮง ขนส่ง แกนนำ BNPP/BIPP

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๙ เริ่มปรากฏการเคลื่อนไหวของอีกขบวนการหนึ่งชื่อ “ขบวนการมูจาฮีดีนปัตตานี” หรือ GMP (Gerakan Mujahidin Patani) ซึ่งเชื่อว่าแยกตัวจากขบวนการ BIPP และ BBMP โดยมีแกนนำคนสำคัญประกอบด้วยนายวันอาหมัดวันยูซุฟหรือแหวหะมะ แวยูไซยะ อดีตสมาชิก BNPP/BIPP นายอว้างหรืออวแหว บินอับดุลเลาะห์ นายกาปี้ร์หรืออวแหว ยะบะ นายมูฮัมหมัดหรือมะ โดล์ หรืออีกนามว่าอูस्ताซหะมะ โดล์ นายเจ๊ะกูแม กูเต๊ะหรืออับ บัส บินอาหมัด

การเคลื่อนไหวของกลุ่มนี้เน้นงานด้านการเมืองอยู่ในประเทศมาเลเซีย บทบาทสำคัญของ GMP คือเป็นหนึ่งในแกนนำที่รวบรวมขบวนการต่าง ๆ ก่อตั้งเป็นขบวนการร่วมเพื่อเอกราชปัตตานี หรือเบอร์ซาตู (BERSATU) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๒ (ยกเว้น BRN Coordinate ที่ไม่ได้เข้าร่วมขบวนการแต่ก็อยู่ในฐานะที่เป็นพันธมิตร)

๕. กลุ่มแนวร่วมเพื่อเอกราชปัตตานี

(The United Front for the Independence of Pattani/BERSATU) ก่อตั้งขึ้นเมื่อ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ โดยความเห็นชอบร่วมกันของแกนนำกลุ่ม BIPP, BRN, GMP และ PULO โดยมีจุดมุ่งหมายจะรวมขบวนการต่อสู้ให้เป็นหนึ่งเดียว ซึ่งในระยะเริ่มต้นแกนนำของทั้ง ๔ กลุ่มตกลงให้จัดตั้ง “องค์กรร่วม” หรือ “องค์กรปายง” หรือ Umbrella Organization ขึ้นเพื่อความเป็นเอกภาพและให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันต่อสู้เพื่อปลดแอกปัตตานีและยึดหลักการต่อสู้เพื่อศาสนา (ญิฮาด) ด้วยกำลังติดอาวุธ ปฏิบัติการต่อต้านหลักการและนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลไทยเรียกร้องให้ประเทศอิสลามทั้งหลายสนับสนุนการต่อสู้ของกลุ่ม ซึ่งหลายครั้งได้รับการสนับสนุนในหลายรูปแบบทั้งเงินทุน ทรัพยากร และการฝึกฝนกำลังพล

(หลายครั้งปรากฏเป็นการส่งสมาชิกไปฝึกวิชาการทหารในบางประเทศตะวันออกกลาง หรือบางครั้งก็เป็นส่งครูฝึกเข้ามาทำการฝึกฝนวิชาการทหารให้แก่สมาชิกในพื้นที่แทน)

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “แนวร่วมเพื่อเอกราชปัตตานี” หรือ BERSATU โดยปัจจุบันมี ดร. วัน กาเดร์ เจ๊ะมาน เป็นประธาน แต่ในมุมมองของข้อเท็จจริงที่หน่วยงานด้านความมั่นคงรับทราบ BERSATU ไม่มีอำนาจสั่งการกลุ่มต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิก เพียงแต่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติกว้าง ๆ เพื่อให้เสมือนช่วยดำเนินงานให้แก่กลุ่มขับเคลื่อนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนกลุ่มสมาชิกยังคงมีการเคลื่อนไหวเป็นเอกเทศแต่มีการประสานความร่วมมือกันมากขึ้นเท่านั้น

๖. กลุ่มเยาวชนกู้ชาติปัตตานี

(Pemuda Merdeka Patani/PMP) ก่อตั้งโดยขบวนการ BRN Coordinate ซึ่งสมาชิกระดับแกนนำส่วนใหญ่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนา (Ulama) และได้พัฒนาการต่อสู้ในมิติใหม่ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยการฝึกอบรมเยาวชนทหารตามโครงการและจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธทั้งภายในและนอกโรงเรียนด้วยการปลุกกระแสการต่อสู้ในแนวทางญีฮาด (Jihad) หรือสงครามศักดิ์สิทธิ์เพื่อเตรียมการทำสงครามประชาชนหรือการรบบแบบกองโจร

การดำเนินงานจะแอบแฝงกิจกรรมอยู่ในโรงเรียนสอนศาสนาทั้ง “ตาดีกา” และ “ปอเนาะ” ตลอดจนในสถาบันการศึกษาของรัฐหลายแห่งรวมทั้งบริเวณมัสยิดประจำหมู่บ้าน โดยได้ปฏิบัติการทางทหารที่สำคัญหลายครั้งในลักษณะการปล้นอาวุธ ลอบยิง/สังหารเจ้าหน้าที่ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ และเชื่อว่ากลุ่มดังกล่าวมีการเชื่อมโยงและแสวงหาแนวร่วมกับกลุ่มอื่น ๆ เช่น PULO, BRN Congress และ GMIP เป็นต้น

๗. สภาอุลาม่าปัตตานีดารุสลาม

(Ulama Patani Daruslam) เป็นกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนาหรือปราชญ์มุสลิม (อุลาม่า) ถือเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของประชาชนมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่จบการศึกษาด้านการศาสนาในระดับสูงมาจากกลุ่มประเทศในตะวันออกกลางและอินโดนีเซีย แล้วกลับมาทำงานเป็นครูสอนศาสนา โต๊ะครู อิหม่าม และเจ้าของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามหรือปอเนาะ

โดยบุคคลเหล่านี้จะมีลูกศิษย์มากมาย และเป็นที่เคารพศรัทธาของประชาชนมุสลิม จึงเป็นตัวแปรหลักของสถานการณ์ในพื้นที่อย่างแท้จริง เพราะเป็นผู้ชี้แนะและกำหนดทิศทางการต่อสู้ของมุสลิมได้โดยตรง ผู้ที่เป็นแกนหลักสำคัญในการจัดตั้งกลุ่ม Ulama คนแรกก็คือหะยีสุหลง อัล-ฟาตอนี หรือนายสุหลง บิน อับดุลกอเดร์ ซึ่งได้เดินทางไปศึกษาด้านการศาสนาที่เมืองเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย นานถึง ๒๐ ปี ภายหลังจากเดินทางกลับมาจังหวัดปัตตานี เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๐ ได้นำแนวความคิดมาวางรากฐานในการเปลี่ยนรูปแบบการศึกษาจากระบบปอเนาะมาเป็นระบบโรงเรียน โดยในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้เปิดอาคารเรียนชื่อ “Madrasah Al Maarif Al Wataniah Fatani” ซึ่งปัจจุบัน คือโรงเรียนมาหะฮัดดารุสลามฮาเรฟ อยู่ที่เดียวกับสำนักงานคณะกรรมการอิสลาม ประจำจังหวัดปัตตานี และนับเป็นโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามแห่งแรกในจังหวัดปัตตานีและในประเทศไทย

ตลอดเวลา ๑๐ กว่าปีที่ผ่านมา กลุ่ม Ulama มีบทบาทในทางเปิดลดลงไปมาก จนกระทั่งเมื่อ ๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๕ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางศาสนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดน

ภาคใต้ได้ร่วมกันก่อตั้งสภาอุลามาปัตตานีดารุสลาม โดยมีสถานที่ตั้งอยู่ที่โรงเรียนมุสลิมนิคมบูรณศาสน์ ดาลอ หรือปอเนาะดาลอ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี มีสมาชิกที่ประกอบด้วยผู้นำศาสนา โต๊ะครู นักวิชาการอิสลามในพื้นที่จำนวน ๒๙ คน โดยคัดเลือกจากผู้นำศาสนาในพื้นที่ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (อิหม่าม โต๊ะครู โต๊ะบิหลั่น หรือผู้จบด้านการศาสนาชั้นสูง) และในจำนวนนี้ส่วนใหญ่เป็นกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

๘. สมาคมนิสิตนักศึกษาชาวไทยมุสลิมในอินโดนีเซีย

(Persatuan Mahasiswa Islam Papani [Selatan Thailand] Indonesia/ PMIPTI) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๑ โดยกลุ่มนิสิตนักศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สำเร็จการศึกษา ด้านการศาสนาจากประเทศอินโดนีเซียเพื่อประสานงานด้านการศึกษาและดำเนินกิจกรรม ทางการเมือง แต่ภายหลังแกนนำของกลุ่มก่อความไม่สงบโดยเฉพาะ BRN ได้แทรกซึมเข้าไปและ บิดเบือนเป้าหมายขององค์กรให้หันมาดำเนินกิจกรรมการปลุกระดม การฝึกอบรมด้านการทหาร และเชื่อมโยงกับองค์กรต่อสู้ทางศาสนาในต่างประเทศและหลายองค์กร เพื่อจุดมุ่งหมายในการต่อสู้ แบ่งแยกดินแดนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

แม้ว่าการดำเนินงานจากอดีตจนถึงปัจจุบันสมาคมดังกล่าวมีสมาชิกไม่ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ คน ส่วนใหญ่เป็นผู้มีความรู้ด้านศาสนา เช่น โต๊ะครู อิหม่าม คอเต็บ บิหลั่น ครูสอนศาสนา (อุสตาซ) กรรมการอิสลามระดับจังหวัด รวมทั้งบางส่วนยังเป็นสมาชิกกลุ่มก่อความไม่สงบด้วย หรือบางรายเป็นทายาทของสมาชิกหรือแนวร่วมกลุ่มก่อความไม่สงบที่บาดเจ็บหรือสูญเสียชีวิตจากการ ต่อสู้กับเจ้าหน้าที่

และเนื่องจากประเทศอินโดนีเซียมีการต่อสู้ของกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรง เช่น ขบวนการ เจมาอะห์อิสลามียะห์ (JI) และขบวนการอาเจาะห์เสรี (GAM) จึงเอื้ออำนวยให้สมาคมดังกล่าว มีความ เชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่องตลอดมาในลักษณะการฝึกร่วม หรือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน PMIPTI ในปัจจุบันจึงมีสถานะเป็นหนึ่งในองค์กรแนวร่วมขององค์กรกัซาคัตปัตตานี

๙. ขบวนการเยาวชนแห่งชาติปัตตานี

(Patani National Youth Movement/PANYOM หรือ Gerakan Pemuda Kebangsaan Patani) ขบวนการเยาวชนแห่งชาติปัตตานีเป็นกลุ่มที่หน่วยงานด้านความมั่นคงเชื่อว่า ก่อตั้งมานานแล้วเพียงแต่ไม่ได้ดำเนินงานอย่างเปิดเผยหรือมีชื่อเสียงมากนัก จนกระทั่งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เริ่มปรากฏการเคลื่อนไหวครั้งแรก โดยการทิ้งจดหมายข่มขู่กรรโชกทรัพย์ในพื้นที่จังหวัด ปัตตานีและได้เจียบหายไประยะหนึ่ง

จนกระทั่งเมื่อ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้ปรากฏการเคลื่อนไหวอีกครั้งด้วยการ เผยแพร่ข้อมูลผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตมีเนื้อหาปลุกระดมมวลชน โฆษณาชวนเชื่อ โดยใช้ประเด็น ด้านศาสนา เชื้อชาติ ประเพณี วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ปัตตานีในอดีตมาเป็นสิ่งปลุกเร้าให้ ชาวไทยมุสลิมลุกขึ้นมาต่อสู้กับรัฐไทย รวมทั้งเผยแพร่ข่าวสารการต่อสู้ของกลุ่มก่อการร้ายขบวนการ ต่าง ๆ ซึ่งนับเป็นการพัฒนาบทบาทของกลุ่มไปสู่การต่อสู้ทางการเมืองเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในระดับ นานาชาติ

๑๐. สภาองค์กรนำ

(Dewan Pimpinan Parti/DPP) เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และตัดสินใจ รวมทั้งเป็นผู้คิดและอาจนับได้ว่าเป็นเจ้าของยุทธศาสตร์ : แผนการปฏิวัติ ๗ ขั้นตอน หรืออาจกล่าวให้ชัด DPP มีสถานะเสมือนส่วนมันสมองหรือรัฐบาลของกลุ่มก่อความไม่สงบนั้นเอง โดยโครงสร้างการจัดองค์กรมีลดหลั่นกันลงไปตั้งแต่ระดับเขตหรือจังหวัดถึงระดับหมู่บ้าน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกหรือแนวร่วม การปฏิบัติทางยุทธวิธีของสมาชิกหรือแนวร่วม อีกทั้งมีการจัดแบ่งหน้าที่ในองค์กรย่อยอย่างชัดเจนทั้งในด้านการปฏิบัติการจิตวิทยาที่มีหน้าที่อย่างเฉพาะเจาะจงในการโฆษณาชวนเชื่อ โดยการหยิบยกประเด็นหรือข้อมูลทางด้านศาสนา ด้านเศรษฐกิจ และด้านการทหาร (การใช้กำลังปฏิบัติการในรูปแบบต่าง ๆ) โดยมีเป้าหมายสูงสุดเมื่อการปฏิวัติตามขั้นตอนดังกล่าวสำเร็จจะสถาปนารัฐปัตตานีขึ้นใหม่ โดยมีอาณาเขตครอบคลุมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และบางส่วนของ จังหวัดสงขลาและสตูล โดยมีการจัดโครงสร้างดังต่อไปนี้

ก. โครงสร้างของรัฐปัตตานีที่จะสถาปนาขึ้นใหม่ จากข้อมูลจะพบว่าองค์กรมีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๓ เขต ได้แก่

๑. เขตปัตตานีอุตารา (ปัตตานีตะวันออก) ประกอบด้วย พื้นที่ส่วนใหญ่ของ จังหวัดนราธิวาส และบางส่วนของจังหวัดปัตตานี โดยใช้แนวแม่น้ำสายบุรีเป็นเส้นแบ่งเขตตั้งแต่ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานีไปถึงอำเภอจะนะ และอำเภอสือคริน จังหวัดนราธิวาส

๒. เขตปัตตานีตือเงาะ (ปัตตานีกลาง) ประกอบด้วย พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัด ปัตตานี จังหวัดยะลา และบางส่วนของจังหวัดนราธิวาสและจังหวัดสงขลา ตามแนวภูมิประเทศตั้งแต่ อำเภอเทพา จังหวัดสงขลาไปถึงอำเภอกาบัง จังหวัดยะลา

๓. เขตปัตตานียาโต๊ะ (ปัตตานีตะวันตก) ประกอบด้วย พื้นที่ส่วนใหญ่ของ อำเภอเทพา อำเภอจะนะ อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอนาทวี อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และอำเภอควนโดน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

ข. โครงสร้างระดับบริหาร (ส่วนกลาง) อำนาจส่วนกลางจะมีประธานและรองประธาน DPP เป็นผู้นำและมีฝ่ายที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องหลัก ๆ อีก ๗ ฝ่าย ประกอบด้วย

- ฝ่ายต่างประเทศ
- ฝ่ายทหาร (งานด้านกำลังรบ)
- ฝ่ายเยาวชน (งานด้านกำลังพล)
- ฝ่ายปฏิบัติการจิตวิทยา/ประชาสัมพันธ์
- ฝ่ายศาสนา (อุลามา)
- ฝ่ายเศรษฐกิจ
- ฝ่ายเขต/พื้นที่ (ดูแลงานด้านการปกครองท้องถิ่น) ซึ่งมีลักษณะคล้ายงานปกครอง

ของกระทรวงมหาดไทย

ค. โครงสร้างในระดับเขต/จังหวัดไปจนถึงระดับกลุ่ม/หมู่บ้าน (มีลักษณะคล้าย การปกครองส่วนท้องถิ่น) มีการจัดโครงสร้างเลียนแบบระดับบริหาร โดยระดับเขตประกอบด้วย

๑. ฝ่ายปฏิบัติการจิตวิทยา ทำหน้าที่ปลุกกระดมโฆษณาชวนเชื่อในรูปแบบต่าง ๆ ผู้ที่ทำหน้าที่ส่วนใหญ่เป็นอุสตาซ (ครูสอนศาสนา) ที่สอนอยู่ตามสถานการศึกษา/ปอเนาะ/ตาดีกา

๒. ฝ่ายศาสนา ทำหน้าที่สร้างความเชื่อถือและศรัทธา โดยนำหลักการทางศาสนาอิสลามมาบิดเบือน รวมถึงการสร้างความเชื่อทางไสยศาสตร์และการสาบานตน ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่ส่วนใหญ่เป็นผู้นำศาสนา

๓. ฝ่ายเหรียญกษาปณ์ ทำหน้าที่ด้านการเงินทั้งการหารายได้และจัดทำรายการรายรับและรายจ่าย โดยมีการเรียกเก็บเงินจากสมาชิก/แนวร่วม เป็นรายวันหรือ รายเดือน ตามความเหมาะสม และจัดตั้งกลุ่มอาชีพหรือสหกรณ์ของกลุ่มเพื่อบังหน้า

๔. ฝ่ายเลขานุการ ทำหน้าที่ด้านงานธุรการ การจัดหาสมาชิก/แนวร่วมและประสานงานด้านการปลุกระดม การฝึก ในฝ่ายนี้ยังมีผู้ที่มีความรู้หรือผู้อาวุโสซึ่งเป็นที่เคารพยำเกรงมาทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลในพื้นที่ เช่น นายกองค้การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้มีอิทธิพลจากธุรกิจผิดกฎหมาย

ง. ที่ตั้งและพื้นที่อิทธิพลหรือพื้นที่เคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความไม่สงบ จากการวิเคราะห์เอกสารที่ทางการได้มานั้นพอจะพิสูจน์ทราบที่ตั้งและพื้นที่เคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความไม่สงบได้ดังนี้

๑. ระดับบริหาร (โครงสร้างส่วนบนของ DPP) น่าจะอยู่ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งระหว่างอำเภอเมือง อำเภอยะหริ่ง หรืออำเภอหนองจิก

๒. ระดับเขตหรือจังหวัด คาดว่า

๒.๑ เขตปัตตานีอุตารา (ปัตตานีตะวันออก) น่าจะอยู่ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งระหว่างอำเภอเมือง อำเภอเจาะไอร้อง หรืออำเภอระแงะ

๒.๒ เขตปัตตานีตือเงาะ (ปัตตานีกลาง) น่าจะอยู่ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งระหว่างอำเภอยะรัง หรืออำเภอมายอ

๒.๓ เขตปัตตานียาโต๊ะ (ปัตตานีตะวันตก) น่าจะอยู่ในพื้นที่จังหวัดยะลา พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งระหว่างอำเภอเมือง อำเภอบันนังสตา หรืออำเภอยะหา

แผนบันได ๗ ชั้น

ฝ่ายความมั่นคงตรวจพบเอกสารที่กล่าวถึงยุทธศาสตร์หรือแผนการที่มีลำดับขั้นตอนของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ หลังจากเจ้าหน้าที่เข้าตรวจค้นบ้านพักนายมะแซ อุซัยง อาจารย์สอนศาสนาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม “สัมพันธ์วิทยา” บ้านเจาะเกาะ ตำบลบุกิต อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส

หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่สามารถตรวจยึดเอกสาร “แผนปฏิวัติ ๗ ชั้นตอน” ได้อีกหลายครั้งล่าสุดยึดได้จากโรงเรียน “ปอเนาะญีฮาด” หรือโรงเรียนญีฮาดวิทยา บ้านท่าด่าน ตำบลตะโล๊ะกะโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ กลุ่มก่อความไม่สงบโดยเฉพาะ BRN Coordinate ซึ่งสมาชิกระดับแกนนำส่วนใหญ่เป็นกลุ่มบุคคลที่มีสถานภาพเป็นผู้นำศาสนา ในทุกระดับในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ดำเนินการทางลับโดยการใช่แผนสู่ความสำเร็จ (บันได ๗ ชั้น) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยการชักชวนเยาวชนทั้งในและนอกโรงเรียนเข้าร่วมงานได้เป็นจำนวนมาก และเรียกตัวเองว่า “Pejuang” (เปอญูแวง/ยูแวง) แปลว่า “นักต่อสู้ของกลุ่มเยาวชนกู้ชาติปัตตานี” (Pemuda Merdeka Patani) ขององค์กรกู้ชาติปัตตานี (Pejuangan Merdeka Patani)

กลุ่มนักต่อสู้เหล่านี้เป็นนักต่อสู้รุ่นใหม่ที่ผ่านมาการฝึกอบรมเฉพาะสร้างจิตสำนึกให้เคียดแค้นชิงชังคนต่างศาสนา มีอุดมการณ์การต่อสู้ เพื่อชาติ ศาสนา มาตุภูมิ เครื่องครัดศาสนา เป็นที่ยอมรับของสังคมและมีความกระหายที่จะต่อสู้ตามแนวทางศาสนา (ญูฮาด) และอิสรภาพอันชอบธรรมเพื่อรัฐปัตตานี ทั้งนี้องค์กรกู้ชาติปัตตานีได้ขับเคลื่อนตามแผนการปฏิวัติ ๗ ขั้นตอน (บันได ๗ ขั้น) เป็นยุทธศาสตร์สำคัญ สำหรับการเตรียมคน จัดตั้งองค์กรควบคุมคน ขยายเครือข่าย และสมาชิกพร้อมทั้งได้กำหนดห่วงปีที่จะปฏิบัติอย่างชัดเจน

ความหมายของแผนปฏิวัติ ๗ ขั้นตอน (แผนบันได ๗ ขั้น) ผลการแปลเอกสารภาษาฮาวีและอาหรับโดยผู้รู้เกี่ยวกับภาษาระบุว่าแผนปฏิวัติ ๗ ขั้นตอนถูกกำหนดมาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๙๒ (พ.ศ. ๒๕๓๕) โดยมุ่งใช้เยาวชนเป็นกลุ่มปฏิบัติการทั้งทางทหาร ประชาสัมพันธ์ และโฆษณาชวนเชื่อ โดยแผนดังกล่าวแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ ขั้นที่ ๑ ถึงขั้นที่ ๕ เป็นห่วงของการจัดตั้งและดำเนินงานเพื่อสร้างความพร้อมของคนองค์กร และอุดมการณ์

ส่วนที่ ๒ ขั้นที่ ๖ และขั้นที่ ๗ เป็นขั้นการปฏิวัติเพื่อความสำเร็จของการกู้ชาติปัตตานี

ขั้นตอนทั้ง ๗ สูเอกราช

ขั้นที่ ๑ การสร้างจิตสำนึกมวลชน เป็นการปลุกกระตมมวลชนให้สำนึกถึงความเป็นชาวมลายู ความยึดมั่นในศาสนาอิสลาม และเน้นความเป็นชาติ/รัฐปัตตานี ในอดีตที่จะต้องต่อสู้เอาดินแดนคืนโดยมักจะยกประเด็นการกวาดต้อนชาวมลายูไปยังกรุงเทพฯ และบังคับให้ใช้มือเปล่าชุดคลองแสนแสบ รวมทั้งอ้างคำสอนในคัมภีร์อัลกุรอานมาประกอบ

ขั้นที่ ๒ การจัดตั้งมวลชน เป็นการจัดตั้งแนวร่วม ซึ่งมักดำเนินการระหว่างสอนศาสนาต่อเยาวชน เยาวชนในที่นี่หมายถึงผู้ที่มีอายุในระหว่าง ๑๘-๓๕ ปี และประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะในช่วงการอ่าน “คุปตะเบาห์” ในวันศุกร์ หรือ “ละหมาดใหญ่” ตามมัสยิด ส่วนในโรงเรียนตาดีกา โรงเรียนเด็กเล็กก่อนวัยเรียน/อนุบาล ปอเนาะ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะมอบหมายให้ครูสอนศาสนาที่ผ่านการบ่มเพาะมาในระดับหนึ่งแล้วเป็นผู้ดำเนินการ

จากนั้นจะพัฒนาให้นักเรียน นักศึกษาเหล่านี้เป็นผู้ปฏิบัติ โดยอาจให้ทุนการศึกษาไปเรียนต่อต่างประเทศ (ที่ปรากฏหลักฐานคือการไปศึกษา ณ มหาวิทยาลัยในเมืองบันดุงเมดาน ยอร์คจารกาทาร์ ประเทศอินโดนีเซีย) ซึ่งนักศึกษาเหล่านี้นอกจากจบการศึกษาทางวิชาการแล้วยังได้ผ่านการฝึกหลักสูตรด้านการทหารอีกด้วย

จากนั้นจะส่งมวลชนจัดตั้งเข้าเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คณะกรรมการมัสยิด คณะกรรมการหมู่บ้าน และสมาชิกองค์การบริหารส่วน รวมทั้งเข้าครอบงำสหกรณ์ที่ภาครัฐส่งเสริมให้ประชาชนได้รวมกลุ่มดำเนินกิจการเพื่อพึ่งพาตนเอง เช่น สหกรณ์ หมู่บ้าน ซึ่งจะมีการเก็บเงินรายได้ส่วนหนึ่งเข้าขบวนการอันเป็นการสร้างฐานเศรษฐกิจระดับรากหญ้าควบคู่กันไปส่วนสมาคมหรือชมรม (รวมถึงด้านกีฬา) ก็เป็นอีกเป้าหมายหนึ่งที่ต้องการเข้าครอบงำด้วย

ขั้นที่ ๓ การจัดตั้งองค์กร เป็นการจัดตั้งองค์กรอำพรางในการปฏิบัติทั้งเพื่อการควบคุมมวลชนและแหล่งเงินทุน เช่น การจัดตั้งชมรมตาดีกา โดยจำแนกรายพื้นที่ได้ดังนี้

พื้นที่จังหวัดนราธิวาส ใช้ชื่อว่า “PUSAKA” (Pusat Kebajikan Tadika)

พื้นที่จังหวัดปัตตานี ใช้ชื่อว่า “PUSTAKA”

พื้นที่จังหวัดยะลา ใช้ชื่อว่า “PERTIWI”

พื้นที่จังหวัดสงขลา ใช้ชื่อว่า “PUTRA” และ

พื้นที่จังหวัดสตูล ใช้ชื่อว่า “PANTAS”

เพื่อควบคุมโรงเรียนตาดีกาที่ยินยอมเข้ามาอยู่ในองค์กร ซึ่งการควบคุมองค์กรเหล่านี้จะอำนวยความสะดวกทางการเมืองต่อระดับแกนนำในพื้นที่เหล่านั้นด้วย นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งองค์กรบังหน้าอื่น ๆ อีกหลายรูปแบบ เช่น จัดตั้งสหกรณ์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุน เป็นต้น

ขั้นที่ ๔ การจัดตั้งกองกำลัง ในขั้นนี้มี ๓ ระดับ ได้แก่

๑. ระดับเยาวชนทหาร นับเป็นกองกำลังที่อยู่ประจำหมู่บ้าน ตามภูมิลำเนาโดยเฉพาะในหมู่บ้านสีแดง (ประมาณ ๒๕๗ หมู่บ้าน) โดยมีเป้าหมายที่จะจัดตั้งกองกำลังดังกล่าวให้ได้ ๓๐,๐๐๐ คน

๒. ระดับเยาวชนคอมมานโด ผู้ที่ถูกคัดเลือกจากกลุ่มเยาวชนทหารนำไปฝึกยุทธวิธีหน่วยทหารขนาดเล็ก (Runda Kumpulan Kecil/RKK) และยุทธวิธีด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม สมาชิกระดับคอมมานโดจะได้รับมอบภารกิจด้านการก่อเหตุร้าย ซึ่งทั้งการลอบยิง ลอบวางระเบิดและลอบโจมตี โดยมีเป้าหมายที่จะจัดตั้งให้ได้ ๓,๐๐๐ คน กระจายอยู่ในเขตปกครองใหม่ ๓ เขต (เขตการปกครองขององค์กรกู้ชาติปัตตานี) เขตงานละ ๑,๐๐๐ คน

๓. ระดับกองกำลังระดับผู้เชี่ยวชาญ ในระดับนี้ผู้ผ่านการคัดเลือกจะเป็นผู้ควบคุมและครูฝึกกองกำลังคอมมานโด กลุ่มเหล่านี้บางคนผ่านการฝึกมาจากต่างประเทศ มีขีดความสามารถค่อนข้างสูงเคยผ่านการปฏิบัติจริงมาแล้วและมีจิตใจต่อสู้เพื่อองค์กรที่แน่วแน่ โดยมีเป้าหมายกำหนดไว้ ๓๐๐ คน และคัดเลือกจากเยาวชนคอมมานโด และผู้ที่ผ่านการฝึกจากต่างประเทศแล้ว

ขั้นที่ ๕ การสร้างอุดมการณ์ชาตินิยม การปฏิบัติขั้นนี้มีจุดมุ่งหมายที่เน้นการสร้างอุดมการณ์ความเป็นชาติพันธุ์เดียวกัน (ความเป็นมลายู) ที่จะต้องร่วมกันต่อสู้เพื่อให้ได้รัฐปัตตานีคืนมา โดยการฝึกกำลังของชนชาติพันธุ์มลายูที่เป็นชาวไทยมุสลิมทุกสถานะ ทุกอาชีพ ซึ่งรวมถึงข้าราชการพลเรือน ตำรวจ ทหารที่เป็นมุสลิม และชาวมลายูเซีย ที่สำคัญผู้ที่ได้รับการปลูกฝังอุดมการณ์ชาตินิยมแล้วจะต้องเคยผ่านการปฏิบัติจริง (การก่อเหตุร้ายไม่ว่าในลักษณะใด ตามเงื่อนไขและระดับความรับผิดชอบ)

ขั้นที่ ๖ การเตรียมพร้อมปฏิวัติ การเตรียมพร้อมในระดับที่ ๖ จะเป็นขั้นตอนการก่อเหตุร้ายทุกรูปแบบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เหมือนการแตกกระจายของดอกไม้ไฟหรือที่เรียกว่า “การจุดดอกไม้ไฟแห่งการปฏิวัติ” เพื่อเตรียมการเคลื่อนไหวใหญ่

ขั้นที่ ๗ การจัดตั้งการปฏิวัติ หรือ การก่อการปฏิวัติ ในระดับขั้นสุดท้ายระดับนี้จะเป็นการต่อสู้ขั้นสุดท้ายและใช้การโจมตีด้วยกองกำลังต่อกลไกรัฐเต็มพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งขณะโจมตีจะติดตั้งธงรัฐปัตตานีควบคู่ไปด้วยเพื่อให้สื่อมวลชนแพร่กระจายข่าวไปทั่วโลกและหวังผลให้ประชาคมระหว่างประเทศโดยเฉพาะองค์การสหประชาชาติหรือองค์กรมุสลิมในระดับโลกเข้ามาแสดงบทบาทในการแก้ปัญหาดังกล่าวจนนำไปสู่การลงประชามติของประชาชนเพื่อแยกตัวเป็นเอกราชและจัดตั้งรัฐปัตตานีขึ้นในที่สุด

ซึ่งตามแผนการเดิมขั้นตอนนี้กำหนดจะกระทำในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ แต่ด้วยความไม่พร้อมของจำนวนกองกำลังแนวร่วมและอาวุธยุทโธปกรณ์ จึงยังไม่สามารถดำเนินการได้ตามแผนและต้องขยายแผนนี้ออกไปอีกระยะหนึ่ง

การจัดตั้งกองกำลังของขบวนการก่อความไม่สงบ

จากการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ทำให้พอจะสรุปวิธีการจัดตั้งกองกำลังของกลุ่มก่อความไม่สงบว่ามีอยู่ ๑๑ ขั้นตอน ได้แก่

๑. การเก็งตัว

ขั้นตอนการเก็งตัว หรือการโน้มน้าวเพื่อค้นหาผู้ร่วมขบวนการ หรืออาจจะเป็นเพียงสมาชิกในขั้นตอนนี้จึงเป็นขั้นตอนเบื้องต้นในการพิจารณาบุคลิกภาพของผู้ที่จะเป็นสมาชิกใหม่ โดยสมาชิกกลุ่มก่อความไม่สงบที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เก็งตัวจะเข้าไปพูดคุยทักทายและสร้างความสนิทสนมคุ้นเคยกับผู้ที่ได้เก็งตัวไว้แล้วประมาณ ๒-๓ ครั้ง

ในการพูดคุยดังกล่าวจะมีการอ้างอิงประวัติศาสตร์รัฐปัตตานีและหลักการญีฮาดของศาสนาอิสลามตามหลักการกว้าง ๆ โดยขั้นตอนนี้ใช้ระยะเวลาประมาณ ๒ สัปดาห์ถึง ๑ เดือน ซึ่งสาระสำคัญในการพูดคุยชักชวนมักเน้นเรื่อง “ในอดีตรัฐปัตตานีปกครองโดยคนมลายู มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ทำมาค้าขายเจริญรุ่งเรืองเป็นอันมาก ต่อมารัฐบาลสยามยกกำลังมารุกรานยึดเมืองปัตตานีกวาดต้อนชาวมลายูด้วยการเจาะเอ็นร้อยหวายใส่โซ่ล่ามตรวนเดินทางไปขุดคลองแสนแสบ ซึ่งบรรพบุรุษของพวกเราได้รับความทุกข์ทรมานมาก ดังนั้น พวกเราอนุชนคนรุ่นหลังต้องสืบทอดเจตนารมณ์กอบกู้เอกราชรัฐปัตตานีกลับคืนมาด้วยวิธีการทำสงครามศักดิ์สิทธิ์ (ญีฮาด)”

๒. การชักชวน

เป็นขั้นตอนต่อเนื่องจากขั้นตอนแรก โดยใช้ระยะเวลาการติดตามผลประมาณ ๒ สัปดาห์ถึง ๑ เดือน ระหว่างนี้ก็มีกรพูดเน้นย้ำชักชวนเหมือนขั้นตอนแรก จนกระทั่งผู้ได้รับการชักชวนยินยอมตอบตกลงเข้าร่วมกิจกรรม

๓. การทำพิธีสาบานตน/ปฏิญาณตน/ปิดปาก (ซูเปาะ)

กระทำหลายรูปแบบ ได้แก่ ใช้มือขวาจับมือกันและพูดตามเป็นภาษาอาหรับ จำนวน ๒-๓ ครั้ง เมื่อถอดเนื้อและแปลใจความเป็นภาษาไทยจะได้ว่า

“เราขอสาบานและปฏิญาณว่า จะร่วมกิจกรรมเพื่อองค์กร และรักษาความลับตลอดไป”

หรือบางครั้งจะใช้คัมภีร์อัลกุรอานวางบนหมอนหรือแท่นอ่าน จากนั้นผู้ร่วมทำพิธีจะนั่งล้อมวงและใช้มือแตะที่คัมภีร์อัลกุรอาน (วิธีการอื่นใดที่มีการนำคัมภีร์อัลกุรอาน จะต้องทำการอาบน้ำละหมาดก่อนทุกครั้ง) และพูดตามผู้นำพิธีการเป็นภาษาอาหรับจำนวน ๓ ครั้ง ด้วยท่อนเนื้อหาใจความเดียวกับวิธีแรก

หรือบางครั้งมีการนำกล่าวคำสาบานตนจำนวน ๓ ครั้ง ใจความเดียวกับวิธีแรก ภายหลังจากละหมาดประจำวัน ระยะเวลาทำพิธีประมาณ ๕-๑๐ นาที หลังจากนั้นจะมีการเน้นย้ำให้

รักษาความลับของกลุ่ม เมื่อบุคคลเป้าหมายตอบตกลงสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมแล้วจะมีการนัดหมายทำพิธีดังกล่าวโดยใช้สถานที่ที่สะดวก ปิดลับ ปลอดภัย เช่น บ้านสมาชิกแนวร่วม มัสยิด โรงเรียนเอกชน สอนศาสนา/ปอเนาะ ศูนย์อบรมจริยธรรมประจำมัสยิด (ตาดีกา) สุสาน (กูโบร์) ขั้นตอนดังกล่าวสมาชิกทุกคนต้องเริ่มบริจาคเงินเป็นรายเดือนและรายปี คนละ ๑ บาท/วัน และปีละ ๓๖๐ บาท/ครั้ง

๔. การตรวจสอบ/บ่มเพาะ ปลุกจิตสำนึก

หลังจากขั้นตอนที่ ๓ ทั้งสองฝ่ายจะไม่มี การติดต่อกันระยะเวลาหนึ่งเพื่อที่กลุ่มก่อความไม่สงบจะตรวจสอบพฤติกรรมสมาชิกใหม่ว่าจะแจ้งข้อมูลหรือเป็นสายข่าวให้กับทางราชการหรือไม่ หากผลการตรวจสอบปรากฏว่าผ่านจะนัดหมายสมาชิกรับฟังการบรรยายประวัติศาสตร์รัฐปัตตานีและหลักการทำสงครามศักดิ์สิทธิ์ จำนวน ๖-๘ ครั้ง ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนไปตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งวิทยากรผู้บรรยายจะมีการสับเปลี่ยนตลอดเวลา โดยทราบเฉพาะชื่อจัดตั้งเท่านั้นเพื่อตัดตอนไม่ให้สมาชิกใหม่ทราบชื่อ สกุล ภูมิลำเนาจริง

เนื้อหาสาระในการบรรยายปลุกกระตุ้นจะมีความสมบูรณ์มากกว่าขั้นตอนที่ผ่านมาผสมผสานกับหลักการทำสงครามศักดิ์สิทธิ์โดยเน้นในเรื่องผลบุญของการทำสงครามดังกล่าว ดังคำกล่าวที่ว่า

“หากพวกเราเสียชีวิตในสงครามก็จะได้ ขึ้นสู่สวรรค์ไปอยู่กับศาสดาและผู้เผยแพร์ โดยไม่ต้องพิจารณาชำระบาปที่ได้ก่อไว้ขณะยังมีชีวิตอยู่และส่งผลต่อบิตามารดา บุตร ภรรยาไม่ต้องถูกพิจารณาชำระบาปด้วย หากบาดเจ็บในสงครามศักดิ์สิทธิ์ก็จะได้รับการลดโทษกึ่งหนึ่ง”

นอกจากนี้ ยังมีการบรรยายเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบัญญัติและกฎวินัยของกลุ่มตลอดจนบรรยายเป้าหมายของการปฏิวัติรัฐปัตตานีและมีการทดสอบด้วยปากเปล่าโดยไม่อนุญาตให้มีการบันทึกในเอกสารหรือสมุดบันทึก ขั้นตอนดังกล่าวใช้ระยะเวลาประมาณ ๖ เดือนถึง ๑ ปี ในระหว่างนี้จะมีการรวบรวมสมาชิกในกลุ่มและแต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มย่อยไปในคราวเดียวกัน ตลอดจนวางระบบเครือข่ายการติดต่อสื่อสาร ประสานงานหลายวิธี เช่น ทางโทรศัพท์ พลนําสารหรือบอกกล่าวด้วยวาจาแบบตัวต่อตัว

๕. การทดสอบจิตใจและความกล้าหาญ

เมื่อผ่านขั้นตอนการบ่มเพาะจนแน่ใจว่าเป็นสมาชิกที่ไว้วางใจได้ หัวหน้ากลุ่มจะได้เริ่มรับมอบภารกิจจากผู้สั่งการเพื่อแจ้งให้สมาชิกในกลุ่มนำไปปฏิบัติด้วยวิธีการต่าง ๆ ในลักษณะที่ไม่รุนแรงมากนักเพื่อทดสอบจิตใจ เช่น การชักชวนหาสมาชิกแนวร่วมใหม่ การทิ้งระเบิด การฟันสปีด การวางเพลิงเผาตู้โทรศัพท์สาธารณะ ขนํารือที่ปักชั่วคราวของราษฎร ลักขโมยถังดับเพลิง ลักขโมยโทรศัพท์มือถือ ขวางระเบิดเพลิงใส่ยานพาหนะบ้านเรือนของราษฎร ทำลายพืชสวนไร่นา และโรยตะปูเรือใบ ในการปฏิบัติดังกล่าวจะใช้การทดสอบจำนวน ๓-๕ ครั้ง/คน/กลุ่ม รวมระยะเวลา ๓-๖ เดือน

๖. การฝึกฝนร่างกายระดับพื้นฐาน

การฝึกฝนร่างกายนี้อาจจะเริ่มต้นด้วยการฝึกทำการเรียก-เลิกแถว การจัดระเบียบแถว ฝึกทำวันทยาหัตถ์ใช้ ๔ นิ้วครึ่ง (หมายถึงจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และสงขลาบางส่วน) ฝึกทำสร้างความแข็งแรงของร่างกาย เช่น วิ่งระยะทาง ๒-๓ ก.ม. ภายในเวลาไม่เกิน ๑๒ นาที ดันพื้น

ด้วยฝ่ามือแบนราบ กระโดดตบมือกลางอากาศ ลูกนั่ง ซิต้อัพแบบธรรมดา ริงอยู่กับที่ เป็นต้น สำหรับทำเล็กลง ใช้การชูมือขวาลักษณะกำปั้นและยื่นเท้าขวาไปข้างหน้า ร้องตะโกนคำว่า Patani Merdeka หรือท่องเพิ่มเติมคำว่า ซาติ ศาสนา มาตุภูมิ เน้นการเตรียมร่างกายให้แข็งแรงเพื่อพร้อมรับการฝึก ระดับยุทธวิธี หรือ CD (Commando/Commandota ในภาษาอินโดนีเซีย) ต่อไป โดยใช้ระยะเวลาการฝึกเพียงสั้น ๆ คราวละ ๑-๒ วันเท่านั้น เน้นฝึกในเวลาากลางคืน ส่วนใหญ่จะอยู่ในระหว่างเวลา ๒๑.๐๐-๒๔.๐๐ น. นิตหมายสถานที่ปิดลับและเป็นเกราะกำบังต่อการตรวจค้นของเจ้าหน้าที่เป็นสำคัญ เช่น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา/ปอเนาะ ศูนย์อบรมจริยธรรม ประจำมัสยิด (ตาดีกา) สวนผลไม้ สวนยางพาราของผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่นที่เป็น สมาชิกแนวร่วม การแต่งกายในการฝึกจะสวมเสื้อกีฬา กางเกงวอร์มสีทึบ รองเท้า ฝ่าใบ ทำการฝึกประมาณ ๓-๔ ครั้งขึ้นไป ระยะห่างแต่ละครั้งประมาณ ๑-๒ สัปดาห์ ซึ่งระหว่างรอรับการนัดหมายครั้งต่อไปผู้รับการฝึกจะต้องฝึกฝนร่างกายด้วยตนเองตลอดเวลา ส่วนใหญ่ใช้วิธีการเล่นฟุตบอล ขั้นตอนดังกล่าวใช้ระยะเวลา ๖ เดือน-๑ ปี ในขั้นตอนนี้ครูฝึกแต่งตั้งหัวหน้ากลุ่มผู้รับการฝึกและพินหาสมาชิกที่มีลักษณะดีเด่นเพื่อส่งไปรับการฝึกระดับยุทธวิธีต่อไป (หลักสูตร RKK หรือ Runda Kumpulan Kecil)

๗. การฝึกหลักสูตร RKK สำหรับสมาชิกระดับ Commando

หลักสูตรการฝึกฝนดังกล่าวเป็นการฝึกตามหลักสูตรทางทหารที่เป็นระบบใช้เวลาประมาณ ๒๘ วันติดต่อกัน หลักสูตร RKK เป็นหลักสูตรหน่วยจรรยาตขนาดเล็ก สมาชิกในกลุ่มมีจำนวน ๖ คน ประกอบด้วย

- ตำแหน่งที่ ๑ ดุตันทาง
- ตำแหน่งที่ ๒ หัวหน้าชุด
- ตำแหน่งที่ ๓ สื่อสาร/พยาบาล
- ตำแหน่งที่ ๔ และ ๕ ปฏิบัติการ
- ตำแหน่งที่ ๖ รองหัวหน้าชุด

รายละเอียดการฝึกแบ่งเป็นวิชาเรียงลำดับจากพื้นฐานไปสู่ขั้นสูง เป็นการฝึกในเวลาากลางคืนเป็นหลัก ส่วนเวลากลางวันรับฟังการบรรยายประวัติศาสตร์รัฐปัตตานี และทฤษฎีการรบแบบต่าง ๆ ตลอดจนการฝึกสาธิตการต่อวงจรรเบิด สูตรผสม ระเบิดเพลิง การถอด/ประกอบอาวุธปืน การต่อสู้ป้องกันตัว การฝึกอาวุธโดยใช้ไม้แทนปืน เป็นต้น

การฝึกจะมีสมาชิกจากต่างพื้นที่มาร่วมฝึกด้วยแต่การประกอบกำลังยังคงใช้สมาชิกในกลุ่มเดิมและมีการแต่งตั้งหัวหน้าชุดปฏิบัติการทุกชุด ซึ่งเป็นหัวหน้าชุดที่จะสั่งการประสานงานควบคุมสมาชิกในกลุ่มลงมือก่อเหตุระดับรุนแรงเมื่อจบหลักสูตรดังกล่าวต่อไป

๘. การเลือกฝ่ายหรือหน้าที่

เมื่อสมาชิกจบหลักสูตร RKK แล้ว หัวหน้าชุดปฏิบัติการจะเรียกสมาชิกในกลุ่มไปเลือกหน้าที่ โดยมีสมาชิกระดับควบคุมเป็นผู้ชี้แจง ซึ่งสมาชิกทุกคนจะเป็นผู้ตัดสินใจเลือกหน้าที่ด้วยตนเอง ประกอบด้วยฝ่ายปฏิบัติการ/ทหาร ฝ่ายบรรยายปลุกระดม ฝ่ายเศรษฐกิจ ฝ่ายสนับสนุน และฝ่ายจัดหาสมาชิก ซึ่งส่วนใหญ่สมาชิกที่ผ่านขั้นตอนที่ ๗ จะเลือกฝ่ายปฏิบัติการ/ฝ่ายทหาร เนื่องจากเป็นสายงานที่สำคัญที่สุดต่อการต่อสู้ขององค์กรและได้รับการยกย่องจากสมาชิกฝ่ายอื่น ๆ และใช้ระยะเวลาดำเนินการเพียงวันเดียว

๙. การเพิ่มความศรัทธาและการฝึกทบทวน

หลังจากการเลือกฝ่ายแล้ว สมาชิกทุกคนจะทราบบารกกิจของตนและเริ่มก่อเหตุด้วยระดับที่ไม่รุนแรง (ใกล้เคียงกับขั้นตอนทดสอบความกล้าหาญ/จิตใจ) เพื่อเพิ่มความศรัทธา แรงจูงใจ และความเชื่อมั่นต่อองค์กร สมาชิกระดับควบคุมจะเรียกสมาชิกรับฟังหลักการเกี่ยวกับหัวข้อการสร้างศรัทธาต่อหลักการฐิฮาดและการปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด เช่น ละหมาดครบ ๕ เวลา การถือศีลอดประจำสัปดาห์และประจำปี เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ (หากมีโอกาส) โดยจะไม่มีบรรยายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์รัฐปัตตานีอีก แต่สมาชิกทุกคนต้องไปปฏิบัติตามหัวข้อการสร้างศรัทธาด้วยตนเองเป็นเวลาอย่างน้อย ๓๐ วันขึ้นไป เมื่อครบกำหนดแล้วจะมีการฝึกทบทวนอีกครั้งหนึ่งประมาณ ๑ สัปดาห์ จนสมาชิกและครูฝึกมั่นใจในศักยภาพแล้วจึงจะเตรียมพร้อมลงมือก่อเหตุระดับรุนแรง

๑๐. การฝึกการปฏิบัติในสถานการณ์จริง

ขั้นตอนนี้สมาชิกใหม่จะร่วมกับสมาชิก Commando รุ่นพี่ลงมือก่อเหตุร้ายในระดับที่รุนแรงแล้ว เช่น ลอบยิง ขว้าง/วางระเบิด วางเพลิงสถานที่สำคัญ แต่จะได้รับมอบให้ทำหน้าที่ดูต้นทาง ขับรถ จักรยานยนต์ ซี่หรือส่งสัญญาณเป้าหมาย ฯลฯ โดยจะลงมือฝึกปฏิบัติการจริงประมาณ ๓-๔ วันขึ้นไป สมาชิกที่ผ่านเกณฑ์จะได้เลื่อนขั้นขึ้นเป็นรองหัวหน้าชุดปฏิบัติการ ใช้ระยะเวลาขั้นตอนดังกล่าวประมาณ ๓-๖ เดือน นอกจากนี้สมาชิก Commando ใหม่ยังได้รับแรงจูงใจว่าหากการปฏิวัติรัฐปัตตานีสำเร็จจะได้รับการแต่งตั้งเป็นทหารประจำรัฐปัตตานี โดยได้รับเงินเดือนประมาณ ๑๐,๐๐๐ บาท/เดือน

๑๑. การปฏิบัติการจริง

เป็นขั้นตอนสุดท้ายภายหลังสมาชิกใหม่ผ่านการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงแล้ว โดยสมาชิกใหม่จะได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการก่อเหตุรุนแรงด้วยตนเอง ตั้งแต่ขั้นตอนการหาเป้าหมาย การประชุมวางแผน จัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ มอบหมายหน้าที่ การจัดหาแหล่งหลบซ่อนตัว และซ่อนอาวุธหลังก่อเหตุ ซึ่งหากสมาชิกเหล่านี้มีประสบการณ์การปฏิบัติก่อเหตุที่รุนแรงพอสมควรแล้วจะได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ครูฝึกระดับพื้นฐานให้กับสมาชิกใหม่ (สมาชิกระดับ PEMUDA BRN) เป้าหมายหลังจากเป็นครูฝึกแล้วจะควบคุมสั่งการชี้นำสมาชิกใหม่ตามระบบขั้นตอนต่อไป โดยอาศัยความเป็นอาจารย์และลูกศิษย์เป็นตัวยึดโยงความสัมพันธ์ต่อกัน

ยุทธศาสตร์และยุทธวิธี

เมื่อพิจารณาจากการจัดตั้งกลุ่มขบวนการของกลุ่มก่อความไม่สงบทุกกลุ่มรวมทั้งการจัดตั้งกองกำลังตามที่ได้กล่าวมาแล้ว อาจบ่งชี้ให้เห็นได้ว่าในด้านยุทธศาสตร์กลุ่มก่อความไม่สงบได้วางจุดมุ่งหมายไว้อย่างชัดเจนที่จะรื้อฟื้นความเป็นชาติขึ้นมาใหม่ โดยใช้ยุทธศาสตร์สำคัญเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย คือ

๑. ความเป็นชาติ นั่นคือ ชนชาติมลายู
๒. ศาสนา นั่นคือ ศาสนาอิสลาม
๓. มาตุภูมิ นั่นคือ รัฐปัตตานี
๔. สิทธิ ตามที่กล่าวมาข้างต้นคือสิทธิของชาวมลายูปัตตานีเป็นหลัก

สำหรับการทำให้ประชาชนมุสลิมมาเลย์ (คำเดิมคือ มาเลย์มุสลิม) ในพื้นที่ที่เกิดความรู้สึกหรือมีอุดมการณ์ร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและปฏิเสธการปกครองของรัฐบาลไทย ขณะที่ด้านยุทธวิธีการต่อสู้หรือการปฏิบัติการทางจิตวิทยาได้ใช้รูปแบบการทำสงครามแย่งชิงมวลชนกระทำต่อประชาชนเพื่อการแย่งยึดประชาชนออกจากความเป็นรัฐ และปฏิบัติการทางทหารแบบฉบับการรบแบบกองโจรในเมืองอันเป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับเจ้าหน้าที่รัฐทั้งที่เป็นกำลังทหาร ตำรวจ และข้าราชการฝ่ายปกครอง รวมทั้งการทำสงครามทางการทูตเพื่อแสวงหาการสนับสนุนจากประชาคมระหว่างประเทศโดยเฉพาะองค์การสหประชาชาติ และกลุ่มประเทศมุสลิมทั่วโลก โดยมีเป้าหมายจะผลักดันให้ประชาคมระหว่างประเทศ เข้ามาเป็นคนกลางไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการเจรจาจนนำไปสู่การลงประชามติแยกตัวเป็นรัฐเอกราช เช่น ในกรณีของติมอร์ตะวันออก

หนทางการต่อสู้

การต่อสู้ของกลุ่มก่อความไม่สงบมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อแปรเปลี่ยนให้สอดคล้องกับยุทธวิธีและอาวุธยุทธภัณฑ์ตามเทคโนโลยีสมัยใหม่ภายใต้สภาพแวดล้อมของสถานการณ์ ซึ่งในหลายต่อหลายครั้งยังสามารถสร้างความได้เปรียบในการต่อสู้หรือการโจมตีด้วยกำลังทหารนับว่าเป็นการใช้จุดแข็งในความเป็นมลายูปัตตานี หลักศาสนาอิสลาม รวมทั้งการแสวงประโยชน์จากจุดอ่อนของฝ่ายรัฐ ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

๑. สร้างเอกภาพและความเป็นหนึ่งเดียว

การจัดตั้งกองกำลัง การดำเนินการและการปฏิบัติการในลักษณะต่างกลุ่มต่างทำ ในระยะที่ผ่านมาทำให้กลุ่มก่อความไม่สงบขาดความเป็นเอกภาพ ทั้งการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และการติดต่อขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ

ด้วยเหตุนี้เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ แกนนำกลุ่ม BIPP, BRN, GMP และ PULO จึงตกลงจัดตั้ง “องค์การร่วม” หรือ Umbrella Organization ขึ้นเพื่อความเป็นเอกภาพและให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งต่อมาเมื่อปี ๒๕๓๔ ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “แนวร่วมเพื่อเอกราชปัตตานี” (BERSATU)

๒. กำหนดหลักนियมการต่อสู้ใหม่

ความล้มเหลวในการต่อสู้ของกลุ่มก่อความไม่สงบในอดีตที่ใช้หลักนิยมจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธและการประกาศความรับผิดชอบในการปฏิบัติการก่อเหตุ อาทิ การทิ้งแผ่นพับใบปลิวในที่เกิดเหตุนับเป็นจุดอ่อนที่สำคัญทำให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดีจนสามารถจับกุมแกนนำของกลุ่มได้หลายคน ทำให้กลุ่มก่อความไม่สงบเปลี่ยนหลักนิยมในการต่อสู้หลายกลุ่มหันมาใช้วิธีการดังนี้

๒.๑ ใช้ศาสนานำในการต่อสู้

การใช้หลักศาสนาเพื่อหวังผลทางด้านจิตวิทยาและสอดคล้องกับกระแสความเคลื่อนไหวของการต่อสู้เพื่ออิสลามทั่วโลก เห็นได้จากที่กลุ่ม BNPP (Barisan Nasional Pembebasan Patani) เปลี่ยนชื่อเป็น BIPP (Barisan Islam Pembebasan Patani) โดยเพิ่มคำว่า “อิสลาม” เข้ามาด้วย ขณะที่กลุ่ม BRN โดยเฉพาะ BRN Ulamah (รวมกลุ่มผู้รู้ทางศาสนาอิสลาม) ก็สะท้อนให้เห็นการให้ความสำคัญกับศาสนาอย่างชัดเจน การที่กลุ่มฯ หันมาใช้ประเด็นทางด้านศาสนานำการต่อสู้เกิดการแสวงผลประโยชน์จากสถาบันทางการศึกษาด้านศาสนาทั้งศูนย์อบรมจริยธรรมประจำมัสยิด

หรือ “ตาดีกา” และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม หรือ “ปอเนาะ” อย่างกว้างขวาง โดยแฝงตัวอยู่ในคราบของครูตาดีกา โต๊ะครู และอุstadax ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ก็ไม่สามารถเข้าไปสอดส่องดูแลหรือควบคุมการดำเนินกิจกรรมในสถาบันการศึกษาทางศาสนาดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นเรื่องละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกของประชาชนในพื้นที่

๒.๒ การใช้ประวัติศาสตร์

การหันมาใช้วิธีการรื้อฟื้นประวัติศาสตร์และหลายครั้งยังมีการบิดเบือนความเป็นมาของรัฐปัตตานีผนวกเป็นปัจจัยในการปลุกกระตมกลุ่มก่อความไม่สงบ ซึ่งทำให้เกิดแนวความคิดแบ่งแยกดินแดนมาตั้งแต่ระยะแรก และปัจจุบันการใช้ปัจจัยดังกล่าวมีความแพร่หลายมากขึ้นยิ่งไปกว่านั้น จากความทันสมัยของสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และเครือข่ายสารสนเทศ ประกอบกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีประเทศอิสลามเกิดใหม่เป็นจำนวนมาก อีกทั้งประเด็นการล่มสลายของสหภาพโซเวียตยิ่งกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกต้องการแบ่งแยกดินแดนมีมากขึ้น

๒.๓ สร้างกองกำลังแฝงตัว

การแฝงตัวอยู่ในหมู่บ้าน ชุมชน และเขตเมือง เกิดขึ้นจากความล้มเหลวและความพ่ายแพ้ในการจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธต่อสู้โดยตรงกับอำนาจรัฐในอดีตทำให้กลุ่มก่อความไม่สงบหันมาใช้การสร้างกองกำลังเพื่อแฝงตัวเข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน ชุมชน และเขตเมือง เพื่อปลุกปั่นและสร้างกระแสการต่อต้านอำนาจรัฐไทยด้วยประเด็นต่าง ๆ อาทิเช่น การใช้ความรุนแรงในการสลายกลุ่มผู้ชุมนุมที่รู้จักกันดีอย่าง กรณี “ตากใบ” รวมถึงการชักชวนเยาวชนและชาวบ้านเข้ารับการทดสอบและฝึกฝนร่างกายและพัฒนาต่อมาเพื่อฝึกอาวุธ การประกอบระเบิดแสวงเครื่อง ซึ่งหากปัจจัยแวดล้อมเกื้อหนุนอาจมีการจัดตั้งกองกำลังและแนวร่วมแฝงอยู่กับชาวบ้านทั่วไปและเมื่อสบโอกาาก็จะออกปฏิบัติการก่อเหตุรุนแรงทำให้เจ้าหน้าที่ประสบความยากลำบากในการป้องกัน ปราบปราม ค้นหา และจับกุม

๒.๔ การไม่ประกาศความรับผิดชอบ

บทเรียนที่ผ่านมาในอดีต กลุ่มก่อความไม่สงบมักจะประกาศความรับผิดชอบในการก่อเหตุรุนแรงโดยการทิ้งแผ่นปลิวไว้ในที่เกิดเหตุ จนทำให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดีหรือใช้เป็นหลักฐานในการขอความร่วมมือจากประเทศมาเลเซียในการติดตามจับกุมแกนนำที่หลบหนีอยู่ในมาเลเซีย กลุ่มก่อความไม่สงบจึงเปลี่ยนแนวทางใหม่เป็นการไม่ประกาศความรับผิดชอบในการกระทำ

ในขณะเดียวกันเมื่อก่อเหตุรุนแรงขึ้นแล้วยังสร้างข่าวโดยมักโยนความผิดว่าเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐ เพื่อสร้างความสับสนระหว่างเจ้าหน้าที่และสร้างความเข้าใจผิดให้กับประชาชนในพื้นที่และนั่นยังเป็นการขยายระยะห่างระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ ปรากฏผลให้เจ้าหน้าที่รัฐได้รับความเกลียดชังเพิ่มขึ้นและไม่ได้รับความร่วมมือหรือความเชื่อถือนอกจากประชาชน

๒.๕ การใช้ความรุนแรง

ประเด็นด้านการใช้ความรุนแรง กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบมุ่งปฏิบัติการต่อประชาชน ที่ให้ความร่วมมือกับรัฐไทย อีกทั้งยังกดดันราษฎรไทยพุทธให้ออกนอกพื้นที่ รวมทั้งชาวไทยมุสลิม ที่ติดต่อกับชาวไทยพุทธ

และการทำร้ายครูชาวไทยพุทธหรือครูจากต่างพื้นที่นับเป็นวิธีการที่กลุ่มก่อความไม่สงบนำมาใช้มากในระยะหนึ่งเพื่อหวังผลทางจิตวิทยาไม่ให้ประชาชนกล้าที่จะให้ความร่วมมือกับรัฐ และเพื่อทำให้พื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เหลืออยู่เฉพาะชาวมาเลเซียมุสลิม อีกนัยยะหนึ่งกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบจะหวังผลให้การศึกษาจากส่วนกลางหยุดชะงักหรือหยุดถาวร เพื่อเปิดทางให้การศึกษาตามหลักศาสนากลับมาเป็นการศึกษาหลักและมีความพยายามในการสร้าง การยอมรับระบบการศึกษาตามหลักศาสนา ซึ่งเมื่อแนวทางดังกล่าวประสบผลสำเร็จระบบการศึกษาตามหลักศาสนาจะได้รับความนิยมอีกครั้ง และเป็นช่องทางให้กลุ่มก่อความไม่สงบสามารถเข้าครอบงำ ความคิดของเยาวชนรุ่นใหม่ ซึ่งจะสามารถพัฒนาขึ้นเป็นสมาชิกของกลุ่มได้ต่อไป

๒.๖ ความร่วมมือกับกลุ่มอิทธิพล

พัฒนาการหนึ่งเพื่อเสริมกำลังในหลายแง่มุมของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ นั่นคือ การดึงกลุ่มผู้มีอิทธิพลเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เช่น กลุ่มสินค้าหนีภาษี กลุ่มค้ายาเสพติด กลุ่มค้าอาวุธเถื่อนหรือกลุ่มที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐไทยโดยตรงอยู่แล้ว สำหรับความร่วมมือดังกล่าวจะเอื้ออำนวย แก่ทั้งสองฝ่ายให้สามารถเคลื่อนไหวได้อย่างเสรีในพื้นที่อิทธิพลที่ฝ่ายรัฐไทยเข้าไปไม่ถึง ซึ่งในส่วนของ กลุ่มก่อความไม่สงบเองก็ได้รับประโยชน์จากการจัดหาอาวุธ กำลังพลและงบประมาณสนับสนุนภารกิจ ที่มีทั้งวิธีการผิดกฎหมาย กึ่งผิดกฎหมาย การบริจาคของสมาชิก และการสนับสนุนจากต่างประเทศ จำแนกได้ดังนี้

๒.๖.๑ วิธีการผิดกฎหมาย วิธีนี้มักการใช้การข่มขู่กรรโชกทรัพย์และหรือ เรียกค่าคุ้มครองจากเจ้าของกิจการต่าง ๆ โดยทำงานร่วมกับกลุ่มอิทธิพลในพื้นที่และมีการแบ่งปัน ผลประโยชน์กันตามสัดส่วนที่ตกลงกัน

๒.๖.๒ วิธีการกึ่งผิดกฎหมาย วิธีการนี้เป็นการนำเงินที่ได้มาโดยถูกกฎหมาย แต่นำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์หรือผิดกฎหมาย เช่น การนำเงินสนับสนุนของรัฐบาลที่ให้แก่โรงเรียนสอน ศาสนาอิสลาม องค์การบริหารส่วนตำบล สหกรณ์ และมูลนิธิไปสนับสนุนกลุ่มก่อความไม่สงบหรือ ตั้งสหกรณ์และธุรกิจบังหน้าเพื่อรวบรวมเงินทุน เป็นต้น หรือการเสียสละโดยตรงของสมาชิก โดยเยาวชนหรือบุคคลใดที่ยอมรับเข้าเป็นสมาชิกและมีการสาบานตน (ซูเปาะ) แล้วจะต้องบริจาคเงิน เข้ากองทุนของกลุ่ม วันละ ๑ บาท หรือเดือนละ ๓๐ บาท เงินส่วนนี้จะได้รับมาตามจำนวนสมาชิก

๒.๖.๓ การขอรับบริจาคหรือขอรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ การขอรับ บริจาคหรือร้องขอความช่วยเหลือจากองค์กรของรัฐและองค์กรของเอกชนเท่าที่ปรากฏในรายงาน มีประเทศต่าง ๆ ถึง ๑๕ ประเทศที่ให้ความช่วยเหลือ ได้แก่ ซีเรีย ลิเบีย ซาอุดีอาระเบีย เลบานอน อิรัก อิหร่าน จอร์แดน อียิปต์ ซูดาน ตุรกี อัฟกานิสถาน สวีเดน ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย

สำหรับมาเลเซียนั้น ยังตรวจพบว่ามีการเก็บเงินค่าบำรุง หรือเรียกเงินจากสมาชิก ที่ประกอบอาชีพและพักอาศัยอยู่ในมาเลเซีย ซึ่งเป็นแหล่งทุนหลักที่นำมาใช้ก่อความไม่สงบใน ๓ จังหวัดภาคใต้ด้วย

สรุป

การศึกษาค้นคว้าทางด้านประวัติศาสตร์ในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาค้นหาจุดเริ่มต้นประเด็นที่ผู้ร่วมขบวนการใช้ในการชักจูงและขับเคลื่อนการเคลื่อนไหว ซึ่งถือเป็นปัญหาและอุปสรรคของงานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

การศึกษาค้นคว้าพบว่า การเคลื่อนไหวของกลุ่มขบวนการเห็นต่างจากรัฐไทย มีจุดเริ่มต้นมาจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและรูปแบบการปกครองภายในภูมิภาค ซึ่งทำให้เกิดความเห็นต่างทั้งในประเด็นเรื่องความเลื่อมล้ำในเรื่องการเข้าถึงโอกาสและแหล่งทรัพยากร การเมืองและชีวิตความเป็นอยู่ และในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๑๓ เกิดการเปลี่ยนผ่านจากอำนาจการเมืองการปกครองในภูมิภาคจากอังกฤษสู่รัฐสยาม จนเกิดเป็นการรวมกลุ่มเพื่อต่อต้านการเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครองต่อรัฐสยาม ซึ่งในขณะนั้นรัฐสยามได้ดำเนินการปราบปรามจนมีผู้เสียชีวิตจำนวน ๔๐๐ คน

ด้านการปฏิบัติการทางการเมืองเพื่อใช้เคลื่อนไหวก่อเหตุความรุนแรง ผู้ร่วมขบวนการได้ใช้ยุทธวิธีที่เรียนรู้มาจากการฝึกฝนจากกองทัพในสงครามโลกครั้งที่ ๒ และมีการถ่ายทอดวิทยาการทางการเมืองจากกลุ่มประเทศอาหรับในภายหลัง โดยลักษณะการก่อเหตุมีความใกล้เคียงกับกองกำลังกลุ่มติดอาวุธของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ซึ่งใช้ยุทธวิธีการรบแบบสงครามกองโจรมุ่งเน้นการปล้นอาวุธ หลบซ่อนอำพรางตัวในป่าหลังก่อเหตุ มีวิธีการแทรกซึมหาข่าวในแหล่งชุมชนและการเฝ้าติดตามเป้าหมาย โดยจะเลือกเป้าหมายที่อ่อนแอ เพื่อหวังผลในการปฏิบัติและมีการดำเนินงานตามแบบฉบับสงครามจิตวิทยา

การปฏิบัติการทางจิตวิทยาของกลุ่มขบวนการนั้น มักเกิดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน อาทิเช่น จิตวิทยามวลชนเพื่อการสนับสนุนการก่อเหตุและการหลบซ่อนในพื้นที่ชุมชน จิตวิทยามวลชนเพื่อสร้างความเห็นชอบในการก่อเหตุความรุนแรง เป็นต้น ซึ่งประเด็นที่กลุ่มขบวนการใช้ในการปฏิบัติการทางจิตวิทยามักเป็นประเด็นเรื่องความเลื่อมล้ำและศาสนา ส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคโดยตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่ด้านมวลชนสัมพันธ์

บทที่ ๔ มวชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

การศึกษาค้นคว้าวิจัยตามหัวข้อ “แนวทางการพัฒนางานด้านมวชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” ผู้วิจัยใช้การกำหนดขอบเขตการวิจัยภายใต้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) นั้น จะกระทำการรวบรวมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานด้านมวชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งในส่วนบทนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเหตุการณ์ลอบโจมตีฐานที่มั่นของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับปัจจัยการก่อเหตุของผู้ก่อเหตุ โดยเนื้อหาที่รวบรวมและวิเคราะห์นั้นมีรายละเอียดดังนี้

เหตุการณ์โจมตีฐานปฏิบัติการทหารร้อยปืนเล็กที่ ๒ ฉก.นราธิวาส ๓๒

การโจมตีฐานปฏิบัติการทหารร้อย ปล. ที่ ๒ ฉก.นราธิวาส ๓๒ บ้านยี่ล่อ หมู่ ๓ ตำบลบาเราะเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยเนื้อความของข้อมูลการปฏิบัติการทางทหารของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ผู้วิจัยได้นำเนื้อความที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อต่าง ๆ โดยนำมาร้อยเรียงประกอบกับข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเน้นย้ำถึงมาตรการการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เที่ยงตรงและยุติธรรม

เริ่มต้น

ฐานปฏิบัติการกองร้อยปืนเล็กที่ ๒ บ้านยี่ล่อ ตำบลบาเราะเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาสนั้น ขึ้นกับหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๒ สังกัดหน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินภาคใต้ กองทัพเรือ (ฉก.นย.ภาคใต้) ค่ายจุฬาภรณ์ ต.โคกเคียน อ.เมือง จ.นราธิวาส ซึ่งในขณะนั้นมี น.อ.สมเกียรติ ผลประยูร เป็นผู้บังคับหน่วย ซึ่งหน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินภาคใต้ มีภารกิจในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ๕ อำเภอ ดังนี้

๑. อำเภอสายบุรี กับ อำเภอไม้แก่น จังหวัดปัตตานี หน่วยเฉพาะกิจปัตตานี ๒๖ เป็นผู้รับผิดชอบ

๒. อำเภอบาเจาะ กับ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส หน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๒ เป็นผู้รับผิดชอบ

๓. อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส หน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๓ เป็นผู้รับผิดชอบ สำหรับในพื้นที่อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเคลื่อนไหวทางจิตวิทยาและการปฏิบัติการทางทหารของฝ่ายผู้เห็นต่างกับรัฐไทยที่ทางการทหารรัฐไทยต้องการตัวมากที่สุดคนหนึ่งนัยคนนักที่จะไม่รู้จัก นายมะรอโซ จันทรวัตี ผู้รับผิดชอบภารกิจการก่อเหตุความไม่สงบในพื้นที่อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งหลังจากเหตุการณ์ลอบโจมตีฐานปฏิบัติการทหารบ้านยี่ล่อ ตำบลบาเราะเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๖ ชื่อของนายมะรอโซ จันทรวัตี กลับโด่งดังอีกครั้ง แต่คราวนี้เขาไม่ใช่ผู้ปฏิบัติการทางทหารที่ปฏิบัติการกิจสำเร็จแต่กลับกลายเป็นผู้เสียชีวิต

"สถานการณ์ใน อ.บาเจาะ จ.นราธิวาส นั้น จริง ๆ แล้วช่วงหลายปีมานี้ดีขึ้นมาก แต่ที่ยังมีเหตุการณ์อยู่ก็เพราะ นายมะรอโซ จันทรวัติ ยังไม่ถูกจับ บอกตรง ๆ ว่าพื้นที่นี้ถ้าไม่มีนายมะรอโซ รับรองว่าสันติสุขแน่"

คำกล่าวให้สัมภาษณ์ต่อสำนักข่าวอิศราของนายทหารระดับสูงสังกัดหน่วยเฉพาะกิจ นราธิวาส ๓๒ (ฉก.นราธิวาส ๓๒) ผู้รับผิดชอบภารกิจในพื้นที่อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ยิ่งสะท้อนให้เห็นความสำคัญของ นายมะรอโซ จันทรวัติ แกนนำกลุ่มก่อความไม่สงบที่เคลื่อนไหวอยู่ในระแวกอำเภอบาเจาะว่าเขาคือ "แกนนำหมายเลข ๑" ตัวจริงของกองกำลังติดอาวุธต่อต้านรัฐ (สำนักข่าวอิศรา, ๒๕๕๖)

สัญญาเตือน

สัญญาเตือนถึงการปฏิบัติการครั้งสำคัญของนายมะรอโซ จันทรวัติ หน่วยในสังกัดของหน่วยเฉพาะกิจนาวิกโยธินภาคใต้ กองทัพเรือ (ฉก.นย.ภาคใต้) ได้เบาะแสที่สำคัญจากหลักฐานที่เก็บรวบรวมได้หลังเหตุปะทะกับกลุ่มติดอาวุธเมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงปฏิบัติการใช้กำลังเข้าปิดล้อมตรวจค้นและกดดันเพื่อไล่ล่าคนร้ายที่ร่วมกันสังหาร "ครูชลธิ เจริญชล" ครูชำนาญการโรงเรียนบ้านต้นหยง อ.บาเจาะ จ.นราธิวาส เสียชีวิตคาโรงอาหารในโรงเรียนเมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๖

การปะทะในครั้งนั้นเกิดขึ้นบริเวณหลังกุโบร์ (สุสาน) บ้านแคและ หมู่ ๗ ตำบลบาเราะเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งฝ่ายกองกำลังติดอาวุธจำนวน ๖-๘ คน ได้เข้าปะทะและล่าถอยไปและทิ้งอาวุธปืน เครื่องกระสุน โทรศัพท์มือถือ ตลอดจนอุปกรณ์ดำรงชีวิตในป่าไว้จำนวนมาก ที่สำคัญยังพบแผนผังที่ถูกวาดด้วยมือ ได้อธิบายที่ตั้งของฐานปฏิบัติการร้อยปืนเล็กที่ ๒ บ้านย็อลอ ตำบลบาเราะเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส โดยเหตุการณ์ปะทะในครั้งนี้เป็นผลมาจากเจ้าหน้าที่ได้รับแจ้งจากประชาชนในพื้นที่ว่ามีกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบเข้ามาเคลื่อนไหวในบริเวณบ้านแคและ

พยานหลักฐาน หลังเหตุปะทะ

วันเสาร์ที่ ๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๖ เกิดเหตุเจ้าหน้าที่ยิงปะทะและวิสามัญฆาตกรรม นายสุไฮดี ตะเห อายุ ๓๑ ปี อยู่บ้านเลขที่ ๑๓๓ บ้านคูกุสุเหร่า หมู่ ๗ ตำบลบาเราะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส หลังเจ้าหน้าที่เปิดปฏิบัติการเพื่อปิดล้อมตรวจค้นบ้านต้องสงสัยในท้องที่บ้านอูเมะภายในเขตเทศบาลตำบลตะลุบัน อำเภอบาเจาะบุรี จังหวัดปัตตานี ซึ่งนายสุไฮดี ตะเห ถือเป็นคนนำของกลุ่มก่อความไม่สงบคนสำคัญที่เคลื่อนไหวในพื้นที่อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาสและอำเภอบาเจาะบุรี จังหวัดปัตตานี ไม่ต่างจากนายมะรอโซ จันทรวัติ ซึ่งถือเป็นสหายร่วมภารกิจกันหลายครั้ง โดยนายสุไฮดี ตะเห มีหมายจับที่เกี่ยวข้องกับคดีความมั่นคงไม่ต่ำกว่า ๘ หมาย และจากการชันสูตรพลิกศพนายสุไฮดี ตะเห ภายในที่เกิดเหตุเจ้าหน้าที่ยังพบกระดาศสีขาวที่มีการบันทึกข้อความและรูปวาดที่เกี่ยวกับภายในฐานปฏิบัติการกองร้อยปืนเล็กที่ ๒ บ้านย็อลอ ตำบลบาเราะเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ด้วย

จากกระดาศใบน้อยสู่เอกสารคำสั่งปฏิบัติการทางทหาร แต่กลับมากลายเป็นพยานหลักฐานจากนายสุไฮดี ตะเห ผนวกกับพยานหลักฐานชิ้นอื่นที่รวบรวมได้จากสิ้นเสียงปืนในเหตุปะทะบริเวณหลังกุโบร์ (สุสาน) บ้านแคและ ยิ่งสนับสนุนเหตุผลที่จะสามารถเชื่อว่าฐานปฏิบัติการกองร้อยปืนเล็กที่ ๒ บ้านย็อลอ ตำบลบาเราะเหนือ อำเภอบาเจาะ กำลังตกเป็นเป้าหมายในการเข้าโจมตีอย่างแน่นอน จึงทำให้เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องระดมสรรพกำลังเพื่อเตรียมการรับมือแบบเต็มพิกัด และการเรียกกำลังพล "หน่วยปฏิบัติการพิเศษ" ของกองทัพเรือให้เข้าพื้นที่ เพื่อรับภารกิจนี้

ภรรยาและครอบครัว

ภายหลังเหตุการณ์ตากใบได้ ๑ ปี นายมะรอโซตัดสินใจแต่งงานกับ รุสนี แม่เราะ เจ้าสาววัย ๒๕ ปี ซึ่งก่อนจะแต่งงานนั้น นายมะรอโซได้ถาม “ตนเองนั้นมีหมายจับอยู่หลายคดี จึงต้องใช้ชีวิตหลบ ๆ ซ่อน ๆ ยังจะยอมแต่งงานกับคนใหม่” สุดท้ายคำตอบของ รุสนี คือ การตอบตกลงที่จะแต่งงานและครองรัก แม้ไม่ได้ครองเรือนก็ตาม

ตลอดระยะเวลา ๗ ปีที่ผ่านมาในบทบาทภรรยา นายมะรอโซ จันทรวดี แกนนำผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ฯ ทำให้นางรุสนี ถูกทางการรัฐไทยเพ่งเล็งเป็นพิเศษ แม้ช่วงแรกของชีวิตครอบครัว นายมะรอโซ และนางรุสนี ต้องย้ายไปเริ่มชีวิตที่ประเทศมาเลเซีย แต่ไปได้ไม่นานก็มีเหตุให้กลับมาใช้ชีวิตที่บ้านเกิด ซึ่งแน่นอนว่านายมะรอโซไม่สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติสุขเยี่ยงสามัญชนคนธรรมดาได้ เพราะหลายหมายที่ติดตามตัวเขาทำให้นายมะรอโซต้องหลบซ่อน และแม้ว่าจะต้องหลบ ๆ ซ่อน ๆ แต่นายมะรอโซกลับสามารถมาพบปะครอบครัวเดือนละ ๓-๔ ครั้ง จนเมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘ นายมะรอโซได้กลับเข้ามาเพื่อเยี่ยมภรรยาและลูก ๆ แต่การติดต่อผ่านช่องทางการสื่อสารกลับไม่ใช่ครั้งสุดท้าย เพราะราว ๒๑.๐๐ น. นายมะรอโซพูดคุยกับภรรยาผ่านสายโทรศัพท์ โดยภรรยาได้ถามทางนายมะรอโซว่า “วันนี้อาเบจะกลับมาไหม และอาแบก็ตอบว่า คืนนี้มีงานนิดหน่อยและไม่แน่อาจจะกลับมาบ้าน” และนั่นคือ เสียงสุดท้ายที่ รุสนี ภรรยาของนายมะรอโซได้ยินเสียงของนายมะรอโซ

คืนที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘

กลางดึกของคืนวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘ บรรยายกาศคล้ายกับคำคืนอื่น ๆ ที่ผ่านมา แต่ทว่าเมื่อเวลาผ่านไปจนใกล้ถึงตีหนึ่งกลับมาขบวนรถยนต์มาพร้อมกับมอเตอร์ไซค์เคลื่อนตัวมาจอดใกล้ฐานทหาร ผู้คนที่เร่งรีบลงจากขบวนนั้นต่างแต่งกายคล้ายเจ้าหน้าที่ทหาร พร้อมอาวุธปืนสงครามครบมือ จำนวนกว่า ๓๐ คน ต่างเคลื่อนตัวเข้าบุกตีฐานปฏิบัติการกองร้อยปืนเล็กที่ ๒ หน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ๓๒ อันตั้งอยู่ที่บ้านยี่ล่อ หมู่ ๓ ตำบลบาเราะเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

ภายในฐานทหารนั้นกลับมิได้เงียบสงัดด้วยการหลับไหล เพราะเจ้าหน้าที่ทราบข่าวการเข้าโจมตีล่วงหน้าจึงได้จัดกำลังตั้งรับและยิงตอบโต้ ทำให้กลุ่มคนร้ายที่บุกเข้าโจมตีฐานถูกเจ้าหน้าที่ยิงเสียชีวิต ๑๖ ราย พร้อมยึดอาวุธปืนเอ็ม ๑๖ และปืนพกสั้นของคนร้ายได้ ๑๖ กระบอก หลังตรวจสภาพพื้นที่หลังเหตุปะทะเจ้าหน้าที่ตรวจพบลักษณะการแต่งกายของผู้ก่อเหตุฯ ว่าทั้งหมดแต่งกายคล้ายทหาร สวมเสื้อเกราะ ผูกผ้าพันคอ อีกทั้งยังตรวจยึดรถยนต์ได้ ๑ คัน จักรยานยนต์อีก ๑ คัน

หนึ่งในผู้เสียชีวิตคือ นายมะรอโซ จันทรวดี แกนนำคนสำคัญของกลุ่มก่อความไม่สงบที่เคลื่อนไหวก่อเหตุอยู่ในพื้นที่อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส (ศูนย์ข่าวภาคใต้, ๒๕๖๐)

สงครามจิตวิทยาของมะรอโซ จันทรวดี

การดำเนินการกึ่งภายในพื้นที่รับผิดชอบอย่างอำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาสของ นายมะรอโซ จันทรวดี มิได้ดำเนินการภายในการปฏิบัติการทางทหารเพื่อหวังผลให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของฝ่ายรัฐ แต่กลับกลายเป็นการสร้างเรื่องราวให้โลดแล่นอยู่ในพื้นที่ที่เขาไปตั้งคำพูดของนายทหารท่านหนึ่งในหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส ใจความตอนหนึ่งว่า

"ผมเคยเข้าไปในหมู่บ้าน และไปนั่งในร้านน้ำชาที่มีชาวบ้านอยู่เต็มร้าน ผมอยากจะทดสอบความรู้สึกของชาวบ้านที่มีต่อมะร่อโซ ผมก็ทำที่เป็นพูดเสียงดังว่าใครพาผมไปหามะร่อโซได้จะมีรางวัลให้ ปรากฏว่าชาวบ้านแตกฮือออกจากร้านไปหมดทุกคน นี่คือการที่น่ากลัวของเขา" (สำนักข่าวอิศรา, ๒๕๕๖)

การโหดเล่นที่ผู้วิจัยได้พูดถึงนั้นหมายถึงการสร้างเรื่องราวภายหลังการก่อเหตุความไม่สงบ ที่หลายต่อหลายครั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเหตุลอบวางระเบิดเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงที่เป็นเหตุให้มีเจ้าหน้าที่เสียชีวิตหลายนาย หรืออย่างเหตุการณ์บุกสังหารครูชลธีต่อหน้านักเรียนภายในโรงอาหารของโรงเรียน ซึ่งใช้เพียงกำลังพล ๔ นาย นั้นเป็นการก่อสงครามจิตวิทยาที่มีได้เพียงแค่หวังผลต่อความสูญเสีย แต่เป็นการสร้างภาพในเชิงสงครามจิตวิทยาต่อมวลชน ทำให้ชื่อเสียงของเขาดูน่าเกรงกลัว แต่ในอีกมุมหนึ่งของผู้ก่อเหตุฯ นั้นคือ การสร้างผลงานที่มาจากความห้าวหาญ

"ความห้าวหาญของมะร่อโซ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนเมื่อเขาเดินอยู่แถวหน้า และเป็นคนหลักประจัญฐานปฏิบัติการเพื่อเข้าโจมตีด้วยตัวเอง" (สำนักข่าวอิศรา, ๒๕๕๖)

เมื่อการสร้างเรื่องราวของนายมะร่อโซ จันทรวดี ให้เกิดภาพจำว่าเขาคือ "ผีร้าย" ของฝ่ายตรงข้าม เพราะเมื่อชาวบ้านหรือใครก็ตามให้ข้อมูลของเขาต่อเจ้าหน้าที่ นายมะร่อโซจะดำเนินการข่มขู่เด็ดขาด นั้นจึงทำให้การเคลื่อนไหวภายในพื้นที่ต่าง ๆ ของเขาค่อนข้างอิสระ เนื่องจากได้รับความร่วมมือในมิติของความเกรงกลัว น่าเกรงขามและบางส่วนกลับยกให้เขาเป็น วีรบุรุษ

ผู้ร้าย หรือ วีรบุรุษ

ในการเรียบเรียงข้อมูลของผู้วิจัย มีอยากให้มีการบัญญัติคำว่า "ผู้ร้ายกับวีรบุรุษ" แต่ผู้วิจัยหมายมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ข้อมูลภูมิหลังของนายมะร่อโซ จันทรวดี เป็นหลักกว่าเพราะเหตุใดนายมะร่อโซ จากชายวันหนุ่มจึงละทิ้งชีวิตและครอบครัวเพื่อจับปืนต่อสู้กับรัฐ และจะอาศัยเรื่องราวของชายหนุ่มผู้นี้กลับมาวางแผนรับมืออย่างรอบคอบ ดังนั้นการศึกษาเรื่องราวของนายมะร่อโซและครอบครัวทั้งก่อนเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุ พร้อมคำบอกเล่าถึงการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อครอบครัวนั้นมีความสำคัญในมิติของการลดทอนกำลังพลที่จะเข้าร่วมกับผู้ก่อเหตุความไม่สงบในอนาคตได้

หากพิจารณาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงได้อย่างดีเฉกเช่นในปัจจุบัน การค้นหาชื่อ "นายมะร่อโซ จันทรวดี" จะค้นพบว่ามีกรพูดถึงทั้งในมุมของการตีตราว่าเป็น "ผู้ร้าย" และอีกมุมหนึ่งจะเห็นว่าเขาชื่อ "วีรบุรุษ" สอดคล้องกับการพูดถึงในลักษณะ "มุขสะท้อน" ที่ต่างพูดและอ้างอิงข้อมูลไว้ในอินเทอร์เน็ต ซึ่งภาพที่ออกมาหลังจากนายมะร่อโซ จันทรวดี เสียชีวิต คือการจัดเสวนาหลายต่อหลายงานของหลายภาคส่วน เช่น งานเสวนา มะร่อโซ จันทรวดี (และพรรคพวก) กบฏรัฐสยามหรือวีรบุรุษนักรบปาดานี้ เมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ เวลา ๑๔.๐๐ น.- ๑๖.๐๐ น. ณ ห้องสถานศึกษามหาลัทธิรามคำแหง มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยมีผู้ร่วมเสวนา คือ ชลิตา ทาเจริญศักดิ์ มูลนิธิศึกษภาพชุมชน, วัณณะ วรรณ องค์กรเลี้ยวซ้าย, อาเต็ฟ โชะโก สถาบันเยาวชนเพื่อสันติภาพและการพัฒนา (ผู้ดำเนินรายการ) และจามาล กิรี ผู้ประสานงานเครือข่ายเยาวชนนักศึกษาเพื่อพิทักษ์ประชาชน ซึ่งการจัดเสวนาครั้งนี้มีเจ้าภาพอย่างสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย : มูลนิธิศึกษภาพชุมชน เป็นต้น

แผนภาพที่ ๔-๑ ป้ายเชิญชวนผู้เข้าร่วมงานเสวนา ณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.)
และมูลนิธิศึกษากาพชุมชน

ชวนผู้สนใจร่วมเสวนา
ร่วมถกประเด็น แลกชอชนทเวียน

PATANI 21 กุมภาพันธ์ 2556
14.00 น. - 16.00 น.
ณ ห้องสภานักศึกษา
ม.รามคำแหง

กับหัวข้อ .
มะร่อโซ จันทรวัต (และพรรคพวก)
กบฏรัฐสยาม หรือ
วีรบุรุษ นักรบปาตานี

ผู้เสวนา: ชลิตา หาจิธรัตน์, มุณีจิตติกาพชุมชน, อังกรเกียรติชาย
วิษณุ วรรณ, อองกกรเกียรติชาย
อวตัพ ไชระโก, สดาบันขาวชนเพื่อสันติภาพและการพัฒนา [YDA]

ผู้ดำเนินรายการ: จามาล ถิโร, ผู้ประสานงานเครือข่ายเยาวชนนิสิตนักศึกษา พิตินมัยะชาน (คพร.)

ที่มา : <https://pantip.com/topic/30187447>

ซึ่งภายในงานที่มีการพูดถึงเรื่องราวในมุมต่าง ๆ ทั้งเรื่องประวัติศาสตร์และเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้น รวมถึงมูลเหตุของการต่อสู้ของนายมะร่อโซ จันทรวัต และประเด็นที่โดดเด่นและชัดเจนของการจับอาวุธของนายมะร่อโซ จันทรวัตนั้นคือ ปมของเหตุการณ์ที่ตากใบ

หลังเหตุการณ์ปฐมบทของมะร่อโซ จันทรวัต

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลของเอกรินทร์ ต่วนศิริ (๒๕๕๘) ระบุข้อมูลบางประการที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาเพิ่มเติม เพื่อทำความเข้าใจมูลเหตุจูงใจของนายมะร่อโซ จันทรวัต ประชาชนผู้มีพื้นเพเดิมที่เกิดและอาศัยในตำบลบาเจาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ทำให้คนในพื้นที่อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส น้อยคนนักที่จะไม่รู้จักเขา (ตามสภาพสังคมที่นิยมอาศัยอยู่แบบครอบครัวใหญ่) โดยในรายงานการศึกษาของ เอกรินทร์ ต่วนศิริ ได้รวบรวมและบันทึกเรื่องราวของนายมะร่อโซ จันทรวัต ผ่านเรื่องเล่าจากหลายบุคคลและหลากหลายมุมมอง ซึ่งผู้วิจัยจักขอสรุปเพื่อนำไปใช้ประกอบเนื้อหาอื่นไว้ดังนี้

หลายคนคงจดจำเหตุการณ์สลายการชุมนุมที่หน้าสถานีตำรวจอำเภอตากใบ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาสว่าเป็นเหตุการณ์ที่หลายภาคส่วนไม่ยากให้เกิดขึ้น เนื่องจากในเหตุการณ์ครั้งนั้นมีผู้เสียชีวิตจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐหลายต่อหลายชีวิต และนายมะรอโซเองก็เป็นหนึ่งในนั้น

นางเจ๊ะมะ เจ๊ะนิ ผู้เป็นมารดาได้เล่าเรื่องราวในวันนั้นจากคำบอกเล่าของผู้เป็นบุตรชายว่า “วันนั้นเขาโดนซ้อมทรมาน โดนตีบ มัดมือ ในรถบรรทุกของทหารที่จับตัวผู้ชุมนุมในคราวนั้น โดยได้ชนผู้ชุมนุมไปยังค่ายอิงคยุทธบริหาร จ.ปัตตานี ในขณะที่อยู่บนรถตัวเค้าเองพยายามดิ้นจนเชือกหลุด และได้ช่วยแก้มัดที่ข้อมือให้เพื่อนคนอื่น ๆ ที่อยู่บนรถคันเดียวกัน โดยตลอดทางเค้าก็โดนตีบโดนเจ้าหน้าที่เอาปืนทุบที่ร่างกายของผู้ชุมนุมที่อยู่บนรถตลอดทาง มะรอโซได้บอกที่บ้านเสมอว่า เค้ารู้สึกเจ็บปวดและแค้นใจมาก เพราะว่าตัวเองไม่ได้ทำอะไรผิด”

ในขณะที่พูดคุยกันมารดาของนายมะรอโซ แสดงท่าทีถึงความผิดหวังต่อการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐในการปฏิบัติการสลายการชุมนุมที่อำเภอตากใบ พร้อมทั้งเน้นย้ำตลอดการสนทนาว่า นายมะรอโซเปลี่ยนไปเป็นคนละคน จากแต่เดิมเป็นคนขยันทำมาหากิน รับจ้างทั่วไปทั้งปอกมะพร้าวขาย ค้าขายเสื้อผ้า แต่เมื่อผ่านเหตุการณ์ที่ตากใบทำให้เขากลายเป็นคนเก็บตัวไม่ค่อยพูดจากับใคร

ครอบครัว “จันทรวัตติ” กับเส้นทางของ “มะรอโซ”

การเลือกเส้นทางนี้ของนายมะรอโซ จันทรวัตติ คงหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่ต้องนำ “ครอบครัว” เข้ามาสู่วังวนของการต่อสู้ด้วย ซึ่งผลจากการเข้าร่วมกับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบนั้น ทำให้ครอบครัวจันทรวัตติ ตกเป็นเป้าสายตาของเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงทันที

สำหรับสมาชิกภายในครอบครัวจันทรวัตติ มาตรการการติดตาม ฝ้าจับตาความเคลื่อนไหว และการบุกรุกตรวจค้นบ้าน ถือเป็นเรื่องเคยชินเพราะตลอดเวลาที่นายมะรอโซ จันทรวัตติ มีรายชื่อในหมายจับจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้มาตรการต่างๆ ก็เริ่มเข้มงวดมากยิ่งขึ้น โดยมูลเหตุที่กระตุ้นให้ครอบครัวได้รับผลจากการกระทำคงหนีไม่พ้นความฮึกเหิมในการก่อเหตุความไม่สงบที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ของนายมะรอโวะ จันทรวัตติ เอง มาตรการที่ฝ่ายความมั่นคงนำมาใช้ก็ยิ่งเพิ่มความเข้มข้นมากขึ้น

นางเจ๊ะมะ เจ๊ะนิ ผู้เป็นมารดาเล่าให้ฟังอยากออกกรสชาติว่า ตนเองเคยโดนเจ้าหน้าที่รัฐไทยดำเนินคดีข้อหาครอบครองกระสุนปืนฯ ซึ่งในรูปการกระสุนปืนนั้นวางอยู่บนถาดน้ำตาลทรายในบ้าน ซึ่งข้อกล่าวนั้นมาจากการที่เจ้าหน้าที่เข้ามาบุกรุกตรวจค้นบ้าน และถูกเชิญตัวไปที่ค่ายเพื่อสอบปากคำ แต่เจ้าหน้าที่ก็ควบคุมตัวได้ไม่นานก็ปล่อยตัวออกมา ไม่ต่างอะไรกับน้องชายร่วมสายเลือดของนายมะรอโซ จันทรวัตติ ที่มีหน้าตาละห้ายคล้ายคลึงกับผู้เป็นพี่ ก็ถูกควบคุมตัวราว ๒๑ วันในข้อกล่าวหาขว่างระเบิด แต่ไม่ได้ถูกดำเนินคดีแต่อย่างใดเนื่องจากพยานหลักฐานไม่เพียงพอ และผู้เป็นน้องชายยังคงเคยถูกเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงจับกุมและควบคุมตัวเนื่องจากเข้าใจผิดคิดว่าเป็นนายมะรอโซ จันทรวัตติ

ในมุมความคิดเห็นส่วนตัวของมารดานายมะรอโซ จันทรวัตติ มองว่า มาตรการต่าง ๆ ที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงได้ดำเนินการและเพิ่มความเข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อเป็นการบีบบังคับให้นายมะรอโซ จันทรวัตติ ออกมามอบตัว ซึ่งผู้เป็นมารดาไม่ได้กล่าวโทษเหตุการณ์ที่บ้านยี่ล่อ แต่คิดว่าเหตุการณ์ที่อำเภอตากใบต่างหากที่ขับเคลื่อนให้นายมะรอโซ จันทรวัตติ กลายเป็นผู้ก่อความไม่สงบ

เหตุการณ์ลอบวางและโจมตีป้อมชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชุด ชรบ.) ทางลุ่ม

จากเหตุการณ์ลอบวางและโจมตีป้อมชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชุด ชรบ.) ทางลุ่มพื้นที่ตั้งหมู่ ๕ ตำบลลำพะยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๖๒ จนทำให้มีผู้เสียชีวิตมากถึง ๑๕ รายและผู้บาดเจ็บจำนวน ๕ ราย ซึ่งผู้วิจัยศึกษาและรวบรวมเนื้อหาข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ โดยจะขอเรียบเรียงรายละเอียดไว้ดังนี้

ลำพะยา ดินแดนที่มีเรื่องราว

"ลำพะยา" เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา เป็นเขตติดต่อกับอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี อำเภอยะหา จังหวัดยะลา และตำบลลำใหม่ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา เวลาเดินทางจากปัตตานีจะเข้าไปที่ยะลา ต้องผ่านตำบลลำพะยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ก่อนเข้าเขตตัวเมืองยะลา

ที่มาของคำว่า "ลำพะยา" จากเว็บไซต์ของ ThaiTambon.com ระบุว่า แต่เดิมเจ้าพระยาปัตตานีได้ใช้พื้นที่ตำบลลำพะยา เป็นที่พักผ่อนและทรงโปรดการคล้องช้างเป็นอย่างมาก จึงให้สร้างที่พักขึ้นบริเวณหมู่บ้านทำเนียบ ตำบลลำพะยาในปัจจุบันชาวบ้านเรียกที่พักเจ้าพระยาปัตตานีแห่งนี้ว่า "ทำเนียบ" ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ตั้งของวัดสิริบุญณาราม (วัดลำพะยา) บ้านทำเนียบนี้ปัจจุบันเป็นศูนย์กลางของตำบลลำพะยา โดยการคล้องช้างในสมัยนั้นจะนำช้างมาล่อมไว้ที่บ้านทำเนียบจนชาวบ้านเรียกกันว่า "ที่ล่อมช้างของพระยา" และต่อมาคำพูดนี้จึงกร่อนสั้นลงเหลือเป็นคำว่า "ลำพะยา" โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับ ตำบลปากถ่อ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

ทิศใต้ ติดกับ ตำบลบาโงยซิแน อำเภอยะหา จังหวัดยะลา

ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลลำใหม่ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา

ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลลิถล อำเภอมือเืองยะลา จังหวัดยะลา

ชรบ. : ประชาชนและทหาร

การจัดตั้งหน่วยรักษาความปลอดภัยภายในพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ก่อเหตุความไม่สงบ จำเป็นต้องใช้งบประมาณและกำลังพลมหาศาล การจัดสรรกองกำลังภายในชุมชนจึงเริ่มต้นขึ้น

คำว่า ชรบ. หรือ ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน คือ กองกำลังภาคประชาชนที่ฝ่ายความมั่นคงสนับสนุนให้จัดตั้งขึ้นในภารกิจตามแนวคิดที่ว่า "ให้ประชาชนดูแลกันเอง และดูแลพื้นที่ของตนเอง" ซึ่งแนวคิดนี้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายถอนทหารหลักออกจากพื้นที่ และส่งมอบพื้นที่ให้ประชาชนดูแลต่อไป

ชรบ. จึงเป็นหน่วยรักษาความปลอดภัยขั้นต้นในพื้นที่ขนาดเล็กที่สุด โดยรับผิดชอบพื้นที่หมู่บ้านของตนเอง ซึ่งกองกำลังของ ชรบ. จะเป็นประชาชนในหมู่บ้านนั้น ๆ และมีผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ (ผรส.) เป็นแกนหลัก ร่วมกับสมาชิกองค์กรปกครองท้องถิ่นและประชาชนจิตอาสา ทั้งหมดได้รับการฝึกอบรม และการสนับสนุนด้านอาวุธจากภาครัฐ

ปัจจุบันพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอของ จ.สงขลา มีกองกำลังภาคประชาชนที่ผ่านการฝึกอบรมจากหน่วยงานความมั่นคงจำนวน ๙๕,๙๗๔ คน แยกเป็น ชรบ. (ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน) อรบ. (อาสาสมัครรักษาหมู่บ้าน) อรม. (อาสาสมัครรักษาเมือง) ทสพช. (สมาชิกไทยอาสาป้องกันชาติ) และ อปพร. (อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน) โดย ชรบ. มีจำนวนมากที่สุด (ศูนย์ข่าวภาคใต้, ๒๕๖๒)

คืนวันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

กิจวัตรประจำวันของราษฎรตำบลลำพะยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ในทุก ๆ วันอังคารของสัปดาห์จะมีผู้คนมากหน้าหลายตาเข้ามาพลัดเปลี่ยนหมุนเวียนภายในป้อม ชรบ. หมู่ ๕ ตำบลลำพะยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เพื่อพูดคุยและทำกิจกรรมกันมาโดยตลอดนับตั้งแต่การตั้งป้อมเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗

แต่ทว่า ในคำคืนของวันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒ กลับไม่มีกลางบอกเหตุร้ายใด ๆ จะมีเพียงแต่การแจ้งเตือนจากฝ่ายเจ้าหน้าที่ความมั่นคงถึงการก่อเหตุร้ายแรงในหัวเวลาดังกล่าวก่อนหน้าว่า “รับแจ้งจากแหล่งข่าวว่าปรากฏข่าวสารความเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงมีแผนเตรียมการก่อเหตุก่อวินด้วยอาวุธระเบิดเพลิง บริเวณรอบนอกอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ให้หัวตั้งตั้งแต่วันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยมีพื้นที่เฝ้าระวัง ได้แก่ ตำบลลำใหม่ ตำบลท่าสาป ตำบลลิลา ตำบลโยโป ตำบลบันนังสาเรง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา”

ซึ่งในหัวเวลาที่ได้รับแจ้งนั้น มิได้สอดคล้องกับหัวเวลาของการก่อเหตุ กิจวัตรประจำวันจึงเดินหน้าต่อไป ทำให้ป้อมแห่งนี้คือ เป้าหมายที่ดีของกลุ่มผู้ก่อเหตุฯ ที่เตรียมการมาอย่างดี โดยพฤติการณ์ของผู้ก่อเหตุฯ ได้ใช้ระเบิดแสวงเครื่องพร้อมอาวุธปืนสงคราม เข้าโจมตีป้อมในขณะที่มีเจ้าหน้าที่ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) และคนอื่น ๆ จนเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต ๑๕ ราย และบาดเจ็บ ๕ ราย ตามที่เป็นข่าว

“ในมุมมองของเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงที่ลงพื้นที่ มีความเห็นในเชิงยุทธวิธีว่า ป้อม ชรบ. ตั้งอยู่ในจุดที่เปลี่ยว ล้อมรอบด้วยป่ายาง ถนนที่ผ่านหน้าป้อม คือถนนที่สามารถเข้าไปในหมู่บ้านได้ แต่อีกด้านก็ยังทะลุไปได้อีกหลายที่ โดยปกติตั้งมีป้อมจุดตรวจบริเวณนี้ ก่อนถึงป้อมควรมีสมาชิกไปเฝ้าสังเกตการณ์ทั่วท้าย เพื่อเฝ้าระวังการโจมตี” บทสัมภาษณ์ตอนหนึ่ง (ศูนย์ข่าวภาคใต้, ๒๕๖๒)

เหตุการณ์หลังคืนนั้น

เหตุการณ์วันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ผู้ก่อเหตุฯ พุ่งเป้าไปที่จุดตรวจ ชรบ. และสาเหตุที่มีความสูญเสียในครั้งนี้ สืบเนื่องมาจากผู้ก่อเหตุฯ น่าจะทราบข้อมูลภายในว่าทุก ๆ วันอังคาร ชรบ. ทั้งหมดในตำบลลำพะยา จะมารวมตัวกันตั้งจุดตรวจและรักษาหารือกันที่ฐานปฏิบัติการย่อยของ ชรบ. ทางลุ่ม ตำบลลำพะยา ซึ่งเป็นจุดเกิดเหตุสลด (ศูนย์ข่าวภาคใต้, ๒๕๖๒)

หลังเกิดเหตุการณ์โจมตีจุดตรวจนั้น เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงได้ควบคุมตัวผู้ต้องสงสัย ๑ คน เป็นราษฎรในพื้นที่ตำบลปากถ่อ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นจุดที่อยู่ติดกับจุดที่ผู้ก่อเหตุฯ ลอบวางระเบิดและเผาขบวนรถยนต์ เพื่อสกัดกั้นช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้แกะรอยและเข้าควบคุมตัวได้ที่ตำบลธารโต อำเภอธารโต จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยผลจากการสอบสวนถึงความเกี่ยวข้อง ผู้ต้องสงสัยสารภาพถึงวิธีการก่อเหตุว่า นายมะยาโก๊ะ ลาเต๊ะ เป็นคนเดินนำกลุ่มผู้ก่อเหตุฯ ไม่สงบจากจุดรวมตัวหลังโรงเรียนแห่งหนึ่งเดินตัด

สวนยางพาราไปประมาณ ๑ กิโลเมตร ถึงป้อม ชรบ. แล้วอ้อมไปโจมตีอีกด้านหนึ่ง เมื่อปฏิบัติการโจมตีเป้าหมายเสร็จก็ใช้เส้นทางเดินเท้าเดิมเพื่อกลับมายังหลังโรงเรียน จากนั้นจึงแยกย้ายกันหนี (สันติวิธี พรหมบุตร, ม.ป.ป.)

การเปิดปฏิบัติการติดตามผู้ก่อเหตุฯ จึงเริ่มต้นขึ้น โดยใช้หลักการนิติวิทยาศาสตร์ เป็นหลักฐานนำการสืบสวน และพบว่า พยานหลักฐานในพื้นที่เกิดเหตุที่สามารถระบุตัวผู้ก่อเหตุฯ ได้กว่า ๒๐ คน ซึ่งหนึ่งในกลุ่มที่ถูกระบุตัวนั้นคือ พี่น้องตระกูลหล่ำโชะ

การปะทะที่หนองจิก

การปฏิบัติการครั้งนี้ เจ้าหน้าที่ได้รับรายงานข่าวว่ามีผู้ต้องสงสัยลอบมาพักที่บ้านของชาวบ้านในพื้นที่ ม.๑ บ้านคอลลอดันหยง ตำบลคอลลอดันหยง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี จึงมีการสนธิกำลังเข้าตรวจสอบพื้นที่ โดยเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายได้มีการใช้ยุทธวิธีถูกต้องตามขั้นตอน เพื่อต้องการลดความสูญเสียของทั้งสองฝ่าย โดยเริ่มจากการเชิญผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น เข้ามาร่วมเจรจาและไกล่เกลี่ย

แต่เมื่อผู้ต้องสงสัยมีการใช้อาวุธยิงใส่เจ้าหน้าที่ ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องมีการตอบโต้ยาวนานกว่า ๓ ชั่วโมง ส่งผลให้คนร้ายถูกวิสามัญเสียชีวิต ๒ ราย โดยเจ้าหน้าที่สามารถยึดปืนพกสั้นขนาด ๙ มม. และ ๑๑ มม. ได้อย่างละ ๑ กระบอก โดยเจ้าหน้าที่ได้รับการยืนยันว่าผู้เสียชีวิตคือ นายชอบรี หล่ำโชะ อายุ ๒๘ ปี และนายมะยาโก๊ะ ลาเตะ อายุ ๔๐ ปี

เหตุที่ล่ำพะยากับโต๊ะเจรจากับ KL

ในอดีตการก่อเหตุหรือการปฏิบัติการทางทหารของฝ่าย BRN หรือ Barisan Revolusi Nasional ไม่มีครั้งใดที่ออกมาประกาศความรับผิดชอบอย่างชัดเจน เนื่องจากทางกลุ่มเน้นการปฏิบัติการทางทหารในทางลับมากกว่าการออกมาประกาศรับผลงาน ซึ่งในเหตุการณ์การโจมตีป้อม ชรบ. ตำบลล่ำพะยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลานั้นกลับมีความแตกต่างกัน

ภายหลังการก่อเหตุได้ไม่นานนัก คำประกาศของกลุ่ม BRN หรือ Barisan Revolusi Nasional ได้ออกสู่สายตาสาธารณชนผ่านสื่อ Facebook แต่ในครั้งนี้น่าจับตามองว่าสาส์นที่ออกมานั้นมีความจริงแท้อย่างไร เนื่องจากการเปิดคำประกาศผ่านช่องทาง Facebook ในชื่อเพจว่า Barisan Revolusi National นั้นมีความแตกต่างจากชื่อกลุ่มเดิม ทำให้หลายฝ่ายเสียงแตกเกิดความไม่มั่นใจว่านี่จะเป็นสาส์นจาก BRN จริงหรือไม่

สาส์นที่ BRN : Barisan Revolusi National ได้สื่อสารออกมานั้น ในทางข้อความตรงอาจไม่ได้พูดถึงการยอมรับในผลงานที่เกิดขึ้น แต่ในทางกลับกันมีข้อความที่สอดรับว่าเป็นการปฏิบัติการทางทหารของกลุ่ม BRN จริง โดยนายอาบูฮาฟิซ อัลฮาгим โฆษกกลุ่มมาราปาตานี ได้ลงความเห็นและเขียนบทความเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ใจความว่า แม้แถลงการณ์ฉบับนี้จะได้มีการนำเสนอผ่านนายอับดุล การิม คาลิด โฆษก BRN เหมือนที่ผ่านมา แต่เนื้อหาและเวลาที่เผยแพร่มีความเป็นไปได้ว่าเป็นแถลงการณ์จริงของ BRN และแม้ว่าจะไม่ได้กล่าวเจาะจงถึงเหตุโจมตีที่ตำบลล่ำพะยา แต่หากดูเนื้อหาอย่างละเอียด พบว่า BRN ยอมรับว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุรุนแรงครั้งนี้ และต้องการส่งสัญญาณมายังทางการไทย จึงขี้นอยู่ว่ารัฐไทยจะตอบสนองต่อข้อเรียกร้องของปีอาร์เอ็น เพื่อเปิดทางให้กระบวนการสันติภาพได้เดินต่อ หรือปฏิเสธข้อเรียกร้องของกลุ่ม BRN ซึ่งอาจทำให้ปัญหาภาคใต้กลับมาคุุโชนอีกครั้ง และเหตุรุนแรงที่ตำบลล่ำพะยาก็อาจไม่ใช่เป็นความไม่สงบครั้งสุดท้าย

นอกจากนี้ ในบทความที่ถูกเขียนโดยโฆษกกลุ่มมาราปาตานี ยังไล่เรียงกระบวนการพูดคุยสันติสุขกับรัฐบาลไทย ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งระบุว่า อยู่ในสายตาของกลุ่ม BRN มาโดยตลอด และได้มีการเผยแพร่แถลงการณ์ต่อเนื่อง เพื่อย้ำว่ากระบวนการพูดคุยสันติสุขต้องเป็นไปตามมาตรฐานสากล คือ มีนานาชาติร่วมสังเกตการณ์ และผู้ไกล่เกลี่ยหรือคนกลางต้องมีความน่าเชื่อถือและเป็นกลาง ซึ่งกระบวนการทั้งหมดจะต้องเห็นชอบร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้คิดต่างและรัฐบาลไทยที่ต้องแสดงถึงความจริงใจและให้การยอมรับผู้เห็นต่าง

นอกจากนี้ นายอาบูฮาฟิส ย้ำว่า ยังมองไม่เห็นความจริงใจของรัฐบาลไทย โดยเฉพาะการเปลี่ยนตัวหัวหน้าคณะพูดคุยสันติสุขฝ่ายไทย พล.อ. อุดมชัย ธรรมสาโรรัชต์ มาเป็น พล.อ. วัลลภ รักเสนาะ จึงเสนอให้ทางการไทยทบทวนและประเมินนโยบายที่เป็นอุปสรรคต่อการพูดคุย

ทั้งนี้ โฆษกกลุ่มมาราปาตานี ระบุว่า บทความดังกล่าว เป็นเพียงความเห็นส่วนตัว ไม่ใช่ทำนองเป็นทางการของกลุ่มมาราปาตานี

หากมองย้อนข้อมูลการพูดคุยเจรจาเพื่อสันติสุขของรัฐบาลไทยกับกลุ่มผู้เห็นต่างนั้น ถูกดำเนินการมาหลายปีและมีการสับเปลี่ยนหัวหน้าคณะพูดคุยฝ่ายไทยหลายต่อหลายคน ซึ่งแต่ละคนมีลักษณะการทำงานที่แตกต่างกัน แต่ต้องมาทำงานภายใต้กรอบการทำงานเดียวกันนั้น จึงทำให้บางช่วงบางตอนอาจไม่สอดคล้องกัน เฉกเช่น ในยุคของ พลเอกวัลลภ รักเสนาะ ได้ให้ความสำคัญต่อการเจรจากับกลุ่มแนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติหรือที่รู้จักในนาม BRN : Barisan Revolusi Nasional ซึ่งเป็นกองกำลังหลักที่ก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๗

การเข้ามาของพลเอกวัลลภ รักเสนาะ ในฐานะของหัวหน้าคณะพูดคุยฯ นั้น เป็นไปตามนโยบายของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แทนพลเอกอุดมชัย ธรรมสาโรรัชต์ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ หลังเกษียณอายุราชการในตำแหน่งเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมองว่าเหตุการณ์โจมตีป้อม ชรบ. ตำบลลำพะยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา อาจเป็นการปฏิบัติการของกลุ่ม BRN อย่างที่นายอาบูฮาฟิส อัลฮากิม โฆษกกลุ่มมาราปาตานี ได้แสดงความเห็นไว้ เนื่องจากเป็นการสร้างความชอบธรรมในการเปิดฉากการเจรจาและการบงชี้ถึงความสำคัญในฐานะกองกำลังติดอาวุธที่มีอิทธิพลต่อความมั่นคงของประเทศไทย

การวิเคราะห์

การวิเคราะห์เหตุการณ์การก่อเหตุลอบโจมตีฐานปฏิบัติการหรือป้อมจุดตรวจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงของรัฐ ผู้วิจัยได้ใช้เหตุการณ์ที่มีผลการสูญเสียที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนเนื่องจากจะทำให้เกิดภาพการเปรียบเทียบที่ชัดเจน โดยผู้วิจัยได้สร้างคำถามการวิจัยดังนี้

ปัจจัยใดที่สนับสนุนให้เกิดการโจมตีฐานปฏิบัติการบ้านยี่ล่อ

การโจมตีฐานปฏิบัติการทหารร้อย พล.ที่ ๒ ฉก.นราธิวาส ๓๒ ตั้งอยู่ในพื้นที่บ้านยี่ล่อ ตำบลบาเระเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๖ ภายใต้การนำของนายมะรอโซ จันทรวัตินั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงปัจจัยที่สนับสนุนให้นายมะรอโซ จันทรวัตินำกองกำลังโจมตีฐานปฏิบัติการทหารที่มีมาตรการในการดูแลรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวดไว้ว่าส่วนใหญ่

จะมาจากมูลเหตุส่วนตัวของนายมะรอโซ จันทรวัตติ ผู้นำกลุ่มที่เคลื่อนไหวในพื้นที่อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส เนื่องจากการเคลื่อนไหวของกลุ่มขบวนการนั้นมักเคลื่อนไหวภายใต้อิทธิพลของนายมะรอโซ จันทรวัตติ เป็นหลัก ซึ่งมูลเหตุที่นายมะรอโซตัดสินใจจับอาวุธนั้นคือ การเข้าร่วมกับกลุ่มผู้ประท้วงที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส และถูกควบคุมตัวเพื่อไปสอบสวนที่ค่ายอิงคยุทธบริหาร จังหวัดปัตตานี ในระหว่างการเดินทางนั้นได้ถูกเจ้าหน้าที่ทำร้ายร่างกาย ก่อให้เกิดบาดแผลทางจิตใจ จนกระทั่งมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

การก่อเหตุในพื้นที่ส่วนใหญ่มักมีนายมะรอโซ จันทรวัตติ เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ โดยการก่อเหตุในแต่ละครั้งมักมีจุดประสงค์เพื่อสะสมอาวุธหรือยานพาหนะ และสร้างผลกระทบทางจิตใจให้เกิดขึ้นต่อมวลชนในพื้นที่ เช่น เหตุการณ์สังหารครูในโรงเรียนต่อหน้านักเรียนจำนวนมาก สะท้อนให้เห็นถึงเจตนาารมณ์ในการก่อเหตุของกลุ่มว่าไม่เห็นด้วยต่อการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐไทยในทุกมิติ และสามารถก่อเหตุอย่างไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย สอดคล้องกับประเด็นเรื่องการสร้างความน่าเชื่อถือของกลุ่ม อันถือเป็นหน้าที่หลักอย่างหนึ่งของนายมะรอโซและกลุ่ม เนื่องจากการก่อเหตุในแต่ละครั้งนั้นจำเป็นต้องได้ผลสัมฤทธิ์ในหลายมิติหรือที่ผู้วิจัยจะขอเรียกว่า “ความคุ้มค่า” เพราะการก่อเหตุแต่ละครั้งนั้นจำเป็นต้องอาศัยชุดสนับสนุนต่าง ๆ อาทิเช่น ชุดดูต้นทาง ชุดสนับสนุนการโจมตี ชุดสนับสนุนการหลบหนี เป็นต้น และการก่อเหตุแต่ละครั้งของนายมะรอโซ จันทรวัตติ ได้สร้างผลงานในมิติจิตวิทยามวลชน ทำให้เกิดแรงสนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตถึงบทสัมภาษณ์นางรูนี ภรรยาของนายมะรอโซ ว่าการเข้าออกหมู่บ้านเพื่อพบปะภรรยาและครอบครัวของนายมะรอโซเกิดขึ้นตลอดการหลบหนีหมายจับจากเจ้าหน้าที่รัฐ หรือประเด็นหลังการเสียชีวิตของนายมะรอโซ จันทรวัตติ มวลชนในพื้นที่และนอกพื้นที่ต่างสรรเสริญการเสียชีวิตของนายมะรอโซว่าเป็นวีรบุรุษที่เสียชีวิตในสงคราม

สภาพการณ์ทั้งสองสะท้อนให้เห็นถึงการสร้างภาพลักษณ์ของการเคลื่อนไหวทั้งการปฏิบัติการทางทหารและการเคลื่อนไหวด้านการเชิญชวนด้วยเหตุการณ์ในอดีต เช่น เหตุการณ์ตากใบ หรือเหตุการณ์อื่น ๆ ที่เป็นผลมาจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ ประกอบกับปัจจัยด้านศาสนา เชื้อชาติและประวัติศาสตร์ ซึ่งต่างจากเมื่ออดีตที่จะใช้ปัจจัยด้านศาสนา เชื้อชาติและประวัติศาสตร์ ที่ดูเหมือนจะห่างไกลตามช่วงเวลาหรือผู้วิจัยจะขอเรียกว่า การทิ้งช่วง ซึ่งเยาวชนยุคใหม่เข้าถึงได้ยาก แต่เมื่อนำเหตุการณ์ในอดีตที่มีอายุเพียง ๑๐-๑๕ ปี มาเป็นปัจจัยในการชักจูงผู้ร่วมก่อเหตุหน้าใหม่ ดูจะเป็นอะไรที่ลึกซึ้งกินใจมากกว่า

ปัจจัยใดที่สนับสนุนให้เกิดการโจมตีป้อม ชรบ. ลำพะยา

ปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดเหตุการณ์โจมตีป้อม ชรบ. แตกต่างจากการก่อเหตุโจมตีฐานปฏิบัติการทางทหารหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงอื่น ๆ เนื่องจากป้อม ชรบ. เป็นเป้าหมายที่ไม่มี ความเชี่ยวชาญด้านยุทธวิธีเท่ากับเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงอื่น ๆ อีกทั้งในประเด็นเรื่องอาวุธและความพร้อมในการเรียกกองกำลังสนับสนุนนั้น ก็ดีกว่าทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประกอบกับประสิทธิภาพการลาดตระเวนหาข่าวเชิงรุกก็มีน้อยกว่า จะกระทำเพียงการรับข้อมูลจากหน่วยข่าวอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยจะขอเรียกป้อม ชรบ. ว่าเป็น เป้าหมายอ่อนแอทางยุทธวิธี

เมื่อป้อม ชรบ. เป็นเป้าหมายอ่อนแอทางยุทธวิธี การดำเนินการเข้าตีหรือลอบโจมตี ทั้งในช่วงที่มีการแจ้งเตือนข่าวหรือไม่ก็ตาม ย่อมเป็นเป้าหมายที่สามารถเข้าพิชิตได้โดยง่าย และหากเปรียบเทียบมูลเหตุการโจมตีฐานที่มั่นคงของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต่าง ๆ แล้วนั้น จะพบว่าฐานที่มั่นของแต่ละหน่วยงานมักมีจุดเด่นและจุดด้อยที่กลุ่มผู้ก่อเหตุจะเลือกก่อเหตุแตกต่างกัน เช่น ที่ตั้งและทำเลการตั้งฐาน ทรัพยากรภายในฐาน มาตรการที่ใช้ในการเฝ้าระวังเหตุการณ์ลอบโจมตี เป็นต้น ดังนั้นกลุ่มผู้ก่อเหตุจึงต้องสรรหาทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ ซึ่งหลายครั้งทรัพยากรนั้นได้มาจากการลอบสังหารเจ้าหน้าที่รัฐหรือการโจมตีฐานที่มั่นของฝ่ายรัฐ เช่น ฐานปฏิบัติการของชุดอาสาสมัครา ดินแดนจะมีอาวุธปืนสงครามประสิทธิภาพสูงอย่างปืนเล็กยาวตระกูล AK หรือถ้าเป็นฐานปฏิบัติการของทหารบกจะมีอาวุธปืนสงครามมาตรฐานอย่างอาวุธปืนตระกูล M๔ หรือ M๑๖ เป็นต้น

แต่ในการก่อเหตุโจมตีป้อม ชรบ. ตำบลลำพะยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา แตกต่างจากการเข้าโจมตีเป้าหมายอ่อนแอทางยุทธวิธีอื่น ๆ โดยผู้วิจัยมองว่าเป็นการหวังผลให้เกิดการสูญเสียมากกว่าประเด็นอื่น ๆ และการก่อเหตุในลักษณะนี้ยังทำให้ผู้วิจัยทราบว่ากลุ่มผู้ก่อเหตุใช้นิสัยลวดตระเวนหาข่าวโดยการแทรกซึมกับมวลชนในชีวิตประจำวัน ซึ่งข้อมูลการหาข่าวทำให้ทราบกิจวัตรประจำวันของชุด ชรบ. ว่าทุกวันอังคารนั้นจะมีการรวมตัวกันที่ป้อมเพื่อทำกิจกรรม ซึ่งวันที่เกิดเหตุก็ตรงกับวันอังคารที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่าการข่าวของกลุ่มผู้ก่อเหตุมีประสิทธิภาพมากพอที่จะก่อเหตุให้เกิดความสูญเสีย

ในส่วนของมูลเหตุนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ว่า การก่อเหตุน่าจะเป็นการสร้างสถานการณ์เพื่อหวังผลให้เกิดการสูญเสียต่อชีวิตจำนวนมาก โดยมุ่งเป้าไปที่เป้าหมายที่อ่อนแอและง่ายต่อการปฏิบัติการ เพื่อลดการสูญเสียของฝ่ายผู้ก่อเหตุ โดยผู้ก่อเหตุจะใช้ชุดปฏิบัติการที่ตั้งขึ้นมาโดยเฉพาะผ่านการคัดเลือกบุคคลที่ยังไม่มีหมายจับหรือข้อมูลอาชญากรรม ทำให้ง่ายต่อการเคลื่อนไหวในพื้นที่ และเมื่อผลปฏิบัติการของผู้ก่อเหตุบรรลุเป้าหมาย ความสูญเสียของฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐไทยก็กลับมีการพูดถึงกลุ่ม BRN ซึ่งที่ผ่านมานั้นกลุ่มที่มีศักยภาพและอำนาจในการก่อเหตุ ความรุนแรงในพื้นที่คงหนีไม่พ้นกลุ่ม BRN

เหตุการณ์ที่ลำพะยาสะท้อนถึงเวทีการพูดคุยสันติภาพที่ประเทศมาเลเซีย เพราะที่ผ่านมามีตัวแทนจากรัฐไทยได้เจรจาในทางลับกับตัวแทนกลุ่ม BRN แต่ในทางเปิดเผยกลุ่ม BRN กลับไม่ได้ถูกพูดถึงอย่างชัดเจน แต่กลายเป็นกลุ่มมาราปาตานีที่เป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ก่อเหตุ ซึ่งหลายต่อหลายครั้งแนวคิดและแนวปฏิบัติกลับสวนทางกับสถิติการก่อเหตุนี้จึงทำให้หลายฝ่ายกลับตั้งข้อสงสัยว่ากลุ่มที่เคลื่อนไหวที่แท้จริงในพื้นที่คือกลุ่มใดกันแน่ โดยเหตุการณ์ที่ลำพะยาอาจเป็นการส่งสัญญาณเตือนรัฐไทยถึงการมีตัวตนของกลุ่ม BRN ที่ยังก่อเหตุความรุนแรงอย่างมีศักยภาพ แม้จะมีค่าแกลงการณ์ผ่าน Facebook ที่มีเนื้อหาแบ่งรับแบ่งสู้ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

สรุป

ความพยายามก่อเหตุความรุนแรงต่อฐานปฏิบัติการด้านความมั่นคง ถือเป็นความพยายามในการก่อเหตุที่มุ่งหมายต่อชีวิตและทรัพย์สินของฝ่ายรัฐไทย ซึ่งหลายต่อหลายครั้งได้สร้างความเสียหายทั้งต่อชีวิต ทรัพย์สินและขวัญกำลังใจของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ

ในการปฏิบัติการทางทหารของกลุ่มผู้ก่อเหตุ มักเลือกเป้าหมายที่โดดเด่นทั้งในมิติของผลสัมฤทธิ์ผล การคาดการณ์ความเสียหาย การประเมินกำลังต่อต้านจากฝ่ายรัฐไทย และการสร้างความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สินและขวัญกำลังใจ อาทิเช่น ความพยายามโจมตีฐานปฏิบัติการบ้านยี่ล่อที่กลุ่มผู้ก่อเหตุประเมินกำลังการต่อต้านจากฝ่ายรัฐไทยไว้ต่ำกว่าสถานการณ์ เนื่องจากขาดการลาดตระเวนและติดตามการข่าวเชิงลึกในการสับเปลี่ยนกำลังพล และหรือการเข้าโจมตีจุดตรวจบ้านลำพระยาที่ได้จัดเตรียมกำลังพลและซักซ้อมแผนปฏิบัติการและมีการทำงานในหลากหลายมิติทั้งในสถานการณ์ได้เปรียบและการเสียเปรียบอย่างรัดกุม

ทั้งนี้ ความพยายามก่อเหตุของทั้งสองเหตุการณ์เป็นความพยายามในการก่อเหตุที่แตกต่างกันทั้งในมิติของกลุ่มผู้ก่อเหตุ หน่วยงาน สถานทีและเป้าหมาย ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้นั้นถูกแสดงออกมาในลักษณะที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง แต่ทว่าฝ่ายรัฐไทยนั้นจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนยุทธวิธีและแนวปฏิบัติทั้งในการฝึกเจ้าหน้าที่ประจำฐาน การสับเปลี่ยนกำลังพลทั้งในทางแจ้งและทางลับ หรือการซักซ้อมการเข้าโจมตีจุดตรวจ หรือฐานปฏิบัติการทางด้านความมั่นคงในทุกระดับ พร้อมทั้งทบทวนการวางจุดตรวจหรือฐานปฏิบัติการต่าง ๆ ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงและการจัดเตรียมกำลังพลลาดตระเวนการข่าวทั้งในทางลับและมวลชนสัมพันธ์ที่มีความจำเป็นอย่างมาก

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

การดำเนินการใด ๆ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ภายใต้เงื่อนไขของความขัดแย้งที่ปะทุขึ้นกลายเป็นความรุนแรงหลายต่อหลายครั้งไม่สามารถสัมฤทธิ์ผลได้อย่างเป็นรูปธรรม อันอาจจะมีจากเหตุความขัดแย้งที่สามารถใช้สายตาประเมินสถานการณ์ได้กับอีกหลายเหตุการณ์ที่ยากต่อการใช้ดวงตาในการประเมินสถานการณ์ที่หลายครั้งผู้วิจัยได้ตั้งคำถามขึ้นว่า “แท้ที่จริงแล้วนั้น ความรุนแรงที่ว่าเกิดขึ้นจากมูลเหตุอันใด”

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลโดยตั้งธงเรื่องของการดำเนินการมวลชนสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคง ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องทำการรวบรวมข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นพื้นที่อาทิ ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและการดำเนินการ

สรุป

การศึกษาสภาพการณ์ในอดีต ผู้วิจัยมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจถึงรากเหง้าของประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งจะสามารถนำมาวางแผนเพื่อดำเนินการทางมวลชนสัมพันธ์และเพื่อทำความเข้าใจในรากฐานทางประวัติศาสตร์ที่ถูกต้องให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอันจะลดข้อขัดแย้งได้ในระดับหนึ่ง

๑. ประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่

๑.๑ อาณาจักรลังกาสุกะกับความเป็นมาของศาสนาอิสลาม

หากกล่าวถึงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องนั้น ผู้วิจัยทำการศึกษาย้อนไปในช่วงอาณาจักรลังกาสุกะ ซึ่งเป็นอาณาจักรแห่งแรกในแหลมมลายูที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อราวคริสต์ศตวรรษที่ ๖ โดยได้รับอิทธิพลของศาสนาและวัฒนธรรมของฮินดู-พุทธ หรือฮินดู-ชวา มีศูนย์กลางของอาณาจักรลังกาสุกะตั้งอยู่ที่จังหวัดปัตตานี ต่อมาอาณาจักรศรีวิชัยก็ถูกสถาปนาและเข้ามาขยายอิทธิพลในแถบภูมิภาคมะละกาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ ๘-๑๑ จนกระทั่งอำนาจของอาณาจักรศรีวิชัยเสื่อมลงในช่วงประมาณคริสต์ศตวรรษที่ ๑๒ อาณาจักรลังกาสุกะจึงกลับมาเป็นรัฐอิสระอีกครั้ง และสำหรับอาณาจักรปัตตานีก็ถือกำเนิดขึ้นภายหลังอาณาจักรลังกาสุกะล่มสลายลงในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๔ ซึ่งเป็นช่วงเดียวกับที่อาณาจักรสุโขทัยกำลังเรืองอำนาจ

การนับถือศาสนาอิสลามเป็นผลมาจากการขยายอิทธิพลจากซีกโลกตะวันตก อันหมายรวมชาติอาหรับ ซึ่งการเจริญการค้ากับชาติต่าง ๆ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงศาสนาในภูมิภาคนี้ หรืออาจเรียกว่าเป็นกระบวนการทำให้เป็นอิสลาม (Islamization) ขึ้นเป็นครั้งแรกในดินแดนแถบนี้ ซึ่งการเจริญเติบโตของดินแดนในแถบภูมิภาคนี้ได้รับอิทธิพลจากการค้าขายกับต่างชาติ จนเกิดการแลกเปลี่ยนและกลายเป็นการพัฒนาสู่ความขัดแย้ง และที่ผ่านมาความขัดแย้งในภูมิภาคนี้มีคู่ขัดแย้งหลายส่วน เช่น ดินแดนทางเหนือปัจจุบันคือ ประเทศไทย ดินแดน

ทางกลางปัจจุบันคือ ประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ และดินแดนทางใต้ปัจจุบันคือ ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งตลอดระยะเวลาในประวัติศาสตร์ได้ระบุไว้ชัดเจนว่า มีการเคลื่อนย้าย การเปลี่ยนมือและการเปลี่ยนผ่านอาณาจักรและพลเมืองตลอด เช่นเดียวกันกับการเปลี่ยนแปลงศาสนาของภูมิภาคนี้ ส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากต่างชาติและก็เป็นต่างชาติเช่นเดียวกันที่เพิ่มประเด็นความขัดแย้งในอาณาจักรและประเทศในภูมิภาคนี้ในเวลาต่อมา

๑.๒ การเข้ามาของชาติตะวันตกและวาทะบางอย่าง

วิทยาการต่าง ๆ ทั้งความทันสมัยของเทคโนโลยีการเดินเรือ หรืออาวุธเพื่อการสังหารในระยะที่ไกลขึ้น ล้วนมีจุดเริ่มต้นมาจากการเข้ามาของชาติตะวันตก ซึ่งมักมาในรูปแบบของการตั้งสถานีการค้า การแพทย์สมัยใหม่ หรือแม้กระทั่งการเผยแพร่ศาสนา โดยชาติแรกที่เข้ามาในภูมิภาคนี้คือ ประเทศโปรตุเกส เนเธอร์แลนด์และอังกฤษ ตามลำดับ ซึ่งต่างมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นสถานีการค้าเป็นฐานการเปลี่ยนแปลงลำดับเวตวัตุดิบและทรัพยากรที่มีค่ากลับบ้านเกิด

แต่ความเจริญของวิทยาการต่าง ๆ ในสมัยนั้นจำเป็นต้องอาศัยแรงงานจำนวนมาก ประเทศในภูมิภาคนี้จึงถูกเกณฑ์เข้ามาสู่ระบบแรงงาน ทั้งแรงงานพีชไร่ พีชสวน หรือจับกังตามท่าเรือ ดังนั้น “ชาวจีนโพ้นทะเล” ผู้หลีกเลี่ยงภัยจากแผ่นดินใหญ่ จึงเลือกเป็นเป้าหมายในการตั้งถิ่นฐานใหม่ ซึ่งการเดินทางมาถึงภูมิภาคนี้ทำให้เกิดความเจริญ การแลกเปลี่ยนแรงงานและการตั้งสมาคมของชาวจีน โดยตลอดระยะเวลาที่ชาวจีนเข้ามาในประเทศมาลายาหรือมาเลเซีย ชาวจีนโพ้นทะเล อาศัยความขยันและความสามัคคีผ่านการจัดตั้งสมาคมต่าง ๆ รวบรวมเงินทองและทรัพย์สินมีค่า ลงทุนในที่ดินเพื่อสร้างกำไรอันนำไปสู่การครอบครองทรัพยากรที่ดินและเข้าควบคุมวัตถุดิบที่อังกฤษต้องการอย่าง พริกไทยและดีบุก จนกระทั่งเกิดข้อพิพาทหลายต่อหลายครั้งกับชาวมลายูเดิม ซึ่งต่อมาพัฒนากลายเป็นความขัดแย้งด้านเชื้อชาติ

ถึงแม้ว่าการเดินเรือจะนำมาซึ่งความเจริญและวิทยาการอันทันสมัยต่าง ๆ แต่การเดินเรือนี้เองกลับเป็นเครื่องมือให้อังกฤษใช้เป็นเครื่องมือในการขนส่งสิ่งมอมเมาและเกิดการวางกลยุทธ์เพื่อครอบครองดินแดนในภูมิภาคนี้ จนเกิดเป็นยุคสมัยการค้าอาณานิคมที่หลายต่อหลายคนรู้จักกันดี ซึ่งวัฒนธรรมการดื่มชาตามธรรมเนียมปฏิบัติของอังกฤษได้นำมาสู่การยึดครองดินแดนในอินเดีย และการนำ “ฝิ่น” เข้ามาค้าขายเพื่อสร้างกำไร ซึ่งต่อมากการนำ “ฝิ่น” โยกย้ายเข้าประเทศต่าง ๆ ของอังกฤษทำให้ประชากรของแต่ละเมืองนั้นอ่อนแอลง จึงนับเป็นหนึ่งในกลยุทธ์ในการเข้าครอบครองดินแดนจากการสร้างเงื่อนไขเพื่อการต่อรองด้านแรงงานและนำเข้าพลเมือง “ทมิฬ” เข้ามาในภูมิภาคนี้

เมื่อมองย้อนกลับมามองเรื่องความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติของประเทศมาลายาหรือมาเลเซีย เรากลับมองเห็นเรื่องของการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและการเปลี่ยนศาสนา บางมีความเรียบร้อย แต่บางก็เกิดความวุ่นวาย เพราะด้วยความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติและศาสนา มีข้อกำหนดเรื่องของการเข้ารวมกัน หรือที่หลายคนรู้จักกันในคำว่า “ม่านประเพณี” และเมื่อเวลาผ่านไปการผสมเชื้อชาติและศาสนาทำให้เกิด “ชาวจีนมาเลย์” หรือ “ชาวทมิฬมาเลย์” เป็นต้น จนกระทั่งในปี ค.ศ. ๑๙๑๓ คำนินยามที่ใช้จำกัดความเพื่อแยกเชื้อชาติสมาชิกในอาณานิคมอย่างเป็นทางการ ปรากฏขึ้นในพระราชบัญญัติ Malay Reservations Act จำแนกชาวมลายูไว้ว่า

“บุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีเชื้อชาติเป็นมลายู ผู้นั้นต้องพูดภาษามลายูด้วยความเคยชินเป็นนิสัย อันหมายรวมถึงภาษาของชาวมลายูอื่น ๆ และต้องเป็นผู้ซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม”

หากพิจารณาคำในข้างต้นนั้น เราจะพบว่า ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มักมีคำพูดใจความที่คล้ายคลึงกัน (โดยบางคนกล่าวอ้างว่าเป็นคำตอนหนึ่งในหลักคัมภีร์ฯ) ใจความว่า “บุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีเชื้อชาติเป็นมลายู ผู้นั้นต้องพูดภาษามลายูกำเนิดใน ปัตตานี ยะลา หรือนราธิวาส และต้องเป็นผู้ซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม”

แต่หากบุคคลใดที่มีได้เข้าหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาในข้างต้น มักจะถูกเลือกปฏิบัติ หรือถูกเรียกว่าเป็นคนนอกเสมอ เช่น คำว่า “ซีแยร์” ที่แปลว่า “สยาม” หรือ “ไทยพุทธ” ซึ่งบางครั้ง ถูกบัญญัติความว่าเป็นคู่ขัดแย้งที่มีการเล่าประวัติศาสตร์ว่า สยามนั้นคือ ผู้รุกรานอิสลามของมลายู

๑.๓ ความเชื่อมโยงกับบางสิ่งที่ซ่อนในสงคราม

ความเป็นชาตินิยมในมุมมองคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หลายคน อาจอธิบายผ่านการยกตัวอย่างชาวมลายูที่ยึดวิถีตามศาสนาอิสลาม นิกายอะฮ์ลิ รวมถึงการซึมซับ แนวคิดเกี่ยวกับ ญิฮาด (Jihad) ซึ่งเป็นคำที่มักได้ยิน โดยมีความหมายเกี่ยวข้องกับเรื่องราวการทำ สงครามศักดิ์สิทธิ์จากโลกตะวันออกกลางสู่ระดับหมู่บ้านในทุกหัวเมืองผ่านการเรียนรู้ในปอเนาะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับหมู่บ้านในรัฐกลันตันและตรังกานูที่เดิมมีขนบธรรมเนียมมากกว่าพื้นที่อื่นใด ซึ่งประเด็นส่วนใหญ่ที่ถูกหยิบยกมากกล่าวอ้างมักเป็นเรื่องของความเชื่อมโยง อาทิเช่น ความเชื่อมโยง ในการจ่ายภาษี ค่าเช่าที่ดินและอื่น ๆ จึงเกิดเป็นแนวคิดที่ว่า

“หากเราเป็นเจ้าของอาณาเขตเสีย ความเสียหายที่เกิดขึ้นจักไม่บังเกิด ในดินแดนของเรา”

ความเชื่อมโยงที่ผู้วิจัยพยายามถ่ายทอด หลายช่วงหลายตอนถูกเอ่ยถึงในครั้ง เหตุการณ์ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมื่อฝ่ายอังกฤษได้พยายามต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นด้วยทรัพยากร ทั้งหมด แต่ได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศมาเลเซีย ทั้งในแง่มุมมองของการ เข้าร่วมสงคราม การให้ความช่วยเหลือเรื่องการนำทางและทรัพยากรอื่น ๆ ซึ่งทำให้กองทัพอังกฤษ ต้องถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหาร อาทิเช่น อาวุธยุทโธปกรณ์ ยุทธวิธีการรบและการวางแผนรบ เป็นต้น ซึ่งหนึ่งในยุทธวิธีการรบที่อังกฤษได้ถ่ายทอดให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ คือ การรบนอกแบบ โดยเฉพาะการรบในพื้นที่ป่าและการลาดตระเวนเชิงรุก จึงทำให้การขยายอาณาการรบของกลุ่ม ชาติพันธุ์ในนามของกลุ่มต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นมีประสิทธิภาพมาก ทั้งในการบุกโจมตีฐานและการล่าถอย เข้าพื้นที่สังหาร การบุกปล้นสะดมและการทำลายขวัญและกำลังใจฝ่ายตรงข้าม การเคลื่อนไหวมวลชน ล้วนเป็นผลงานที่ทำให้กองทัพญี่ปุ่นต้องพ่ายแพ้ไปหลายต่อหลายครั้ง

ดังนั้น กองทัพญี่ปุ่นจึงดำเนินการแก้เกมส์ด้วยการขยายรอยต่อความแตกต่าง ระหว่างกลุ่ม เพื่อให้เกิดความเป็นปรปักษ์ระหว่างกันในกลุ่ม เนื่องจากประเทศมาเลเซียมีพื้นฐาน ทางสังคมอันถูกประกอบสร้างด้วย ๓ เชื้อชาติ อันได้แก่ ชาวพื้นถิ่นมลายู ชาวจีนและชาวอินเดีย ซึ่งแต่ละเชื้อชาติมีการครอบครองที่ดินและผลประโยชน์ในแต่ละรัฐของมลายูไม่เท่ากัน การอ้าง ความเป็นเจ้าของดินแดนจึงถือเป็นจุดที่เปราะบาง กองทัพญี่ปุ่นจึงใช้จุดอ่อนนี้เป็นเครื่องมือในการ ทำลายความสัมพันธ์อันดีความสามัคคีของคนในชาติ (National Unity) ด้วยการกระตุ้นการต่อต้าน และความเกลียดชังซึ่งกันและกันระหว่างชาวจีนและชาวมลายู และกองทัพญี่ปุ่นยังใช้ยุทธวิธีนี้ในพม่า ที่กระตุ้นความเกลียดชังระหว่างชาวพื้นถิ่นพม่าและชาวอินเดีย เป็นผลทำให้เกิดการต่อต้านและ ความเกลียดชังในมลายูระหว่างชนชาติชาวจีนและชาวมลายู เกิดเป็นความไม่ไว้วางใจในระดับปัจเจกชนชาติ

ซึ่งต่อมาเมื่อกองทัพญี่ปุ่นพ่ายแพ้สงคราม ชาวจีนได้ถือกลุ่มอำนาจทางเศรษฐกิจแล้วก็ก้าวขึ้นมา มีอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองด้วย จุดนี้ทำให้ชาวมลายูเกิดความกังวลใจถึงการเข้าถึงทรัพยากร และการมีบทบาทในเวทีการเมืองระดับประเทศ โดยเฉพาะแนวคิดการเมืองแบบชาวจีน หรือที่เรียกว่า คอมมิวนิสต์ยิ่งทำให้ความกังวลใจขยายตัวถึงจุดแตกหัก ทำให้เหตุความรุนแรงขึ้นและจุดนี้ทำให้เกิด กองกำลังติดอาวุธที่มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม

๒. การเคลื่อนไหวของกลุ่มกองกำลังติดอาวุธ

๒.๑ การเคลื่อนไหวที่มาจากมายาคติ

กองกำลังติดอาวุธที่เคลื่อนไหวในภูมิภาคที่มีแนวติดต่อกันระหว่างประเทศไทย และประเทศมาเลเซียในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีความแตกต่างกันในด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมและจุดประสงค์การเคลื่อนไหว ซึ่งหากจำแนกตามเคลื่อนไหวจะสามารถจำแนกได้ ๒ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่เคลื่อนไหวในประเทศไทย และกลุ่มที่เคลื่อนไหวในประเทศมาเลเซีย โดยทั้ง ๒ กลุ่ม เมื่อก่อเหตุความรุนแรงแล้วมักจะข้ามเข้าไปกบดานหรือมีจุดตั้งฐานปฏิบัติการในประเทศตรงข้าม อันเป็นยุทธวิธีที่เข้ามาตั้งแต่ครั้งสงครามโลกครั้งที่ ๒ แต่อาจมีการปรับเปลี่ยนและเพิ่มเติมเพื่อสามารถ ทำให้สอดคล้องกับยุทธวิธีของฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐที่เกณฑ์กำลังเข้ามาปราบปราม

ต่อจากนี้ ผู้วิจัยจะมุ่งศึกษาวิวัฒนาการของกลุ่มกองกำลังติดอาวุธที่เคลื่อนไหว ในประเทศไทย ซึ่งจุดเริ่มต้นของการต่อต้านเริ่มต้นจากความพยายามควบรวมการปกครองของ อาณาจักรสยามจากบรรดาเจ้าเมืองที่มีเชื้อสายมลายูอยู่เป็นระยะ ๆ แต่ห้วงเวลาที่ดูจะมีความรุนแรง มากที่สุดคือ ช่วงรัฐสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จากเปลี่ยนแปลงรูปแบบการ ปกครองตามประกาศ “กฎข้อบังคับสำหรับปกครอง ๗ หัวเมือง ร.ศ. ๑๒๐” เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๐๑ ทำให้บรรดาเจ้าเมืองในหัวเมืองมลายูทางใต้สูญเสียอำนาจที่มีมาแต่เดิม จึงเกิดการ ต่อต้านในนโยบายหรือราชการแผ่นดินต่าง ๆ อยู่เป็นระยะ ๆ โดยในปี ค.ศ. ๑๙๐๙ สยามมีการจัดทำ สนธิสัญญาสยาม-อังกฤษ โดยเนื้อหาสาระของสนธิสัญญาจะกำหนดเส้นเขตแดนระหว่างสยามกับ บริติช-มลายา (ในปัจจุบันคือประเทศมาเลเซีย) โดยมีการกำหนดให้รัฐปัตตานีอยู่ในเขตการปกครอง ของอาณาจักรสยาม ส่วนกลันตัน เปรัก เคดาห์ และเปอร์ลิสอยู่ในเขตของบริติช-มลายา ซึ่งในเวลา ต่อมาอาณาจักรสยามได้แบ่งรัฐปัตตานีออกเป็น ๓ จังหวัดได้แก่ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งในช่วงเวลานี้มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านการควบรวมดินแดนอยู่ตลอด แต่การเคลื่อนไหวดังกล่าวยังไม่มีความชัดเจนจนกระทั่งปี ค.ศ. ๑๙๓๒ จึงเกิดการรวมตัวต่อต้าน อำนาจรัฐเป็นครั้งแรกที่จังหวัดนราธิวาสเมื่อห้วงวันที่ ๒๖-๒๘ เมษายน ค.ศ. ๑๙๔๘ ที่รู้จักกันในชื่อ กบฏดุซงญอ (Dusun Nyur Rebellion) อันเกิดจากการที่นายหะยีสุทรง ประธานสภาอิสลามจังหวัด ปัตตานี ได้ก่อตั้งขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อประชาชนปัตตานี (The Patani People's Movement) ขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๔๗ เพื่อเรียกร้องสิทธิในการปกครองตนเองของปัตตานี จนกระทั่งถูกจับกุมและ เกิดการประท้วงต่อต้านอย่างรุนแรงจากประชาชน ทำให้ทางการส่งกำลังเข้าปราบปรามจนมีผู้เสียชีวิต ในเหตุการณ์ครั้งนี้ถึง ๔๐๐ คน เหตุการณ์ดังกล่าวนี้เองเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญทำให้มีการก่อตั้งเป็น ขบวนการก่อความไม่สงบอย่างเป็นรูปธรรมเป็นครั้งแรกและเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๕๙ ในชื่อขบวนการแนวร่วม แห่งชาติปลดปล่อยปัตตานี หรือกลุ่ม The Barisan Nasional Pemberbasan Pattani (BNPP) ซึ่งก่อตั้งขึ้น โดยทายาทเชื้อสายเจ้าเมืองในหัวเมืองมลายูเดิม และตามมาด้วยการก่อตั้งขบวนการในลักษณะนี้อีก หลายขบวนการในเวลาต่อมา

๒.๒ ขบวนการเหตุหนึ่งในช่วงกาลเวลา

ในปัจจุบันการก่อเหตุความรุนแรงต่าง ๆ มักใช้ยุทธวิธีที่แตกต่างไปจากเดิม โดยมักใช้ยุทธวิธีทางการทหารในการก่อเหตุความรุนแรงควบคู่กับยุทธวิธีทางจิตวิทยา ในการสร้างความชอบธรรมกับเป็นการสร้างฐานมวลชนให้เห็นชอบต่อการกระทำ ซึ่งประเด็นที่มักหยิบยกมานั้นคือ เหตุการณ์ที่เกิดความผิดพลาดจากเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น เหตุการณ์ประท้วงที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ (ซึ่งในปีเดียวกันนั้นเกิดเหตุการณ์กรือแซะ เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ซึ่งตรงกับเหตุการณ์กบฏดุซงญอ (Dusun Nyur Rebellion) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๑) ซึ่งหนึ่งในบุคคลที่เคลื่อนไหวและก่อเหตุความรุนแรงที่น่าสนใจนั้นคือ นายมะรอโซ จันทราวดี

เหตุการณ์ที่นายมะรอโซ จันทราวดี ก่อเหตุความรุนแรงมักมีความรุนแรงและเด็ดขาด ซึ่งเหยื่อส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับรัฐ เช่น เจ้าหน้าที่รัฐ ข้าราชการ ทหาร ตำรวจและฝ่ายความมั่นคง เป็นต้น โดยเหตุการณ์ที่สร้างชื่ออันเป็นที่โจษจันนั้นคือ การสังหารนายชลธิ เจริญชล ครูโรงเรียนบ้านตันหยง โดยเหตุการณ์เกิดขึ้นในช่วงกลางวันต่อหน้านักเรียนจำนวนมาก และอีกเหตุการณ์คือ เหตุการณ์บุกโจมตีฐานปฏิบัติการทหารร้อย พล. ที่ ๒ ฉก.นราธิวาส ๓๒ บ้านยี่ลอล หมู่ ๓ ตำบลบาเระเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๖ และเสียชีวิตในเหตุการณ์ครั้งนี้

มูลเหตุการเคลื่อนไหวของนายมะรอโซ จันทราวดี นั้น คือ เหตุการณ์ประท้วงที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งนายมะรอโซ จันทราวดี เป็นผู้ได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์ประท้วงและการควบคุมตัว

และอีกเหตุการณ์หนึ่งที่น่าสนใจคือ เหตุการณ์ลอบวางระเบิดและโจมตีป้อมชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชุด ชรบ.) ทางกลุ่ม พื้นที่ตั้งหมู่ ๕ ตำบลลำพะยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒ จนทำให้มีผู้เสียชีวิตมากถึง ๑๕ ราย และผู้บาดเจ็บจำนวน ๕ ราย ซึ่งภายหลังเหตุการณ์มีกลุ่ม BRN ออกมาแถลงการณ์ในเชิงรับผิดชอบ ซึ่งกลุ่ม BRN ถือเป็นกลุ่มติดอาวุธที่มีอิทธิพลต่อการก่อเหตุความรุนแรงมากที่สุดกลุ่มหนึ่งในประเทศไทยและยังเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่รอยต่อประเทศมาเลเซีย

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การดำเนินการของกลุ่มกองกำลังติดอาวุธที่เคลื่อนไหวในประเทศไทยมีวิวัฒนาการมาจากประเด็นเรื่องของความเลื่อมล้ำในประเด็นต่าง ๆ อาทิเช่น ความเลื่อมล้ำในการเข้าถึงแหล่งทรัพยากร การเข้าถึงโอกาสในการศึกษาและการเมือง จึงทำให้เกิดการเคลื่อนไหวผ่านอิทธิพลตามแนวความคิด ญิฮาด (Jihad) จนเกิดเป็นความรุนแรงจากอดีตสู่ปัจจุบัน ซึ่งที่ผ่านมารัฐไทยได้ดำเนินการแก้ไขเรื่องความเลื่อมล้ำที่มีในสังคมสามจังหวัดชายแดนใต้มาโดยตลอด ทั้งการเพิ่มขีดความสามารถในการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรของประชาชนในพื้นที่ การเพิ่มหน่วยงานราชการหรือการเพิ่มช่องทางในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ และการลดขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรัฐ เพื่อสร้างมาตรฐานใหม่ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จนประชาชนในพื้นที่เข้าใจในบทบาทของรัฐไทยมากขึ้น แต่การเคลื่อนไหวของกลุ่มกองกำลังติดอาวุธยังคงดำเนินการอยู่ ซึ่งประเด็นที่ใช้ในการเคลื่อนไหวและสร้างความชอบธรรมที่ผ่านมาเป็นประเด็นหลักคือ ความเลื่อมล้ำในแง่มุมต่าง ๆ ประกอบกับประเด็นเรื่องเชื้อชาติ วัฒนธรรม ศาสนาและประเด็นที่เพิ่มเติมขึ้นมาคือ ประเด็นเรื่องข้อผิดพลาดจากการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการสานสัมพันธ์ทางด้านความมั่นคง งานข่าวกรอง และการถ่ายทอดวิทยากรทางทหารกับประเทศอาเซียน อาทิเช่น ประเทศมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ และจัดการฝึกอบรมเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ความเข้าใจในลักษณะการปฏิบัติการกิจด้านมวลชนสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศดังกล่าว เพื่อสร้างนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับพื้นที่จริง

๑.๒ การต่อต้านข่าวกรอง มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติการทางด้านมวลชนสัมพันธ์ ทั้งในด้านการสนับสนุนการปฏิบัติติดตาม จับกุม ปรามปรามผู้กระทำผิดและยังมีผลต่อการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ ดังนั้น ควรมีการจัดหน่วยการต่อต้านข่าวกรองในพื้นที่โดยเฉพาะ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ ทั้งในเรื่องของประวัติศาสตร์ เหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นและการติดตามบุคคลในแง่มุมจิตวิทยาหลังเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยจัดทำระบบวิเคราะห์สภาพจิตใจ มูลเหตุและปัจจัยอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงสามารถเข้าถึง และนำมาใช้เพื่อการเฝ้าระวังบุคคลด้วยมูลเหตุในการก่อเหตุในลักษณะต่าง ๆ เป็นต้น

๑.๓ ควรปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมและส่งเสริมการศึกษาและการค้นคว้ายุทธวิธี การลาดตระเวนการข่าว และการต่อต้านการข่าวกรองเบื้องต้นที่สอดคล้องกับลักษณะพื้นที่และสถานการณ์ รวมถึงการก่อตั้งหน่วยข่าวกรองที่มีหน้าที่และดำเนินภารกิจในการลาดตระเวนการข่าว และการต่อต้านการข่าวกรอง โดยยึดหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” กับประชาชน ผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนา รวมถึงผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในบุคคลหรือพื้นที่ที่มีเหตุการณ์ความสูญเสียจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ

๑.๔ ส่งเสริมภารกิจมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่ โดยเฉพาะผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความสูญเสียจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ และดำเนินการทางด้านปฏิบัติการทางจิตวิทยาในหลากหลายรูปแบบ เพื่อลดปัจจัยมูลเหตุที่กลุ่มผู้ก่อเหตุสามารถนำไปใช้ในการชักจูงผู้ร่วมขบวนการหน้าใหม่

๑.๕ ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปรับเปลี่ยนนโยบายการดำเนินงานทางด้านงานมวลชนสัมพันธ์ โดยจัดแบ่งพื้นที่ที่มีความเปราะบางในแต่ละประเด็น รวมถึงจัดให้มีการคัดเลือกพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหวหรือมีเหตุความรุนแรงออกเป็นหลายระดับ พร้อมคัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความเข้าใจที่เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้อง

๑.๖ ปรับปรุงและแก้ไขจุดตั้งป้อมตรวจการ ฐานปฏิบัติการและฐานที่ตั้งให้มีความปลอดภัยในทุกช่วงเวลา พร้อมทั้งลดความซ้ำภารกิจและกิจวัตรภายในที่ตั้ง โดยเฉพาะการเข้าออกของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และจัดชุดปฏิบัติการด้านการข่าว เพื่อลาดตระเวนหาข่าวทั้งในห้วงเวลาปกติและห้วงเวลาเตือนภัย โดยยึดหลักการข่าวจากแหล่งข่าวภายในพื้นที่ พร้อมจัดชุดเฝ้าระวังการโจมตีชุดสนับสนุนการตั้งรับ-การบุกและชุดสนับสนุนการล่าถอย

๒. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

๒.๑ การปฏิบัติงานของฝ่ายความมั่นคงภายในที่ตั้ง ต้องเข้าใจโจทย์ในพื้นที่ที่มีความเปราะบางและมีการสำรวจจุดอ่อนและจุดแข็งในการสร้างสถานการณ์ โดยจัดให้มีการประเมินศักยภาพการถูกโจมตีอยู่เป็นประจำ พร้อมทั้งทำการสำรวจและประเมินขีดความสามารถในการป้องกันฐานที่ตั้งและการรับมือการโจมตีในรูปแบบและลักษณะลำดับขั้นตอนการเข้าโจมตีต่าง ๆ เช่น การกำหนดฝึกซ้อมการโจมตีฐานที่ตั้งทั้งในห้วงกลางวันและกลางคืนโดยลำดับลักษณะการโจมตีในรูปแบบต่าง ๆ พร้อมทั้งฝึกยุทธวิธีการอพยพล่าถอย

๒.๒ การโจมตีของฝ่ายผู้ก่อเหตุ มักมีสิ่งบอกเหตุก่อนการโจมตีเสมอ เช่น การเผากล้องวงจรปิด การแทรกซึมของกลุ่มผู้ก่อเหตุในพื้นที่การตั้งฐาน เพราะฉะนั้นการลาดตระเวนนอกแบบด้วยวิธีการแทรกซึมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการหาข่าวเชิงลึกและยังเป็นการต่อต้านการข่าวกรอง ซึ่งพื้นที่ที่มีภูมิเหตุการณ์โจมตีฐานที่ตั้งมักเป็นพื้นที่ที่มีความเปราะบางในรูปแบบต่าง ๆ อาทิเช่น พื้นที่ที่มีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สูญเสียจากการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ พื้นที่ที่มีบุคคลหรือเป้าหมายอ่อนแอ พื้นที่ที่มีความสำคัญทางด้านเชื้อชาติ ศาสนาและประวัติศาสตร์ เป็นต้น

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

๓.๑ ควรมีการพัฒนาต่อยอดจากการศึกษาค้นคว้าและงานวิจัยในครั้งนี้อย่างจริงจัง ด้วยการสร้างยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศอาเซียน ผนวกกับการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเทศไทยในมุมมองของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษา และสามารถมองภาพความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

๓.๒ ควรทำการศึกษาค้นคว้ายุทธวิธีที่ประเทศมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซียและประเทศฟิลิปปินส์ ใช้ในการปฏิบัติการทางด้านการทหารและมวลชนสัมพันธ์เพิ่มเติม

๓.๓ การศึกษาค้นคว้าในครั้งต่อไป ควรเพิ่มเติมยกตัวอย่างเหตุการณ์เปรียบเทียบที่มีมูลเหตุสนับสนุน เนื่องจากสามารถนำมาประกอบการพิจารณาและทำการศึกษาวิจัย เพื่อวางแนวทางในการป้องกันเหตุและสร้างองค์ความรู้ในการดำเนินงานมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนอื่น ๆ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- Barbara Watson Andaya, และ Leonard Y. Anadaya เรียบเรียงโดย มนัส เกียรติธำชัย. ประวัติศาสตร์มาเลเซีย (A History of Malaysia). พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ : มุลนิธิโตโยต้าประเทศไทย, ๒๕๕๑.
- กิตติมา จันทรตรี. ห้องแคบมะละกา-มาเลเซีย-อินโดนีเซีย. ปี ๒๕๔๑. พิมพ์ครั้งที่ ๑, กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๑.
- ภาษาจีนปักกิ่ง, วิทยาลัย, ครูหนานจิง, มหาวิทยาลัย, และครูอันฮุย, มหาวิทยาลัย. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ประเทศจีน. พิมพ์ครั้งที่ ๑, กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, ๒๕๕๐.
- เลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์แห่งชาติ, สำนักงาน. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐. พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์แห่งชาติ, ๒๕๖๒.
- เอกรินทร์ ต่วนศิริ. การเมืองแห่งอัตลักษณ์ : ความหลากหลายและพลวัตของ 'มลายูมุสลิมปัตตานี' ในจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

วารสาร

- กมลทิพย์ กาลพันธ์. “พัฒนาการวาทกรรมอัตลักษณ์มลายูไทยจังหวัดชายแดนภาคใต้ในรวมเรื่องสั้น แยกในบ้านตัวเอง”, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. ปีที่ ๙ (๒), สิงหาคม ๒๕๖๐. หน้า ๑๐๕-๒๙.
- สุชาติ มั่นคงพิทักษ์กุล, สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, ประพนธ์ สหพัฒนา, และศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี. “การแก้ไขปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ : นโยบาย กระบวนการและผลลัพธ์”, วารสารอัล-อิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี. (๑๒) เดือนกรกฎาคม-เดือนธันวาคม ๒๕๕๙. หน้า ๓๕-๕๓.
- สุชาติ บำรุงสุข. “การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย : ปัญหาและการพัฒนาการ”, จุดสารความมั่นคงศึกษา. ๗๓, ๒๕๕๓.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

- พัลลภ เมืองแมน, และ ศราวุธ เจ๊ะโสภา. “‘หมู่บ้านจุฬารณพัฒนา ๑๒’ บริบทการปรับตัวในสภาพแวดล้อมและการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน”. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ (Proceedings) การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๖๒ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์. ๒๕๖๒. หน้า ๘๒๑-๒๙.

วิชาการ, สำนัก, เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. “นโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐-ปัจจุบัน”. ๒๕๕๘.

สันติวิธี พรหมบุตร. ม.ป.ป. “เปิดสัมพันธ์เชิงลึก ๒ แขนงนำโยงเครือข่ายป่วนใต้”.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

BBC News ปีปีซีไทย. “เรารู้อะไรบ้างในรอบสัปดาห์หลังเหตุยิงถล่ม ชรบ. ยะลา”. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก : <https://www.bbc.com/thai/50402228>, ๒๕๖๒.

ข่าวภาคใต้, ศูนย์. “เมื่อกองกำลังประชาชนตกเป็นเป้า! ประเมิน ๔ ปัจจัยไฟใต้ปะทุอีกครั้ง”. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก : <https://www.isranews.org/content-page/67-south-slide/82220-foru.html>, ๒๕๖๒.

ข่าวภาคใต้, ศูนย์. “ย้อนรอย ๑๓ ปีโจมตีฐานที่มั่นตำรวจ-ทหารชายแดนใต้”. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก : https://www.isranews.org/content-page/67-south-slide/55258-years_55258.html, ๒๕๖๐.

ข่าวภาคใต้, ศูนย์. “เสียงจากลำพะยา...โจมตีป้อม ชรบ.ตาย ๑๕ เกิดขึ้นได้ไง”. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก : <https://www.isranews.org/content-page/67-south-slide/82290-fifteen-82290.html>, ๒๕๖๒.

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, สำนักงาน. “ประวัติศาสตร์มาเลเซียโดยย่อ”. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก : http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=5194&filename=index, ๒๕๕๙.

นุรุลฮูดา ฮามะ. “พรรคคอมมิวนิสต์มลายา”. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก : <https://aseanpedia.wu.ac.th/site/readencyclopedia?id=27,2559>.

สุเมธ ปานเพชร, และ ปกรณ์ ฟิงเนตร. “เรื่องเด่น-ภาคใต้-มิ.ย.บั้งหมักสุตรอบครึ่งปี บข้อสังเกต ‘อีโอดี’

ทำไมทหารโดนถล่ม”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.isranews.org/content-page/67-south-slide/22119-%E0%B8%A1%E0%B8%B4%E0%B8%96%E0%B8%B8%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%AF%E0%B8%9A%E0%B8%B6%E0%B9%89%E0%B8%A1%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%AA%E0%B8%B8%E0%B8%94%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%9A%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B6%E0%B9%88%E0%B8%87%E0%B8%9B%E0%B8%B5-%E0%B8%81%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B9%80%E0%B8%81%E0%B8%95-%E0%B8%AD%E0%B8%B5%E0%B9%82%E0%B8%AD%E0%B8%94%E0%B8%B5-%E0%B8%97%E0%B8%B3%E0%B9%84%E0%B8%A1%E0%B8%97%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%82%E0%B8%94%E0%B8%99%E0%B8%96%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%A2%E0%B8%B4%E0%B8%9A.html>, ๒๕๕๖.

เสนห์ ศรีสุวรรณ. “วัฒนธรรมธุรกิจชา-กาแฟ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.smartsme.co.th/content/15381>, ๒๕๕๘.

อิศรา, สำนักข่าว. “รู้จัก ‘มะร่อโซ่ จันทรวัตี’ เสี่ยงจากคนพื้นที่กับข้อมูลฝ่ายความมั่นคง”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.isranews.org/content-page/67-south-slide/19405-%E0%B8%A3%E0%B8%B9%E0%B9%89%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%81-%E0%B8%A1%E0%B8%B0%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B9%82%E0%B8%8B-%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%94%E0%B8%B5-%E0%B9%80%E0%B8%AA%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%87%E0%B8%88%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%84%E0%B8%99%E0%B8%9E%E0%B8%B7%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%81%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%B9%E0%B8%A5%E0%B8%9D%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%A1%E0%B8%B1%E0%B9%88%E0%B8%99%E0%B8%84%E0%B8%87.html>, ๒๕๕๖.

เอกรินทร์ ต่วนศิริ. “‘เอกรินทร์ ต่วนศิริ’ เปิดบันทึกชีวิต ‘มะร่อโซ่ จันทรวัตี’ ๑ ใน ๑๖ ศพจากเหยื่อตากใบสู่แกนนำ RKK”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.tcijthai.com/news/2015/16/scoop/2080>, ๒๕๕๘.

ภาษาต่างประเทศ

Fujio Hara. The Malayan Communist Party as Recorded in the Comintern Files. Selangor, Malaysia : Strategic Information and Research Development Centre, 2017.

The Editors of Encyclopaedia Britannica. “Third International : Association of Political Parties”. (Online). Available : <https://www.britannica.com/topic/Third-International>.

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อ : พลตำรวจตรี นิตินัย หลังยาหน่าย
- วัน เดือน ปีเกิด : ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๐๘
- ประวัติการศึกษา : รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (ตร.) โรงเรียนนายร้อยตำรวจรุ่นที่ ๔๑
: หลักสูตรผู้บังคับการ รุ่นที่ ๕๕
: หลักสูตรการบริหารงานตำรวจชั้นสูง รุ่นที่ ๓๗
- ประวัติการทำงาน : ๗ มีนาคม ๒๕๔๖ รอง ผกก. (สส.) สภ.อ.เมืองนราธิวาส จว.นราธิวาส
: ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ รอง ผกก. (สส.) สภ.อ.ควนโดน จว.สตูล
: ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ผกก.สภ.ระแงะ จว.นราธิวาส
: ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ผกก.สภ.สุโหงโกลก จว.นราธิวาส
: ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ผกก.สภ.ตากใบ จว.นราธิวาส
: ๕ เมษายน ๒๕๕๕ รอง ผบก.อก.ศชต.
: ๖ ธันวาคม ๒๕๕๕ รอง ผบก.ภ.จว.นราธิวาส
: ๑ ตุลาคม ๒๕๖๐ ผบก.ประจำ บช.ตชต.
- ตำแหน่งปัจจุบัน : ผู้บังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค ๔

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง แนวทางการพัฒนางานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
ผู้วิจัย พลตำรวจตรี นิตินัย หลังกยาหน่าย หลักสูตร วปอ. รุ่น 62
ตำแหน่ง ผู้บังคับการตำรวจตระเวนชายแดนภาค 4

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจัยทางภูมิศาสตร์มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ลักษณะวัฒนธรรมที่คล้ายคลึง หล่อหลอมให้เกิดรายละเอียดที่ลึกซึ้งกลายเป็น “อัตลักษณ์พื้นถิ่น” ในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ประกอบกับความห่างไกลทั้งระยะและความเข้าใจในอัตตาของชนพื้นถิ่นที่เจ้าหน้าที่รัฐในหน่วยงานที่มีบทบาทรับผิดชอบการพัฒนาต่างหามองและไม่เข้าใจอย่างแท้จริงถึงรายละเอียดอันลึกซึ้งของลักษณะทางสังคม ศาสนา และวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ภายใต้ภาพลักษณ์ของพื้นที่ที่มีความไม่สงบ ประกอบสร้างเป็นสภาพปัญหาที่มีความละเอียดอ่อน ซับซ้อน ทั้งในด้านสังคมจิตวิทยา สภาพเศรษฐกิจ วัฒนธรรมการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะความไม่เข้าใจกันและหวาดระแวงในความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชนพื้นถิ่น กลับเป็นจุดเริ่มต้นและเป็นรากเหง้าในการขับเคลื่อนให้เกิดกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบและผู้สนับสนุนหน้าใหม่ (สุชาติ มั่นคงพิทักษ์กุล, สมบัติ อารังธัญวงศ์, ประพนธ์ สหพัฒนา และศรีสมภพ จิตรภิมมย์ศรี, 2559)

แม้ว่าที่ผ่านมาหน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญกับบทบาทการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพิเศษ นับตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2547 เกิดเหตุกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบบุกโจมตีกองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ บ้านปิเหล็ง ตำบลมะรือโบออก อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส อันถือเป็นจุดเริ่มต้นของการก่อเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยต่อมาในวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2547 เกิดเหตุปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงกับประชาชนบริเวณมัสยิดกรือเซะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558) และจากนั้นเป็นต้นมาก็เกิดเหตุการณ์ชุมนุมโจมตีเรื่อยมา เช่น ในวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบชุมนุมโจมตีทหารรบพิเศษชุดปฏิบัติการจิตวิทยา (ปจว.) ตำบลบองอ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ทหารเสียชีวิต 7 นาย หรือในวันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2551 กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบชุมนุมโจมตีทหารชุดรักษาความปลอดภัย (รปภ.ครุ) สังกัดร้อย ร.2933 ให่ห้องที่หมู่ 4 ตำบลดุขงญอ อำเภอจะนะ จังหวัดนราธิวาส เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่เสียชีวิต 8 นาย (สุเมธ ปานเพชร และปรกรณ์ พึ่งเนตร, 2556) และเหตุการณ์ล่าสุดที่กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบโจมตีป้อมจุดตรวจชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) หมู่ 5 ตำบลลำพะยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต 15 ราย (BBC News ปีซีไทย, 2562)

การปฏิบัติงานของหน่วยงานความมั่นคงจะมีประสิทธิภาพมากเพียงใด มักมีปัจจัยด้านการสนับสนุนร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่เป็นปัจจัยหลักเสมอ ยกตัวอย่างเหตุการณ์ชุมนุมโจมตีฐานปฏิบัติการกองร้อยปืนเล็กที่ 2 สังกัดหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส 32 (กองทัพเรือ) บ้านยี่ล่อ หมู่ที่ 3

ตำบลบาเระเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส ที่ส่งผลให้ฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบเสียชีวิตจำนวนมาก เนื่องจากได้รับเบาะแสการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบจากประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เป็นผลทำให้หน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่สามารถวางแผนรองรับเหตุได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งที่ผ่านมาเหตุการณ์ชุมนุมโจมตีฐานปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงแม้จะเกิดเหตุบ่อย แต่มักได้ผลในมิติของความสูญเสียทั้งด้านกำลังพลและยุทธโศปกรณ์ รวมทั้งยังกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชน เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นสามารถสร้างความหวาดระแวงให้กับประชาชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่าการดำเนินการวิจัยในหัวข้อ “**แนวทางการพัฒนางานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้**” โดยเพื่อศึกษาสถานการณ์งานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และศึกษาปัญหาและอุปสรรคของงานด้านมวลชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อเสนอแนะเป็นแนวทางการพัฒนางานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในการสร้างความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่ประชาชนในพื้นที่ที่เหมาะสมต่อพื้นที่ อีกทั้งยังตอบสนองนโยบายการพัฒนาพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อีกแนวทางหนึ่งตามแนวทางของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์แห่งชาติ, 2562) ที่ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ในส่วนการพัฒนาและเสริมกลไกที่สามารถป้องกันและขจัดสาเหตุของประเด็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญได้ ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ผู้ศึกษามั่นใจว่าจะเป็นส่วนหนึ่งหรือองค์ประกอบหนึ่งของการดำเนินการกำหนดแผนและยุทธศาสตร์ของรัฐบาลที่ได้วางเอาไว้ และจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์งานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของงานด้านมวลชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนางานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้ศึกษาแบ่งการศึกษาวิจัยออกเป็น 3 ระยะ มีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสถานการณ์งานด้านมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ระยะที่ 2 ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของงานด้านมวลชนสัมพันธ์พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากเหตุการณ์ อันได้แก่

เหตุการณ์ชุมนุมโจมตีฐานปฏิบัติการกองร้อยปืนเล็กที่ 2 สังกัดหน่วยเฉพาะกิจนราธิวาส 32 (กองทัพเรือ) บ้านยี่ล่อ หมู่ที่ 3 ตำบลบาเระเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

เหตุการณ์ชุมนุมโจมตีฐานปฏิบัติการชุดรักษาความปลอดภัย หมู่ 5 ตำบลลำพะยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางการดำเนินงานด้านมวลชนสัมพันธ์ในการป้องกันและระงับเหตุการณ์
 ชุมโคมตีฐานปฏิบัติการของฝ่ายความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ทำการศึกษาคือ พื้นที่ตำบลบาเร๊ะเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส และ
 พื้นที่ตำบลลำพะยา อำเภอมือเมือง จังหวัดยะลา

3. ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2562 - เดือนพฤษภาคม
 พ.ศ. 2563

4. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ตำบลบาเร๊ะเหนือ
 อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส พื้นที่ตำบลลำพะยา อำเภอมือเมือง จังหวัดยะลา และพื้นที่จังหวัด
 ชายแดนภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีการ
 ดำเนินการดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ข้อมูลจะถูกรวบรวมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ
 อาทิเช่น แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น ห้องสมุด
 วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ห้องสมุดสำนักงานตำรวจแห่งชาติและเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ข้อมูลถูกรวบรวมด้วยวิธีการสังเกตการณ์ร่วม
 ในพื้นที่เหตุการณ์ที่ถูกนำมาเปรียบเทียบ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Content Analysis การวิเคราะห์เชิง
 เปรียบเทียบ และการสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่าง ๆ

3. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ นำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ
 จากการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาสภาพการณ์ในอดีต ผู้วิจัยมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจถึงรากเหง้าของประวัติศาสตร์
 ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งจะสามารถนำมาวางแผนเพื่อดำเนินการ
 ทางมวลชนสัมพันธ์และเพื่อทำความเข้าใจในรากฐานทางประวัติศาสตร์ที่ถูกต้องให้แก่เจ้าหน้าที่
 ที่เกี่ยวข้อง อันจะลดข้อขัดแย้งได้ในระดับหนึ่ง

1. ประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่

1.1 อาณาจักรลังกาสุกะกับความเป็นมาของศาสนาอิสลาม

หากกล่าวถึงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องนั้น ผู้วิจัยทำการศึกษาย้อนไปในช่วงอาณาจักรลังกาสุกะ ซึ่งเป็นอาณาจักรแห่งแรกในแหลมมลายูที่ก่อตัวขึ้นเมื่อราวคริสต์ศตวรรษที่ 6 โดยได้รับอิทธิพลของศาสนาและวัฒนธรรมของฮินดู-พุทธ หรือฮินดู-ชวา มีศูนย์กลางของอาณาจักรลังกาสุกะตั้งอยู่ที่จังหวัดปัตตานี ต่อมาอาณาจักรศรีวิชัยก็ถูกสถาปนาและเข้ามาขยายอิทธิพลในแถบภูมิภาคมะละกาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 8-11 จนกระทั่งอำนาจของอาณาจักรศรีวิชัยเสื่อมลงในช่วงประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 12 อาณาจักรลังกาสุกะจึงกลับมาเป็นรัฐอิสระอีกครั้ง และสำหรับอาณาจักรปัตตานีก็ถือกำเนิดขึ้นภายหลังอาณาจักรลังกาสุกะล่มสลายลงในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 14 ซึ่งเป็นช่วงเดียวกับที่อาณาจักรสุโขทัยกำลังเรืองอำนาจ

การนับถือศาสนาอิสลามเป็นผลมาจากการขยายอิทธิพลจากซีกโลกตะวันตก อันหมายรวมชาติอาหรับ ซึ่งการเจริญการค้ากับชาติต่าง ๆ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงศาสนาในภูมิภาคนี้ หรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็นกระบวนการทำให้เป็นอิสลาม (Islamization) ขึ้นเป็นครั้งแรกในดินแดนแถบนี้ ซึ่งการเจริญเติบโตของดินแดนในแถบภูมิภาคนี้ได้รับอิทธิพลจากการค้าขายกับต่างชาติ จนเกิดการแลกเปลี่ยนและกลายเป็นการพัฒนาสู่ความขัดแย้งและที่ผ่านมามีความขัดแย้งในภูมิภาคนี้มีคู่ขัดแย้งหลายส่วน เช่น ดินแดนทางเหนือปัจจุบันคือประเทศไทย ดินแดนทางกลางปัจจุบันคือ ประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ และดินแดนทางใต้ปัจจุบันคือ ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งตลอดระยะเวลาในประวัติศาสตร์ได้ระบุไว้ชัดเจนว่า มีการเคลื่อนย้าย การเปลี่ยนมือและการเปลี่ยนผ่านอาณาจักรและพลเมืองตลอด เช่นเดียวกันกับการเปลี่ยนแปลงศาสนาของภูมิภาคนี้ ส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากต่างชาติและก็เป็นต่างชาติเช่นเดียวกันที่เพิ่มประเด็นความขัดแย้งในอาณาจักรและประเทศในภูมิภาคนี้ในเวลาต่อมา

1.2 การเข้ามาของชาติตะวันตกและวาทะบางอย่าง

วิทยาการต่าง ๆ ทั้งความทันสมัยของเทคโนโลยีการเดินทาง หรืออาวุธเพื่อการสังหารในระยะที่ไกลขึ้น ล้วนมีจุดเริ่มต้นมาจากการเข้ามาของชาติตะวันตก ซึ่งมักมาในรูปแบบของการตั้งสถานีการค้า การแพทย์สมัยใหม่ หรือแม้กระทั่งการเผยแพร่ศาสนา โดยชาติแรกที่เข้ามาในภูมิภาคนี้คือ ประเทศโปรตุเกส เนเธอร์แลนด์และอังกฤษ ตามลำดับ ซึ่งต่างมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นสถานีการค้าเป็นฐานการเปลี่ยนแปลง ลำเลียงวัตถุดิบและทรัพยากรที่มีค่ากลับบ้านเกิด

แต่ความเจริญของวิทยาการต่าง ๆ ในสมัยนั้นจำเป็นต้องอาศัยแรงงานจำนวนมาก ประเทศในภูมิภาคนี้จึงถูกเกณฑ์เข้ามาสู่ระบบแรงงาน ทั้งแรงงานฟิชไร้ ฟิชสวน หรือจับกังตามท่าเรือ ดังนั้น “ชาวจีนโพ้นทะเล” ผู้หลักหนี้ยักษ์จากแผ่นดินใหญ่ จึงเลือกเป็นเป้าหมายในการตั้งถิ่นฐานใหม่ ซึ่งการเดินทางมาถึงภูมิภาคนี้ ทำให้เกิดความเจริญ การแลกเปลี่ยนแรงงานและการตั้งสมาคมของชาวจีน โดยตลอดระยะเวลาที่ชาวจีนเข้ามาในประเทศมลายาหรือมาเลเซีย ชาวจีนโพ้นทะเลอาศัยความขยันและความสามัคคีผ่านการจัดตั้งสมาคมต่าง ๆ รวบรวมเงินทองและทรัพย์สินมีค่าลงทุนในที่ดินเพื่อสร้างกำไรอันนำไปสู่การครอบครองทรัพยากรที่ดินและเข้าควบคุมวัตถุดิบที่อังกฤษต้องการอย่าง พริกไทย และดีบุก จนกระทั่งเกิดข้อพิพาทหลายต่อหลายครั้งกับชาวมลายูเดิม ซึ่งต่อมาพัฒนามาเป็นความขัดแย้งด้านเชื้อชาติ

ถึงแม้ว่าการเดินเรือจะนำมาซึ่งความเจริญและวิทยาการอันทันสมัยต่าง ๆ แต่การเดินเรือนี้เองกลับเป็นเครื่องมือให้อังกฤษใช้เป็นเครื่องมือในการขนส่งสิ่งมอมเมาและเกิดการวางกลอุบายเพื่อครอบครองดินแดนในภูมิภาคนี้ จนเกิดเป็นยุคสมัยการล่าอาณานิคมที่หลายต่อหลายคนรู้จักกันดี ซึ่งวัฒนธรรมการดื่มชาตามธรรมเนียมปฏิบัติของอังกฤษได้นำมาสู่การยึดครองดินแดนในอินเดีย และการนำ “ฝิ่น” เข้ามาค้าขายเพื่อสร้างกำไร ซึ่งต่อมากการนำ “ฝิ่น” โยกย้ายเข้าประเทศต่าง ๆ ของอังกฤษ ทำให้ประชากรของแต่ละเมืองนั้นอ่อนแอลง จึงนับเป็นหนึ่งในกลอุบายในการเข้าครอบครองดินแดนจากการสร้างเงื่อนไขเพื่อการต่อรองด้านแรงงานและนำเข้าพลเมือง “ทมิฬ” เข้ามาในภูมิภาคนี้

เมื่อมองย้อนกลับมามองเรื่องความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติของประเทศมลายาหรือมาเลเซีย เรากลับมองเห็นเรื่องของ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและการเปลี่ยนศาสนา บางมีความเรียบร้อย แต่บางก็เกิดความวุ่นวาย เพราะด้วยความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติและศาสนา มีข้อกำหนดเรื่องของการเข้ารวมกัน หรือที่หลายคนรู้จักกันในคำว่า “มานประเพณี” และเมื่อเวลาผ่านไปการผสมเชื้อชาติและศาสนาทำให้เกิด “ชาวจีนมาเลย์” หรือ “ชาวทมิฬมาเลย์” เป็นต้น จนกระทั่งในปีค.ศ. 1913 คำนิยามที่ใช้จำกัดความเพื่อแยกเชื้อชาติสมาชิกในอาณานิคมอย่างเป็นทางการ ปรากฏขึ้นในพระราชบัญญัติ Malay Reservations Act จำแนกชาวมลายูไว้ว่า

“บุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีเชื้อชาติเป็นมลายู ผู้นั้นต้องพูดภาษามลายูด้วยความเคยชินเป็นนิสัย อันหมายรวมถึงภาษาของชาวมลายูอื่น ๆ และต้องเป็นผู้ซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม”

หากพิจารณาคำในข้างต้นนั้น เราจะพบว่า ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มักมีคำพูดใจความที่คล้ายคลึงกัน (โดยบางคนกล่าวอ้างว่าเป็นคำตอนหนึ่งในหลักคัมภีร์ฯ) ใจความว่า

“บุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีเชื้อชาติเป็นมลายู ผู้นั้นต้องพูดภาษามลายู กำเนิดในปัตตานี ยะลาหรือนราธิวาสและต้องเป็นผู้ซึ่งนับถือศาสนาอิสลาม”

แต่หากบุคคลใดที่มีได้เข้าหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาในข้างต้น มักจะถูกเลือกปฏิบัติหรือถูกเรียกว่าเป็นคนนอกเสมอ เช่น คำว่า “ซีแยร์” ที่แปลว่า “สยาม” หรือ “ไทยพุทธ” ซึ่งบางครั้งถูกบัญญัติความว่าเป็นคู่ขัดแย้งที่มีการเล่าประวัติศาสตร์ว่า สยามนั้นคือ ผู้รุกรานอิสรภาพของมลายู

1.3 ความเชื่อมโยงกับบางสิ่งที่ซ่อนในสงคราม

ความเป็นชาตินิยมในมุมมองคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้หลายคน อาจใช้อธิบายผ่านการยกตัวอย่างชาวมลายูที่ยึดวิถีตามศาสนาอิสลาม นิกายวะฮะบี รวมถึงการซึมซับแนวคิดเกี่ยวกับ ญิฮาด (Jihad) ซึ่งเป็นคำที่มักได้ยิน โดยมีความหมายเกี่ยวข้องกับเรื่องราวการทำสงครามศักดิ์สิทธิ์จากโลกตะวันออกกลางสู่ระดับหมู่บ้านในทุกหัวเมืองผ่านการเรียนรู้ในปอเนาะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับหมู่บ้านในรัฐกลันตันและตรังกานูที่เดิมมีขนบธรรมเนียมมากกว่าพื้นที่อื่นใด ซึ่งประเด็นส่วนใหญ่ที่ถูกหยิบยกมากกล่าวอ้างมักเป็นเรื่องของความเชื่อมโยง อาทิเช่น ความเชื่อมโยงในการจ่ายภาษี ค่าเช่าที่ดินและอื่น ๆ จึงเกิดเป็นแนวคิดที่ว่า

“หากเราเป็นเจ้าของอาณานิคมเสีย ความเสียหายที่เกิดขึ้นจักไม่บังเกิดในดินแดนของเรา”

ความเชื่อมโยงที่ผู้วิจัยพยายามถ่ายทอด หลายช่วงหลายตอนถูกเอ่ยถึงในครั้งเหตุการณ์ในสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อฝ่ายอังกฤษได้พยายามต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นด้วยทรัพยากรทั้งหมด

แต่ได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศมาเลเซีย ทั้งในแง่ภูมิของการเข้าร่วมสงคราม การให้ความช่วยเหลือเรื่องการนำทางและทรัพยากรอื่น ๆ ซึ่งทำให้กองทัพอังกฤษต้องถ่ายทอดเทคโนโลยีทางทหาร อาทิเช่น อาวุธยุทโธปกรณ์ ยุทธวิธีการรบและการวางแนวรบ เป็นต้น ซึ่งหนึ่งในยุทธวิธีการรบที่อังกฤษได้ถ่ายทอดให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ คือ การรบนอกแบบ โดยเฉพาะการรบในพื้นที่ป่าและการลาดตระเวนเชิงรุก จึงทำให้การขยายอาณาการรบของกลุ่มชาติพันธุ์ในนามของกลุ่มต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นมีประสิทธิภาพมาก ทั้งในการบุกโจมตีฐานและการล่าถอยเข้าพื้นที่สังหาร การบุกปล้นสะดมและการทำลายขวัญและกำลังใจฝ่ายตรงข้าม การเคลื่อนไหวมวลชน ล้วนเป็นผลงานที่ทำให้กองทัพญี่ปุ่นต้องพ่ายแพ้ไปหลายต่อหลายครั้ง

ดังนั้น กองทัพญี่ปุ่นจึงดำเนินการแก้เกมส์ด้วยการขยายรอยต่อความแตกต่างระหว่างกลุ่ม เพื่อให้เกิดความเป็นปรปักษ์ระหว่างกันในกลุ่ม เนื่องจากประเทศมาเลเซียมีพื้นฐานทางสังคมอันถูกประกอบสร้างด้วย 3 เชื้อชาติ อันได้แก่ ชาวพื้นถิ่นมลายู ชาวจีนและชาวอินเดีย ซึ่งแต่ละเชื้อชาติมีการครอบครองที่ดินและผลประโยชน์ในแต่ละรัฐของมลายูไม่เท่ากัน การอ้างความเป็นเจ้าของดินแดนจึงถือเป็นจุดที่เปราะบาง กองทัพญี่ปุ่นจึงใช้จุดอ่อนนี้เป็นเครื่องมือในการทำลายความสัมพันธ์อันดีความสามัคคีของคนในชาติ (National Unity) ด้วยการกระตุ้นการต่อต้านและความเกลียดชังซึ่งกันและกันระหว่างชาวจีนและชาวมลายู และกองทัพญี่ปุ่นยังใช้ยุทธวิธีนี้ในพม่า ที่กระตุ้นความเกลียดชังระหว่างชาวพื้นถิ่นพม่าและชาวอินเดีย เป็นผลทำให้เกิดการต่อต้านและความเกลียดชังในมลายูระหว่างชนชาติชาวจีนและชาวมลายู เกิดเป็นความไม่ไว้วางใจในระดับปัจเจกชนชาติ ซึ่งต่อมาเมื่อกองทัพญี่ปุ่นพ่ายแพ้สงคราม ชาวจีนได้ถือกลุ่มอำนาจทางเศรษฐกิจแล้วก็ก้าวขึ้นมา มีอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองด้วย จุดนี้ทำให้ชาวมลายูเกิดความกังวลใจถึงการเข้าถึงทรัพยากรและการมีบทบาทในเวทีการเมืองระดับประเทศ โดยเฉพาะแนวคิดการเมืองแบบชาวจีน หรือที่เรียกว่า คอมมิวนิสต์ ยิ่งทำให้ความกังวลใจขยายตัวถึงจุดแตกหัก ทำให้เหตุความรุนแรงขึ้นและจุดนี้ทำให้เกิดกองกำลังติดอาวุธที่มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม

2. การเคลื่อนไหวของกลุ่มกองกำลังติดอาวุธ

2.1 การเคลื่อนไหวที่มาจากมายาคติ

กองกำลังติดอาวุธที่เคลื่อนไหวในภูมิภาคที่มีแนวติดต่อกันระหว่างประเทศไทย และประเทศมาเลเซียในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีความแตกต่างกันในด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมและจุดประสงค์การเคลื่อนไหว ซึ่งหากจำแนกตามเคลื่อนไหวจะสามารถจำแนกได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่เคลื่อนไหวในประเทศไทย และกลุ่มที่เคลื่อนไหวในประเทศมาเลเซีย โดยทั้ง 2 กลุ่มเมื่อก่อนเหตุความรุนแรงแล้วมักจะข้ามเข้าไปกบดานหรือมีจุดตั้งฐานปฏิบัติการในประเทศตรงข้าม อันเป็นยุทธวิธีที่ใช้มาตั้งแต่ครั้งสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่อาจมีการปรับเปลี่ยนและเพิ่มเติมเพื่อสามารถทำให้สอดคล้องกับยุทธวิธีของฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐที่เกณฑ์กำลังเข้ามาปราบปราม

ต่อจากนี้ ผู้วิจัยจะมุ่งศึกษาวิวัฒนาการของกลุ่มกองกำลังติดอาวุธที่เคลื่อนไหวในประเทศไทย ซึ่งจุดเริ่มต้นของการต่อต้านเริ่มต้นจากความพยายามควบรวบการปกครองของอาณาจักรสยามจากบรรดาเจ้าเมืองที่มีเชื้อสายมลายูอยู่เป็นระยะ ๆ แต่ห้วงเวลาที่ดูจะมีความรุนแรงมากที่สุดคือ ช่วงรัฐสมัชชของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จากเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองตามประกาศ “กฎข้อบังคับสำหรับปกครอง 7 หัวเมือง ร.ศ. 120” เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม

ค.ศ. 1901 ทำให้บรรดาเจ้าเมืองในหัวเมืองมลายูทางใต้สูญเสียอำนาจที่มีมาแต่เดิม จึงเกิดการต่อต้านในนโยบายหรือราชการแผ่นดินต่าง ๆ อยู่เป็นระยะ ๆ โดยในปี ค.ศ. 1909 สยามมีการจัดทำสนธิสัญญาสยาม-อังกฤษ โดยเนื้อหาของสนธิสัญญากำหนดเส้นเขตแดนระหว่างสยามกับบริติช-มลายา (ในปัจจุบันคือประเทศมาเลเซีย) โดยมีการกำหนดให้รัฐปัตตานีอยู่ในเขตการปกครองของอาณาจักรสยาม ส่วนกลันตัน เปรัก เคดาห์ และเปอร์ลิสอยู่ในเขตของบริติช-มลายา ซึ่งในเวลาต่อมาอาณาจักรสยามได้แบ่งรัฐปัตตานีออกเป็น 3 จังหวัดได้แก่ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ซึ่งในช่วงเวลานี้มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านการควมรวมนดินแดนอยู่ตลอด แต่การเคลื่อนไหวดังกล่าวยังไม่มีความชัดเจนจนกระทั่งปี ค.ศ. 1932 จึงเกิดการรวมตัวต่อต้านอำนาจรัฐเป็นครั้งแรกที่จังหวัดนราธิวาสเมื่อห้วงวันที่ 26-28 เมษายน ค.ศ. 1948 ที่รู้จักกันในชื่อ กบฏดุซงญอ (Dusun Nyur Rebellion) อันเกิดจากการที่นายหะยีสุทรง ประธานสภาอิสลามจังหวัดปัตตานีได้ก่อตั้งขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อประชาชนปัตตานี (The Patani People's Movement) ขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1947 เพื่อเรียกร้องสิทธิในการปกครองตนเองของปัตตานี จนกระทั่งถูกจับกุมและเกิดการประท้วงต่อต้านอย่างรุนแรงจากประชาชน ทำให้ทางการส่งกำลังเข้าปราบปรามจนมีผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ครั้งนี้ถึง 400 คน เหตุการณ์ดังกล่าวนี้เองเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญทำให้มีการก่อตั้งเป็นขบวนการก่อความไม่สงบอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรกและเมื่อปีค.ศ. 1959 ในชื่อขบวนการแนวร่วมแห่งชาติปลดปล่อยปัตตานี หรือกลุ่ม The Barisan Nasional Pemberbasan Pattani (BNPP) ซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยทายาทเชื้อสายเจ้าเมืองในหัวเมืองมลายูเดิม และตามมาด้วยการก่อตั้งขบวนการในลักษณะนี้ อีกหลายขบวนการในเวลาต่อมา

2.2 ขบวนการหนึ่งในช่วงกาลเวลา

ในปัจจุบันการก่อเหตุความรุนแรงต่าง ๆ มักใช้ยุทธวิธีที่แตกต่างไปจากเดิม โดยมักใช้ยุทธวิธีทางการทหารในการก่อเหตุความรุนแรง ควบคู่กับยุทธวิธีทางจิตวิทยา ในการสร้างความชอบธรรมกับเป็นการสร้างฐานมวลชนให้เห็นชอบต่อการกระทำ ซึ่งประเด็นที่มักหยิบยกมานั้นคือ เหตุการณ์ที่เกิดความผิดพลาดจากเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น เหตุการณ์ประท้วงที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2547 (ซึ่งในปีเดียวกันนั้นเกิดเหตุการณ์กรือแซะ เมื่อวันที่ 28 เมษายน ซึ่งตรงกับเหตุการณ์กบฏดุซงญอ (Dusun Nyur Rebellion) เมื่อปีพ.ศ. 2491) ซึ่งหนึ่งในบุคคลที่เคลื่อนไหวและก่อเหตุความรุนแรงที่น่าสนใจนั้นคือ นายมะรอโซ จันทราวดี

เหตุการณ์ที่นายมะรอโซ จันทราวดี ก่อเหตุความรุนแรงมักมีความรุนแรงและเด็ดขาด ซึ่งเหยื่อส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับรัฐ เช่น เจ้าหน้าที่รัฐ ข้าราชการ ทหาร ตำรวจและฝ่ายความมั่นคง เป็นต้น โดยเหตุการณ์ที่สร้างชื่ออันเป็นที่โจษจันนั้นคือ การสังหารนายชลธิ เจริญชล ครูโรงเรียนบ้านตันหยง โดยเหตุการณ์เกิดขึ้นในช่วงกลางวันต่อหน้านักเรียนจำนวนมาก และอีกเหตุการณ์คือ เหตุการณ์บุกโจมตีฐานปฏิบัติการทหารร้อย พล. ที่ 2 ฉก.นราธิวาส 32 บ้านยี่ล่อ หมู่ 3 ตำบลบาเราะเหนือ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556 และเสียชีวิตในเหตุการณ์ครั้งนี้

มูลเหตุการเคลื่อนไหวของนายมะรอโซ จันทราวดี นั้น คือ เหตุการณ์ประท้วงที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งนายมะรอโซ จันทราวดี เป็นผู้ได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์ประท้วงและการควบคุมตัว

และอีกเหตุการณ์หนึ่งที่น่าสนใจคือ เหตุการณ์ลอบวางระเบิดและโจมตีป้อมชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชุด ชรบ.) ทางกลุ่ม พื้นที่ตั้งหมู่ ๕ ตำบลลำพะยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 จนทำให้มีผู้เสียชีวิตมากถึง 15 รายและผู้บาดเจ็บจำนวน 5 ราย ซึ่งภายหลังเหตุการณ์มีกลุ่ม BRN ออกมาแถลงการณ์ในเชิงรับผิดชอบ ซึ่งกลุ่ม BRN ถือเป็นกลุ่มติดอาวุธที่มีอิทธิพลต่อการก่อเหตุความรุนแรงมากที่สุดกลุ่มหนึ่งในประเทศไทย และยังเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่รอยต่อประเทศมาเลเซีย

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การดำเนินการของกลุ่มกองกำลังติดอาวุธที่เคลื่อนไหวในประเทศไทยมีวิวัฒนาการมาจากประเด็นเรื่องของความเลื่อมล้ำในประเด็นต่าง ๆ อาทิเช่น ความเลื่อมล้ำในการเข้าถึงแหล่งทรัพยากร การเข้าถึงโอกาสในการศึกษาและการเมือง จึงทำให้เกิดการเคลื่อนไหวผ่านอิทธิพลตามแนวความคิด ญิฮาด (Jihad) จนเกิดเป็นความรุนแรงจากอดีตสู่ปัจจุบัน ซึ่งที่ผ่านมารัฐไทยได้ดำเนินการแก้ไขเรื่องความเลื่อมล้ำที่มีในสังคมสามจังหวัดชายแดนใต้มาโดยตลอด ทั้งการเพิ่มขีดความสามารถในการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรของประชาชนในพื้นที่ การเพิ่มหน่วยงานราชการหรือการเพิ่มช่องทางในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ และการลดขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรัฐ เพื่อสร้างมาตรฐานใหม่ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จนประชาชนในพื้นที่เข้าใจในบทบาทของรัฐไทยมากขึ้น แต่การเคลื่อนไหวของกลุ่มกองกำลังติดอาวุธยังคงดำเนินการอยู่ ซึ่งประเด็นที่ใช้ในการเคลื่อนไหวและสร้างความชอบธรรมที่ผ่านมาเป็นประเด็นหลักคือ ความเลื่อมล้ำในแง่มุมต่าง ๆ ประกอบกับประเด็นเรื่องเชื้อชาติ วัฒนธรรม ศาสนาและประเด็นที่เพิ่มเติมขึ้นมาคือ ประเด็นเรื่องข้อผิดพลาดจากการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการสานสัมพันธ์ทางด้านความมั่นคง งานข่าวกรองและการถ่ายทอดวิทยากรทางทหารกับประเทศอาเซียน อาทิเช่น ประเทศมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ และจัดการฝึกอบรมเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ความเข้าใจในลักษณะการปฏิบัติการกิจด้านมวลชนสัมพันธ์กับกลุ่มประเทศดังกล่าว เพื่อสร้างนำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับพื้นที่จริง
2. การต่อต้านข่าวกรอง มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติการทางด้านมวลชนสัมพันธ์ ทั้งในด้านการสนับสนุนการปฏิบัติติดตาม จับกุม ปราบปรามผู้กระทำผิดและยังมีผลต่อการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ ดังนั้น ควรมีการจัดหน่วยการต่อต้านข่าวกรองในพื้นที่ โดยเฉพาะ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจทั้งในเรื่องของประวัติศาสตร์ เหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นและการติดตามบุคคลในแง่มุมจิตวิทยาหลังเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยจัดทำระบบวิเคราะห์สภาพจิตใจ มูลเหตุและปัจจัยอื่น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงสามารถเข้าถึงและนำมาใช้เพื่อการเฝ้าระวังบุคคลด้วยมูลเหตุในการก่อเหตุในลักษณะต่าง ๆ เป็นต้น
3. ควรปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมและส่งเสริมการศึกษาและการค้นคว้ายุทธวิธีการลาดตระเวนการข่าวและการต่อต้านการข่าวกรองเบื้องต้นที่สอดคล้องกับลักษณะพื้นที่และสถานการณ์

รวมถึงการก่อตั้งหน่วยข่าวกรองที่มีหน้าที่และดำเนินการกิจในการลาดตระเวนการข่าวและการต่อต้านการข่าวกรอง โดยยึดหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” กับประชาชน ผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนา รวมถึงผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะในบุคคลหรือพื้นที่ที่มีเหตุการณ์ความสูญเสียจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ

4. ส่งเสริมภารกิจมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่ โดยเฉพาะผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความสูญเสียจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ และดำเนินการทางด้านปฏิบัติการทางจิตวิทยาในหลากหลายรูปแบบ เพื่อลดปัจจัยมูลเหตุที่กลุ่มผู้ก่อเหตุสามารถนำไปใช้ในการชักจูงผู้ร่วมขบวนการหน้าใหม่

5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปรับเปลี่ยนนโยบายการดำเนินงานทางด้านงานมวลชนสัมพันธ์ โดยจัดแบ่งพื้นที่ที่มีความเปราะบางในแต่ละประเด็น รวมถึงจัดให้มีการคัดเลือกพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหวหรือมีเหตุความรุนแรงออกเป็นหลายระดับ พร้อมคัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความเข้าใจที่เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้อง

6. ปรับปรุงและแก้ไขจุดตั้งป้อมตรวจการ ฐานปฏิบัติการและฐานที่ตั้งให้มีความปลอดภัยในทุกช่วงเวลา พร้อมทั้งลดความซ้ำภารกิจและกิจวัตรภายในที่ตั้ง โดยเฉพาะการเข้าออกของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และจัดชุดปฏิบัติการด้านการข่าว เพื่อลาดตระเวนหาข่าวทั้งในห้วงเวลาปกติและห้วงเวลาเตือนภัย โดยยึดหลักการข่าวจากแหล่งข่าวภายในพื้นที่ พร้อมจัดชุดเฝ้าระวังการโจมตี ชุดสนับสนุน การตั้งรับ-การบุกและชุดสนับสนุนการล่าถอย

ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

1. การปฏิบัติงานของฝ่ายความมั่นคงภายในที่ตั้ง ต้องเข้าใจเจตนาในพื้นที่ที่มีความเปราะบาง และมีการสำรวจจุดอ่อนและจุดแข็งในการสร้างสถานการณ์ โดยจัดให้มีการประเมินศักยภาพการถูกโจมตีอยู่เป็นประจำ พร้อมทั้งทำการสำรวจและประเมินขีดความสามารถในการป้องกันฐานที่ตั้งและการรับมือการโจมตีในรูปแบบและลักษณะลำดับขั้นตอนการเข้าโจมตีต่าง ๆ เช่น การกำหนดฝึกซ้อมการโจมตีฐานที่ตั้งทั้งในห้วงกลางวันและกลางคืนโดยลำดับลักษณะการโจมตีในรูปแบบต่าง ๆ พร้อมทั้งฝึกยุทธวิธีการอพยพล่าถอย

2. การโจมตีของฝ่ายผู้ก่อเหตุ มักมีสิ่งบอกเหตุก่อนการโจมตีเสมอ เช่น การเผากล้องวงจรปิด การแทรกซึมของกลุ่มผู้ก่อเหตุในพื้นที่การตั้งฐาน เพราะฉะนั้นการลาดตระเวนนอกแบบด้วยวิธีการแทรกซึม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการหาข่าวเชิงลึก และยังเป็นการต่อต้านการข่าวกรอง ซึ่งพื้นที่ที่มีภูมิเหตุการณ์โจมตีฐานที่ตั้ง มักเป็นพื้นที่ที่มีความเปราะบางในรูปแบบต่าง ๆ อาทิเช่น พื้นที่ที่มีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สูญเสียจากการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ พื้นที่ที่มีบุคคลหรือเป้าหมายอ่อนแอ พื้นที่ที่มีความสำคัญทางด้านเชื้อชาติ ศาสนาและประวัติศาสตร์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาต่อยอดจากการศึกษาค้นคว้าและงานวิจัยในครั้งนี้อย่างสร้างสรรค์ความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศอาเซียน ผนวกกับการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประเทศไทยในมุมมองของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษาและสามารถมองภาพความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ควรทำการศึกษาค้นคว้ายุทธวิธีที่ประเทศมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซียและประเทศฟิลิปปินส์ ใช้ในการปฏิบัติการทางด้านการทหารและมวลชนสัมพันธ์เพิ่มเติม

3. การศึกษาค้นคว้าในครั้งต่อไป ควรเพิ่มเติมยกตัวอย่างเหตุการณ์เปรียบเทียบที่มีมูลเหตุสนับสนุน เนื่องจากสามารถนำมาประกอบการพิจารณาและทำการศึกษาวิจัย เพื่อวางแผนทางในการป้องกันเหตุและสร้างองค์ความรู้ในการดำเนินงานมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนอื่น ๆ